

Institutul pentru Studierea Problemelor

Minorităților Naționale

Cluj-Napoca

Nr. Inreg 29 din 30.01.2026

Raport anual de activitate

2025

Cuprins

Cap. I. Profilul instituțional	5
Cap II. Compartimentul de studii, analiză și cercetare.....	6
Proiectele compartimentului de studii, analiză și cercetare și proiecte individuale	6
Cap III. Centrul de documentare	50
1. Proiecte inițiate de către CDM.....	50
2. Fondul de documente al CDM.....	58
3. Editura.....	59
Editare cărți.....	59
Editare Working Paper.....	61
Cap IV. Proiecte internaționale.....	62
Cap V. Participare la evenimente organizate de către alte instituții	90
1. Conferințe, sesiuni științifice, mese rotunde, universități de vară etc. naționale.....	90
2. Conferințe, sesiuni științifice, mese rotunde, universități de vară etc. internaționale .	105
3. Evenimente in cadrul ISPMN, organizate în afara proiectelor anuale.....	114
Cap VI. Prezențe în mass media	115
Cap VII. Publicații înafara editurii	123
Cap VIII. Recenzii	139
Cap IX. Consiliul Științific	141
Cap X. Serviciul economic, administrativ, contencios	142
1. Activitate economică financiară	142
2. Activitatea privind controlul financiar preventiv.....	145
3. Activitate privind achizițiile publice.....	146
4. Activitatea privind tehnologia informației.....	149
5. Activitatea juridică.....	149
6. Activitatea privind Resursele Umane	149
7. Comunicare și Relații Publice.....	150
8. Transparență și afișare a informațiilor de interes public.....	151

Cap XI. Activitatea comisiilor de specialitate și a grupurilor de lucru	152
1. Comisia de monitorizare cu atribuții privind monitorizarea, coordonarea și îndrumarea metodologică a implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial.....	152
2. Grupul de lucru pentru integritate.....	152
3. Comisia de etică.....	153
Cap XII. Relații de colaborare. Planificare Strategică	154
1. Colaborări și parteneriate.....	154
3. Planificare strategică.....	155

Cap. I. Profilul instituțional

Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale funcționează la Cluj-Napoca, ca instituție publică, cu personalitate juridică în subordinea Guvernului și în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice.

Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale s-a înființat prin Ordonanța Guvernului 121/2000, aprobată prin Legea 396/2001 și funcționează conform prevederilor Hotărârii Guvernului 893/2007 și Hotărârii nr. 439 din 21 iunie 2018.

Obiectivele Institutului sunt studierea și cercetarea inter și pluridisciplinară a păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, aspectelor sociologice, istorice, culturale, lingvistice, religioase sau de altă natură ale minorităților naționale și ale altor comunități etnice din România.

Atribuții principale:

- elaborează, coordonează, efectuează și contractează studii, analize și cercetări inter și pluridisciplinare, fundamentale, respectiv aplicate, privind diferitele aspecte ale păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, culturale, lingvistice și religioase în rândul minorităților naționale și a altor comunități etnice constituite în urmă unor procese migraționale recente;
- organizează și realizează programe în parteneriat cu instituții și organisme internaționale;
- elaborează, tipărește și difuzează în țară și în străinătate publicații, rapoarte de informare, precum și alte materiale cu caracter științific;
- asigură participarea personalului Institutului la acțiuni cu caracter științific și cultural, la reuniuni, precum și la alte acțiuni având ca scop protejarea drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale;
- inițiază și organizează seminarii, colocvii, dezbateri, simpozioane, mese rotunde și alte acțiuni pe tema păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, culturale, lingvistice și religioase în rândul minorităților naționale;
- organizează vizite de documentare și schimburi de experiență cu persoane din țară și din străinătate în scopul cunoașterii experienței altor sisteme de protecție a drepturilor cetățenești aparținând minorităților naționale.

Cap II. Compartimentul de studii, analiză și cercetare

Proiectele compartimentului de studii, analiză și cercetare și proiecte individuale

Titlul proiectului: *Atelierul (în orașul) de pe malul Peței - minorități naționale în Oradea în secolul XX (Pece-parti műhely - nemzeti kisebbségek a 20. századi Váradon)*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Ágnes Kiss, Attila Gidó, Zsuzsa Plainer, Lehel Peti

Partener: Asociația Culturală Holnap - Holnap Kulturális Egyesület din Oradea (România)

Tema proiectului: În 2023 ISPMN împreună cu Asociația Culturală Holnap - Holnap Kulturális Egyesület din Oradea a lansat o serie de evenimente publice intitulate *Atelierul (în orașul) de pe malul Peței - minorități naționale în Oradea în secolul XX (Pece-parti műhely - nemzeti kisebbségek a 20. századi Váradon)*. Scopul acestor evenimente este de a prezenta unui public mai larg acele cercetări ISPMN, care au ca temă istoria socială, culturală și politică a grupurilor etnice, minoritare, din Oradea în secolul XX. Prelegerile/discuțiile ținute în public despre maghiari, evrei și romi orădeni vor apărea în formă editată în revista culturală și socială *Újvárad* din Oradea în 2024. Prezentările publice ale cercetătorilor ISPMN au avut loc în 2023 și 2024.

Primul eveniment a fost realizat în colaborare cu două instituții. În afară de co-organizatorul seriei, Asociația Culturală Holnap, ISPMN a lucrat și împreună cu Teatrul Szigligeti din Oradea (Nagyvárad Szigligeti Színház). ale acestei serii de evenimente.

În 2025 s-a continuat această serie de evenimente cu prezentarea cercetărilor realizate în cadrul ISPMN pe teme contemporane.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **A BookTok és Petőfi között - nagyvárad középiskolások és egyetemisták olvasási szokásairól (Între BookTok și Petőfi - preferințele de lectură ale elevilor și studenților din Oradea)**
    - **Data:** 24/11/2025
    - **Locul:** Oradea
    - **Responsabil ISPMN:** Zsuzsa Plainer
    - **Număr participanți:** 15
    - **Linkuri în presă:**
      - https://biharinaplo.ro/cikk/kozelet/elutasitjak-a-kotelezo-olvasmanyokat-a-diakok-115820?fbclid=IwY2xjawOo8gllleHRuA2FlbQIxMQBzenRjBmFwcF9pZBAyMjIwMzIxNzg4MjAwODkyAAEepckVSUuHN47W5M53zdxZb2yNI_AH4mHETrAdZgnXuK3mVwfYbLeB9TP5Q74_aem_UPODFZHewVZD9dvoq4G78Q
    - **Coorganizatori:** Asociația Culturală Holnap
    - **Descriere:** În data de 24 noiembrie a avut loc o ediție nouă a seriei *Pece-parti Műhely (Atelier (în orașul) de pe malul Peței)*.

În cadrul evenimentului, Zsuzsa Plainer (cercetător ISPMN) în dialog cu Szűcs László, redactorul revistei Újvárad, a vorbit despre cercetarea sa cu tema consumului cultural al elevilor și studenților din Oradea, în mod special a preferințelor de lectură (cărți citite). La această discuție s-a abordat și relația educației publice (minoritare) cu acest subiect.

- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Diseminare / pr / participări târg de carte
  - **Perioada:** 03/03/2025 - 13/06/2025
  - **Descriere:** În luna martie 2025 Attila Gidó (cercetător ISPMN), a acordat un interviu ziaristului Szűcs László, redactorul șef al revistei Újvárad din Oradea (*Erdélyi zsidó identitás száz év tükrében - Identitate evreiască din Transilvania în oglinda unui veac*). În cadrul interviului cercetătorul a prezentat cele mai importante momente și probleme legate de istoria evreilor orădeni în secolul XX și relația dintre populația maghiară și evreiască din acest oraș. Interviul a reluat acele teme, care au fost prezentate în prelegerea din martie 2024 (*A nagyváradi zsidóság a 19. és a 20. században - Everii din Oradea în secolul 19 și 20*) în cadrul Atelierului Pece-parti Műhely (*Atelier (în orașul) de pe malul Peței*) Interviul a fost publicat în revista Újvárad din Oradea, nr. 4-5/2025.
  - **Tipul activității:** Diseminare / pr / participări târg de carte
  - **Perioada:** 01/04/2025 - 30/04/2025
  - **Descriere:** În numărul 2/2025 al revistei Újvárad a fost publicată versiune editată a întâlnirii Pece-parti Műhely (*Atelier (în orașul) de pe malul Peței*) din noiembrie 2024. La această întâlnire, cercetătorul Zsuzsa Plainer, în dialog cu Szűcs László, redactorul șef al revistei, a prezentat publicului rezultatele cercetării sale despre fosta colonie de romi din Oradea, Cinka Panna. Articolul are titlul *Hiába akarunk mi jó iskolát, ha a családoknál otthon nincs áram* (*Degeaba vrem educație de calitate, dacă familiile nu au curent în casele lor*) a apărut și pe site-ul revistei și poate fi accesată aici: <https://www.ujvarad.ro/tarsadalom/hiaba-akarunk-mi-jo-iskolat-ha-a-csaladoknal-otthon-nincs-aram/>
  - **Tipul activității:** Diseminare / pr / participări târg de carte
  - **Perioada:** 02/06/2025 - 01/08/2025
  - **Descriere:** În numărul 7-8/2025 al revistei Újvárad, a apărut interviul realizat cu Attila Gidó (cercetător ISPMN) despre rădăcinile istorice ale identității evreiești din Transilvania. Interviul este rezultatul discuțiilor în cadrul seriei de evenimente Pece-parti Műhely (*Atelier (în orașul) de pe malul Peței*), ediția 2024 aprilie. Articolul cu titlul *Erdélyi zsidó identitás száz év tükrében* (*Identitate evreiască în oglinda ultimilor 100 de ani*) a apărut și în forma on-line, și poate fi accesată aici: <https://www.ujvarad.ro/kultura/erdelyi-zsido-identitas-szaz-ev-tukreben/>

Titlul proiectului: *Problema minorităților naționale în perioada 1945–1989 reflectată în documentele Securității*

Anul: 2014

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Tema proiectului: Prin acest proiect, direcția de cercetare „Cercetarea istoriei minorităților naționale” este extinsă către documentarea problemelor minorităților

naționale în perioada 1945–1989, așa cum au fost ele reflectate în documentele Securității și arhiva altor instituții de control. Ca și în anii anteriori, în anul 2025 se urmărește: a. identificarea unor teme de cercetare și posibilități de colaborare cu alți cercetători, cu alte instituții din țară și străinătate; b. redactarea unor baze de date; c. redactare manuscrise.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Problema minorităților naționale în perioada 1945-1989 reflectată în documentele Securității**
Descriere: În cursul anului 2025 au apărut două publicații, ambele reprezentând rezultate ale cercetărilor derulate în cadrul proiectului: "*Cauza maghiară*". *Concepții concurente privind reprezentarea intereselor minoritare în România anilor 1980 (Identități, reprezentări și politici: relațiile stat-minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea*, editat de I. G. Székely, L. Peti și Á. Kiss, Ed. ISPMN, 2025, 299-316); *A „magyar érdek”*. *Versengő kisebbségi érdekképviselési elképzelések a nyolcvanas évek Romániájában [„Interesul maghiar”*. *Concepții concurente privind reprezentarea intereselor minorității în România anilor '80]* (Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok I, editat de N. Bárdi, A. Gidó și Cs. Z. Novák, Ed. ISPMN, 2025, 245-263). Rezultatele noi ale cercetării au fost dezbătute în cadrul mai multor conferințe: SRS 2025 (Cluj-Napoca, 29-31 mai 2025), Maghiarii din Transilvania în secolul al XX-lea (Târgu Mureș, 23-24 mai 2025), Conferință națională de istorie contemporană (OJTK2025, Pécs, Ungaria, 4-6 septembrie 2025), *Life under the Red Banner: Minorities in Socialist Europe [Viața sub drapelul roșu: Viața minorităților în Europa socialistă]* (Universitatea din Basel, Elveția, 11-12 septembrie 2025). Rezultatele noi ale cercetării au fost incorporate într-un manuscris. În final, s-a oferit expertiză și cercetare în cadrul proiectului AFCN "*Memoria traumelor. Intervenție culturală prin realizarea unui film documentar și a unei publicații informative privind violența anti-romă din județul Harghita*." Proiectul s-a finalizat într-un film documentar, *Ditró '88 [Ditrău '88]*, regizor Lakatos Miska, respectiv o publicație informativă (în limba maghiară și română) *Tűzzel-vassal. Romaellenes erőszak és közösségi felelősségvállalás Székelyföldön/ Cu fier și foc. Acte violente împotriva romilor în județul Harghita*, autori: Ágnes Kiss, Tamás Kiss, Toró Tibor.
  - **A „magyar érdek” és az informális érdekképviselés Romániában a hetvenes-nyolcvanas években (manuscris 2025) [„Interesul maghiar” și reprezentarea informală a intereselor în România în anii '70–'80]**
  - **Publicație: A „magyar érdek”. Versengő kisebbségi érdekképviselési elképzelések a nyolcvanas évek Romániájában [„Interesul maghiar”. Concepții concurente privind reprezentarea intereselor minorității în România anilor '80]**
Descriere: Ágnes Kiss: *A „magyar érdek”*. *Versengő kisebbségi érdekképviselési elképzelések a nyolcvanas évek Romániájában [„Interesul maghiar”*. *Concepții concurente privind reprezentarea*

intereselor minorității în România anilor '80] (Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok I, editat de N. Bárdi, A. Gidó și Cs. Z. Novák, Ed. ISPMN, 2025, 245-263).

- **Publicație "Cauza maghiară". Concepții concurente privind reprezentarea intereselor minoritare în România anilor 1980**
Descriere: Ágnes Kiss: "*Cauza maghiară*". *Concepții concurente privind reprezentarea intereselor minoritare în România anilor 1980 (Identități, reprezentări și politici: relațiile stat-minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea*, editat de I. G. Székely, L. Peti și Á. Kiss, Ed. ISPMN, 2025, 299-316)

Titlul proiectului: *Cronologia minorităților naționale din România, 2016-2020*

Perioada: 31/12/2024

Coordonator proiect: Attila Gidó

Tema proiectului: În 2010, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale a lansat proiectul cu titlul *Schimbare de regim în domeniul politicilor față de minorități. Cronologia minorităților naționale din România, 1989-2009*. Bazându-se pe succesul proiectului, în 2016 ISPMN a lansat etapa a doua a cercetării, sub titlul: *Cronologia minorităților naționale din România, 2010-2015*.

În 2024 se lansează cea de-a treia etapă a proiectului cu titlul: *Cronologia minorităților naționale din România, 2016-2020*.

Scopul constă în continuare: realizarea de cronologii ale istoriei minorităților naționale din România. Speranța noastră este că aceste cronologii vor constitui instrumente utile pentru cercetători și pentru publicul larg în a obține informații detaliate despre minoritățile naționale din România. Prin rezultatele acestui proiect, ISPMN și Guvernul României vor avea șansa de a obține informații precise despre istoricul minorităților, având o privire de ansamblu asupra evenimentelor. Totodată, prin metoda de lucru interactivă prin care încurajăm procesul de implicare a reprezentanților minorităților naționale în activitatea științifică a Institutului, sperăm să contribuim la adâncirea relațiilor interetnice și la dezvoltarea unor relații solide de lucru cu reprezentanți din rândul minorităților naționale, interesați de științele sociale. În proiectul de cercetare sunt incluse toate minoritățile naționale cu reprezentare parlamentară, cu excepția maghiarilor. Rezultate până în 2023: cronologii redactate pentru bulgari, romi, armeni, evrei, turci, tătari, sârbi, italieni, germani, slovaci și cehi, greci, ucraineni, albanezi, ruteni, croați, polonezi, ruso-lipoveni și macedoneni.

În 2024 au fost realizate trei cronologii pe perioada 2016-2020: germani, ucraineni, tătari.

Pe 2025 au fost planificate între 3-5 cronologii noi acoperind perioada 2016-2020: romi, evrei, armeni, bulgari, greci.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Cronologia minorităților naționale (italieni, slovaci, eleni, tătari, ucraineni, germani), 2016-2020**
Descriere: 6 cronologii corectate pentru postarea pe site-ul ISPMN.
Rezultate până în 2024: cronologii (2010–2015) redactate pentru minoritățile bulgară, romă, armeană, evreiască, turcă, tătară, sârbă, italiană, germană, slovacă și cehă, greacă, ucraineană, albaneză, ruteană, croată, poloneză, ruso-lipoveană și macedoneană.

Începând cu anul 2024, se derulează cea de-a treia etapă a proiectului, având ca obiectiv realizarea unor cronologii pentru perioada 2016–2020. Astfel, în 2024 au fost finalizate cronologiile minorităților germană, ucraineană și tătară, iar în 2025 cele ale minorităților italiană, elenă și slovacă. Cele șase cronologii au trecut prin lecturare lingvistică și urmează să fie publicate pe site-ul ISPMN în luna ianuarie 2026.

Titlul proiectului: *Programe de formare continuă pentru profesori de istorie, zona Harghita, Mureș, Covasna, Brașov (2025)*

Perioada: 01/03/2025 - 31/12/2025

Coordonatori proiect: Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák

Cercetător ISPMN participant în proiect: István Székely

Instituții partenere: Casa Corpului Didactic “Apáczai Csere János” Pedagógusok Háza din Miercurea Ciuc (România), Universitatea Babeș-Bolyai - Facultatea de Istorie și Filosofie - Departamentul de Istorie în limba maghiară (România), Uniunea Cadrelor Didactice Maghiare din România (UCDMR) (România)

Tema proiectului: Obiectul proiectului îl constituie stabilirea unei colaborări între cele patru părți în scopul implementării în parteneriat interinstituțional a următoarelor două programe de formare continuă, avizate de Ministerul Educației cu nr. 33133/DGMCDRSÎP/18.11.2024 și inclus în Oferta programelor de formare a CCD Harghita pentru anul școlar 2024-2025:

- Istoria evreilor. Holocaustul. – program de formare continuă de 30 ore în sistem blended learning/față în față/online propus spre avizarea Ministerului Educației, cu posibilitatea echivalării în credite profesionale transferabile în categoria programelor de dezvoltare personală și abilități funcționale cf. OM 4224/2022.
- Studii maghiare. Istoria maghiarilor din România în secolul XX. – program de formare continuă de 30 ore în sistem blended learning/față în față/online avizat de MEC, cu posibilitatea echivalării în credite profesionale transferabile în categoria programelor de dezvoltare personală și abilități funcționale cf. OM 4224/2022.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:

- **Raport anual: Program de formare continuă**

Descriere: Studii maghiare. Istoria maghiarilor din România în secolul XX – program de formare continuă de 30 de ore, desfășurat în sistem blended learning (față în față/online), avizat de MEC, cu posibilitatea echivalării în credite profesionale transferabile în categoria programelor de dezvoltare personală și abilități funcționale, conform OM 4224/2022.

Programul s-a adresat profesorilor de istorie din învățământul gimnazial, liceal și profesional, având ca obiectiv aprofundarea cunoștințelor despre istoria minorității maghiare din România, cu accent pe secolul al XX-lea, precum și familiarizarea cu utilizarea instrumentelor de tehnologia informației și a internetului în procesul de predare-învățare-evaluare. Activitățile au fost concepute astfel încât participanții să dobândească competențele necesare predării acestei materii școlare.

În cadrul prezentărilor desfășurate online au fost abordate teme precum organizarea politică și instituțiile minorității maghiare în perioada

interbelică, perioada celui de-al Doilea Război Mondial, precum și perioada comunistă.

Principalele activități au inclus: elaborarea conținutului lecțiilor; crearea temelor, inclusiv a celor cu chestionar, a materialelor și subiectelor în sala de clasă online; crearea lecțiilor interactive folosind diverse aplicații și mijloace digitale; evaluarea asistată de aplicații digitale; realizarea de prezentări online cu ajutorul unor aplicații digitale.

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Program de formare continuă pentru profesori de istorie**
    - **Perioada:** 01/03/2025 - 12/04/2025
    - **Locul:** Miercurea Ciuc
    - **Responsabili ISPMN:** Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák
    - **Număr participanți:** 32
    - **Coorganizatori:** CASA CORPULUI DIDACTIC “Apáczai Csere János” HARGHITA, Departamentul de Istorie în limba maghiară, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, UNIUNEA CADRELOR DIDACTICE MAGHIARE DIN ROMÂNIA
    - **Descriere:** Programul s-a adresat profesorilor de istorie din învățământul gimnazial, liceal și profesional pentru aprofundarea cunoștințelor despre istoria minorității maghiare din România cu accent pe secolul 20, respectiv pentru familiarizarea utilizării instrumentelor de tehnologia informației și a internetului în procesul de predare – învățare – evaluare. Activitățile au fost astfel concepute ca participanții să dobândească competențe necesare predării acestei materii școlare. În cadrul prezentărilor desfășurate online au fost abordate teme precum organizarea și instituțiile minorității maghiare în perioada interbelică; perioada celui de-al doilea Război Mondial și perioada comunistă. Principalele activități au fost:
      - Elaborarea conținutului lecțiilor;
      - Crearea temelor, temelor cu chestionar, materialelor și subiectelor în sala de clasă online;
      - Crearea lecțiilor interactive folosind diferite aplicații/mijloace digitale;
      - Evaluarea asistată de aplicații digitale;
      - Creare de prezentări online cu ajutorul unor aplicații digitale

Titlul proiectului: *Maghiarii din Transilvania. Conferință de istoria minorității [Erdélyi magyarság a 20. században. Kisebbségtörténeti konferencia]*

Perioada: 23/05/2025 - 24/05/2025

Coordonator proiect: Attila Gidó

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Zsuzsa Bokor, Csaba-Zoltán Novák, Ágnes Kiss

Instituții partenere: Muzeul Județean Mureș (România)

Tema proiectului: ISPMN împreună cu Muzeul Județean Mureș organizează ce-a de-a treia ediție a conferinței pe tema istoriei minorității maghiare. La conferință vor participa cercetători din țară și din străinătate.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Raport anual: Maghiarii din Transilvania. Conferință**
    - **Perioada:** 23/05/2025 - 24/05/2025
    - **Locul:** Târgu Mureș
    - **Responsabili ISPMN:** Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák
    - **Număr participanți:** 40
    - **Coorganizatori:** Muzeul Județean Mureș, Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe, Institutul de Studiere a Minorităților din Budapesta
    - **Descriere:** În perioada 23–24 mai 2025, s-a desfășurat la Târgu Mureș cea de-a treia ediție a conferinței privind istoria minorității maghiare cu titlul „*Erdélyi magyarság a 20. században*” [Comunitatea maghiară din Transilvania în secolul XX]. Evenimentul a fost organizat de către ISPMN, Muzeul Județean Mureș, Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe și de către Institutul de Studiere a Minorităților din Budapesta. Din partea ISPMN au prezentat Zsuzsa Bokor („*A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága – kapcsolatok, lehetőségek a nőpolitizálásban a két világháború között*”) [Secretariatul Central al Femeilor Minoritare Maghiare în perioada interbelică – relații și oportunități în viața politică a femeilor între cele două războaie mondiale], Ágnes Kiss („*A kisebbségi érdekérvényesítés repertoárja: a romániai magyar elit informális politikai gyakorlatai a Ceaușescu-korszakban*”) [„Repertoriul reprezentării intereselor minoritare: practici politice informale ale elitei maghiare din România în perioada Ceaușescu”] și Csaba-Zoltán Novák („*Szigorúan ellenőrzött vidékek. Maros megyei falvak biztonságpolitikai átvilágítása a hatvanas évek második felében*”) [„Zone strict controlate. Sate din județul Mureș în a doua jumătate a anilor '60”]. Din comitetul de organizare au făcut parte Attila Gidó (cercetător ISPMN) și Csaba-Zoltán Novák (președinte ISPMN). Lucrările conferinței vor fi publicate în volumul III al seriei „*Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok*” [„Gravuri transilvănene. Studii de istorie a minorităților”] în 2026.

Titlul proiectului: *Analiza dosarului de urmărire al lui Kelemen István - fost secretar literar al Teatrului de Stat din Oradea*

Anul: 2020

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Tema proiectului: Scopul acestui proiect este analiza dosarului de urmărire al lui Kelemen István, fostul secretar literar al secției maghiare în cadrul Teatrului de Stat Oradea (actualul Teatrul "Szigligeti") în anii 1970. Cercetarea urmărește trei dimensiuni: 1. analiza datelor istorice (adică informațiile din dosar) în contextul biografiei personale. Prin acest demers dorim să investigăm metodele folosite de

Securitate și efectele acestora asupra vieții private a lui Kelemen István. 2. analiza datelor istorice (informațiile din dosar) în contextul instituțional. Această dimensiune dorește să descrie un proces de urmărire într-o instituție teatrală. Astfel, ne propunem să identificăm care sunt metodele Securității și cât de eficiente sunt acestea în spațiul instituțional al Teatrului de Stat din Oradea). 3. analiza dosarului în contextul istoriei minorității maghiare din România în timpul comunismului de stat. Această abordare analizează acele aspecte ale câmpului cultural maghiar minoritar în anii 1970, care aduc după sine deschiderea unui dosar de urmărire și care alimentează continuarea procesului de urmărire al unui intelectual maghiar minoritar în sistemul Ceaușescu. Astfel, abordarea de față dorește să dezvăluie semnificațiile unor metafore, des întâlnite în dosarele de urmărire ale elitelor culturale maghiare din România (metafore precum "manifestări naționaliste", "acțiuni iredentiste" etc.).

În 2023 s-a realizat și un raport de cercetare, rezultatele fiind prezentate la diverse evenimente (științifice sau dedicate unui public mai larg).

În 2024 a fost publicat studiu într-un volum la o editură din Ungaria.

În 2025 va fi publicat o versiune în limba română a acestui text, într-un volum la editura ISPMN.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **"Manifestări irredentiste și naționaliste" ale unui intelectual minoritar maghiar. Kelemen István, fostul secretar literar al Teatrului de Stat din Oradea în arhivele Securității**
Descriere: Studiul de față analizează dosarul de urmărire al lui Kelemen István, fostul secretar literar al Teatrului de Stat din Oradea, DUI deschis între 1973 și 1977. Prin această analiză se creionează relația dintre teatru și poliția secretă, respectiv portretul unui intelectual minoritar maghiar în anii 1970. Studiul este rezultatul cercetării realizate în cadrul ISPMN, și a apărut în volumul de conferință a conferinței ISPMN din anul 2023. (283-299).

Titlul proiectului: *Gen și etnicitate în Transilvania după Primul Război Mondial*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Zsuzsa Bokor

Tema proiectului: Cercetarea explorează modul în care dimensiunile de gen și etnicitate se leagă între ele și influențează viața cotidiană din Transilvania după Primul Război Mondial. Pe scurt: modul în care se formează identitățile de gen într-un nou context istoric. Principalele teme de cercetare sunt: influența puterii politice asupra genului în această perioadă de tranziție, discursul sănătății corpului, istoria pieței forței de muncă și integrarea femeilor, concepția familiei minoritare.

Anul acesta cercetarea se va completa cu analiza materialelor găsite în fondurile arhivelor securității.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Construirea feminității minoritare: Organizațiile de femei minoritare și relațiile lor naționale și internaționale în România interbelică**

Descriere: Cercetarea are la bază studiul activității asociațiilor feminine minoritare din perioada interbelică.

Acest studiu explorează istoria interbelică a organizațiilor de femei maghiare din Transilvania, concentrându-se pe interacțiunea complexă dintre gen, etnie și politică în urma Tratatului de la Trianon. Se examinează înființarea și evoluția Secretariatului Central al Femeilor Minoritare Maghiare din România (RMKNKT) și a asociațiilor religioase și sociale afiliate acestuia, analizând modul în care femeile maghiare din Transilvania au dezvoltat modele alternative, hibride de emancipare care au îmbinat rolurile tradiționale de gen cu activismul politic modern.

Prin intermediul surselor de arhivă și al perspectivelor transnaționale, cercetarea urmărește modul în care femeile maghiare minoritare din România s-au adaptat la excluderea din organizațiile naționale și internaționale de femei prin reconfigurarea activismului lor în funcție de liniile etno-religioase. O atenție specială este acordată programelor de asistență în gări și „misiunii feroviare” concepute pentru a proteja femeile migrante, ilustrând modul în care aceste inițiative au devenit vehicule pentru autoapărarea etnică și construirea identității.

Pe baza cercetării s-a elaborat un studiu care este în faza de editare: *Adrift on the periphery. Hungarian women's organizations' alternative development models in the interwar Transylvania* va apărea în revista *Hungarian Historical Review*, 2025/2.

Cercetarea a fost prezentată la conferințe de istorie:

1. În perioada 23-24 mai 2025 Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la conferința Maghiarii din Transilvania. Conferință de istoria minorității [Erdélyi magyarság a 20. században. Kisebbségtörténeti konferencia], organizată de către Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe, Muzeul Județean Mureș și ISPMN. Prezentarea lui Zsuzsa Bokor a avut ca titlu *A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága – kapcsolatok, lehetőségek a nőpolitizálásban a két világháború között (Secretariatul Central al Femeilor Minoritare Maghiare – relații și posibilități în politicile femeilor din perioada interbelică)*.

2. Joi, 5 iunie 2025, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la conferința *Nőtörténeti műhelykonferencia [Conferință atelier despre istoria femeilor]* organizată de către Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie, Cluj-Napoca. Prezentarea a avut ca titlu: *A kisebbségi nőiség megteremtődése. Alexandrina Cantacuzino és az erdélyi magyar nőszervezetek kapcsolata a két világháború között [Construirea feminității minoritare. Alexandrina Cantacuzino și organizațiile femeilor minoritare în perioada interbelică]*. Prezentarea s-a axat pe construcțiile identitare din Transilvania interbelică și a analizat în special identitățile „invizibile”, precum categoria foarte sensibilă și specială a feminității minoritare și rolul CNFR-ului și al Alexandrinei Cantacuzino în procesul de creare a acestei categorii de femei.

3. În perioada 16-17 octombrie 2025, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la *Zilele Academice Clujene 2025 – „Tradiții, identități naționale și construcție statală în Europa Central-Estică”*.

Conferința a fost organizată de către Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, Cluj-Napoca. Prezentarea cercetătoarei a avut ca titlu *Politizarea rolurilor femeilor – Organizații de femei maghiare în perioada interbelică* și s-a axat pe modurile în care femeile maghiare din Transilvania s-au redefinit după Primul Război Mondial într-un context marcat de pierderea centrului politic și de formarea unei noi ordini statale.

În data de 30 august 2025, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere cu titlul *Kisebbségi nőmozgalom Erdélyben. A szociális testvérek nővédelmi munkája a két világháború között (Activismul feminin minoritar în Transilvania. Activitatea surorilor sociale în perioada interbelică)*. Prezentarea a fost ținută în cadrul conferinței: *Episcopul Márton Áron și surorile sociale (Márton Áron püspök és a szociális testvérek)*. Conferința a fost organizată de către Muzeul Márton Áron din Sândominic, Jud. Harghita.

- **Adrift on the Periphery: The Alternative Development of Hungarian Women’s Organizations in Interwar Transylvania.** **Descriere:** În noiembrie 2025 a apărut articolul lui Zsuzsa Bokor: *Adrift on the Periphery: The Alternative Development of Hungarian Women’s Organizations in Interwar Transylvania. Studiul a apărut în ediția specială a revistei Hungarian Historical Review* (vol. 14, no. 3 (2025): 402–442.(<https://hunghist.org/83-articles/993-2025-3-bokor>)

Titlul proiectului: *Eugenie, minoritate și discurs medical în Transilvania interbelică*

Anul: 2017

Coordonator proiect: Zsuzsa Bokor

Tema proiectului: Proiectul constă în cercetarea istorico-socială a perioadei interbelice transilvane. În cercetările anterioare, coordonatorul proiectului a analizat modul în care dezbaterile asupra corpului sănătos au devenit parte a unui discurs politic național mai larg în sfera medicală românească, ilustrând munca și efortul acelor medici români care și-au ocupat noile funcții în școlile de medicină și în diferitele instituții medicale clujene după Primul Război Mondial. A analizat măsurile adoptate care au fost, mai întâi de toate, instrumente de putere prin care noua societate medicală încerca să se legitimeze. Cercetarea actuală continuă lucrările începute în anul 2023 și se axează în special pe campaniile sanitare din Transilvania rurală și urbană, organizate de medicii maghiari din regiune, și pe modul în care corpul biologic al națiunii – adică al comunității etnice care s-a găsit într-o poziție minoritară după 1919 – se construiește în acest discurs medical.

Anul acesta cercetarea se va completa cu analiza materialelor găsite în fondurile arhivelor securității.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Eugenie și naționalism în România și Ungaria** **Descriere:** În 2025 Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) face parte dintr-un colectiv editorial care pregătește un volum de antologie despre rasă și eugenie din România și Ungaria în prima jumătate a secolului al 20-lea. Cartea cu titlul *De la Ungaria Mare la România Mare. Sânge, Rasă și Națiune (1919-1945)* va apărea la Editura Polirom în 2026.

Proiectul include alegerea surselor istorice și pregătirea articolelor referitoare la aceste surse.

Titlul proiectului: *Romii în Transilvania de Nord, 1940 – 1944*

Anul: 2020

Coordonator proiect: Attila Gidó

Tema proiectului: Cunoștințele privind situația juridică și socială a romilor din Transilvania de Nord sunt foarte limitate. Nici istoriografia română nici cea maghiară nu s-au ocupat de această temă. Până la momentul actual, în centrul atenției s-a aflat soarta romilor sub regimul Antonescu, respectiv soarta aceluia care au trăit în teritoriile Ungariei după tratatul de la Trianon. Astfel, nu avem deloc informații despre atitudinea autorităților maghiare din Transilvania de Nord față de romi, nici despre victimele violenței statale împotriva lor. Proiectul de față are ca scop cercetarea materialelor arhivistice, respectiv revista presei din perioada 1940-1944.

Obiective pe anul 2025:

- 1 Cercetări în următoarele arhive de stat: Cluj, Zalău, Târgu Mureș;
- 2 Revista presei: *Ellenzék* (1940-1944), *Keleti Újság* (1940-1944), *Az Újság* (1940-1944);
- 3 Articol publicat în volum colectiv
- 4 Articol publicat în revistă de specialitate

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport anual: Romii în Transilvania de Nord**
Descriere: În 2025 au fost efectuate cercetări în Arhivele Naționale din Cluj și Târgu Mureș; au fost consultate revistele *Ellenzék* (1940-1944), *Keleti Újság* (1940-1944), *Az Újság* (1940-1944) și au fost publicate trei articole în temă: *Romaellenes diskurzus és állami erőszak Észak-Erdélyben, 1940–1944 [Discurs anti-roma și violență statală în Transilvania de Nord, 1940-1944]*. In: Bárdi Nándor, Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák (szerk.): *Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok, I. [„Gravuri transilvănene. Studii de istorie a minorităților I”]* Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 117–141. <https://ispmn.gov.ro/carte/4464> ; Romii în Transilvania de Nord, 1940-1944. In: István Gergő Székely – Lehel Peti – Ágnes Kiss (ed.): *Identități, reprezentări și politici: relații stat–minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea*. ISPMN, Cluj-Napoca, 131–147. <https://ispmn.gov.ro/carte/4463> ; *Hungarian anti-Roma discourse and state violence in Northern Transylvania, 1940–1944 [Discurs anti-roma și violență statală în Transilvania de Nord, 1940-1944]*. In: *Southeast European and Black Sea Studies*, 2025, 1–18. <https://doi.org/10.1080/14683857.2025.2600213>

Titlul proiectului: *Evreii din Transilvania de Nord în lagărele naziste. Studiu de caz: Buchenwald*

Perioada: 31/12/2025

Coordonator proiect: Attila Gidó

Tema proiectului: Proiectul de față încearcă o aprofundare în cercetările referitoare la Holocaustul din Transilvania de Nord. Bazându-se pe rezultatele proiectului multianual „*Holocaustul din Transilvania de Nord. Ghettoizare și viața în gheto-uri în*

1944” (nr. proiect 1-7-2014-2024) va fi cercetată soarta evreilor deportați în lagărele naziste din această regiune. Vor fi examinate următoarele teme: numărul evreilor originari din Transilvania de Nord ajunși în lagărul nazist Buchenwald; rata de supraviețuire; condițiile de trai în lagăr; eventualele organizații de rezistență în lagăr; eliberarea și reîntoarcerea acasă a supraviețuitorilor.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raport anual: Evreii din Transilvania de Nord în lagărele naziste**
Descriere: O parte dintre evreii deportați din Transilvania de Nord la Auschwitz-Birkenau, în lunile mai–iunie 1944, au fost transferați în lunile următoare la Buchenwald. Lagărul de concentrare Buchenwald, situat în apropierea orașului Weimar, în Germania, a fost unul dintre cele mai mari lagăre naziste de pe teritoriul Reichului. Înființat în 1937, acesta a funcționat ca un lagăr principal, având numeroase sublagăre în care deținuții erau supuși muncii forțate în condiții extrem de dure.
Deținuții de la Buchenwald proveneau din numeroase țări europene și includeau evrei, prizonieri politici, prizonieri de război, romi și alte categorii persecutate de regimul nazist. Condițiile de detenție erau marcate de supraaglomerare, foamete, violență sistematică, boli și lipsa îngrijirii medicale, ceea ce a dus la un număr foarte mare de victime. Lagărul a devenit, de asemenea, un loc al experimentelor medicale și al represiunii brutale. Buchenwald a fost eliberat de trupele americane în aprilie 1945, rămânând până astăzi un simbol al terorii și crimelor comise de regimul nazist.
Scopul acestei cercetări a fost de a obține mai multe informații referitoare la soarta acelor evrei care au fost deportați din Transilvania de Nord și au fost transferați din Auschwitz-Birkenau sau din alte lagăre naziste în Buchenwald. Cercetarea în sine și informațiile obținute vor fi valorificate în manuscrisul în pregătire despre situația populației evreiești din Transilvania de Nord în timpul Holocaustului.
În 2025 au fost demarate cercetări în arhivele Bad Arolsen Archives accesibile online, precum și în Arhivele Muzeului Memorial din Buchenwald. La Buchenwald au fost consultate următoarele dosare: *Buchenwaldarchiv 31/690: Gedanken zum Bericht von Ödön Gáti „Die Ungarn in Buchenwald” (Anlage 1) sowie zu den auf der Grundlage dieses Berichts getroffenen Aussagen im Buchenwaldheft 10/1979 und dem 5. Kapitel der neuen Buchenwalddokumentation (Oberst dr. Wolfgang Weber) [Arhiva Buchenwald 31/690: Reflecții asupra raportului lui Ödön Gáti „Ungurii în Buchenwald” (Anexa 1), precum și asupra afirmațiilor formulate pe baza acestui raport în Buchenwaldheft nr. 10/1979 și în capitolul al V-lea al noii documentații Buchenwald (colonel dr. Wolfgang Weber)], respectiv numerele revistei *Memento Buchenwald (1995-2010)*. Totodată, a fost consultată literatura de specialitate referitoare la sistemul lagărelor naziste.*

Titlul proiectului: *Dimensiunea etnică a educației moderne în România. Evreii între integrare și marginalizare prin școală*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Tema proiectului: Proiectul urmărește evoluția politicilor educaționale în România anilor 1918-1944 și locul atribuit populației școlare evreiești în cadrul acestora. Se au în vedere reglementările implementate de autoritățile române mai ales la nivelul instrucției secundare și superioare, dar și modul în care evreii se raportează la finalitățile educației moderne și la transformările sociale implicate de acestea. În acest demers, s-au efectuat documentări bibliografice la bibliotecile universitare din Cluj și București, Biblioteca Academiei Române, precum și în arhivele CSIER, ANIC, CNSAS.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate**
Descriere: În cadrul acestui proiect s-au efectuat documentări în bibliotecile și arhivele de specialitate din țară (Cluj, București). Rezultatele cercetărilor au fost diseminate prin participarea la a 3-a ediție a International Conference on the History and Culture of Bukovina, ce a avut loc la Bukowina Institut din cadrul Universității din Augsburg (3-5 decembrie 2025), în cadrul unui mese rotunde pentru discutarea surselor de cercetare despre Bucovina din România.
  - **Pregătire articol pentru publicare**
Descriere: În cadrul proiectului s-a documentat și redactat articolul „*From Empire to Nation-State: University Life and Antisemitism in Cernăuți, 1919–1923*” [*De la imperiu la stat-națiune: viața universitară și antisemitism la Cernăuți, 1919-1923*], acceptat spre publicare în revista *Danubiana Carpathica. Jahrbuch für Geschichte und Kultur in den deutschen Siedlungsgebieten Südosteuropas*.

Titlul proiectului: *Mișcări de tineret sioniste în România (sec. XX)*

Anul: 2022

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Tema proiectului: Proiectul își propune să abordeze istoria minorității evreiești din România din perspectiva organizațiilor de tineret sioniste create la final de secol XIX și care și-au reluat activitatea în cadrele României Mari. Sunt urmărite ideologia, instrumentele și activitățile tinerilor sioniști din organizații cu diverse orientări politice, din Regat, Bucovina și Basarabia, cu accent pe mobilizarea tineretului din învățământul secundar. Cercetarea are în vedere atât activitatea sionistă din perioada interbelică, cât și acțiunile sioniste subversive din anii 40 ale organizațiilor Hashomer Hatzair, Gordonia, Dror, Hanoar Hatzioni.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Participare eveniment**
Descriere: Marți, 29 aprilie, a avut loc la Centrul Cultural Evreiesc din Cluj-Napoca un eveniment dedicat aniversării a 77 de ani de la proclamarea independenței statului Israel. Programul special a inclus și o comunicare despre istoria sionismului în România în arhive și

mărturii, susținută de Anca Filipovici (cercetător ISPMN). Prezentarea a trecut în revistă originile și evoluția sionismului în România și Transilvania, concentrându-se apoi asupra implicării mișcărilor sioniste de tineret în răspândirea acestei ideologii, acțiuni de rezistență și pregătirea pentru emigrare a supraviețuitorilor după cel de-al Doilea Război Mondial.

○ **Publicație**

Descriere: În luna aprilie 2025, a apărut la Editura ISPMN volumul coordonat de István Gergő Székely, Lehel Peti, Ágnes Kiss, „*Identități, reprezentări și politici: relații stat–minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea. Identities, representations and policies: state–minority relations in the 20th and 21st centuries*”, în urma primei ediții a conferinței ISPMN (5–6 octombrie 2023). Volumul conține și textul semnat de Anca Filipovici, „*Adolescenți evrei și activism politic în România interbelică*”, ce discută opțiunile politice și mecanismele mobilizării adolescenților evrei în anii 1930-1940, pe baza unor mărturii din Arhiva Video Fortunoff pentru Mărturiile Holocaustului și a altor documente. Textul reprezintă o versiune adaptată a articolului în limba engleză, „*Young and Restless: Political Activism and Resistance among Jewish Youth in Romania*”, în *S.I.M.O.N. – Shoah: Intervention. Methods. Documentation* 11. (1). 46-65, https://doi.org/10.23777/sn.0124/art_afil01

○ **Raport de activitate**

Descriere: Proiectul a implicat în acest an documentări aprofundate în bibliotecile din Cluj și București, dar și un stagiu de cercetare la Arhivele CNSAS și ANIC (24-28 martie 2025), pe tema organizațiilor sioniste de tineret și emigrarea ilegală (1945-1947). Cu această ocazie, Anca Filipovici a susținut și comunicarea „*Rețele ale rezistenței tineretului sionist în România celui de-al Doilea Război Mondial*”, la invitația Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, București, în cadrul Programului IV de cercetare al institutului. De asemenea, a organizat în cadrul conferinței *Voices and Silences: 50 years of the Society for Romanian Studies*, panelul *Silent Histories of the Holocaust in Romania: Uncovering Jewish Agency and Non-Jewish Rescue Efforts [Istoria silențioasă ale Holocaustului din România: Descoperind acțiunile de salvare ale evreilor și ale neevreilor]*, ce a inclus și prezentare cercetătoarei ISPMN despre rețele de salvare ale tinerilor sioniști din România. Subiectul rezistenței și al „*victims' agency*” a fost prezentat și în cadrul unui workshop ce a avut loc la Stockholm (6-7 noiembrie 2025), în cadrul Centrului pentru Studii Baltice și Est-Europene (Universitatea Södertörn), cu titlul *CONVERSATIONS: Conviviality and Equity across Differences (CONVERSAȚII: Convivialitate și echitate dincolo de diferențe)*. În cadrul acestui proiect a fost publicat și un articol de popularizare în revista online Baabel, ce discută câteva elemente de bază ale reconstrucției vieții evreiești după Holocaust.

○ **Pregătire articol pentru publicare**

Descriere: În cadrul proiectului s-a documentat și redactat articolul „*Webs of Resistance in Holocaust-Era Romania: The Local and Transnational Networks of the Romanian Zionist Youth*” [*Rețele ale*

rezistenței în timpul Holocaustului din România: rețele locale și transnaționale ale tineretului sionist], ce a fost acceptat pentru publicare în *European History Quarterly* (publicație Web of Science, categ. Q1) și află în stadiul de prelucrare în urma evaluării peer-review.

○ **Aplicație competiție bursă de cercetare**

Descriere: În urma unei aplicații la o competiție de burse pentru acces la resurse arhivistice de specialitate, proiectul va beneficia de o bursă de cercetare, în perioada 1.01.2026-30.04.2026, oferită de către *The Miles Lerman Center for the Study of Jewish Resistance Research Fellowship, la United States Holocaust Memorial Museum's Jack, Joseph and Morton Mandel Center for Advanced Holocaust Studies, Washington DC, USA.*

Titlul proiectului: *Monografia minorității cehe din România*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Albert Zsolt Jakab

Cercetător ISPMN participant în proiect: Lehel Peti

Tema proiectului: Obiectiv: Elaborarea unei descrieri monografice a situației minorității cehe din România. Aceasta va cuprinde studii tematice: dinamica demografică, mobilizarea electorală, cronologia minorităților, organizațiile minorităților naționale. Se va avea în vedere și elaborarea unor studii tematice precum: locuri și ritualuri ale memoriei, forme de păstrare a ”tradițiilor populare”, sistemul educațional pentru minorități etc.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate**
  - **Descriere:** În perioada ianuarie-iunie 2025 s-a continuat procesul de documentare a tematicii, inventarierea bibliografiei de specialitate și pregătirea prezentării monografiei cehe în cadrul comunității cehe din Banat în a doua jumătate anului 2025 (Iulie și septembrie).

Titlul proiectului: *Monografia minorității germane din România*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Remus Gabriel Anghel

Tema proiectului: Monografia minorității germane cuprinde un set de publicații și evenimente, precum lansări de carte, participare la conferințe, mese rotunde etc., despre minoritatea germană din România, precum și despre efectele migrației etnicilor germani asupra locurilor și zonelor de origine sau asupra migrației românești în general. Cuprinde un volum intitulat „Un veac frământat. Germanii din România după 1918” care este prima sinteză în limba română despre comunitatea germană din România în secolul 20. Volumul cuprinde o serie de articole care tratează cele mai importante procese sociale și perioade istorice care au jalonat destinul germanilor din România: perioada interbelică, războiul, deportările postbelice, transformările sociale din timpul socialismului și în fine migrația internațională masivă. Volumul se încheie cu o analiză a revirimentului asociativ german. O a doua lucrare este intitulată „Reinventând germanitatea. Mobilitate, etnicizare și împrumut cultural la marginea Europei”, ce cuprinde o serie de articole care analizează procesele de mobilizare

etnică și reapropriere a germanității de către populația negermană din vechile zone germane ale României.

În 2025 proiectul se va concentra pe traducerea în limba germană a cărții „*Un veac frământat. Germanii din România după 1918*” care se va realiza în colaborare cu Forumul German din Transilvania.

Rezultatele proiectului:

- Cercetare de teren:
  - **Descriere:** În perioada 20-25 iunie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a efectuat o microcercetare de teren în zona Saschiz-Viscri pe tematica migrației, schimbărilor sociale și a patrimoniului local. Analiza s-a concentrat asupra modalităților în care o serie de antreprenori sociali asociază zona cu patrimoniul german și cum aceștia devin o clasă socială creativă distinctă în satele și orașele mici din zonă.

Titlul proiectului: *Monografia minorității sârbe din România*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Tema proiectului: Proiectul se încadrează în direcția de cercetare ISPMN "Monografia minorităților din România" și are ca scop final elaborarea unei monografii a minorității sârbe. **Obiective:** 1. Crearea unor parteneriate cu actori semnificativi academici și din comunitate implicați fie în acțiunile specifice de politici identitare, fie în reflectarea mediatică sau academică asupra situației minorității. 2. Urmărirea producției științifice legate de această minoritate. 3. Dezvoltarea resurselor bibliografice și arhivistice legate de minoritatea cercetată.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport: Monografia minorității sârbe din România**
Descriere: În cursul anului au continuat activitățile de identificare a cercetărilor și a autorilor relevanți în vederea elaborării monografiei. În acest context, au fost contactate instituții de profil, respectiv Editura Uniunii Sârbilor din România, precum și catedrele relevante ale Universității de București și ale Universității de Vest din Timișoara, alături de persoane-cheie active în cercetarea minorității sârbe.

Titlul proiectului: *Analiza calitativă a profilului consumatorului în cadrul spectatorilor Teatrului Szigligeti din Oradea*

Anul: 2024

Perioada: 10/04/2024 - 20/12/2024

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Tema proiectului: Consumul cultural (minoritar) este o temă puțin cercetată în societatea maghiară minoritară, analizele calitative pe acest subiect sunt și mai rare. Cercetarea de față își dorește realizarea unei astfel de investigații pe tema sus menționată, analizând prin metode calitative, sistemul de valori și practicile de consum cultural, în special frecventarea pieselor de teatru, în cazul spectatorilor sau potențialelor spectatori ai Teatrului Szigligeti din Oradea. Realizată în colaborare cu instituția sus-menționată, cercetarea își propune valorificarea cunoștințelor academice într-un context din afara mediului academic, astfel, rezultatele cercetării pot fi folosite

în planificările strategice ale teatrului. Deoarece un astfel de proiect nu are antecedente, s-a propus un grup-țintă bine conturat: al liceenilor și studenților din Oradea. În luna mai 2024 a fost realizat un interviu colectiv cu studenți, pentru a identifica de ce o parte a acestei generații nu participă la spectacolele teatrului local. În octombrie s-au realizat șase interviuri colective, unul cu studenți, celelalte cinci cu liceeni din două licee orădene, toate cu același scop. Rezultatele preliminare au fost cuprinse într-un raport de cercetare, care a fost predat conducerii teatrului. În 2025 au fost prelucrate (parțial) interviurile, rezultatele sunt cuprinse într-un raport de cercetare.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare -rezultatele 2025**
Descriere: Raportul de față conține rezultatele prelucrării parțiale ale interviurilor realizate în 2024.
- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Dezvoltare bază de date
  - **Perioada:** 28/04/2025 - 14/06/2025
  - **Descriere:** Prelucrarea materialului empiric (interviurile colective)

Titlul proiectului: *Identificarea și inventarierea grupurilor active de păstrare a tradițiilor populare (în special a dansurilor populare tradiționale) ale minorităților naționale din România*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Csongor Könczei

Tema proiectului: Preconizăm că prin aceste manifestări de păstrare a „tradițiilor populare” minoritățile naționale din România își manifestă particularitățile etnoculturale în modul cel mai reprezentativ. Astfel, scopul cercetării este identificarea și inventarierea grupurilor active de păstrare a „tradițiilor populare” (în special a dansurilor populare tradiționale) ale minorităților naționale din România prin alcătuirea a unor baze de date și descrierea specificului repertoriului lor pe baza unei metodologii elaborate.

Antecedentele proiectului: între 2016-2019 s-a reușit identificarea și inventarierea ansamblurilor maghiare de dansuri populare profesioniste și neprofesioniste din România, alcătuind și publicând aceste informații într-o bază de date, vezi: <https://intezmenytar.erdelystat.ro/intezmenyek/romaniai-magyar-hivatasos-es-mukedvelo-hagyomanyorzo-tanacsoportok/8> . Obiectivele proiectului pe anul în curs: colectarea datelor privind grupurile de dansuri populare ale comunităților naționale germane, cehe și slovace din România.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Identificarea și inventarierea grupurilor active de păstrare a tradițiilor populare (în special a dansurilor populare tradiționale) ale minorităților naționale din România**
Descriere: preconizăm că prin aceste manifestări de păstrare a „tradițiilor populare” minoritățile naționale din România își manifestă particularitățile etnoculturale în modul cel mai reprezentativ. Astfel, scopul cercetării este identificarea și inventarierea grupurilor active de păstrare a „tradițiilor populare” (în special a dansurilor populare

tradiționale) ale minorităților naționale din România prin alcătuirea a unor baze de date și descrierea specificului repertoriului lor pe baza unei metodologii elaborate.

Titlul proiectului: *Hărți etnice*

Anul: 2019

Coordonator proiect: Ilka Veress

Cercetători externi participanți în proiect: Kiss Dénes István, Bálint Róbert Zoltán

Instituții partenere: Institutul de Studii Religioase (România)

Tema proiectului: Scopul proiectului este de a oferi o analiză statistico-spațială asupra schimbărilor etnodemografice privind minoritățile religioase din România pe baza recensămintelor din 2011-2021. Rezultatul proiectului este un working paper, care pe de o parte vizualizează prin hărți și grafice distribuția teritorială și schimbările numerice ale grupurilor religioase din România, iar pe de altă parte printr-un studiu introductiv oferă un cadru teoretic și concepțional privind interpretarea corectă a datelor prezentate.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Peisajul religios în România post-comunistă. Schimbări în structura confesională în lumina datelor recensământului**
Descriere: Studiul analizează schimbările în structura religioasă a României pe baza datelor din patru recensăminte post-comuniste (1992, 2002, 2011, 2021). Analiza evidențiază că, deși compoziția confesională a țării a rămas în mare parte stabilă, scăderea populației și modificările în ponderile anumitor denominațiuni indică tendințe emergente. Studiul contextualizează aceste schimbări în cadrul unor dinamici demografice, sociale și culturale mai largi și conține 18 hărți care reprezintă distribuția teritorială ale cultelor.
  - **Expoziții de hartă „Culte din România în lumina rezultatelor recensământului din 2021”**
Descriere: Proiectul „*Culte din România în lumina rezultatelor recensământului din 2021*” are ca obiectiv prezentarea diversității religioase din România prin intermediul hărților tematice, în cadrul unei expoziții de hărți. Expoziția, realizată în trei limbi (maghiară, română și engleză), se bazează pe datele recensământului populației din anul 2021 și urmărește redarea grafică și sintetică a peisajului religios al României.
Raportul prezintă expozițiile desfășurate pe parcursul anului 2025 .

Titlul proiectului: *Xenofobie, atitudini față de minorități și comportament electoral în contextul Românesc actual*

Anul: 2025

Perioada: 01/07/2025 - 18/12/2025

Coordonator proiect: Tamás Kiss

Cercetător ISPMN participant în proiect: István Székely

Cercetători externi participanți în proiect: Ovidiu Țichindeleanu, Sorana Constantinescu, Toró Tibor, Luis Escobedo

Partener: Institutul pentru Politici Publice Sfântu Gheorghe (România)

Tema proiectului: Proiectul vizează schimbarea atitudinilor față de minorități și evoluția xenofobiei în contextul politic românesc actual.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Xenofobie 2025**
    - **Formatul bazei de date:** SPSS
    - **Descrierea bazei de date:** Ancheta reprezentativa 1100 respondent
    - **Colectarea datelor:** 11/10/2025 - 13/11/2025
    - **Numărul cazurilor:** 1100
    - **Numărul variabilelor:** 86

Titlul proiectului: *Barometrul educațional. Cercetare cantitativă asupra educației în limba maghiară*

Perioada: 01/07/2024 - 16/05/2025

Coordonator proiect: Tamás Kiss

Cercetător extern participant în proiect: Tibor Toró

Tema proiectului: Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) și Institutul Balványos realizează un studiu cuprinzător al școlilor din România care predau (și) în limba maghiară. Se vor solicita date de bază privind locațiile de învățământ, cifrele de înscriere, infrastructura educațională și utilizarea limbii în cadrul instituției.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Monitoring Educațional**
    - **Formatul bazei de date:** SPSS
    - **Descrierea bazei de date:** Baza de date exhaustivă a unităților de plan cu limbă de predare maghiară: chestionare completate - 887. Întrebări privind: infrastructura educațională,
    - **Colectarea datelor:** 01/07/2024 - 30/11/2024
    - **Numărul cazurilor:** 887
    - **Numărul variabilelor:** 234

Titlul proiectului: *Limbă și identitate în cazul armenilor din România.*

Perioada: 08/01/2025 - 31/12/2026

Coordonator proiect: Ilka Veress

Tema proiectului: Scopul general al proiectului este examinarea relației dintre limbă și identitate în cazul diferitelor tipuri de comunități armenice din România.

Armenii din România constituie o populație eterogenă, atât din punct de vedere istoric, cât și cultural. În funcție de momentul stabilirii, putem distinge între comunitățile care trăiesc în Moldova din secolul al XIV-lea, descendenții armenilor care au fugit de aici în Transilvania în secolul al XVII-lea și un număr semnificativ de armeni care au emigrat în România în urma genocidului și s-au stabilit în Țara Românească și în Dobrogea. Din acest context rezultă că limba armeană îndeplinește funcții diferite în identitatea fiecărui subgrup, astfel analiza se împarte în mai multe subunități, bazate pe instrumente metodologice distincte. În cazul celor mai vechi comunități din Moldova și Transilvania, care nu mai vorbesc armeană, cercetarea încearcă să contureze etapele importante ale procesului de schimbare a limbii și să

răspundă la întrebarea cum a evoluat o comunitate de vorbitori într-o comunitate care își amintește limba.

În cazul armenilor stabiliți în urma genocidului, un grup etnic și lingvistic, trăind în mediul urban în proporții sub 0,1%, utilizarea și reproducerea limbii materne este delimitată în sfera privată a indivizilor, iar acest fenomen accelerează procese lingvistice nefavorabile din punctul de vedere al comunității. Deci, obiectivul nostru este surprinderea stării actuale a practicilor lingvistice și inventarierea instituțiilor formale și cele informale care joacă un rol decisiv în menținerea limbii materne în cazul armenilor, bazându-ne pe conceptul domeniilor lingvistice al lui Fishman și pe modelul teoretic al vitalității etnolingvistice al lui Giles. Conform acestuia, din punct de vedere tematic, cercetarea plănuită este divizată în mai multe subdomenii, cum ar fi: statutul (legal, economic) limbii respective, atitudini și ideologii lingvistice în rândul vorbitorilor, factori și tendințe demografice, care determină dimensiunea comunităților de vorbitori, și suportul instituțional în transmiterea limbii armenice.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Schimbarea de limbă în cazul armenilor din Constanța: atitudini și ideologii**

Descriere: În studiile dedicate conservării și revitalizării limbilor minoritare, ideologiile și atitudinile lingvistice au un rol central, deoarece influențează direct comportamentul vorbitorilor și eficiența eforturilor de menținere a limbii materne. Limba armeană din România se numără printre limbile minoritare cu cei mai puțini vorbitori. Datele ultimelor trei recensăminte indică atât o scădere lentă, dar constantă, a populației de etnie armeană, cât și o diminuare accentuată a proporției celor care se declară vorbitori nativi de armeană: doar 32,6% dintre respondenții de etnie armeană își mai asumă această limbă ca limbă maternă. Aceste date sugerează un stadiu avansat al schimbării de limbă în cadrul comunității.

Dialectul armean vorbit în România, armeană occidentală, figurează din 2010 pe lista UNESCO a limbilor potențial periclitat. Necesitatea protejării sale este reflectată și în instituirea oficială, din 2019, a Zilei Limbii și Alfabetului Armean, celebrată pe 12 octombrie, măsură însoțită de o intensificare a discursului identitar privind limba în spațiul online al comunității armenice din România. Studiul de față analizează atitudinile lingvistice comunitare și individuale față de limba armeană, cu accent pe dimensiunile lor emoționale și cognitive, pentru a înțelege modul în care această limbă minoritară, cu funcționalitate tot mai redusă, se integrează în identitatea armenilor din România.

Manuscrisul este predat pentru peer-review și urmează să fie publicat pe parcursul anului 2026 la Editura Egyetemi Műhely, în volumul Conferinței Anuale ale Doctoranzilor de la Școala Doctorală de Hungarologie.

Titlul proiectului: *A-Tee-Lier*

Perioada: 01/11/2024

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Tema proiectului: A-Tee-Lier se dorește a fi o serie de întâlniri dinamice și interactive pentru a încuraja discuțiile deschise, spontane și colaborative între colegi.

Inițiativa își propune să creeze un spațiu relaxat și primitiv în care ideile pot circula liber, iar creativitatea poate lega diferite domenii.

A-tee-Lier este mai mult decât un simplu atelier sau seminar. Este conceput ca o întâlnire unde se nasc idei noi, și sunt transformate în planuri realizabile. Întâlnirile încurajează experimentarea și colaborarea, permițând participanților să co-creeze cunoștințe și să exploreze soluții inovatoare într-un mediu relaxat și prietenos. Abordarea de bază este respect reciproc, curiozitate, deschidere și spirit de colaborare. Participanții sunt încurajați să împărtășească - pe lângă gustări, ceai sau cafea - cunoștințe, experiențe și perspective. Lucrând împreună, putem explora idei noi, identifica provocări și oportunități și discuta dileme. Vom face brainstorming de idei noi, vom prezenta lucrările în curs și vom împărtăși lecțiile învățate atât din eșecuri, cât și din succese. Astfel, orice idee ciudată și reflecție sinceră este binevenită.

Scopul final este de a construi o echipă implicată unde ne inspirăm reciproc să gândim diferit și să acționăm în mod colaborativ.

Pentru a atinge acest obiectiv, întâlnirile iau forma unor întâlniri de tip „brown-bag”. Toată lumea este liberă să propună subiecte specifice de discuție care nu trebuie să fie neapărat academice. Planul este de a găzdui două sesiuni A-Tee-Lier pe lună. Acestea vor fi întâlniri foarte scurte, undeva între 20 și 59 de minute. Dar singura regulă este de fapt menținerea unei atmosfere relaxate și plăcute, lipsită de formalități stricte.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **A-Tee-Lier 1/2025**
    - **Data:** 05/02/2025
    - **Locul:** ISPMN, Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 7
    - **Descriere:** Miercuri, 5 februarie 2025 a avut loc prima întâlnire din seria A-TEE-LIER la care s-a discutat despre posibilitățile și considerentele etice a utilizării diferitelor instrumente AI în contextul activităților și cercetărilor derulate de către ISPMN.
  - **A-TEE-Lier 2/2025**
    - **Data:** 19/02/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca, România
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 7
    - **Descriere:** Miercuri, 19 februarie 2025, a avut loc a doua întâlnire din cadrul seriei A-TEE-Lier la care colegii noștri (Adriana Cupcea, Anca Filipovici și Attila Gidó) ne-au prezentat munca lor din diferite arhive împărtășind detalii care ar putea fi utile pentru cercetători din alte domenii.
  - **A-TEE-Lier 3/2025 EthnoFood (e)Scapes**
    - **Data:** 19/03/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 11
    - **Descriere:** A-TEE-Lier 3/2025
A-TEE-Lier-ul intitulat „EthnoFood (e)Scapes” a fost organizată în jurul mâncărilor etnice și/sau (considerate) naționale. Într-un context informal am explorat teorii și practici

privind alimentația și mâncărurile etnice. Participanții au participat la schimburile de idei dar și la gustările aduse, contribuind astfel la înțelegerea modului în care gastronomia poate reflecta și negocia identități culturale.

- **A-TEE-Lier 4/2025**
  - **Data:** 09/04/2025
  - **Locul:** Cluj-Napoca
  - **Responsabil ISPMN:** Stefánia Toma, Anca Filipovici
  - **Descriere:** Rolul ritualurilor în comunități multietnice

Titlul proiectului: *Identitate și apartenență: rolul etniei în procesul de adopție*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Katalin Kormos

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Katalin Kormos, Stefánia Toma

Instituții partenere: Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (România)

Tema proiectului: Proiectul își propune analiza identității și a apartenenței în adopțiile transrasiale, prin investigarea modului în care etnia copilului influențează procesul adoptiv, integrarea familială și practicile instituționale. Proiectul va dezvolta o bază teoretică solidă, va extinde documentarea bibliografică și va integra analiza cadrului legislativ internațional, european și național referitor la identitatea etnică a copiilor adoptați. Aceste elemente vor constitui fundamentul pentru instrumentele de cercetare ce vor fi aplicate ulterior la nivelul familiilor adoptive și al instituțiilor implicate.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Adopție transrasială: Bază de date bibliografică interdisciplinară**
    - **Descrierea bazei de date:** A fost constituită o bază de date bibliografică în format CSV, cuprinzând 198 de titluri din literatura de specialitate internațională și națională pe tema adopției transrasiale, identității etnice a copiilor adoptați și proceselor de socializare și integrare familială.
Baza de date acoperă predominant ultimii 10 ani și include în principal articole din jurnale academice peer-reviewed (188 titluri), completate cu capitole de carte (3), cărți (2) și preprinturi (1), oferind o perspectivă interdisciplinară asupra fenomenului adopției transrasiale.
Colecția oferă o acoperire comprehensivă a domeniului, integrând atât cercetări empirice, cât și lucrări teoretice și metodologice. Titlurile selectate acoperă formarea identității etnice și rasiale la copiii adoptați, procesele de integrare identitară și intersecționalitate, precum și strategiile parentale de socializare rasială, competențele specifice necesare părinților adoptivi și modalitățile de comunicare despre origine și apartenență.
Baza de date include cercetări centrate pe perspectiva și narativele copiilor adoptați, studii despre experiențele de discriminare și microagresiuni, strategii de coping și construirea rezilienței. Sunt reprezentate studii transnaționale și

comparative privind adopția internațională în diverse contexte culturale (Coreea, China, Etiopia, Europa), cercetări despre atașament, sănătate mentală și ajustare post-adopție, precum și lucrări metodologice cu instrumente validate și design-uri de cercetare calitative și cantitative.

Un accent deosebit este pus pe contextul românesc și specificul adopției copiilor romi, sisteme de protecție a copilului, cadrul legislativ și politicile sociale în domeniu. Colecția integrează și abordări critice și decoloniale (critical adoption studies, critical race theory), oferind perspective teoretice contemporane asupra fenomenului.

Bibliografia reprezintă fundamentul teoretic și metodologic al cercetării, susținând elaborarea instrumentelor de colectare a datelor, definirea cadrului analitic și interpretarea rezultatelor empirice în contextul mai larg al literaturii de specialitate.

- **Colectarea datelor: 01/12/2025**

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Chestionar național adresat DGASPC privind practicile și atitudinile legate de adopția transrasială**
Descriere: Chestionarul este conceput pentru a evalua nivelul de pregătire profesională a specialiștilor DGASPC în domeniul adopțiilor transrasiale și pentru a identifica existența, consistența și eficiența programelor instituționale dedicate adopției copiilor romi. Instrumentul analizează tipurile de formare primite, competențele actuale ale profesioniștilor, nevoile de instruire suplimentară, precum și măsura în care DGASPC-urile dispun de servicii specializate: consiliere, grupuri de suport, programe culturale, campanii de sensibilizare, servicii post-adopție și inițiative care sprijină identitatea etnică a copiilor romi. Instrumentul se află în etapa pre-testare și urmează să fie validat înainte de aplicarea la nivel național.
  - **Ghid de interviu pentru părinți adoptivi în contextul adopțiilor transrasiale**
Descriere: Ghidul de interviu semi-structurat este destinat părinților adoptivi care cresc sau au adoptat copii într-un context transrasial. Acesta investighează experiențele familiale, procesele de construire a identității etnice, strategiile de socializare culturală și nevoile de sprijin specifice. Ghidul explorează dinamica relației părinte-copil, modul de gestionare a discriminării, accesul copilului la modele culturale relevante și percepțiile părinților asupra factorilor care influențează dezvoltarea copilului.
Ghidul a fost dezvoltat și testat în colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai, în cadrul unei practici universitare, fiind verificat pe două persoane pentru a asigura claritatea, coerența și funcționalitatea structurii sale. Instrumentul este pregătit pentru utilizare în etapa calitativă a cercetării.
- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Seminar DICE-ROMA 1/2025 Katalin Kormos: Elaborarea unui chestionar de evaluare a provocărilor și greutăților în procesul de adopție a copiilor romi - perspectiva DGASPC (Designing a**

Questionnaire to Assess the Challenges of Roma Children's Adoption - the Perspective of DGASPC Employees)

- **Data:** 04/04/2025
- **Locul:** Cluj-Napoca
- **Responsabil ISPMN:** Katalin Kormos, Stefánia Toma
- **Număr participanți:** 5
- **Descriere:** Scopul acestui proiect este de a elabora un chestionar cuprinzător și imparțial pentru a evalua percepțiile, prejudecățile și provocările asociate cu adoptarea copiilor romi în cadrul DGASPC. În cadrul seminarului, Katalin Kormos a prezentat proiectul ei de cercetare. După aceea în cadrul workshopului am discutat pe marginea draftului de chestionar.

Titlul proiectului: *Combaterea fenomenului de discriminare etno-rasiale. Ateliere pentru liceeni*

Anul: 2025

Perioada: 03/03/2025 - 22/12/2025

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Partener: Liceul Ady Endre (România)

Tema proiectului: Proiectul de față este unul cu caracter aplicat, și își dorește convertirea cunoștințelor teoretice în rezultate practice: conștientizarea și combaterea fenomenului de "antițigănist" în rândul tinerilor. Astfel, proiectul constă în organizarea și desfășurarea unor ateliere pentru liceenii din Oradea, cu tematica prejudecăților și fenomenelor de discriminare etno-rasială. În cadrul proiectului s-au dezbătut următoarele teme: situația romilor din România, discriminarea sistemică vizavi de acest grup, prejudecățile etno-rasiale față de romii din România. Proiectul s-a realizează în colaborare cu Liceul Ady Endre din Oradea.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Atelier interactiv cu liceenii pe tema combaterea prejudecăților împotriva romilor din România**
    - **Perioada:** 23/09/2025 - 24/12/2025
    - **Locul:** Oradea
    - **Responsabil ISPMN:** Zsuzsa Plainer
    - **Număr participanți:** 40
    - **Coorganizatori:** Liceul Ady Endre, Oradea
    - **Descriere:** În perioada 23-24 septembrie 2025 cercetătorul ISPMN, Zsuzsa Plainer a organizat ateliere interactive pentru liceeni pe tema combaterii prejudecăților împotriva romilor. În această perioadă s-au realizat două întâlniri cu două clase de liceu (o clasă de-a X-a, o clasă de XI-a). Întâlnirile au fost de 50 de minute fiecare, și s-au realizat în colaborare cu direcțiunea Liceului Ady Endre din Oradea, respectiv profesorul de specialitate (pe științe sociale și psihologie).
- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Ședință de lucru
  - **Perioada:** 02/06/2025 - 20/06/2025
  - **Descriere:** În luna iunie a fost finalizată protocolul de colaborare cu Liceul Ady Endre din Oradea. Tot în luna iunie a avut loc o întâlnire

de lucru cu directorul școlii și profesorul de specialitate pentru a pregăti întâlnirile cu elevii. La această ședință de lucru s-au indentificat cele mai importante minorități etnice vizavi de care ar putea exista prejudecăți din partea elevilor. Totodată s-au făcut primii pași pentru a pregăti un kit metodologic pe tema prejudecăților vizavi de grupuri etnice din România.

Titlul proiectului: *"Rom sau țigan?" - folosirea etnonimelor în sfera publică. Atelier pentru studenți, viitori producători de conținut*

Perioada: 08/01/2025 - 30/07/2025

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Cercetător extern participant în proiect: Vallasek Júlia

Partener: UBB - FSPAC - Secția de jurnalism (România)

Tema proiectului: Conținuturile clasice (ziare tipărite, portale electronice) sau de tip new media (Youtube etc.) sunt foruri importante, care combat sau, dimpotrivă, facilitează răspândirea discursului de instigare la ură. Astfel, e foarte important ca producătorii de conținut (vechi și nou) să fie conștienți de existența stereotipurilor negative sau acele narrative, care facilitează răspândirea "antițiganismului". Scopul acestui proiect este convertirea teoriilor despre clasificare etno-rasială, discriminare într-o cunoaștere practică, care poate fi folosită ca un fel de bună practică pentru viitorii jurnaliști, în prezent studenții secției de jurnalism al Universității Babeș - Bolyai din Cluj-Napoca.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **"Rom sau țigan?" - folosirea etnonimelor în sfera publică. Atelier pentru studenți, viitori producători de conținut**
    - **Data:** 13/05/2025
    - **Locul:** FSPAC, Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** Zsuzsa Plainer
    - **Număr participanți:** 7
    - **Coorganizatori:** UBB - FSPAC
    - **Descriere:** În luna mai 2025, Zsuzsa Plainer, cercetător ISPMN a ținut un atelier pentru studenții FSPAC, secția jurnalism, linia maghiară despre existența stereotipurilor negative sau acele narrative, care facilitează răspândirea "antițiganismului". La acest atelier s-au clarificat probleme legate de folosirea etnonimului rom în presa scrisă și electronică, respectiv s-au creionat modele și tehnici pentru o reprezentare non-rasistă a comunității rome în sfera publică maghiară din România. La atelier au participat masteranzii secției de jurnalism, linia maghiară.

Titlul proiectului: *Învățământul vocațional și inegalitățile educaționale ale copiilor romi*

Anul: 2025

Perioada: 13/01/2025 - 22/12/2025

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Tema proiectului: Inegalitățile educaționale ale romilor sunt adeseori investigate la nivelul educației primare. Așa se explică de ce printre puținele investigații din

România pe această temă, sunt aproape inexistente acelea, care se ocupă cu școlile vocaționale, colegiile tehnice. Acest proiect are ca teren o astfel de școală, unde, prin metode calitative se dorește realizarea unui studiu de caz, a unei etnografii a școlii. Cercetarea a fost începută în 2024, continuată în 2025. Rezultatele pentru 2025 au fost cuprinse într-un raport de cercetare.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare privind rezultatele din 2025**
Descriere: Raportul cuprinde rezultatele muncii de teren din septembrie 2025.
- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Dezvoltare bază de date
  - **Perioada:** 06/01/2025 - 16/01/2025
  - **Descriere:** Prelucrarea interviurilor deja realizate.

Titlul proiectului: *Adopția copiilor romi: realități și perspective. Formare preadoptie, postadoptie și programe pentru asistenți maternali*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Katalin Kormos

Partener: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Harghita (România)

Tema proiectului: Scopul proiectului este promovarea egalității de șanse pentru copiii romi aflați în procesul de adopție, pentru cei deja adoptați, precum și pentru copiii romi aflați în plasament la asistenți maternali. Proiectul urmărește prevenirea și combaterea discriminării, reducerea stereotipurilor și creșterea nivelului de pregătire a adulților implicați în îngrijirea și educarea acestor copii. Prin consolidarea competențelor părinților adoptivi, a viitorilor părinți adoptivi și a asistenților maternali, se contribuie la asigurarea unui mediu familial stabil, empatic și adecvat particularităților identitare ale copiilor romi.

Institutul pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) colaborează cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Harghita pentru dezvoltarea unor programe de formare specializată în domeniul adopției copiilor romi și al prevenirii discriminării. Implementarea activităților se bazează pe un parteneriat formal, reglementat printr-un contract de colaborare care stabilește responsabilitățile, etapele și cadrul instituțional al programelor de formare.

Proiectul reprezintă o extindere a direcțiilor inițiale – centrate pe preadoptie – și include acum dezvoltarea unor programe complete de formare preadoptie, postadoptie (cinci module), respectiv programe adaptate pentru asistenți maternali, în funcție de nevoile instituționale și de dinamica sistemului de protecție a copilului. Pe termen lung, proiectul poate integra și un program de formare profesională destinat angajaților din sistemul de protecție a copilului, axat pe antidiscriminare, comunicare interculturală și conștientizarea diferențelor culturale.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Curs postadoptie**
Descriere: A fost elaborat un program complet de formare postadoptie pentru părinții care adoptă copii romi, structurat în cinci module tematice:

Modulul 1: Identitate și conștientizare

Modulul abordează dezvoltarea conștientizării rasiale (racial awareness) la părinții adoptivi, cu accent pe deconstrucția abordării "color-blind" și recunoașterea privilegiilor albe. Prin exerciții de autoreflexie și instrumente structurate (identity circle, photo cards), participanții explorează modul în care propriul mediu de proveniență influențează percepția asupra originii etnice a copilului. Se introduce modelul genetică-mediu-traumă ca cadru interpretativ pentru înțelegerea comportamentului copilului.

Modulul 2: Strategii de întărire a identității etnice în context familial

Modulul operaționalizează conceptele de reprezentare pozitivă (positive representation) și Cultural Alignment Matching Model (CAMM) prin construirea unui "scut protector" mediatic și cultural: cărți, filme, muzică, imagini care contracarează stereotipurile dominante. Se dezvoltă competențe de comunicare adaptate vârstei copilului și se creează o bază de date online colaborativă cu resurse culturale.

Modulul 3: Discriminare, microagresiuni și strategii de răspuns

Modulul oferă un cadru analitic pentru identificarea și diferențierea formelor de discriminare și microagresiuni. Prin simulări și exerciții de role-play, participanții dezvoltă strategii concrete de răspuns în diverse contexte sociale (instituțional, comunitar, privat) și învață tehnici de empowerment pentru copil. Se abordează atât dimensiunea emoțională a discriminării, cât și căile de acțiune disponibile (organizații civile, resurse juridice).

Modulul 4: Modele de rol și diversitatea intra-etnică

Modulul oferă o perspectivă socio-istorică și prezintă diversitatea comunităților rome, incluzând traiectorii biografice pozitive din diferite domenii (cultură, știință, artă, sport, politică). Prin vizionarea de material documentar, discuții facilitate și cercetare în grupuri mici, participanții dobândesc cunoștințe contextualizate despre istoria și realitatea contemporană a comunităților rome. Obiectivul este construirea unei imagini nuanțate și informate, care depășește atât stereotipurile negative, cât și generalizările esențializante, oferind părinților resurse concrete pentru comunicarea cu copilul despre origine și identitate.

Modulul 5: Consolidare, planificare pe termen lung și rețea de suport

Modulul integrează cunoștințele dobândite și proiectează provocările dezvoltării identității pe trasee de vârstă (preșcolar, școlar, adolescență). Prin exerciții de mapping al resurselor personale și comunitare, participanții identifică punctele forte și nevoile de suport. Se instituționalizează o rețea durabilă de peer support între participanți (platformă online, listă de contacte, resurse comune) și se stabilește un mecanism de follow-up.

Programul utilizează o metodologie predominant experiențială și participativă (aproximativ 80% exerciții interactive, simulări, discuții facilitate; 20% input teoretic), integrând concepte din psihologia dezvoltării, studiile critice ale rasismului (critical race theory), precum și din literatura de specialitate privind adopția transrasială.

- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Colaborare cu utilizatori externi
  - **Perioada:** 31/12/2025
  - **Descriere:** Ca rezultat al proiectului, s-a stabilit o colaborare contractuală formală între Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Harghita pentru dezvoltarea unor programe de formare specializată în domeniul adopției copiilor romi și al prevenirii discriminării. Acest parteneriat, reglementat printr-un contract de colaborare, stabilește responsabilitățile, etapele și cadrul instituțional al programelor de formare. Proiectul reprezintă o extindere a direcțiilor inițiale – centrate pe preadopție – și include acum dezvoltarea unor programe complete de formare preadopție, postadopție (cinci module), respectiv programe adaptate pentru asistenți maternali, în funcție de nevoile instituționale și de dinamica sistemului de protecție a copilului. Pe termen lung, proiectul poate integra și un program de formare profesională destinat angajaților din sistemul de protecție a copilului, axat pe antidiscriminare, comunicare interculturală și conștientizarea diferențelor culturale.

Titlul proiectului: *Succesul academic în rândul romilor din România*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Zsuzsa Plainer

Tema proiectului: Mobilitatea educațională a romilor reprezintă o problemă socială importantă pentru Europa de astăzi. Totuși, majoritatea lucrărilor pe acest subiect focusează asupra factorilor ce îngreunează accesul acestui grup etnic la educație de bună calitate. Cercetarea de față își propune schimbarea demersului de mai sus. Aplicând teoriile abundenței culturale (cultural wealth theory) semnate de Tara Yosso și colegii ei, proiectul se concentrează asupra acelor, care "au reușit". În acest sens, grupul nostru țintă reprezintă persoane care se declară romi și au un nivel de educație mai ridicat în comparație cu mediul calculat pentru România (școală profesională terminată, bacalaureat, diplome de licențe, studii postuniversitare etc.). Astfel, în decursul cercetării ne propunem identificarea și analiza factorilor care facilitează mobilitatea educațională a romilor din România.

În 2022 au apărut primele publicații din rezultatele proiectului; unul dintre aceste studii a apărut într-o revistă cotate ISI, cu recunoaștere internațională. În 2023 a avut loc continuarea muncii de teren, s-au realizat interviuri noi. În 2024 au fost prelucrate aceste interviuri, s-a realizat un manuscris, pentru a fi prezentat la conferința internațională *Challenging the Reproduction of Inequality Through Higher Education: Critical Approaches in Romani Studies and Beyond (Provocări în analiza reproducerii inegalităților prin educația terțiară. Abordări critice în studiile despre romi)*. Evenimentul a fost organizat de CEU.

În octombrie, o dimensiune a cercetării a fost prezentată la conferința ISPMN ediția 2024. Tot în luna octombrie a avut loc o prezentare a rezultatelor legate de locurile universitare destinate romilor în cadrul seminariilor de cercetare ISPMN.

În iunie 2024 s-a început o nouă etapă a cercetării, în colaborare cu un Colegiu tehnic din Oradea, pentru a identifica condițiile instituționale ale mobilității educaționale ale tinerilor romi, respectiv acele persoane rome, care au terminat o școală profesională. În această etapă a cercetării s-au realizat patru interviuri cu cadre didactice și un

interviu de grup cu elevii. În noiembrie 2024 s-a continuat munca de teren. În cadrul acestuia s-au realizat șase interviuri cu elevi și unul cu o profesoară.

În 2025 se dorește colectarea datelor la nivelul UBB despre locurile alocate studenților romi și despre profilul social al acestora.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Statisticile cu locurile pentru studenții romi la nivelul universităților**
    - **Formatul bazei de date:** Imagine JPG
    - **Descrierea bazei de date:** Baza de date conține propunerea referitoare la numărul locurilor universitare alocate studenților de etnie romă (nu se poate încărca pe site)
    - **Colectarea datelor:** 02/05/2025 - 14/06/2025

Titlul proiectului: *Migrație și Inegalitate Socială*

Anul: 2014

Coordonator proiect: Remus Gabriel Anghel

Tema proiectului: Proiectul migrație și inegalitate socială cuprinde studii și publicații realizate pe diverse teme: migrație și efectele acesteia asupra comunităților etnice, procese de migrație de întoarcere, rolul migrației asupra relațiilor etnice, de status și de clasă. În 2024 proiectul se va concentra pe procesele de migrație în agricultură și presiunile asupra schimbărilor în utilizarea pământului.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Capitol de carte intitulat „Irregular migration. Ontology, ambiguity and moral economy” (Migrația iregulară. Ontologie, ambiguitate și economie morală).**

Descriere: Capitolul este o trecere în revistă a principalelor dezbateri teoretice și de politici publice despre migrația iregulară și propune o viziune de economie morală înțelegerii migrației iregulare în general. Recenzia de literatură se concentrează asupra studiilor despre migrație iregulară care s-au realizat în contextul european.

Titlul proiectului: *Cercetarea rețelelor sociale și culturale ale muzicanților romi din Transilvania*

Anul: 2008

Coordonator proiect: Csongor Könczei

Tema proiectului: Cercetarea rețelei sociale și culturale a muzicienilor romi din Transilvania din mai multe perspective este o sarcină importantă și interesantă în domeniul socioumanului. Până în prezent abordările care vizau activitățile muzicienilor profesioniști din sate s-au concentrat fie pe aspectele muzicale ale acestei problematice, fie pe aspectele ce priveau relațiile sociale și economice existente între comunitate, satul și muzicantul ca servitor. Totodată, din etnomuzicologie, respectiv cercetare etnografică lipsește acea concepție care ar asigura o privire mai amplă și complexă asupra acestei tematici. De exemplu: activitatea profesională și viața cotidiană a muzicanților romi din zonele rurale sunt marcate și într-un fel limitate de o rețea. Descrierea acestei rețele ar cuprinde în totalitate modul de viață a comunității. De aceea punctul forte al unei astfel de

cercetări ar fi viziunea complexă, cuprinzătoare, globală. Scopul descrierii rețelei sociale și culturale a muzicienilor romi din Transilvania este de a certifica faptul că muzicienii tradiționali profesioniști nu sunt izolați unii de alții, ci activitatea lor este marcată de reguli nescrise. Acest sistem de reguli poate fi interpretat ca un sistem complex multicolor, unde fiecare parte din sistem este într-o anumite relație sau contact cu celelalte părți. Importanța cercetării se reflectă și prin prisma descrierii unei entități profesionale cu o mare mobilitate între diferite identități și grupuri etnice, regionale și culturale. Muzicanții romi din Transilvania recunosc diferențele culturale constituite pe plan etnic și folosesc într-un mod conștient rezultatele specifice ale acestora. Cu ajutorul profesiei de muzicant re trăiesc complexitatea și schimbările din cultură, unde granițele, trecerile devin mai plauzibile. Astfel sunt mai ușor transgresabile. De aici derivă faptul că trăsăturile care stau la baza identității etnice și care în contextul fluxului cultural au o anumită discontinuitate sunt pre-definite ca simboluri ale identității etnice, deși pentru muzicanții romi nu constituie un aspect primordial. În anumite situații, aceste trăsături sunt considerate ca sursă de venit. Prin această cercetare s-a dorit crearea unui model de cercetare. Este posibil, ca aceste constatări să fie relevante și pentru alte rețele de muzicanți din alte regiuni, susținând astfel necesitatea cercetărilor similare. Colectarea datelor referitoare la muzicanții din Transilvania, respectiv procesarea acestora necesită și o perspectivă istorică: faptul că aceste comunități examinate între timp s-au destrămat și s-au dezintegrat aproape în totalitate justifică utilizarea în cercetare a metodologiei de antropologie istorică. Prin aceasta se pot obține informații noi, care pe parcurs pot fi analizate și interpretate în cadrul modelului creat.

Antecedentele proiectului: 1. În 2008 Csongor Könczei a susținut disertația de doctorat cu titlul *Rețelele sociale și culturale ale muzicanților romi din zona etnografică Călata la Universitatea Eötvös Lóránd, Facultatea de Litere din Budapesta, Ungaria*. În 2011 această disertație a fost editată și publicată în limba maghiară de către Asociația Etnografică Kriza János în seria *Kriza Könyvek*. Tot în 2011, în cadrul ISPMN lucrarea a fost tradusă și editată în limba engleză, iar în decembrie 2012 a fost publicat volumul cu titlul *On the Social and Cultural Network of the Gypsy Musicians of Kalotaszeg*. Volumul a fost prezentat la Institutul Etnografic al Universității Eötvös Lóránd din Budapesta în data de 11 decembrie 2013. 2. În vara anului 2008 cercetătorul a început studiul muzicanților romi pe teren în Câmpia Transilvaniei. A început cu o familie de muzicanți din Pălatca, familia Codoba, rezultatul fiind studiul de atelier publicat cu titlul: *Hogyan lett a Kodobákból Codoba? Másodlagos identitásváltások egy mezőségi cigánymuzsikus családnál / De la Kodoba la Codoba. Despre schimbarea identității etnice secundare într-o familie de muzicanți romi dintr-un sat din Câmpia Transilvaniei*. În paralel cu publicarea acestui studiu, rezultatele au fost prezentate în mai multe prelegeri științifice la diferite evenimente, conferințe în ultimii ani. (În anul 2014 studiul a fost republicat într-un volum de studii antropologice editat de către Institutul Etnografic al Universității Eötvös Lóránd din Budapesta.) În ultimii cercetarea a fost extinsă și în alte comune din Câmpia Transilvaniei.

3. În 2010 au fost începute stagii de documentare la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj despre muzicanții romi orășeni în presa secolelor 19–20 din Transilvania.

Obiectivul proiectului: Continuarea diseminării rezultatelor acestor cercetări în cadrul unor prelegeri științifice la diferite evenimente și conferințe, rezultatul fiind un studiu de atelier publicat în primăvara anului 2023 cu titlul *A kolozsvári Csikay György*

primás portréja a korabeli magyar sajtóban (Portretul lăutarului clujean György Csikay în presa maghiară interbelică).

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Despre rețelele sociale și culturale ale muzicanților romi din zona etnografică Călata**
Descriere: Duminică, 16 martie 2025, Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii în limba maghiară Lachobaht – a roma közösség mősora [Emisiunea comunității rome] de la Radio Târgu Mureș. În cadrul acestei emisiuni Csongor Könczei a vorbit despre rețelele sociale și culturale ale muzicanților romi din zona etnografică Călata. La începutul interviului el a împărtășit experiențele sale personale pe această tematică: a povestit despre circumstanțele în care a cunoscut încă din copilărie pe acești muzicieni, și despre cum a devenit dintr-o sumedenie de cunoștințe o cercetare științifică.
<https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/szemelyesen-ismerte-az-osszes-kalotaszegi-ciganyzeneszt/>

Titlul proiectului: *Comunități în mișcare: Transformări sociale, relații de dependență și migrație după dezastre - studiu de caz Praid*

Perioada: 13/08/2025

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Tema proiectului: Proiect de cercetare antropologică

Catastrofa recentă din comuna Praid a generat o situație complexă, determinând relocarea forțată a unor familii din zona minei, dar și generând alte tipuri de mișcări și schimbări sociale. Schimbările rapide afectează structurile și relațiile sociale, economice și politice, chiar și culturale locale. Înțelegerea acestor dinamici în timp real este esențială pentru dezvoltarea unor politici publice eficiente și adaptate la nevoile reale ale populației afectate.

În acest context de post-catastrofă comunitatea locală este într-un proces de adaptare și reconfigurare, relațiile sociale și de ierarhie se renegociază, vechile relații de dependență se schimbă, și se creează noi. O cercetare antropologică, utilizând metode mixte în această etapă permite surprinderea dinamicii schimbărilor sociale la scară micro.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport activitate**
Descriere: Proiectul este un proiect nou, fiind în faza de concepere și a dezvoltării temelor, culegere de date secundare, recrutarea echipei de cercetare și identificare unor resurse financiare.

Titlul proiectului: *Conferința Doctorilor și Doctoranzilor Romi, Ediția a III-a, „Romii – Cunoaștere, Conștientizare, Conviețuire”*

Perioada: 19/12/2025

Coordonator proiect: László Fosztó

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Iuliu Kozák, Attila Gidó

Instituții partenere: ADDR - Asociația Doctorilor și Doctoranzilor Romi (România), Școala Doctorala - Studii de populație și istoria minorităților UBB (România)

Tema proiectului: Cea de-a treia ediție a Conferinței Doctorilor și Doctoranzilor Romi, un eveniment academic dedicat promovării cercetării realizate de doctoranzi și cercetători romi din diverse domenii ale științelor sociale și umaniste.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Conferința Doctorilor și Doctoranzilor Romi, Ediția a III-a. Romii – Cunoaștere, Conștientizare, Conviețuire**

- **Data:** 19/12/2025

- **Locul:** Cluj-Napoca

- **Responsabil ISPMN:** László Fosztó

- **Număr participanți:** 20

- **Descriere:** Conferința Doctorilor și Doctoranzilor Romi, Ediția a III-a, desfășurată la 19 decembrie 2025 sub titlul „Romii – Cunoaștere, Conștientizare, Conviețuire”, a reunit cercetători romi și neromi într-un cadru academic dedicat analizei istoriei, realităților sociale și provocărilor contemporane ale comunităților rome. Evenimentul a fost deschis prin mesaje de bun venit susținute de reprezentanți ai Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale și ai Asociației Doctorilor și Doctoranzilor Romi, subliniind importanța dialogului științific și a vizibilității cercetării rome. Primele două paneluri au abordat teme precum emanciparea istorică a romilor, instituțiile sociale, capitalul social și excluziunea socio-economică, precum și reprezentările publice ale romilor în media, discursul de ură online și ascensiunea extremismului și a politicilor anti-minorități în Europa Centrală.

A doua parte a conferinței a fost dedicată educației, religiei, limbii și patrimoniului cultural rom, evidențiind rolul instituțiilor religioase în educație și emancipare, impactul traducerilor biblice asupra unificării lingvistice, precum și contribuțiile culturale și etnolingvistice ale romilor. Discuțiile au pus în lumină atât dinamica tradițiilor, cât și transformările contemporane ale patrimoniului imaterial rom, de la practici comunitare la inițiative academice menite să conecteze cercetarea cu societatea.

În cadrul conferinței Craciun-Ioan Lăcătuș (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere cu titlul „*Romii în comunicarea mediatică românească: De la presa post comunistă la noile media/reprezentări în oglindă.*”

Conferința s-a încheiat cu o sesiune de concluzii generale, reafirmând necesitatea cercetării interdisciplinare și a cooperării academice pentru promovarea cunoașterii, conștientizării și conviețuirii în societatea românească.

Titlul proiectului: *Publicarea volumului de conferință cu titlul „Identități, reprezentări și politici: relațiile stat-minorități în secolele XX și XXI” / “Identities, Representations and Policies: State-Minority Relations in the 20th and 21st Centuries”*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Lehel Peti

Cercetători ISPMN participanți în proiect: István Székely, Ágnes Kiss

Tema proiectului: finalizarea publicării volumului de conferință

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **István Gergő Székely – Lehel Peti – Ágnes Kiss (coord.) Identități, reprezentări și politici: relații stat–minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea / Identities, representations and policies: state–minority relations in the 20th and 21st centuries**
Descriere: volumul conferinței ISPMN din octombrie 2023

Titlul proiectului: *„Petrecere descrisă...” Cercetarea istoriei ideilor în mișcarea de tip revival a Caselor de Dansuri populare din Transilvania (‘Táncház’)*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Csongor Könczei

Tema proiectului: Mișcarea de tip revival a Caselor de dans popular (‘Táncház’) din mediul urban poate fi considerată una din cele mai importante mișcări din ultimele decenii, care în 2017 a împlinit patruzeci de ani de la înființare. Putem afirma că – din perspectiva contextului socio-cultural al maghiarilor din Transilvania – a avut un impact deosebit. În ultimii ani au apărut mai multe scrieri, volume, în mare parte retrospective, care au tratat parțial sau din punct de vedere local această tematică. Dar din perspectiva etnocoreologiei și etnografiei această cercetare va fi o nișă, în sens mai larg al literaturii științelor sociale, care printr-o evaluare sistematică și critică, printr-o analiză a științelor sociale a acestor patruzeci de ani ar trata istoria ideilor, funcționarea, impactul socio-cultural al acestei fenomen, numit ‘Táncház’.
Antecedentele proiectului: 1. Proiectul individual multianual cu numărul 6-1-2014 – *Coregrafia și etnocoreologia maghiară din Transilvania în mileniul trei*. 2. În 2016 s-au început stagii de documentare la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj despre mișcarea de tip revival a Caselor de dans popular (‘Táncház’) din mediul urban. În paralel cu aceste stagii de documentare, rezultatele cercetării au fost prezentate în mai multe prelegeri științifice la diferite evenimente, conferințe în ultimii ani. 3. Vineri, 24 februarie 2017 a avut loc la Casa Tranzit din Cluj lansarea volumului *A 40 éves kolozsvári táncház sajtókronológiája I. (1977–1990) [Cronologia presei referitoare la cei 40 de ani ai casei dansului popular din Cluj I. (1977–1990)]*, volum editat de către Csongor Könczei și apărut la Editura Asociației Etnografică Kriza János din Cluj. 4. Vineri, 26 aprilie 2018 a avut loc la Casa Tranzit din Cluj lansarea volumului *A 40 éves kolozsvári táncház sajtókronológiája II. (1990–2017) [Cronologia presei referitoare la cei 40 de ani ai casei dansului popular din Cluj II. (1990–2017)]*, volum editat de către Csongor Könczei și apărut la Editura Asociației Etnografică Kriza János din Cluj.

Obiectivele proiectului: revizuirea și prelucrarea scrierilor, articolelor și a știrilor, respectiv a materialelor de arhivă (inclusiv documentele de la CNSAS) apărute în

presa maghiară din România din 1977 și care au tangență cu mișcarea de tip revival a Caselor de dansuri populare din mediul urban, scrierea și editarea mai multor studii și volume în limba maghiară în anii următori.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Zsákutcában? Gondolatok a városi táncházak jelenéről (În fundătură? Câteva gânduri despre prezentul mișcării de tip revival Táncház, adică a Caselor dansului popular din orașe)**
Descriere: Luni, 2 iunie 2025, Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere științifică cu titlul *Zsákutcában? Gondolatok a városi táncházak jelenéről (În fundătură? Câteva gânduri despre prezentul mișcării de tip revival Táncház, adică a Caselor dansului popular din orașe)* la sediul filialei clujene a Fundației Casa Tradițiilor Ardelenești.

Titlul proiectului: *Religiozitate și procese de modernizare în comunități tradiționale rurale*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Lehel Peti

Tema proiectului: Prelucrarea materialului etnografic care provine din cercetări de teren efectuate în diferite comunități tradiționale, rurale (de exemplu romi, ceangăi, minorități religioase etc.), completarea cercetărilor, elaborarea unor articole și prezentarea rezultatelor la conferințe științifice.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare**
Descriere: În cadrul proiectului în 2025 Lehel Peti (cercetător ISPMN) a publicat un articol:
    - *Moldavian Csángó Guest Workers' Experiences of the Locals' Attitudes towards Them in Hungary.* In: István Gergő Székely – Lehel Peti – Ágnes Kiss (red.): *Identități, reprezentări și politici: relații stat–minorități în secolele al XX-lea și al XXI-lea / Identities, representations and policies: state–minority relations in the 20th and centuries.* Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2025. 385–406.
  - În 2025 în cadrul proiectului Lehel Peti a participat la trei conferințe și a susținut următoarele prelegeri:
    - În perioada 30-31 ianuarie 2025, a avut loc conferința intitulată *Társadalmi viszonyok és gazdasági erőforrások átrendeződése a mai faluban / Social relations and the redistribution of economic resources in contemporary rural environments*, organizată de Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară și Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe (KAB). Lehel Peti (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere cu titlul *The children of Moldavian Csángó guest workers in foreign schools: the trade-offs of education and language learning.* Prezentarea analizează relația dintre migrație și școlarizarea copiilor, problemele și incertitudinile socializării și integrării în cazul familiilor de ceangăi.

- În perioada 18–20 martie 2025, s-a desfășurat conferința cu titlul *35 év a romániai magyar néprajzkutatás szolgálatában – új kihívások és új kutatások [35 de ani în slujba cercetării etnografice maghiare din România – provocări și direcții noi de cercetare]*, organizată de Asociația Etnografică „Krizsa János”, Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară, Filiala Cluj a Academiei Maghiare de Științe (KAB). În cadrul conferinței Lehel Peti (cercetător ISPMN) a susținut o prezentare cu titlul *A pünkösdzimusra való áttérés és a migráció szerepe a romák integrációjában. Moldvai esetelemzések [Convertirea la religia penticostală și rolul migrației în integrarea romilor. Studii de caz din Moldova]* în care a examinat relațiile dintre migrația externă și convertirea la penticostalism, precum și rolul penticostalismului în procesul de integrare.
  - În perioada 3-6 iunie 2025, Lehel Peti (cercetător ISPMN) a participat la conferința internațională *17th International SIEF Congress* organizată de Asociația Internațională de Etnografie și Folclor, ce a avut loc în Aberdeen. Lehel Peti a susținut prezentarea cu titlul *The Experience of Immobility. Servants in Post-EU Accession Transylvanian Farms [Experiența imobilității. Servitorii din fermele transilvănene după aderarea la UE]*. După aderarea României la UE, modernizarea agriculturii nu a putut elimina instituția înrădăcinată istoric a servituții. Prezentarea a analizat „experiența cotidiană” a servituții, examinând perspectivele celor implicați și cauzele economice și sociale care susțin acest sistem.
  - În data de 8 august 2025, Lehel Peti (cercetător ISPMN) a participat la Colocviu științific *Lumea ceangăilor în cărțile apărute despre noi*, eveniment organizat cu prilejul Sărbătorii Lujzikalagorenilor din Lume (online). Unde a susținut prelegerea cu titlul: *Migráció és egy új csángó identitás lehetőségéi Moldvában (Migrație și posibilitățile unei noi identități ceangăiești în Moldova)*.
- În 2025 în cadrul proiectului Lehel Peti a publicat o recenzie:
- *Egy „villanyos” személyiségrajza és villamosítás a szocializmus idején egy erdélyi kistájon. [Portretul „electric” al unei personalități și electrificarea în perioada socialismului într-o mică regiune din Transilvania]* Erdélyi Múzeum, LXXXVII évf., 2. sz., 2025. 189–193. [Gagy József: Villanyos és közössége. Villamosítás, modernizáció: történet a Nyárad mentén (1945–1989). Erdélyi Múzeum-Egyesület–Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2023. 250 old.]
  - În cadrul proiectului, Lehel Peti a fost coordonatorul unui cercetător bursier Fulbright din Statele Unite ale Americii, care a desfășurat cercetări asupra transformărilor mediului construit al ceangăilor moldoveni sub impactul modernizării.
  - În cadrul proiectului, Lehel Peti a realizat un blind peer review pentru revista *Studia Mythologica Slavica* asupra unui articol din domeniul antropologiei religiei.
  - În cadrul proiectului Lehel Peti a fost lector în procesul de blind peer review al unui articol publicat în revista de specialitate *Erdélyi Társadalom. Társadalomtudományi Szakfolyóirat*, intitulat *„A csíksomlyói pünkösdi búcsúról szóló diskurzusok a közösségi*

médiában” [„Discursurile despre pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu Ciuc în rețelele de socializare”].

Titlul proiectului: *Exploarează diversitatea: minoritatea armeană și turcă*

Perioada: 31/12/2024 - 01/11/2025

Coordonatori proiect: Ilka Veress, Adriana Cupcea

Tema proiectului: Scopul proiectului este realizarea unor pliante educaționale referitoare la grupurile etnice minoritare din România, care, atât din punct de vedere tematic, cât și formal și lingvistic, urmăresc să aducă mai aproape cultura specifică a minorităților naționale și rolul lor în societatea română față de publicul larg. Este vorba despre elaborarea unui material științific educațional care prezintă trăsături istorice, religioase, etnografice și culturale, și care poate constitui baza pentru crearea unor materiale educaționale.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate 1 ianuarie -30 iunie 2025 Exploarează diversitatea: minoritatea armeană și turcă**
Descriere: În perioada 1 ianuarie -30 iunie 2025 a avut loc încheierea de protocoale de colaborare cu: Muzeul de Artă Populară Constanța, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea și Uniunea Democrată din România în vederea realizării următoarelor secțiuni: Moda (MAPR Constanța), Sărbători și Mod de viață și locuire (ICEM Tulcea), Mâncărurile turcilor (UDTR). În această perioadă a avut loc recepția secțiunilor: Limba maternă; Sărbători ale turcilor, Moda, Religie, Muzică; Cărți, ziare, filme; Mâncărurile turcilor. Urmează să fie recepționate, în a doua parte a anului, următoarele secțiuni: Istorie, Arhitectură religioasă și Mod de viață și locuire.
În această perioadă a avut loc exploarea unor posibilități de introducere a unei componente vizuale în produsul final (ex: QR).
  - În perioada 30 iunie-31 decembrie 2025 a avut loc elaborarea a două secțiuni ale cărții informative: 1. Istorie (Adriana Cupcea ISPMN) și a secțiunii Stereotipuri despre turci (Adriana Cupcea, ISPMN), de asemenea a avut loc recepția secțiunii: Mod de viață și locuire; recepția secțiunilor: Știați că... aferente fiecărei secțiuni principale. Secțiunea de Arhitectură Religioasă nu a fost recepționată datorită nerespectării de către autor a termenului limită de 15 noiembrie 2025, ca soluție a fost începută o colaborare cu Muzeul Național de Istorie și Arheologie Constanța, care va preda secțiunea în ianuarie 2026.
  - **Exploarează diversitatea: minoritatea armeană din România**
Descriere: Raportul sintetizează concepția de bază, considerațiile metodologice și principalele tematici ale unei publicații de tip științific-popular dedicată comunității armenilor din România, având ca scop apropierea cunoașterii academice despre această minoritate de publicul larg.

Titlul proiectului: *Pălinca/Pálinka. (De)construcția unei naționalizări*

Anul: 2022

Coordonator proiect: Iulia-Elena Hossu

Cercetător ISPMN participant în proiect: Stefánia Toma

Tema proiectului: V. Mihăilescu scria în 2018: „Din acest moment, este interesant de urmărit terminologia țărilor, cu proveniența geografică și etimologiile lor. Toate acestea configurează un soi de hartă a influențelor culturale care au înconjurat România, dar și procesul ulterior de construcție națională și naționalizare a țuicii ca produs tradițional.” Cercetarea pălincii, dintr-o perspectivă antropologică, își propune identificarea acelor momente ale vieții cotidiene și ritualice unde această băutură este prezentă și consumată. Mai mult, ne propunem un demers care să se desfășoare concomitent atât în zone cu populație maghiară cât și în zone cu populație românească. Cercetarea se va desfășura în unul dintre județele renumite pentru calitatea acestei băuturi, Sălaj. Componenta etnică a județului Sălaj este, de asemenea, un factor determinant în alegerea locației cercetării (60% români și mai bine de 26% maghiari). Prin acest proiect vom identifica și analiza modul în care pălincă a devenit un brand național cu renume mondial revendicat în egală măsură de către români și maghiari. Cercetarea noastră va încerca să surpindă complexitatea acestui brand național disputat de cele două comunități. Pe parcursul anului 2025 va continua activitatea de dezvoltare a bazei de date cu privire la articolele de presă pe tematică și vom elabora un prim draft cu interpretarea materialelor colectate ce va fi prezentat în cadrul unui seminar de cercetare. În cadrul proiectului va continua practica studenților de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială (UBB), începută din 2023. Totodată, vom continua munca de cercetare de teren și colectarea de date de tip etnografic. Vom disemina rezultatele cercetării în cadrul unei conferințe internaționale de specialitate.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:

- **Raport de activitate**

Descriere: În perioada ianuarie-iunie 2025 a continuat procesul de documentare a tematicii, inventarierea bibliografiei de specialitate. S-au desfășurat 2 seminarii interne ISPMN DICE-ROMA în care s-au discutat chestiuni metodologice legate de implementarea cercetării și pregătirea unei prezentări în cadrul conferinței SRS. În perioada 29-31 mai 2025, în cadrul conferinței „*Voci și tăceri. 50 de ani de la înființarea Society for Romanian Studies*”, a fost susținută joi, 30 mai, lucrarea cu titlul „*Țuică or pălincă?*” *About Ethnic Identities within a National Product*, lucrare în co-autorat Iulia-Elena Hossu și Stefănia Toma. Lucrarea are la bază datele și prelucrarea materialelor vizuale adunate în cadrul acestui proiect.

Titlul proiectului: *Locuri și spații ale identității naționale în cadrul minorităților naționale din Transilvania*

Anul: 2012

Coordonator proiect: Albert Zsolt Jakab

Cercetător extern participant în proiect: Vajda András

Tema proiectului: Scopul proiectului: 1. întocmirea și completarea unei baze de date pe următoarele categorii: copac comemorativ, plăci comemorative, statui și busturi, monumente publice (comemorative), obeliscuri, cenotafuri, cimitire de onoare; 2. publicarea datelor pe internet pe un site special; 3. cercetarea și analiza practicilor de comemorare legate de aceste locuri și spații. Antecedentele proiectului: În anul 2012 s-a luat legătura cu instituții de specialitate, s-au publicat două cărți în limba maghiară pe tema ridicării monumentelor și practica comemorării în Cluj-Napoca, s-a participat

la conferințe naționale și internaționale pe tema respectivă. În anul 2013-2014 s-a întocmit baza de date a monumentelor din Partium și Banat; în 2016 s-a completat și s-a continuat colectarea datelor din Transilvania. Rezultatul cercetării efectuate în 2016 a fost descrierea a peste 500 de obiecte de comemorare trecute în baza de date a locurilor comemorative din Transilvania și Banat. Prin urmare, baza de date conține un număr de 1500 de obiecte comemorative. Această bază de date funcționează în format electronic și ulterior va fi încărcată în baza de date online a paginii web a ISPMN. Proiectul este unul deschis, care se poate extinde și pe alte județe, creând o bază de date complexă, care poate fi utilă cercetătorilor minorităților naționale, dar și publicului larg interesat de istoria și situația minorităților naționale din România.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:

- **Raport de activitate**

Descriere: În cadrul acestui proiect în anul 2025 Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a lucrat la manuscrisele studiilor pe tema memoriei culturale și patrimoniului cultural, respectiv patrimonizare; rezultatele cercetării au fost diseminate în cadrul conferințelor.

În anul 2025 Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a editat 4 volume, din care 1 cu co-editor:

1. Kicsi Noémi: *[De la dascăl până la cântăreț bisericesc. Cantori transilvăneni sub regimul comunist]* *Mesterből éneklész. Erdélyi kántorok a kommunista rezsim alatt.* (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicae.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025.

2. Mogyorósi Ágnes: *[La hotarul dintre sacru și profan. Pelerinajul romilor de la Csatka]* *Szent és profán világok határán. A csatkai cigánybúcsú.* (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicae.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025.

3. Pozsony Ferenc: *[Cultura populară secuiească și reprezentarea acesteia]* *Székely népi kultúra és reprezentációja.* (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicae.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025.

4. *[Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară]* *Témák – közelítések – terepek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban.* (Kriza Könyvek, 52.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. (co-editor: Vajda András)

Rezultatele cercetării au fost diseminate în publicații și în cadrul mai multor conferințe:

1. În perioada 18–20 martie 2025, s-a desfășurat conferința cu titlul *35 év a romániai magyar néprajzkutatás szolgálatában – új kihívások és új kutatások [35 de ani în slujba cercetării etnografice maghiare din România – provocări și direcții noi de cercetare]*, organizată de Asociația Etnografică „Kriza János”, Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară, Filiala Cluj a Academiei Maghiare de Științe (KAB). În cadrul conferinței Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a susținut prezentarea intitulată *Intézményesedés az erdélyi magyar néprajzkutatásban [Instituționalizarea în etnografia maghiară din Transilvania]*. Autorul a prezentat institutele și muzeele maghiare de științe sociale din

Transilvania și cercetările actuale care se desfășoară în cadrul acestora. El a evaluat cele mai importante realizări din ultimii 35 de ani și, în special, rolul tot mai important al arhivelor și al bazelor de date digitale, precum și reprezentarea culturii populare în noile media.

2. În perioada, 24–26 aprilie 2025, Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată *Örökségésítés a Kárpát-medencében (Patrimonializare în Bazinul Carpatic)* organizată de Institutul Cultural Maghiar din Voivodina în Senta (Serbia). Etnologul a susținut o prelegere intitulată *Patrimonizáció, revitalizáció és közösségi emlékezet [Patrimonializare, revitalizare și memorie comunitară]*. Concentrându-se pe abordările științifice ale conservării patrimoniului și pe rolul comunităților, autorul a prezentat atitudinile contemporane pe care societățile locale le au față de tradiție, patrimoniu și valoare. Principalele teme au inclus patrimonializarea (recunoașterea ca patrimoniu), revitalizarea (renaștere, reevaluare) și memoria comunitară (amintiri istorice și culturale păstrate de comunitate).

3. În perioada 15-17 octombrie 2025, Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată *Élő gyűjtemények – a néprajzi, helytörténeti gyűjtemények és tájházak szerepe (Colecții vii – rolul colecțiilor etnografice de istorie locală și al caselor-muzeu)* organizată de Institutul Cultural Maghiar din Voivodina, Muzeul „Türr István” din Baja, Universitatea din Novi Sad în Senta (Serbia). Etnologul a susținut o prelegere intitulată *Az örökség terei: tájházak, gyűjtemények és digitális platformok szerepe az erdélyi közösségekben (Spații ale patrimoniului: rolul caselor-muzeu, colecțiilor și platformelor digitale în comunitățile transilvane)*. Etnologul a prezentat casele-muzeu din Transilvania și colecțiile etnografice și de istorie locală, care joacă un rol esențial în păstrarea identității comunităților minoritare și în organizarea vieții comunitare. Aceste spații sunt locuri cruciale pentru transmiterea patrimoniului cultural material și imaterial. Prezentarea analizează formele de conservare a patrimoniului etnografic prin exemple din comunitățile minorităților din Transilvania, cu un accent special pe funcțiile comunitare ale caselor-muzee și pe cadrele civile și instituționale pentru sustenabilitatea acestora.

4. În data de 7 noiembrie 2025 Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată *Fogalmak, terepek és módszerek a kortárs magyar néprajzkutatásban – a KJNT vándorkonferenciája [Concepte, terenuri și metode în cercetarea etnografică maghiară contemporană]* organizată de Asociația Etnografică „Krizsa János” (Cluj-Napoca) – Universitatea Sapientia, Facultatea din Târgu Mureș, Departamentul de Științe Sociale Aplicate (Târgu Mureș) – UBB Institutul de Etnografie Maghiară și Antropologie (Cluj-Napoca). Etnologul a avut o prelegere intitulată *Az emlékéllítási gyakorlatok digitális lenyomatai és szerepük az emlékezetkultúra kutatásában [Amprente digitale ale practicilor comemorative și rolul lor în cercetarea culturii memoriei]*.

Studiu publicat:

[*Arhive etnografice în noi contexte*] *Néprajzi archívumok új környezetben*. In: Albert Zsolt Jakab – Vajda András (ed.): [*Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară*] *Témák – közelítések – terek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban*. (Krizsa Könyvek, 52.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 50–81.

Titlul proiectului: *Dinamica discursului instigator la ură*

Perioada: 07/01/2025 - 31/12/2025

Coordonator proiect: Iuliu Kozák

Tema proiectului: Cercetarea dorește să aprofundeze proiectul Dinamica discursului instigator la ură (DIU) etnică în România post-socialistă. Proiectul inițial și-a propus descrierea modului în care apare și se manifestă discursul instigator la ură etnică. O privire sumară asupra ultimelor trei decenii sugerează că DIU se intensifică (ca frecvență și gradul de violență a limbajului) în condiții de criză și se estompează, chiar dacă nu dispăre cu totul, în condiții de relativă stabilitate. Obiectivul principal al proiectului inițial a fost descrierea condițiilor sociale în care apare și se răspândește DIU pornind de la reprezentarea romilor în media ultimilor treizeci de ani, pe de o parte și fenomenele sociale prin care a trecut România în aceste trei decenii, cum ar fi de exemplu restructurarea economică, migrația sau epidemia de Covid-19. Rezultatele proiectului au fost: bază de date cu textele identificate și o bibliografie adnotată a lucrărilor dedicate fenomenului. O cercetare inițială cu caracter explorator care a produs câteva surprize: 1. relativa neglijare a discursului urii în cercetarea socială, 2. definiția discursului urii este ori prea generală cuprinzând fenomene conexe ca populism, rasism, prejudecată, definiție ce riscă să dilueze fenomenul discursului urii, ori prea restrânsă referindu-se la legalitate, 3. abordările discursului urii lasă nechestionată exact miezul fenomenului, care reprezintă de fapt diferența specifică față de alte discursuri conexe: ura etnică sau rasială, ca emoție constituită social. Pornind de la cele trei observații de mai sus, obiectivele cercetării propuse sunt: 1. introducerea perspectivei promovate de sociologia emoțiilor care se va finaliza într-un studiu metodologic despre identificarea și analiza urii etnice și de rasă în discurs, 2. o definiție sociologică și operațională a discursului urii, 3. completarea bazei de date începută în prima etapă a cercetării.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Versiune în lucru pentru studiul Discursul urii împotriva romilor**
Descriere: Documentul cuprinde referințe pentru o bibliografie adnotată și o tablă de materii. Scopul bibliografiei adnotate este să ofere descrieri sintetice despre literatura recentă în tema discursului anti-rom. Conține un prim inventar de studii, capitole de cărți și rapoarte întocmit din rezultatele afișate de căutări în baze de date (biblioteci/cataloge) online la cuvintele cheie: hate speech, anti-roma, anti-gypsyism, anti-țigănist. Tabla de materii folosește drept model de organizare a unui studiu mai extins.

Titlul proiectului: *Etica în cercetarea socială*

Perioada: 07/01/2025 - 12/12/2025

Coordonator proiect: Iuliu Kozák

Tema proiectului: Un proiect permanent cu caracter auxiliar. Servește drept spațiu de dezbateri și ghid pentru orientarea în etica cercetării. Etica profesională și buna conduită în cercetare este un element esențial al cercetării sociale. Proiectul răspunde nevoii de clarificare a unor termeni de etică profesională, precum și unor cerințe administrative impuse oricărei instituții de cercetare. Astfel, proiectul pornește la inventarierea eticii profesionale (deontologie) așa cum este propusă de cele mai cunoscute asociații în cercetarea socială, asociații care au autoritatea recunoscută în fixarea reperelor nu doar în ceea ce privește etica cercetării, dar și în privința standardelor profesionale în practica cercetării sociale. Alături de o prezentare, poate critică din perspectiva relațiilor etnice, a acestor coduri etice, proiectul urmărește și descrierea și prezentarea unor cazuri din sociologie și antropologie, unele arhicunoscute, altele mai puțin cunoscute, care pun problema eticii într-un mod cât se poate de direct. Rezultatul va fi descrierea a standardelor etice ale cercetării cu exemplificări, descrieri adunate într-o publicație utilă pentru promovarea deontologiei profesionale. Exemplificările au un scop cu precădere practic (prezentarea unor cazuri și implicațiile lor), și vor fi adunate în ceea ce am putea numi dosar de cazuistică, adică a unor cazuri diverse publicate în varii culegeri de texte, volume de metodologie și tratate de etică a cercetării.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Dosar de cazuri în etica cercetării sociale**
Descriere: Cuprinde o prezentare generală a reglementării aspectelor de etică a cercetării în cercetarea socială și note preliminare pentru dezvoltarea dosarului de cazuri.
  - **Etica în cercetare la ISPMN**
Descriere: Documentul conține descrierea sintetică a regimului de reglementare a eticii în cercetarea socială la ISPMN și introduce note preliminare la cazuri de încălcare a standardelor în câmpul academic global.

Titlul proiectului: *Etnicități și afectivități în cinema-ul din Europa de Est*

Anul: 2017

Coordonator proiect: Péter Virginás

Tema proiectului: Proiectul dezvoltă o perspectivă fenomenologică și sistemică asupra producției și recepției unor filme de ficțiune din Europa de Est.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Etnicități, afectivitate și film**
  - **Descriere:** Au fost elaborate mai multe studii în limba engleză, care au fost adunate pentru un volum, cu scopul de a publica în format de carte electronică la Presa Universitară Clujeană. În paralel a fost elaborat și un studiu în limba engleză, pentru care în prezent (sfârșit decembrie 2025) se așteaptă răspuns de la redacția revistei *Studies in European Cinema*.
În perioada 4-5 septembrie 2025, Péter Virginás (cercetător ISPMN) a participat la conferința internațională *Age and Ageing in Anglophone and European Cinema(s) (Vârsta și îmbătrânire în cinema-ul anglofon și european)*, organizată de SERCIA (Société pour l'Enseignement et

la Recherche du Cinéma Anglophone, Societatea pentru Cercetarea Cinematografiei Anglofone) în colaborare cu proiectul de cercetare internațional AGE-C. Evenimentul a avut loc la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teatru și Film din Cluj-Napoca. În cadrul conferinței, Péter Virginás a susținut o prezentare în limba engleză despre actori vârstnici și reprezentarea criminalității în filme de gen.

Titlul proiectului: *Antisemitism și relații interetnice în România secolului 20*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Tema proiectului: Proiectul vizează explorarea unor aspecte legate de istoria minorității evreiești din România interbelică, din perspectiva dinamicii relaționale minoritate-majoritate. Sunt vizate procesele de construcție identitară etnică și națională și plasarea acestora în contextul consolidării statului național de după 1918. Un loc central în cadrul acestei cercetări îl deține problema antisemitismului și a reprezentării Holocaustului, cu accent pe valorile violenței în structura identitară. Documentarea bibliografică se bazează pe surse de la bibliotecile universitare din Cluj-Napoca și București, precum și materiale arhivistice din fondurile ANIC, CSIER și CNSAS. Rezultatele cercetărilor sunt diseminate prin participarea la conferințe și publicarea unor studii în publicații de specialitate, susținerea unor prelegeri și efectuarea unor stagii de documentare și specializare la instituții externe.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:

- **Raport de activitate**

Descriere: În cadrul acestui proiect s-au efectuat documentări în bibliotecile și arhivele de specialitate din țară (Cluj, București).

Rezultatele cercetărilor au fost diseminate prin organizarea, în cadrul conferinței *Voices and Silences: 50 years of the Society for Romanian Studies*, a mesei rotunde a ISPMN intitulată „*Silent voices and Invisible Practices Revealed: Re-examining National Minorities and Ethnic Identity in Romanian Studies*” [*Voci tăcute și practici invizibile dezvăluite: Reexaminarea minorităților naționale și a identității etnice în studiile românești*].

Titlul proiectului: *Familie și migrație*

Anul: 2018

Coordonator proiect: Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Prezentul proiect se încadrează în linia de formare urmată pe parcursul doctoratului de către cercetătoare. Aceasta și-a susținut teza de doctorat ce a avut ca temă familia, practicile și dinamicile acesteia în cadrul Universității Babeș-Bolyai, în anul 2010. Cartea publicată în anul 2018, cu titlul *Relațiile de înrudire. Căsătoria, atitudini, practici și dinamici* (Editura MEGA) reprezintă materializarea muncii de cercetare pe tematică a autoarei. Începând din anul 2015, cercetătoarea a lucrat în mai multe proiecte pe tematica migrației și a familiei. A participat la o serie de conferințe în domeniu, publicând mai multe articole pe subiectul familiei și migrației în reviste de specialitate și volume. Prezentul proiect îmbină activitatea de cercetare în domeniul familiei cu experiența pe cercetarea migrației. Din anul 2021 cercetătoarea s-a alăturat echipei proiectului internațional *Children Left Behind by Labour Migration: Supporting Moldovan and Ukrainian Transnational Families in*

the EU [CASTLE - Copiii lăsați în urmă de migrația forței de muncă: sprijinirea familiilor transnaționale moldovenești și ucrainene în UE - ICMPD/2021/MPF-357-004] ce a fost finanțat de Comisia Europeană și contractat de ICMPD (International Centre for Migration Policy Development). Coordonatorul proiectului este Universitatea „Babeș-Bolyai”, cobeneficiari fiind Terre des hommes Elveția, Terre des hommes Moldova, Terre des hommes Ucraina, Ukrainian Institute for Social Research after Oleksandr Yaremenko și Academia de Studii Economice a Republicii Moldova. Un obiectiv important al acestui proiect a constat în înființarea Centrului pentru Studiul Familiilor Transnaționale (funcțional deja din toamna anului 2021) care funcționează în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” (centrul CASTLE), primul de asemenea tip din România, și chiar la nivel internațional. Cercetătoarea este membru cofondator al acestui centru. Pe parcursul anului 2025 va continua activitatea de cercetare a tematicii. Va fi publicat un articol pe tematică într-o revistă științifică internațională. Rezultatele cercetării vor fi diseminate prin cel puțin o prezentare susținută în cadrul unei conferințe de profil.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raport anual de activitate**
Descriere: Pe parcursul anului 2025 a continuat munca de documentare, realizare de interviuri semi-structurate, analiză și prelucrare de date pe tematica proiectului. A fost prezentată o lucrare în co-autorat în cadrul unei conferințe internaționale de profil și a fost pregătită o aplicație cu autor unic pentru o conferință internațională. Au fost editate, revizuite și publicate 2 articole în co-autorat în reviste de specialitate. A apărut un articol de autor, a fost realizată lectura unui articol ce urmează a fi publicat într-un volum editat în cadrul proiectului COST CA21143 - Transnational Family Dynamics in Europe (TraFaDy).

Titlul proiectului: *Noile Minorități din România*

Anul: 2020

Coordonator proiect: Remus Gabriel Anghel

Tema proiectului: Proiectul „Noile minorități din România” cuprinde studii și publicații realizate pe diverse teme care se referă la imigrația către România: migrație și efectele acesteia asupra comunităților etnice locale, procese de imigrație, rolul instituțiilor în integrarea imigranților, relații de clasă și relații etnice, apariția și dezvoltarea antreprenoriatului etnic, etc.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Capitol de carte „Romania - Migration and Diversity at the Crossroads” - România - migrație și diversitate la rاسcruce**
Descriere: Capitolul este o trecere în revistă a literaturii științifice care analizează trecerea României de la țară de origine a migranților la țară de origine, tranzit și de destinație a migrației internaționale
- Cercetare de teren:
  - **Descriere:** În perioada 24 octombrie 2025 - 17 noiembrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a efectuat o cercetare de teren la București pe tematica migrației către România. Fiind un subiect nou

cercetarea a demarat cu interviuri cu angajatori, recrutori, organizații implicate în managementul migrației către România și instituții de sprijin. De asemenea, s-au efectuat interviuri exploratorii (libere, nestructurate) cu migrații din București. Terenul de cercetare va fi multianual și se va concentra asupra migrațiilor din Asia de sud-est în mod special.

Cap III. Centrul de documentare

1. Proiecte inițiate de către CDM

Titlul proiectului: *Documentarea vizuală a minorităților naționale din România*

Anul: 2018

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Cercetător ISPMN participant în proiect: Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Documentarea vizuală a istoriei și identității minorităților se va constitui ca o direcție de cercetare distinctă în cadrul activităților ISPMN. Prin acest proiect, urmărim: 1) crearea unui fond documentar de fotografie care va putea fi prelucrat ulterior sub forma unor produse media care să pună în valoare diferite aspecte ale istoriei și culturii minorităților. Fotografiile vor fi preluate din colecțiile de arhivă foto ale A.N.I.C. București, colecții muzeale, colecții ale bibliotecilor universitare București și Cluj-Napoca, precum și ale Bibliotecii Academiei Române, colecții foto online (de ex.: colecția Willy Prager din cadrul Landesarchiv Baden-Württemberg), presa ilustrată a perioadei 1918-1940; 2) analiza reprezentărilor minorităților etnice în diferitele materiale difuzate în mass-media; 3) Proiectul se va extinde cu o perspectivă de analiză asupra industriei cinematografice din România, în special pe festivalurile de film. Având în vedere atât rolul semnificativ al acestor evenimente în ceea ce privește articularea și formarea discursurilor despre canonul filmelor, cât și politica lor axată de cele mai multe ori pe incluziune, se va avea în vedere o trecere în revistă a reprezentării și prezenței minorităților etnice în ultimii 20 de ani.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:

- **Raport de activitate**

Descriere: În acest an, a apărut pe platforma online *Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies at Yale University* un material prelucrat de Anca Filipovici pentru o mărturie video (HVT-2570) a lui Meir Reichman din Iași, supraviețuitor al Holocaustului. Seria Ediții Critice a acestei arhive video contextualizează mărturiile video Fortunoff prin transcrierile adnotate care oferă perspective suplimentare, explicații pentru contextul în care sunt plasate aceste mărturii, reprezentând și o formă de documentare vizuală a Holocaustului.

Tot în această perioadă, Iulia Hossu a pregătit o aplicație pentru Conferința "*Visibilities of Memory*" (organizatori: Research Centre for Antigypsism, Critical Film & Image Hub), care a avut loc în perioada 12 și 14 noiembrie 2025, la *Forumul Academic Internațional Heidelberg*, pe tema reprezentării istoriei Sinti și a romilor în filmele despre Holocaust.

În perioada 17-19 iulie, Anca Filipovici a participat ca cercetător invitat la lucrările conferinței *Central European History Convention*, organizate la Universitatea din Viena. Congresul a pus bazele unei noi

platforme de cercetare în istoria Europei Centrale, pentru schimbul de idei, metodologii și surse, cu accent pe teritoriile fostului Imperiu Habsburgic. În cadrul evenimentului, Anca Filipovici a participat la diverse paneluri, prelegeri și mese rotunde, incluzând secțiuni despre memorie și reprezentare în imagini a trecutului istoric.

Titlul proiectului: *Dezbateri publice ISPMN*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Cercetător ISPMN participant în proiect: Tamás Kiss

Tema proiectului: Scopul proiectului este de a organiza mese rotunde și dezbateri publice pe teme publice importante și de actualitate.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport: Dezbateri publice ISPMN**
Descriere: În cursul anului de raportare nu s-au organizat dezbateri publice ISPMN.

Titlul proiectului: *Seminariile de cercetare ISPMN*

Anul: 2021

Coordonatori proiect: Lehel Peti, Ágnes Kiss, Tamás Kiss, Albert Zsolt Jakab, Péter Virginás

Tema proiectului: Organizare periodică, de către Consiliul științific, a seminariilor ISPMN, în cadrul cărora cercetătorii vor prezenta proiecte în desfășurare și rezultate ale cercetărilor științifice.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Seminarii de cercetare ISPMN**
Descriere: În cursul anului au fost organizate două seminarii științifice. Primul, intitulat „*Voices of Silence. The Place of the Shoah in the Intergenerational Communication*”, a fost susținut de Éva Kovács (Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies) la data de 22 octombrie 2025, moderator fiind Anca Filipovici. Cel de-al doilea eveniment a constat într-o proiecție de film urmată de discuții: *Tőlem tudjátok meg – Hat roma portré a székelykeresztúri régióból / De la mine să aflați – Șase portrete de romi din regiunea Cristuru Secuiesc* (2024, regia Lakatos Miska). La discuții au participat realizatorii filmului, Tamás Kiss (cercetător ISPMN) și Tibor Toró (Universitatea Sapientia). Evenimentul a avut loc la 12 noiembrie 2025, fiind moderat de Ágnes Kiss.

Titlul proiectului: *Proces de autoevaluare preliminară în anticiparea procesului pentru evaluarea performanței pentru integrarea activității organizațiilor de cercetare*

Anul: 2024

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Anca Filipovici, Remus Gabriel Anghel, Ágnes Kiss, Zsuzsa Bokor, István Székely, Katalin Kormos, Estera Hetea

Tema proiectului: Proiectul implică realizarea unui proces de autoevaluare instituțională preliminară în anticiparea procesului pentru evaluarea performanței pentru integrarea activității organizațiilor de cercetare prevăzut de art. 19 din Legea nr. 25/2023, având ca termen de finalizare data de 31.01.2025.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raport de activitate**

Descriere: În acest an s-a desfășurat un proces complex de autoevaluare a activității de cercetare în cadrul ISPMN, pentru perioada 2020-2024. Comisia implicată în acest proces a dus la bun sfârșit toate etapele autoevaluării, rapoartele și anexele aferente fiind încărcate în platforma specială UEFISCDI la 20 iunie 2025.

În primele 6 luni de activitate, comisia s-a reunit periodic pentru ședințe de organizare, a colectat datele corespunzătoare fiecărei secțiuni de la cercetătorii ISPMN, a prelucrat aceste date sintetic pentru secțiunea narativă a raportului, și în extenso, în anexele aferente fiecărei secțiuni. Fiecare secțiune coordonată individual a fost apoi tradusă în limba engleză de către fiecare membru al comisiei. Din partea comisiei, Anca Filipovici a centralizat secțiunile, revizuire și editând materialele în română și engleză, atât rapoartele, cât și anexele. Evaluarea instituției de către comisia externă de evaluatori, pe baza autoevaluării încărcate în platforma UEFISCDI, a avut loc la sediul ISPMN, în 14 noiembrie 2025. Membrii comisiei de autoevaluare au participat la mai multe runde de discuții, cu documente justificative privind activitatea de cercetare din ultimii 5 ani. În urma analizelor, conform raportului preliminar, ISPMN a primit un punctaj de 139,5 puncte, fiind încadrat în categoria a II-a.
  - Alte rezultate:
    - **Tipul activității:** Dezvoltare bază de date
    - **Perioada:** 01/03/2025
    - **Descriere:** În perioada 1 ianuarie - 1 martie a fost elaborat baza de date de publicații ale ISPMN pentru perioada 2020-2024 ca parte din autoevaluarea instituțională ISPMN incluzând categoriile de publicatii WOS, Scopus, cărți și reviste indexate în alte baze de date
    - **Tipul activității:** Dezvoltare bază de date
    - **Perioada:** 01/03/2025
    - **Descriere:** În perioada 1 ianuarie - 1 martie 2025 a fost elaborat o baza de date cu citările publicațiilor ISPMN realizate între anii 2020-2024.
    - **Tipul activității:** Dezvoltare bază de date
    - **Perioada:** 01/03/2025
    - **Descriere:** În perioada 1 ianuarie și 1 martie a fost elaborat o baza de date și raport cu activitatea în cadrul școlilor doctorale a personalului ISPMN pentru perioada 2020-2024.

Titlul proiectului: *RE/SEARCH - Documentarea cercetărilor științifice privind minoritățile naționale din România*

Anul: 2012

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Katalin Kormos, Péter Virginás, Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Prin acest proiect se dorește colectarea și sistematizarea publicațiilor, proiectelor, bazelor de date, filmelor documentare și evenimentelor științifice care abordează minoritățile naționale din România, respectiv publicarea acestei baze de date pe pagina web ISPMN (<https://ispmn.gov.ro/researches>).

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport la proiectul RE/SEARCH**
Descriere: În cursul anului baza de date online a fost extinsă prin adăugarea a 80 de titluri, disponibile pe <https://ispmn.gov.ro/researches>. Aceste lucrări au fost realizate în cadrul unui program de practică profesională, derulat de Stănescu Andrada-Elena, studentă în anul I de masterat la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Studii Europene, specializarea Relații internaționale, politică externă și managementul crizelor, și coordonat de Ágnes Kiss (cercetător ISPMN). Totodată, până la sfârșitul anului au fost colectate 40 de titluri noi, preponderent publicații apărute în cursul anului 2025, care urmează să fie integrate ulterior în baza de date online.

Titlul proiectului: *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România*

Anul: 2010

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Cercetător ISPMN participant în proiect: Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Proiectul contribuie la creșterea vizibilității lucrărilor științifice din domeniul vizat și la intensificarea fluxului de informații între instituțiile interesate, respectiv autorii lucrărilor. În cadrul acestui proiect, între lucrările științifice promovate vor fi incluse publicațiile apărute în România și în străinătate, precum și sursele prime create de diferite instituții. Informațiile referitoare la evenimente importante vor conține știri și anunțuri despre simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshop-uri și expoziții organizate în țară și în străinătate pe tema minorităților naționale din România. Tematica vizată: lucrări științifice (articole, cărți, rapoarte de cercetare, albume) și proiecte de alt gen (baze de date, documentare, colecții de documente etc.) despre minoritățile naționale din România și relațiile interetnice din România, drepturile omului și problema minorităților naționale din România și în general.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Buletinul informativ "Noutăți în cercetarea minorităților naționale"**
Descriere: În anul 2025 au fost editate și difuzate șase numere ale buletinului informativ bilunar „Noutăți în cercetarea minorităților naționale”, după cum urmează: Numărul 1 (decembrie 2024 – ianuarie 2025), Numărul 2 (februarie – martie 2025), Numărul 3 (aprilie – mai 2025), Numărul 4 (iunie – iulie 2025), Numărul 5 (august – septembrie 2025) și Numărul 6 (octombrie – noiembrie 2025).

Toate numerele au fost postate pe contul de Facebook al ISPMN, încărcate pe pagina web a instituției (<https://ispmn.gov.ro/node/cercetarea-minoritilor-naionale>) și distribuite către abonați, prin intermediul unei liste de 163 de adrese de e-mail.

Titlul proiectului: *Pagina Web ISPMN*

Anul: 2008

Coordonator proiect: Katalin Kormos

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Péter Virginás, Iulia-Elena Hossu, Ágnes Kiss

Tema proiectului: Cei care accesează pagina noastră de web pot afla date legate de profilul Institutului, principalele cercetări și proiecte efectuate de către cercetătorii ISPMN și pot accesa rapoartele acestora; au accesul la catalogul online al bibliotecii ISPMN, pot afla informații despre viitoare manifestări, conferințe organizate de către ISPMN, pot chiar descărca versiunea online a cărților, newsletter-urilor, textelor Studiilor de atelier. Conținutul paginii este permanent dezvoltat astfel încât să ofere o imagine cât mai completă despre activitățile Institutului precum și despre alte tipuri de informații care ar putea fi utile celor interesați de problematica minorităților naționale, atât la nivel național, cât și internațional. Pagina web: www.ispmn.gov.ro Suprafața de administrare: www.ispmn.gov.ro/admin Pentru anul 2025 pe lângă update-ul continuu al paginii web, se are în vedere dezvoltarea structurii și conținutului paginii web (în special bazele de date RE/SEARCH și hărțile etnice).

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Pagina web ISPMN**
    - **Formatul bazei de date:** web
    - **Descrierea bazei de date:** În cursul anului, pagina web a institutului a fost actualizată în mod constant, prin încărcarea și structurarea unor conținuturi noi relevante pentru activitatea ISPMN. Au fost publicate buletine informative periodice, știri și anunțuri referitoare la activitățile de cercetare, precum și materiale editoriale din cadrul Editurii ISPMN. De asemenea, au fost integrate informații privind conferința ISPMN 2025, documente de interes public, materiale administrative și actualizări legate de proiectele derulate de institut. Actualizarea continuă a platformei a avut ca scop îmbunătățirea accesului publicului la resurse, creșterea vizibilității activităților instituției și consolidarea funcției sale de diseminare a rezultatelor cercetării.
    - **Colectarea datelor:** 31/12/2025

Titlul proiectului: *Platformă activități ISPMN*

Anul: 2014

Coordonator proiect: Katalin Kormos

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Ágnes Kiss, Anca Filipovici

Tema proiectului: Suprafață web și suprafață administrativă pentru înregistrarea și arhivarea cercetărilor, proiectelor ISPMN: elaborarea Planului de activitate ISPMN, elaborarea Raportului de activitate ISPMN, arhivarea ISPMN, evidență buget pe

activități. Scopul proiectului: colectarea, sistematizarea și păstrarea materialelor aferente proiectelor derulate în Suprafață web și suprafață administrativă pentru înregistrarea și arhivarea cercetărilor, proiectelor ISPMN.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **Platforma activități**
    - **Formatul bazei de date:** web
    - **Descrierea bazei de date:** În cursul anului au fost încărcate planurile și rapoartele de cercetare, respectiv cele financiare, a fost realizată îndrumarea și verificarea completării online a proiectelor de către cercetătorii ISPMN. În această perioadă nu au fost efectuate corecturi tehnice, însă au fost identificate și centralizate disfuncționalitățile și sugestiile de îmbunătățire.
    - **Colectarea datelor:** 31/12/2025

Titlul proiectului: *NL ISPMN*

Anul: 2010

Coordonator proiect: Iulia-Elena Hossu

Cercetător ISPMN participant în proiect: Ágnes Kiss

Tema proiectului: Centrul de documentare a lansat în luna octombrie 2010 Newsletter-ul ISPMN. Scopul său este de a oferi publicului avizat informații despre principalele activități organizate sub egida institutului sau de către cercetătorii care activează în cadrul acestuia. Paleta de evenimente la care se va face referire va fi destul de largă, putând să cuprindă informații despre: ultimele apariții editoriale ale ISPMN, conferințe, ateliere, mese rotunde organizate de către institut, parteneriate de cercetare etc. Începând cu anul 2021 apariția sa este o dată la două luni, fiind difuzate 6 numere pe an. Pentru a respecta Regulamentul general privind protecția datelor (Regulamentul UE 2016/679), din mai 2018 folosim un sistem de abonare de tip double opt-in (cu doi pași de confirmare a abonării), iar trimiterea buletinului informativ se realizează prin serviciul MailChimp, care la rândul său respectă Regulamentul general privind protecția datelor. Pe parcursul anului 2025 va continua activitatea de editare și redactare a ISPMN NL. Cele 6 numere anuale vor fi diseminate către mediul academic și publicul larg.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport anual de activitate**

Descriere: Pe parcursul anului 2025 a continuat activitatea de scriere și editare a NL ISPMN. Au fost redactate 6 numere ce valorifică activitățile pe care cercetătorii ISPMN le-au efectuat pe parcursul acestui an: proiecte de cercetare, conferințe, editare de volume, scriere de articole etc. Numerele pot fi consultate pe pagina web ISPMN. ISPMN NL - ianuarie-februarie 2025; ISPMN NL - martie-aprilie 2025; ISPMN NL - mai-iunie 2025; ISPMN NL - iulie-august 2025; ISPMN NL septembrie-octombrie 2025; ISPMN NL - noiembrie-decembrie 2025.

Toate numerele pot fi descărcate de pe pagina proiectului: <https://ispmn.gov.ro/node/ispmn-newsletters> .

Titlul proiectului: *Inventare și surse primare de cercetare*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Ágnes Kiss

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Péter Virginás, Katalin Kormos

Tema proiectului: Scopul proiectului este realizarea unei baze de date a surselor primare de cercetare. Baza de date va avea două componente: inventare și surse primare (filme, interviuri, transcrieri de interviuri, documente, fotografii, date statistice etc.) accesibile în format digital.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport la proiectul Inventare și surse primare de cercetare**
Descriere: În cursul anului au fost predate și inventariate baze de date achiziționate de la Institutul Național de Statistică și interviuri realizate de către cercetătorii ISPMN.

Titlul proiectului: *Arhivarea materialelor de cercetare în Centrul de Documentare*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Tema proiectului: Arhivarea materialelor în Centrul de Documentare al ISPMN asigură îndeplinirea obiectivelor ISPMN privind studierea și cercetarea inter și pluridisciplinară a păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice. Conform procedurii operaționale elaborate în 2022, toți cercetătorii ISPMN și persoanele cu atribuții de cercetare încarcă în Platforma de activități materialele/rezultatele de cercetare din cadrul proiectelor ISPMN pe care le coordonează/ în care sunt participanți sau predau către CD acele materiale de cercetare care se regăsesc doar în format fizic.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate**
Descriere: În acest an s-a asigurat mentenanța secțiunii Arhivă din Platforma de activități a institutului, prin gestionarea rezultatelor cercetărilor și a materialelor aferente încărcate de către cercetători. S-a răspuns unei cereri de consultare a arhivei CD, înregistrate la 24.02.2025, adresată de către un cercetător extern, privind lista organizațiilor civile maghiare din România.

Titlul proiectului: *Filmoteca ISPMN - Seminarii de film*

Anul: 2011

Coordonator proiect: Iulia-Elena Hossu

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Zsuzsa Plainer, Péter Virginás

Tema proiectului: Centrul de documentare din cadrul ISPMN a creat de-a lungul timpului o bibliotecă de specialitate în domeniul studierii minorităților etnice. Constituit în mare parte din cărți, publicații periodice, rapoarte etc. fondul dispune în prezent și de o mică colecție de filme. Această colecție de filme constituie baza „Filmotecii ISPMN” ca parte a colecției multimedia a Centrului de documentare și își propune să servească nevoile cercetătorilor angajați ai ISPMN, respectiv ale utilizatorilor Centrului de documentare. Pe parcursul timpului această colecție s-a

dezvoltat prin achiziționarea de filme documentare, filme artistice sau de ficțiune și spoturi care au relevanță pentru studierea minorităților etnice și a relațiilor interetnice prin: -colaborări cu arhive de filme sau instituții de profil (pentru a obține copii ale unor filme păstrate în arhive), -achiziționare de filme care se comercializează; -deplasări în limita posibilităților pentru documentarea în cadrul festivalurilor de profil și identificarea de noi titluri în domeniu. Scopul acestui proiect este de a crea un cadru de documentare și analiză a problematicii minorităților etnice și din perspectiva materialelor vizuale, în special a filmelor documentare dar și de ficțiune.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport anual de activitate**

Descriere: Pe parcursul anului 2025 a continuat administrarea, inventarierea, indexarea și dezvoltarea, în limita posibilităților financiare, a colecției de materiale vizuale din fondul Bibliotecii ISPMN; a continuat munca de elaborare a unor publicații pe tematica proiectului ce urmează a fi trimise spre publicare. În perioada 29-31 mai 2025, în cadrul conferinței „*Voci și tăceri. 50 de ani de la înființarea Society for Romanian Studies*”, Iulia Hossu (cercetător ISPMN) a participat la masa rotundă intitulată *Traumatic Experiences and Place Attachment*, Chairs: Claudia-Florentina Dobre and Oana-Ramona Ilovan Panelists: Alina Branda, Iulia-Elena Hossu, Mihai Stelian Rusu, Vasile Zotic. În cadrul prezentării sale Iulia Hossu a discutat despre legătura dintre experiențe traumatice, locuri traumatice, traumă și memorie culturală, modalitatea în care putem spune o poveste vizuală despre acestea.

În luna noiembrie a avut loc o proiecție în cadrul Filmotecii ISPMN. Filmul proiectat a fost o adaptare după piesa *Éljen sokáig Regina! (La mulți ani, Regina!)*, o piesă de teatru social, realizată în colaborare cu o comunitate romă. După proiecție au avut loc discuții legate de modelele de întregare prin artă a comunităților dezavantajate.
  - **Organizare eveniment ISPMN:**
    - **Filmoteca ISPMN - proiecție de film**
      - **Data:** 17/11/2025
      - **Locul:** UBB-FSPAC-Facultatea de jurnalism
      - **Responsabil ISPMN:** Zsuzsa Plainer
      - **Număr participanți:** 5
      - **Coorganizatori:** UBB-FSPAC-Secția Jurnalism
      - **Descriere:** În data de 17 noiembrie a avut loc o nouă ediție a Filmotecii ISPMN. Filmul proiectat a fost una după piesa *Éljen sokáig Regina! (La mulți ani, Regina!)*. Fiind o operă de teatru social, realizată în colaborare cu o comunitate romă, după proiecție s-a discutat despre modele de întregare prin artă a comunităților dezavantajate.

2. Fondul de documente al CDM

Titlul proiectului: *Afilieră la Asociația Anelis Plus*

Anul: 2014

Coordonator proiect: Péter Virginás

Tema proiectului: Păstrarea calității de membru în Asociația Anelis.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Afilieră Anelis Plus**
Descriere: S-a achitat taxa anuală de membru în Asociația Anelisplus.

Titlul proiectului: *Dezvoltarea bibliotecii*

Anul: 2008

Coordonator proiect: Péter Virginás

Tema proiectului: Dezvoltarea bibliotecii constă în bogățirea colecțiilor existente și valorificarea acestora prin serviciul cu publicul vizat.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Dezvoltarea bibliotecii**
Descriere: Activitățile pentru dezvoltarea bibliotecii au constat în coordonarea procesului de acces și update la baza de date/ catalogul bibliotecii cu noi titluri intrate în cursul anului precedent, precum și prin acceptarea unei donații de publicații primite de la Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală.

Titlul proiectului: *Diversitate și cultură în biblioteci - Distribuție de cărți pentru biblioteci*

Anul: 2025

Perioada: 31/07/2025

Coordonator proiect: Katalin Kormos, Zsuzsa Bokor

Cercetător ISPMN participant în proiect: Crăciun Ioan Lăcătuș

Tema proiectului: Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale demarează un proiect de donație de carte, destinat bibliotecilor publice din localitățile maghiare din Transilvania. În cadrul acestui demers, dorim să oferim bibliotecilor locale o serie de volume publicate de institut în ultimii ani, care abordează teme relevante legate de minorități naționale, identitate culturală și diversitate etnică.

Prin acest proiect, urmărim o mai bună valorificare a publicațiilor noastre, în special a celor care nu au ajuns încă la publicul larg. Considerăm că bibliotecile comunale și orașenești pot juca un rol esențial în diseminarea cunoștințelor științifice în comunitățile locale, oferind acces la resurse documentare de calitate. În prima etapă, distribuția se adresează bibliotecilor din localități cu populație maghiară semnificativă, urmând ca, într-o fază ulterioară, să extindem inițiativa și către comunități cu prezență semnificativă ucraineană, poloneză, tătară, turcă și alte minorități naționale oferind publicațiile și cercetările noastre dedicate acestor grupuri. Donația contribuie astfel la consolidarea fondului de carte în limba maghiară din aceste biblioteci și la promovarea cercetării academice în domeniul studiilor de minorități. În același timp, proiectul reflectă angajamentul ISPMN de a sprijini

instituțiile culturale locale și de a încuraja dialogul intercultural și înțelegerea reciprocă.

Rezultatele proiectului:

- Baze de date:
  - **lista bibliotecii publice - diseminare cărți editura ISPMN**
    - **Formatul bazei de date:** xlsx
    - **Descrierea bazei de date:** În cadrul proiectului, a fost realizată o bază de date completă a bibliotecilor publice din localitățile cu populație maghiară semnificativă, care include denumirea instituției, persoanele de contact, adresele poștale validate și datele logistice necesare pentru distribuirea publicațiilor ISPMN. Selectarea localităților și verificarea informațiilor de contact au fost finalizate.
De asemenea, a fost definit setul inițial de pachete de carte, adaptat profilului fiecărei biblioteci, și a fost elaborată procedura de expediere și monitorizare. Etapa de trimitere a coletelor urmează să fie implementată în anul următor, din considerente logistice și financiare, însă infrastructura necesară (baza de date, catalogarea volumelor, selecția beneficiarilor) este complet realizată.
    - **Colectarea datelor:** 31/10/2025
  - Alte rezultate:
    - **Tipul activității:** Diseminare / pr / participări târg de carte
    - **Perioada:** 29/05/2025 - 31/05/2025
    - **Descriere:** În perioada 29 mai 2025-31 mai 2025 Crăciun-Ioan Lăcătuș (cercetător ISPMN) a participat cu cărți editate de editura ISPMN la târgul de carte organizat la Facultatea de Studii Europene-Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca în cadrul celei de a *50-a ediție a Conferinței Societății de Studii Românești (SRS)*, cea mai prestigioasă asociație academică de profil la nivel mondial.
Conferința (<https://srstudies.org/2025-conference/#Programme>) a constat în 3 prelegeri magistrale, 62 paneluri tematice, 12 mese rotunde, 21 prezentări de carte, 5 prezentări de filme și o expoziție și s-a bucurat de participarea a 250 de specialiști consacrați și tineri cercetători în domenii precum studii culturale, istorie, științe politice, sociologie, antropologie sau studii literare, din România și alte 20 de țări, precum și a unui public numeros.

3. Editura

Editare cărți

Titlul cărții: *Practici de politică minoritară în Transilvania de Nord în perioada 1940-1944. Situația minorității române*

Colectia ISPMN: Documenta et studia minoritatum

Nr. Pagini: 308

Redactor responsabil ISPMN: Zsuzsa Bokor

Autor: Sárándi Tamás

ISBN: 978-606-8377-80-3

Abstract: “Dincolo de menirea sa de a umple un gol în cadrul literaturii de specialitate, lucrarea elaborată de Tamás Sárándi constituie un demers istoriografic reușit, ce și-a propus recuperarea și integrarea în circuitul științific ale unor surse istorice în mare măsură neglijate de istorici, păstrate în arhivele din România și Ungaria, deopotrivă, ce se remarcă totodată prin soliditatea discursului, prin maniera de abordare imparțială, prin judecățile de valoare și interpretările echilibrate expuse pe parcursul celor 307 pagini.” – menționează lectorul cărții, Otmmar Trașcă.

Titlul cărții: *Identități, reprezentări și politici: relațiile stat-minorități în secolele XX și XXI* / *“Identities, Representations and Policies: State-Minority Relations in the 20th and 21st Centuries*

Colectia ISPMN: Documenta et studia minoritatum

Nr. Pagini: 484

Coordonator colecție: Zsuzsa Bokor

Editori: István Gergő Székely, Lehel Peti, Ágnes Kiss

ISBN: 978-606-8377-79-7

Abstract: În volumul de față, publicăm 23 dintre prezentările de la prima ediție a conferinței Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, care a avut loc în perioada 5 – 6 octombrie 2023. Volumul conține trei blocuri tematice, studiile fiind redactate după ordinea cronologică a evenimentelor și fenomenelor discutate de autori. Prima parte este dedicată relațiilor dintre state și minorități în perioada dintre sfârșitul secolului al XIX-lea și al Doilea Război Mondial. Cea de a doua secțiune se ocupă cu situația minorității maghiare din România în perioada socialismului de stat. Partea a treia conține texte referitoare la procese identitare, transformări sociale și politice din perioada de după 1989.

Titlul cărții: *Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok, I. [Perspective din Transilvania. Studii de istoria minorităților, I]*

Colectia ISPMN: Documenta et studia minoritatum

Nr. Pagini: 400

Redactor responsabil ISPMN: Zsuzsa Bokor

Editori: Bárdi Nándor, Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák

ISBN: 978-606-8377-82-7

Abstract: În 2023, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale din Cluj-Napoca, Muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea Ciuc și Institutul pentru Studierea Minorităților din Budapesta au organizat o conferință internațională la Miercurea Ciuc. Scopul organizatorilor a fost acela de a realiza un bilanț al cercetărilor din ultimele decenii asupra istoriei minorităților maghiare, de a oferi un cadru pentru prezentarea celor mai recente rezultate și de a identifica noi direcții de cercetare. În acest volum sunt publicate lucrările elaborate pe baza prezentărilor susținute în cadrul conferinței.

Titlul cărții: *Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok, II. [Perspective din Transilvania. Studii de istoria minorităților, II] – în curs de editare*

Colectia ISPMN: Documenta et studia minoritatum

Nr. Pagini: 300

Coordonator colecție: Zsuzsa Bokor

Editori: Bárdi Nándor, Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák

Editare Working Paper

Titlul cărții: *Culte din România în lumina rezultatelor recensământului din 2021 – în curs de editare*

Nr. Pagini: 180

Coordonatori colecție: Iulia-Elena Hossu, Novak Csaba-Zoltan

Redactor responsabil ISPMN: Iulia-Elena Hossu

Autori: Bálint Zoltán Róbert, Kiss Dénes István, Ilka Veress

Abstract: Prezenta lucrare propune conturarea unei imagini statistice în detaliu asupra situației confesionale din România, concentrându-se asupra structurilor demografice și sociale ale cultelor recunoscute oficial de stat. Obiectivul principal al studiului este structurarea sistematică a datelor provenite din recensămintele populației pentru a servi drept resursă eficientă specialiștilor în problematici religioase și demografice. Prima parte, cu caracter introductiv, analizează schimbările structurii confesionale a României din ultimele trei decenii postcomuniste, urmărind tendințele demografice pe termen lung. Partea a doua, mai amplă, este dedicată celor 19 confesiuni religioase recunoscute de stat, plus categoria „alte religii”. Fiecare subcapitol prezintă rezultatele recensământului din 2021 (și, unde este cazul, date anterioare) referitoare la structura socială și demografică a cultului. Un element distinctiv este prezentarea distribuției teritoriale detaliate a credincioșilor, fiecare subcapitol incluzând o hartă la nivel de comună. Prin organizarea unitară a informațiilor, lucrarea urmărește să devină un punct de referință pentru studiile sociologice și religioase, contribuind la înțelegerea peisajului confesional românesc contemporan.

Titlul cărții: *Oktatási Monitor I. Kisebbségi jogok a romániai magyar nyelvű oktatásban*

Nr. Pagini: 95

Coordonator colecție: Iulia-Elena Hossu, Novak Csaba-Zoltan

Redactor responsabil ISPMN: Iulia-Elena Hossu

Autori: Tamás Kiss, Toró Tibor

Editor: Iulia-Elena Hossu

Cap IV. Proiecte internaționale

Titlul proiectului: *O minoritate invizibilă. Romii turci musulmani, din Dobrogea*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Adriana Cupcea

Cercetător extern participant în proiect: Metin Omer

Partener: Universitatea Ovidius Constanța (România)

Tema proiectului: Scopul principal al proiectului este de a contribui la cunoașterea trecutului romilor musulmani, vorbitori de limbă turcă din Dobrogea, prin scrierea unor micro-istorii ale comunităților compacte de romi musulmani turci din această zonă. Cercetarea de teren va fi axată pe 7 centre urbane: Constanța, Medgidia, Mangalia, Tulcea, Babadag, Hârșova, Călărăși.

Două direcții adiacente sunt: Imaginea de sine și imaginea alterității; „A fi musulman”. Definierea religiozității musulmane în comunitățile urbane de romi turci musulmani. În 2025 va fi realizat site-ul proiectului, care va conține scurte microistorii ale comunităților vizate în cercetare (site-ul va fi integrat site-ului ISPMN). Tot în 2025 vor fi prelucrate materialele (interviuri, arhive) adunate pe parcursul anilor 2023 și 2024 în scopul realizării unei monografii a romilor musulmani din Dobrogea. Primele rezultate vor fi prezentate în cadrul conferinței *Society for Romanian Studies*. Totodată pe parcursul 2025, în urma prelucrării datelor, în funcție de fiecare caz, se va reveni pe teren și în arhivele județene (Constanța și Tulcea), pentru completări.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport (O minoritate invizibilă. Romii turci musulmani din Dobrogea)**

Descriere: În perioada 1 ianuarie - 30 iunie 2025 s-a început prelucrarea materialelor (arhive, interviuri semi-structurate și istorii de viață) colectate în timpul cercetării de teren din 2023-2024.

Rezultatele constă în articolul: *Unveiling Invisible Identities in Romania. Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu (Dezvăluirea identităților invizibile în România. Millet, spoitori turci și davulcii)* care se află în prezent în peer-review la revista *Nationalities Papers*. Articolul reprezintă o parte din primul capitol al cărții, care este preconizată ca rezultat final al proiectului.

Tot în perioada 1 ianuarie -30 iunie 2025 a fost începută redactarea microistoriilor celor 7 comunități, care vor fi publicate într-o monografie la o editură internațională în străinătate. Versiuni scurte, pentru popularizarea către publicul larg vor fi publicate ulterior într-un ebook la Editura ISPMN (catalog al site-ului).

În cadrul raportului livrat către Fundația Gerda Henkel, pe baza rezultatelor cercetării, a fost solicitată schimbarea titlului proiectului de la *O minoritate invizibilă: romii turci musulmani din Dobrogea*, în *Invisible Minorities. Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu in Dobruja (Romania) (Minorități invizibile: Millet, spoitori turci și davulcii în*

România), în concordanță cu narațiunea de sine a grupurilor explorate în proiect.

În perioada 30 iunie -31 decembrie 2025 a fost elaborat site-ul proiectului „*Minorități invizibile. Millet, turci spoitori și davulcu în Dobrogea (România)*”, 2023-2025, finanțat de Fundația Gerda Henkel. Poate fi accesat la URL: <https://www.millet.ro/en/home.html>

Începând cu 1 octombrie 2025 proiectul a continuat cu studierea comunității millet București, cercetare susținută printr-o bursă New Europe College.

Menționăm că schimbarea titlului proiectului s-a realizat pentru a fi în acord cu narațiunile de sine ale celor 3 grupuri identificate în teren, millet, spoitori turci, davulcii, numite din exterior de romi musulmani.

Titlul proiectului: *Raportul pe România/2024 pentru Yearbook of Muslims în Europe (YME)*

Perioada: 01/01/2025 - 31/12/2025

Coordonator proiect: Adriana Cupcea

Tema proiectului: Scopul este realizarea raportului pentru anul 2024 pentru *Yearbook of Muslims în Europe*, Editura Brill. YME este o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din patruzeci și șase de țări europene, rapoartele oferă cunoștințe cumulative despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai actuale informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu, anuală, asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbateri publice, schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane.

YME oferă un cadru relevant pentru cercetări originale și constituie în același timp o sursă de referință valoroasă pentru oficiali guvernamentali, ONG-uri, jurnaliști, decidenți politici și instituții de cercetare conexe.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raportul pe România/2024 pentru Yearbook of Muslims în Europe (YME)**

Descriere: În perioada 1 ianuarie -30 iunie 2025 a fost elaborat raportul pentru anul 2024 pentru *Yearbook of Muslims în Europe (YME)*, care va fi publicat la Editura Brill în a doua parte a anului 2025.

În data de 10 decembrie 2025 a apărut "*Yearbook of Muslims in Europe*", vol. 17, editat de Ahmet Alibašić, Dominique Bauer, Stephanie Müssig, Egdūnas Račius (eds.), Brill, 2025. Raportul pentru România a fost elaborat de către Adriana Cupcea. Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 44 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene.

Titlul proiectului: *Infrastructura digitală memorială a cunoașterii - Holocaustul din Ungaria 80 de ani mai târziu [Digital Memorial Knowledge Infrastructure - the Holocaust in Hungary 80 years later]*

Anul: 2023

Coordonator proiect: Attila Gidó

Instituții partenere: Institut für die Geschichte der Deutschen Juden, Hamburg (Germania); Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége Társadalmi Szervezet, Budapesta (Ungaria); Zidovska Nabozenska Obec V Komarne, Komarne (Slovacia).

Tema proiectului: Proiect finanțat de Comisia Europeană în cadrul programului CERV-2022.

Proiect ID: 101091210 — HUNGMEM

Fiecare a zecea victimă a Holocaustului a fost maghiară. Între 500.000 și 600.000 de evrei și romi maghiari au fost uciși de naziștii maghiari și germani. Cele mai multe dintre numele lor sunt încă necunoscute. În 2024 se împlinesc 80 de ani de la deportările din Ungaria. Obiectivul principal al acestui proiect este de a explora, recupera și onora soarta victimelor maghiare (evrei și romi) prin colectarea unui număr cât mai mare de nume și povești ale acestora. De asemenea, își propune să cerceteze și să discute experiențele victimelor și supraviețuitorilor, precum și să disemineze rezultatele către un public cât mai larg posibil, sub forma unor conținuturi online accesibile gratuit și a unor evenimente publice care vor avea loc în patru țări. Proiectul este implementat în cooperare cu patru organizații academice, de patrimoniu și ale comunității evreiești. Principalele rezultate ale proiectelor includ: a) cercetări aprofundate privind soarta evreilor maghiari din patru regiuni: Ungaria Centrală, Transilvania de Nord, Slovacia de Sud și Germania de Nord, b) pe baza rezultatelor cercetării, va fi creată o infrastructură digitală de cunoaștere memorială (Digital Memorial Knowledge Infrastructure - DMKI). DMKI va fi o platformă online multilingvă care va include baze de date cu victime, materiale educaționale privind Holocaustul, instrumente de cercetare cu vizualizare de date, mărturii etc., c) opt evenimente în patru țări (conferințe, prelegeri, ateliere de lucru, evenimente comemorative) care implică sute de participanți direcți, în cadrul cărora partenerii diseminează rezultatul muncii lor. Proiectul speră să diminueze deficitul semnificativ de cunoștințe existent în societățile central și est-europene cu privire la faptele Holocaustului și, astfel, să combată negarea și denaturarea Holocaustului.

ISPMN, ca partener al proiectului este responsabil pentru cercetările referitoare la evreii din Transilvania de Nord, respectiv de organizarea unei manifestări științifice care a avut loc în 29 mai 2024.

În 2025 se va finaliza baza de date referitoare la victimele și supraviețuitorii Holocaustului din Transilvania de Nord.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raport anual: Infrastructura digitală memorială a cunoașterii**
Descriere: În cadrul proiectului au fost efectuate cercetări în unele servicii județene ale Arhivelor Naționale Române, respectiv în arhiva Comunității Evreiești din Cluj și Târgu Mureș. S-a finalizat elaborarea bazei de date referitoare la victimele și supraviețuitorii Holocaustului din Transilvania de Nord. Au fost întocmite texte, materiale foto și documente pentru website-ul proiectului. Totodată, a fost elaborată raportul final către finanțator. Site-ul proiectului a fost pus în funcțiune

în toamna anului 2025 și poate fi accesat aici:
<https://holokauszt80.milev.hu/>

Titlul proiectului: *Rethinking Holocaust Education Seminar and Hackathon (Reconfigurarea educației despre Holocaust - seminar și hackaton)*

Anul: 2025

Perioada: 01/04/2025 - 30/09/2026

Coordonator proiect: Anca Filipovici

Partener: The Ghetto Fighters' House (Israel)

Tema proiectului: Acest program unic implementat de muzeul The Ghetto Fighters' House din Israel pornește de la nevoia actuală de a reevalua educația despre Holocaust într-o lume în continuă schimbare. El oferă un spațiu dedicat pentru explorarea unor noi direcții, conturarea unor abordări inovatoare și construirea unei rețele solide de colaborare. Un punct central al programului este Hackathonul, o experiență intensă și dinamică, în cadrul căreia grupuri mici vor lucra în sesiuni de brainstorming, ghidate de mentori experimentați, pentru a aborda provocări din lumea reală.

Anca Filipovici participă la acest program din partea ISPMN, la invitația organizatorilor, în vederea dezvoltării și aplicării ulterioare a instrumentelor educaționale pentru Holocaust rezultate din acest program. Instrumentele educaționale pot fi folosite atât în formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, cât și în educația studenților de la universitățile la care cercetătorii ISPMN colaborează prin susținerea unor cursuri de specialitate.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Ședință de lucru**
Descriere: Marți, 29 iulie, Anca Filipovici a participat în cadrul proiectului Rethinking Holocaust Education la seminarul online de formare a grupurilor de lucru și de dezbateră a principalelor provocări legate de educația pe tema Holocaustului. Întâlnirea a constituit un prilej de conectare și de consolidare a colaborărilor în cadrul programului. Alături de alți cercetători, educatori și muzeografi din Polonia, Anglia, Israel și Serbia, Anca Filipovici face parte din grupul de lucru dedicat găsirii strategiilor potrivite în educația privind Holocaustul, care să răspundă pericolului ascensiunii prezente a antisemitismului.
  - **Raport de activitate**
  - **Descriere:** Acest proiect tip hackathon, desfășurat pe perioada 2025-2026, urmărește crearea de noi instrumente pentru formarea tinerilor în spiritul unei societăți democratice, care să combată discursul de ură, antisemitismul și distorsionarea Holocaustului.
În primul an de activitate, a avut loc un prim seminar în format fizic (7-10 septembrie 2025), la Muzeul Auschwitz-Birkenau (Polonia). Pe parcursul a 4 zile intensive, echipele multinaționale au lucrat alături de 10 mentori din domeniile istoriei, pedagogiei, tehnologiei, combaterii antisemitismului și rețelelor sociale. Grupul de lucru (nr. 3) în care Anca Filipovici este membră urmărește transmiterea istoriei Holocaustului prin intermediul unor videoclipuri muzicale create de tineri, cu sprijinul unor artiști consacrați, pentru includerea ulterioară

într-o competiție online pe platforme media. Cercetătorii vor asigura în acest proiect componenta de mentorat, cercetare și conceptualizare a temelor abordate de videoclipuri. În lunile decembrie 2025 - ianuarie 2026, Anca Filipovici a preluat conducerea grupului de lucru și a conceput draftul de prezentare a proiectului pentru potențialii artiști care ar putea participa la activități.

Pe parcursul acestui an au mai avut loc 5 seminare online de pregătire a etapelor de lucru, precum și 3 ședințe de lucru interne ale grupului pentru discutarea activităților specifice.

- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Ședință de lucru
  - **Perioada:** 27/05/2025
  - **Descriere:** Luni, 27 mai, a avut loc prima întâlnire online din cadrul programului Rethinking Holocaust Education, organizată de către The Ghetto Fighters's House, pentru a prezenta calendarul, activitățile și obiectivele proiectului. Întâlnirea a fost și un prilej pentru participanți de interacțiune, de a pregăti viitoarele grupuri de lucru și de a adresa întrebări organizatorilor privind formatul și structura următoarelor întâlniri. Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a participat la eveniment ca membru al programului, în vederea elaborării unor instrumente educaționale adecvate pe tema Holocaustului, pentru diferite categorii de public.

Titlul proiectului: *Conferință internațională anuală ISPMN (Minority education in Central and Eastern Europe. Policy aspects, educational equity and cultural recognition / Educația minoritară în Europa Centrală și de Est. Aspecte de politici, echitate educațională și recunoaștere culturală)*

Perioada: 09/10/2025 - 10/10/2025

Coordonatori proiect: István Székely, Tamás Kiss, Lehel Peti

Tema proiectului: Educația joacă un rol esențial în reproducerea inegalităților sociale și a identităților de grup. Ea oferă totodată și o perspectivă privilegiată pentru înțelegerea diferitelor regimuri de politici minoritare. Conferința își propune să abordeze problematica educației elevilor minoritari în următoarele trei dimensiuni: (1) politici educaționale, (2) echitate educațională și (3) recunoașterea culturală a minorităților prin intermediul educației.

Totodată, conferința își propune aprofundarea unui dialog profesional care să asigure înțelegerea și descrierea interdisciplinară a subiectului, oferind o oportunitate pentru cercetătorii care lucrează în domeniile științelor umaniste și sociale – istorie și științe politice, antropologie, etnografie, sociologie, lingvistică – de a prezenta rezultatele cercetărilor lor recente asupra minorităților din România și din regiunea Europei de Est și de Sud-Est.

Lucrările conferinței se vor desfășura în limbile română, engleză și maghiară, fiind asigurată traducere simultană la o parte din panelurile și mesele rotunde din cadrul evenimentului.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare**
Descriere: A fost finalizat apelul pentru prezentări (call for papers) în limba engleză și română, precum și afișul conferinței și postarea pe

site-ul oficial al institutului și pe Facebook. Evenimentul a fost anunțat și mediatizat. Sunt în curs de desfășurare lucrările preliminare de organizare a conferinței (consultări cu partenerii), menținerea legăturii cu participanții, identificarea potențialilor prezentatori etc.

- Organizare eveniment ISPMN:

Conferința Internațională Minority education in Central and Eastern Europe. Policy aspects, educational equity and cultural recognition / Educația minoritară în Europa Centrală și de Est. Aspecte de politici, echitate educațională și recunoaștere culturală
Perioada: 09/10/2025 - 10/10/2025

- **Locul:** Cluj-Napoca
- **Responsabili ISPMN:** István Székely, Tamás Kiss, Lehel Peti
- **Număr participanți:** 65

- **Descriere:** În perioada 9–10 octombrie 2025, a avut loc conferința *Minority education in Central and Eastern Europe. Policy aspects, educational equity and cultural recognition / Educația minoritară în Europa Centrală și de Est. Aspecte de politici, echitate educațională și recunoaștere culturală*, organizator principal a fost ISPMN și Institutul de Studii Religioase, iar coorganizatori Guvernul României – Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI), Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filozofie, Departamentul de Istorie în Limba Maghiară, Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Lingvistică și Etnografie-Antropologie Maghiară, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Sapientia și Mentés Másként Pedagógia.

Lucrările conferinței (prezentări, prezentări ale rezultatelor proiectelor de cercetare, mese rotunde, lansare de carte) au analizat și au supus dezbaterii complexitatea și provocările educației minoritare și confesionale.

Din partea ISPMN au fost prezentate rezultate ale proiectelor de cercetare și au fost susținute prelegeri de către: Tamás Kiss (Prezentare raport de cercetare și conferință de presă: *Monitorizarea drepturilor minorităților în sistemul educațional din România, Segregarea școlară a elevilor romi în învățământul cu limbă de predare maghiară*), Hetea Estera Roxana (*Formarea elitelor romi din România, după comunism: în universități și școli de gândire și acțiune*), Zsuzsa Plainer (*Analiza antropologică a frecvenței școlii – ce înseamnă o „școală bună” într-un ghetou urban locuit de romi în România*), Lăcătuș Crăciun Ioan (*Cursul practic de limba romani în cadrul Facultății de Litere de la UBB. Pionierat spre un program de licență de limba romani (2016–prezent)*).

În rol de moderator (chair), din partea ISPMN au participat: Anca Filipovici, Zsuzsa Plainer, István Székely, Ágnes Kiss, Tamás Kiss, Lehel Peti.

Titlul proiectului: *Învățământul minoritar din prisma rezultatelor PISA*

Perioada: 01/07/2024 - 16/05/2025

Coordonator proiect: Tamás Kiss

Cercetător extern participant în proiect: Tibor Toró

Partener: Universitatea Sapientia (România)

Tema proiectului: În cadrul proiectului elaborăm un cadru pentru analizele comparative ale educației minorităților și prezentăm patru cazuri ilustrative din Europa Centrală și de Est (ECE): Bulgaria, Estonia, Republica Macedonia de Nord și România. Tipologia cvadruplă pe care o dezvoltăm se bazează pe literatura privind drepturile minorităților și gestionarea diversității și propune o abordare holistică, diferită de analiza juridică mai restrânsă. Investigăm educația ca parte a unor macro-proceduri mai ample ale politicilor privind minoritățile și ne concentrăm asupra interrelației dintre echitatea educațională și reproducerea identității. În studiile noastre de caz, utilizăm o perspectivă diacronică, concentrându-ne pe dinamica istorică și pe traseele politicilor educaționale, cu scopul de a identifica atât schimbările treptate, cât și schimbările mai radicale în procesele instituționale. Conceptul de discriminare de facto joacă, de asemenea, un rol important: pe lângă analiza istorică a schimbărilor legislative și politice, folosim diverse statistici pentru a măsura echitatea educațională. Ne bazăm pe rezultatele PISA 2022, un instrument popular în cercetarea comparativă a sistemelor educaționale, dar subutilizat în domeniul drepturilor și politicilor minorităților. În cercetarea noastră comparativă, susținem că sistemele educaționale din ECE diferă în ceea ce privește reproducerea identității minorităților, dar puține dintre acestea pot fi etichetate ca fiind integrative, deoarece elementele interculturale sunt destul de slabe, în timp ce educația nu reușește, de obicei, să asigure echitatea pentru elevii minoritari.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Tamas Kiss - Tibor Toro: Minority Education in Central and Eastern Europe. Toward a Framework for Comparative Analysis and Minority Rights Advocacy. Nationalities Papers**
Descriere: Articol în revistă de specialitate ISI (Q1), open access

Titlul proiectului: *Securizarea politicilor minoritare*

Perioada: 01/07/2023 - 16/05/2025

Coordonator proiect: Tamás Kiss

Cercetători externi participanți în proiect: Zsuzsa Csergo, Kristina Kallas

Partener: Queen's University Kingston (Canada)

Tema proiectului: Invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022, lansată sub pretextul protejării drepturilor populațiilor de origine rusă din afara Rusiei, a avut un impact masiv asupra problemelor de securitate din afara Ucrainei. O consecință importantă a fost intensificarea nesiguranței cu privire la prezența unor minorități mari vorbitoare de limbă rusă în statele vecine ale Rusiei. Cercetătorii au subliniat de mult timp faptul că implicarea statelor înrudite poate duce la securizarea problemelor minorităților, afectând dorința guvernelor de a sprijini revendicările colective ale minorităților asociate cu statul înrudit respectiv. Cu toate acestea, există puține cunoștințe empirice cu privire la faptul dacă și în ce condiții un stat înrudit asertiv declanșează securizarea care duce la o politică restrictivă a minorităților. Am evaluat comparativ această legătură între securizare și politica privind minoritățile, concentrându-ne asupra impactului intensificării activismului maghiarilor și rușilor din statele înrudite asupra politicilor față de minoritățile maghiare și rusofone din cinci state din Europa Centrală și de Est. Principala noastră constatare este că activismul intensificat al statelor înrudite nu perturbă în mod semnificativ căile stabilite anterior în elaborarea politicilor privind minoritățile, cu excepția cazului în care un stat înrudit trece la revizionism teritorial. Am constatat, de asemenea, că

insecuritatea ontologică titulară (cu care se confruntă actorii care aparțin grupului etnic dominant al unui stat) este o euristică utilă pentru explicarea cazurilor în care securizarea duce la restricții politice și oferim instrumente conceptuale pentru analizarea importanței surselor interne și externe

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Zsuzsa Csergo - Kristina Kallas - Tamás Kiss. 2025: Kin-State Intervention and the Securitization-Minority Policy Nexus: Hungarians and Russian-Speakers in Central and Eastern Europe. Journal of Global Security Studies 10 (1).**
Descriere: Articol în jurnal de specialitate ISI (Q2)

Titlul proiectului: *Decolonizarea drepturilor minoritare. Conferință internațională*

Perioada: 01/07/2024

Coordonator proiect: Tamás Kiss

Cercetători externi participanți în proiect: Tibor Toró, Muhammad Shahabuddin, Anna-Mária Bíró

Instituții partenere: Universitatea Sapientia (România), Birmingham University (Regatul Unit), Institutul Tom Lantos (Ungaria)

Tema proiectului: Institutul Tom Lantos, Birmingham Law School (Universitatea din Birmingham), Universitatea Sapientia și ISPMN organizează împreună o conferință internațională pe tema „Decolonizarea discursului privind drepturile minorităților”, care va avea loc la Universitatea Sapientia, România, în perioada 9-10 mai 2025. Conferința își propune să reunească cercetători dintr-o gamă largă de medii disciplinare, dar cu un interes comun în problemele decoloniale și ale drepturilor minorităților. Cercetătorii la început de carieră sunt încurajați în mod special să participe.

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Conferință internațională. Decolonizarea drepturilor minoritare**
    - **Perioada:** 09/05/2025 - 10/05/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** Tamás Kiss
    - **Număr participanți:** 25
    - **Linkuri în presă:**
<https://kv.sapientia.ro/hu/kutatas/konferenciak/decolonising-minority-rights-discourse>
    - **Coorganizatori:** Institutul Tom Lantos, Birmingham University, Universitatea Sapientia
    - **Descriere:** Institutul Tom Lantos, Birmingham Law School (Universitatea din Birmingham), Universitatea Sapientia și ISPMN a organizat împreună o conferință internațională pe tema „Decolonizarea discursului privind drepturile minorităților”, care a avut loc la Universitatea Sapientia, România, în perioada 9-10 mai 2025. Conferința a reunit cercetători dintr-o gamă largă de medii disciplinare, dar cu un

interes comun în problemele decoloniale și ale drepturilor minorităților.

Titlul proiectului: *Serie de seminarii DICE-ROMA*

Anul: 2016

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Katalin Kormos, Zsuzsa Plainer, Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó, Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: DICE-ROMA este un spațiu de întâlnire multidisciplinar pentru cercetători din cadrul ISPMN, dar și de la alte centre de cercetare, respectiv universități din România, unde cei interesați își pot prezenta rezultatele de cercetare, proiectele, publicațiile sau ideile în fața unei audiențe interesate de tematica propusă. Astfel, se poate crea un nod comunicațional pentru cercetători din domeniul științelor sociale interesați de tematica cercetării în domeniul Romani Studies, și nu numai, creând un spațiu de schimburi academice creative, gândire inovativă și critică, care contribuie la îmbunătățirea producției științifice în acest domeniu și la lărgirea colaborărilor la nivel național și chiar internațional.

Astfel, în cadrul proiectului se vor organiza seminarii, ateliere, lansări de carte, întâlniri interne sau cu prezentări invitate din afara Institutului.

Proiectul Seria de Seminarii DICE-ROMA a fost lansat în anul 2016. Pe parcursul anului 2016, au fost prezentate cinci articole în lucru, fiecare fiind publicat în anul 2017. În 2017 au fost organizate o serie de seminarii, inclusiv cu participare internațională. Articolele în lucru prezentate și discutate în cadrul acestor seminarii au fost publicate în 2017 și 2018. Pe parcursul anului 2018, s-a organizat o lansare de carte, o prezentare a evoluției cercetărilor despre romi în cadrul ISPMN, România și pe plan internațional, în cadrul unui atelier ISPMN, și o serie de întâlniri de lucru în vederea elaborării unor studii despre minoritatea romă în limba engleză (pentru revistele *Intersections* și *Review of Sociology*, respectiv un capitol pentru *Palgrave Handbook of Ethnicity*). Un articol a fost publicat în 2018, iar celelalte în 2019. Pentru 2020 au fost planificate mai multe tipuri de evenimente și activități pentru a lărgi canalele de diseminare a rezultatelor cercetărilor, respectiv de a iniția colaborări cu centre universitare și de cercetare din România și din străinătate. Primele două workshopuri ”clasice” (face-to-face) au fost urmate de discuții, întâlniri și participări la workshopuri virtuale în contextul pandemiei. Astfel a avut loc o întâlnire cu cercetători din Portugalia de la Universitatea Nova și CIES-ISCTE cu scopul de a elabora planul unei secțiuni în colaborare cu ISPMN, în cadrul congresului ESA (Asociația de Sociologie Europeană), în 2021. Pe parcursul anului au fost publicate mai multe texte care au fost prezentate în cadrul acestor seminarii, în anii anteriori. De exemplu, articolul prezentat de Ágnes Kiss, intitulat *Towards a descriptive typology of informal institutions and practices [O tipologie descriptivă a instituțiilor și practicilor informale]*, sau capitolul scris de Zsuzsa Plainer, care a apărut în volumul intitulat *Social and Economic Vulnerability of Roma People. Key Factors for the Success and Continuity of Schooling Levels [Vulnerabilitatea socială și economică a romilor. Factori cheie în succesul educațional]* lansat pe pagina editurii Springer și care a apărut în 2021. În 2021 seriile de întâlniri au rămas mai degrabă în mediul online. Astfel, au fost organizate mai multe tipuri de întâlniri de lucru, unele în colaborare cu alte instituții. Au fost prezentate și discutate mai multe manuscrise în pregătire, majoritatea deja acceptate spre publicare. A fost lansat volumul co-editat de Stefănia Toma, împreună cu Maria Manuela Mendes și Olga Magano, *Vulnerability of Roma People. Key factors for the Success and Continuity of Schooling Levels*

[*Vulnerabilitatea socială și economică a romilor. Factori-cheie în succesul și continuitatea educațională*], la editura Springer. Evenimentul a fost găzduit de CIES-Iscte (Lisabona, Portugalia). Volumul a fost prezentat de profesorul Juan F. Gamella de la Departamentul de Antropologie Socială al Universității din Granada, Spania. Un alt atelier de lucru s-a centrat pe tema practicilor de construcție a caselor sau a căminelor în cazul migranților din România. Totodată, o altă prezentare, tot pe tema migrației romilor, s-a făcut în colaborare cu Universitatea din Trento, în cadrul unui proiect ERC. Prezentarea lui Gido Attila despre soarta romilor din nordul Transilvaniei din perioada 1940-1944 a marcat totodată și Ziua Internațională a romilor din 2021. La începutul anului 2022, Stefănia Toma a susținut prima prezentare, în cadrul căreia s-a discutat un articol care a fost în curs de apariție. S-a organizat un workshop de dezvoltare a unui proiect instituțional de cercetare. Juan F. Gamella, profesor de antropologie socială la Universitatea din Granada, a susținut o prelegere publică cu titlul *Kris in the Digital Era. Transnational Conflict Resolution in a Romanian Roma Diaspora [Kris în era digitală. Rezolvarea transnațională a conflictelor în diaspora Roma din România]*, în colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai. În 2022, profesorul Gamella a fost visiting professor și cercetător în cadrul ISPMN, efectuând cercetare de teren în mai multe comunități de romi din zona Clujului. Ziua Minorităților Naționale din 2022 a fost marcată de un atelier internațional, în data de 19 decembrie, pe tema situației familiilor de romi pe perioada pandemiei COVID-19. În 2023, s-au dezvoltat metodele de lucru în organizarea seminariilor DICE-ROMA prin asigurarea unei infrastructuri care să permită organizarea întâlnirilor online. Astfel, există posibilitatea de a extinde colaborările internaționale prin invitarea unor cercetători din networkul profesional. Totodată se va asigura o mai mare vizibilitate pentru activități și rezultate prin diversificarea activităților organizate. Se va dezvolta o serie nouă de publicații destinate publicului larg, care vor fi scurte definiții, descrieri și explicații ale unor procese și fenomene sociale scrise într-un limbaj simplu și accesibil de cercetători din diferite domenii. Deasemenea, vor continua și atelierelor de lucru cu prezență fizică pentru publicul Clujean. Unele dintre acestea vor avea loc în cadrul unui eveniment special în colaborare cu SRS și Antropedia în contextul expoziției "Arta Observației" pe care ISPMN va găzdui la sfârșitul lunii mai 2025.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate ianuarie - iunie 2025**
Descriere: În prima jumătate a anului am organizat seminarii DICE-ROMA (inclusiv pentru a doua parte a anului), la începutul lunii mai 2025 am depus referate de necesitate pentru prelungirea abonamentelor ARCANUM DIGITECA, ZOOM și PaperPal. Am inițiat ca Institutul să devină membru în European Consortium for Sociological Research (ECSR - Consorțiul European pentru Cercetări Sociologice), deoarece din România doar Universitatea din București este membru, și acest consorțiu asigură un spațiu pentru dezvoltarea colaborărilor internaționale. Până la sfârșitul lunii iunie, s-a prelungit accesul la baza de date ARCANUM DIGITECA.
  - **Raport de activitate**
Descriere: Pregătire parteneriat aplicație proiect AFCN în continuarea Sfertului Academic și AnthroArt - perioada August-Septembrie

Organizare și participare workshop în parteneriat cu Sodertorn University și CBEES (Centre for baltic and east European Studies) din Stockholm, Suedia, cu titlul "Conversations: Conviviality and Equity across Differences", 5-8 noiembrie, 2025.

○ **Raport de activitate 2025: Policy Brief Seria de Seminarii DICE-ROMA**

Descriere: Seria de seminarii DICE-ROMA este un spațiu care facilitează colaborări cu instituții, cu cercetători din țară și din străinătate și nu în ultimul rând este un spațiu care deschide către publicul larg. Prin activitățile sale, DICE-ROMA contribuie la dezvoltarea unei rețele academice naționale și internaționale și la crearea unui spațiu informal mai degrabă unde reflecția critică se întâlnește cu dialogul între noi și cu atenția la celălalt. Proiectul a început în 2016, iar în acești 10 ani - într-un context când cercetarea este subfinanțată - au avut loc o serie de întâlniri de diferite tipuri, mai restrânse sau cu mulți participanți, am facilitat publicarea unor articole în reviste internaționale (prin procesul de peer review intern), iar pe perioada pandemiei ne-am adaptat la noul context și am început să utilizăm online-ul mai accentuat, am creat rețele de colaborare internaționale, și nu în ultimul rând am contribuit la creșterea vizibilității publice a cercetărilor despre romi în cadrul unui public mai larg.

Pentru a menține și a dezvolta activitățile cercetătorilor ISPMN și de a dezvolta noi colaborări, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, respectiv pentru a dezvolta activități noi pentru a implica și publicul larg, am avea nevoie de un suport bugetar permanent pentru a putea investi într-o infrastructură hibridă (online) pentru maximizarea impactului.

În ce domenii avem impact și unde am putea îmbunătăți? În primul rând avem impact academic prin organizarea evenimentelor, publicații în reviste internaționale cu peer-review și elaborarea unor proiecte noi de cercetare. Prin colaborări instituționale naționale și internaționale (co-organizarea unor secțiuni la diferite conferințe și congrese internaționale) avem impact instituțional și contribuim la creșterea vizibilității ISPMN la nivel internațional. Totodată, prin colaborarea cu Universitatea Babes-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, oferim posibilitatea pentru studenți nivel licență și masterat de a efectua practica profesională în cadrul proiectelor noastre. Mai mult, activitățile noastre au informat - direct sau indirect - sfera socială și politică, deoarece rapoartele și publicațiile noastre sunt publice, majoritatea în regim open access, deci pe lângă analiza politicilor naționale și europene, oferim baza teoretică și empirică pentru intervenții și politici publice a diferitelor ONG-uri sau instituții publice. Prin activitățile noastre contribuim la Obiectivele Strategice prezentate în Planul de Dezvoltare Instituțională 2021-2025 (vom adapta obiectivele noastre după publicarea noului plan).

Pe lângă vulnerabilitatea bugetară putem aminti și alte riskuri și vulnerabilități: numărul redus a angajaților ISPMN care se implică activ în dezvoltarea acestui proiect (de la dezvoltarea ideilor, găsirea unui spațiu adecvat, diseminarea evenimentului, crearea materialelor

informative și a afișelor, instalarea tehnică, până la moderare, etc. se face de către un grup foarte restrâns de cercetători). Reînnoirea abonamentelor Arcanum și Zoom este minimul pe care putem utiliza, dar am beneficia de utilizarea mai multor aplicații și biblioteci online, dacă abonamentul acestora ar fi inclus în bugetul anual, și am avea acces la acestea fără să avem nevoie de negocieri. Recomandările noastre ar fi următoarele: o alocare bugetară anuală pentru îmbunătățirea infrastructurii digitale, asigurarea resurselor financiare pentru mobilitatea invitaților și participarea la mese rotunde și conferințe, suport pentru publicarea articolelor noastre în regim open access, și suport pentru diseminare (traducere, design, etc). Prin această măsură, am putea dezvolta capacitatea ISPMN de a atrage colaboratori internaționali. Mai mult, am avea nevoie de resurse pentru a elabora policy briefsuri, a disemina rezultatele noastre în diferite forme (instituționalizate, nu doar utilizând resursele și platformele private ale cercetătorilor), a extinde colaborările noastre cu practicieni (profesori, asistenți sociali, școli, etc), deci ne-am întări capacitatea de a avea impact beyond academia, să ajungem la publicul larg.

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Seminar DICE-ROMA 4/2025 Workshop elaborare articol în co-autorat despre internaționalizarea educației pentru romi**
    - **Data:** 22/04/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca, ISPMN
    - **Responsabili ISPMN:** Stefánia Toma, Zsuzsa Plainer
    - **Număr participanți:** 2
    - **Descriere:** Seminar DICE-ROMA 4/2025 Workshop
Marți, 22 aprilie 2025, a avut loc o nouă ediție a Seriilor de seminarii DICE ROMA. În cadrul atelierului de lucru, Stefánia Toma și Zsuzsa Plainer (cercetătoare ISPMN) au elaborat cadrul teoretic al unui nou proiect și au pregătit o propunere de articol pentru revista cu recunoaștere internațională, Comparative Educational Research, despre tematica inegalităților educaționale în cazul romilor din România.
  - **Seminar DICE-ROMA 3/2025 Katalin Kormos: Elaborarea unui chestionar de evaluare a provocărilor și greutăților în procesul de adopție a copiilor romi - perspectiva DGASPC (Designing a Questionnaire to Assess the Challenges of Roma Children's Adoption - the Perspective of DGASPC Employees)**
    - **Data:** 09/04/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca, ISPMN
    - **Responsabili ISPMN:** Stefánia Toma, Katalin Kormos
    - **Număr participanți:** 5
    - **Descriere:** Scopul acestui proiect este de a elabora un chestionar cuprinzător și imparțial pentru a evalua percepțiile, prejudecățile și provocările asociate cu adoptarea copiilor romi în cadrul DGASPC. În cadrul seminarului, Katalin Kormos a prezentat proiectul ei de cercetare. După aceea în cadrul workshopului am discutat pe marginea draftului de chestionar.
  - **Seminar DICE-ROMA 1/2025**
    - **Data:** 12/02/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca, ISPMN

- **Responsabili ISPMN:** Stefánia Toma, Iulia-Elena Hossu
- **Număr participanți:** 2
- **Descriere:** Întâlnire de lucru organizată în vederea elaborării unui articol în coautorat în cadrul proiectului Pălinca.
- **Seminar DICE-ROMA 5/2025**
  - **Data:** 14/05/2025
  - **Locul:** online
  - **Responsabil ISPMN:** Iulia-Elena Hossu, Stefánia Toma
  - **Număr participanți:** 2
  - **Descriere:** Întâlnire de lucru online în cadrul proiectului Pălinca pentru a elabora prezentarea comună în cadrul conferinței SRS.
- **Seminar DICE-ROMA 7/2025 Conversations: Conviviality and Equity across Differences**
  - **Perioada:** 05/11/2025 - 08/11/2025
  - **Locul:** CBEES, Sgstockholm, Suedia
  - **Responsabili ISPMN:** Stefánia Toma, Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó
  - **Număr participanți:** 14
  - **Coorganizatori:** CBEES, Universitatea Södertörn
  - **Descriere:** În perioada 6-7 noiembrie 2025, Adriana Cupcea, Anca Filipovici, Stefánia Toma și László Fosztó au participat la atelierul CONVERSATIONS: Conviviality and Equity across Differences, organizat de Centrul pentru Studii Baltice și Est-Europene (CBEES, Universitatea Södertörn, Stockholm) în colaborare cu ISPMN. Evenimentul face parte din seria de seminarii DICE-ROMA. Masa rotundă și-a propus să discute și să analizeze diferite contexte (politice, sociale, economice etc.) și moduri prin care (națiunea) statul și instituțiile statale se raportează la minoritățile naționale, precum și felul în care minoritățile se raportează la acestea sau contribuie la crearea acestor contexte. Uneori, aceste interacțiuni complexe dintre diferiți actori – state, instituțiile, minoritățile naționale, ONG-urile și mișcările civice de la bază – în loc să ia forma unui dialog, care presupune o atenție deplină din ambele părți, reflectă relații de putere asimetrice ce implică ierarhii complexe. La această întâlnire ne-am propus să identificăm diverse inițiative care urmăresc transformarea acestor relații asimetrice și să înțelegem mai bine modul în care aceste dezechilibre de putere și raporturi ierarhice dintre majorități și minorități influențează participarea, reprezentarea și echitatea. Evenimentul a inclus și o vizită la Moderna Museet, la expoziția artistei Britta Marakatt-Labba, intitulată „*Where each stitch breathes*” (*Unde fiecare cusătură respiră*), ce dezvăluie prin broderie diferite experiențe ale poporului Sámi.
- **Seminar DICE-ROMA 2/2025 Transnaționalizarea educației în cazul minorității rome din România**
  - **Data:** 24/03/2025
  - **Locul:** online
  - **Responsabili ISPMN:** Stefánia Toma, Zsuzsa Plainer

- **Număr participanți:** 2
- **Descriere:** Elaborare articol în co-autorat
- **Seminar DICE-ROMA 6/2025**
  - **Data:** 28/10/2025
  - **Locul:** Cluj-Napoca, ISPMN
  - **Responsabil ISPMN:** Adriana Cupcea
  - **Număr participanți:** 3
  - **Descriere:** Atelier de lucru dezvoltare proiect instituțional și aplicare finanțare internațională

Titlul proiectului: *Migrație, mobilitate și efectul acestora în comunitățile locale*

Anul: 2017

Coordonatori proiect: Stefánia Toma, László Fosztó

Tema proiectului: Proiectul *Migrație, mobilitate și efectul acestora în comunitățile locale* abordează modul în care mobilitatea spațială și socială se intersectează, respectiv modul în care migrația și mobilitatea pot fi încadrate în contextele economice, sociale și politice mai largi, care definesc viața socială a unor comunități. În ultimele două decenii condițiile și contextul migrației au fost favorabile, în sensul că a devenit din ce în ce mai accesibilă pentru o populație cât mai numeroasă.

Rezultatele cercetărilor noastre anterioare (MIGROM) ne arată că migrația romilor nu poate fi abordată independent de fenomenul migrației populației majoritare din comunitățile respective, dar modul în care afectează viața și relațiile sociale locale poate fi diferit.

În cadrul acestui proiect, analizăm procesele de schimbare socială în localitățile de origine a migranților concentrându-ne pe modul în care migrația transnațională implică și contribuie la mobilitatea socială, respectiv la schimbarea socială locală în comunitățile de origine.

Antecedentele proiectului: MIGROM (2013-2017) Scopul acestui proiect a fost de a continua proiectul internațional FP7 MIGROM în vederea aprofundării analizei de date. Astfel, o serie de activități au fost realizate în perioada 2018-2023. Au fost efectuate cercetări de teren, am continuat analiza datelor statistice, am elaborat și publicat mai multe articole în volume și reviste de specialitate, am participat la schimburi de experiență, și am avut diverse activități de diseminare a rezultatelor în cadrul unor conferințe internaționale, universități de vară, seminarii DICE-ROMA, etc. Din cauza pandemiei Covid-19 unele dintre activitățile menționate au fost regândite sau amânate. În 2021 am continuat culegerea de date utilizând metodologii specifice digitalizării terenului etnografic, în cazul în care nu au fost posibile deplasările pe teren, iar în 2022 am reluat cercetările de teren, totodată am dezvoltat și cadrul teoretic și empiric al demersului de cercetare, dat fiind rolul și importanța schimbărilor sociale cauzate de pandemia COVID-19. De asemenea, am încercat să transmitem și să prezentăm publicului larg, în afara sferei academice rezultatele cercetărilor. Am avut ocazia de a colabora cu organizația Antropedia din București care a realizat o expoziție multidisciplinară și multimodală din materialele realizate de cercetători, artiști vizuali și actori. Din partea ISPMN am participat 3 cercetători în prima rundă.

Luând în considerare că au trecut zece ani de la ultimele anchete sociologice realizate în comunitățile cu care colaborăm, dar și schimbările sociale majore care au intervenit în această perioadă, pentru anul viitor am planificat reluarea anchetelor sociologice (recensăminte locale) în unele dintre localități, cu scopul de a putea oferi o imagine

comparată a situației acestor comunități: nu doar temporal (o reluare a datelor după 10 ani de la prima anchetă), dar și din punct de vedere a diferențelor în direcția de dezvoltare locală. Ca și în cazul primelor anchete realizate în aceste localități, administrațiile locale vor beneficia de expertiza cercetătorilor ISPMN prin realizarea unor rapoarte științifice care pot fi utilizate ulterior pentru includerea în planurile locale de dezvoltare, sau pentru a susține empiric proiectele depuse de către UAL. Totodată, aceste rapoarte au o importanță din perspectiva politicilor publice mai largi (educație, sănătate, mediu, drepturile minorităților și ale omului etc.), deoarece pot accentua practicile pozitive, dar și lacunele acestora.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate ianuarie - iunie 2025**
Descriere: În primul semestru al anului, Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a elaborat o aplicație împreună cu colegi din Finlanda pentru o publicație despre femeile rome migranți, a participat la o serie de întâlniri de lucru în vederea publicării unui număr special în revista JEMS, a aplicat pentru un grant de vizită de cercetare pe perioadă scurtă. Centro de Investigacao e Estudos de Sociologia (CIES-Iscte) a IUL (Lisabona, Poertugalia) a fost gazda grantului meu de cercetare cu tema *Well-being, Return Migration and Policy Challenges in Researching Vulnerable Transnational Roma (and non-Roma) Families (Bunăstare, migrație de întoarcere și provocări politice în cercetarea familiilor vulnerabile transnaționale de romi (și non-romi))*. Împreună cu Zsuzsa Plainer a depus o propunere de articol în coautorat pe tematica accesului la educație a minorității rome la o revistă internațională în limba engleză.
  - **Raport de activitate**
Descriere: Pe baza panel-ului organizat împreună cu Maria Manuela Mendes în cadrul Conferinței Internaționale RSA în Porto/Portugalia anul acesta, Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a elaborat o propunere de număr special în limba engleză cu titlul *Mobility(ies), Diversity(ies), and Space(s)*. Propunerea a fost trimisă la sfârșitul lunii septembrie.

Titlul proiectului: ***Conversations - Conversații***

Anul: 2024

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Cercetători ISPMN participanți în proiect: László Fosztó, Anca Filipovici, Adriana Cupcea

Cercetători externi participanți în proiect: Florence Fröhlig, Ramona Raț

Partener: Universitatea Södertörn (Suedia)

Tema proiectului: În cadrul colaborării între Institutul pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN) și Centrul pentru Studii Baltice și Est-Europene (CBEES), Universitatea Södertörn (Stockholm, Suedia), ne propunem consolidarea cooperării științifice printr-o serie de activități menite să stimuleze dialogul academic, reflecția critică și cercetarea comparativă privind relațiile majoritate–minoritate în Europa Centrală și de Est. Colaborarea include organizarea de mese rotunde tematice, schimburi de experiență între cercetători, pregătirea de aplicații comune pentru proiecte de cercetare internaționale, precum și dezvoltarea de articole în coautorat,

care să reflecte diversitatea perspectivelor și abordărilor interdisciplinare asupra problemelor minorităților naționale.

Prima masă rotundă din această serie intitulată „*Conversations across Differences: Conviviality and Equity*” s-a desfășurat în noiembrie 2025 la Stockholm, și a reunit perspective din sociologie, antropologie, științe politice și studii culturale. Discuțiile au explorat multiplele forme și contexte – politice, sociale, economice și instituționale – în care statul-națiune și instituțiile sale se raportează la minoritățile naționale, precum și modul în care aceste minorități își definesc poziția și contribuția în cadrul acestor procese. Pornind de la ideea că interacțiunile dintre actori instituționali, comunități minoritare, organizații neguvernamentale și mișcări civice locale nu iau întotdeauna forma unei conversații simetrice, ci adesea reflectă ierarhii și relații de putere asimetrice, masa rotundă a propus o reflecție comună asupra posibilităților de transformare a acestor raporturi. Participanții au discutat despre formele emergente de inițiative civice, culturale și educaționale care pot contribui la o mai bună reprezentare, la participare echitabilă și la reducerea inegalităților între majorități și minorități. O întrebare centrală a dezbaterilor a fost: Care sunt condițiile și posibilitățile reale de a crea o conversație care promovează echitatea și recunoașterea reciprocă?

Evenimentul a fost structurat în două sesiuni tematice: prima a abordat tema agenției minorităților naționale în diferite contexte istorice și politice, incluzând discuții despre rolul statului-kin, al diasporei, despre inițiative guvernamentale și non-guvernamentale și reacțiile acestora; cea de-a doua s-a concentrat pe practici educaționale, resurse și activități extracurriculare care implică minorități naționale, analizând politicile educaționale și inițiativele formale și informale din mediul public și asociativ. În continuarea acestui demers, parteneriatul dintre ISPMN și CBEES își propune extinderea colaborării prin organizarea periodică a unor mese rotunde tematice dedicate problemelor actuale ale echității, diversității culturale și participării civice. Totodată, vor fi dezvoltate inițiative comune de cercetare și aplicații pentru granturi internaționale, cu scopul de a susține o abordare comparativă și critică a politicilor privind minoritățile naționale, mobilitatea socială, educația și coeziunea comunitară în contextul transformărilor contemporane din Europa.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate 2025**

Descriere: Proiectul „Conversations – Conversații” urmărește dezvoltarea unui parteneriat academic și științific cu CBEES (Stockholm, Suedia), având ca scop explorarea temelor legate de incluziune, echitate și interacțiunile dintre stat, instituții și minoritățile naționale. Colaborarea se axează pe analiza relațiilor asimetrice, identificând practici și inițiative care contribuie la echitate și la dialog autentic între diversele grupuri sociale. Scopul proiectului Conversații este crearea unui spațiu de schimburi academice și practice pentru înțelegerea dinamicii relațiilor asimetrice și dezvoltarea unor inițiative comune care să promoveze dialogul între minorități naționale și majoritate. În cadrul acestui proiect urmărim să creăm un parteneriat internațional, în cadrul căruia organizăm schimburi de experiențe, organizăm evenimente comune, vizite de lucru, elaborăm propuneri de proiecte și elaborăm articole în coautorat. Pe parcursul anului am avut o serie de întâlniri de lucru online (21 ianuarie, 3 aprilie, 26 iunie

2025) pentru elaborarea obiectivelor comune, a cadrului conceptual, elaborarea tematicilor și a invitațiilor. În a doua parte a anului a avut loc prima masă rotundă găzduită de CBEES în Stockholm (5-8 noiembrie 2025). După care a urmat centralizarea ideilor dezvoltate în cadrul discuțiilor și elaborarea propunerilor pentru colaborări după identificarea resurselor financiare.

- Cercetare de teren:
  - **Descriere: Descriere:** În perioada 6-7 noiembrie 2025, Adriana Cupcea, Anca Filipovici, Stefănia Toma și László Fosztó au participat la atelierul CONVERSATIONS: Conviviality and Equity across Differences, organizat de Centrul pentru Studii Baltice și Est-Europene (CBEES, Universitatea Södertörn, Stockholm) în colaborare cu ISPMN. Evenimentul face parte din seria de seminarii DICE-ROMA. Masa rotundă și-a propus să discute și să analizeze diferite contexte (politice, sociale, economice etc.) și moduri prin care (națiunea) statul și instituțiile statale se raportează la minoritățile naționale, precum și felul în care minoritățile se raportează la acestea sau contribuie la crearea acestor contexte. Uneori, aceste interacțiuni complexe dintre diferiți actori – state, instituțiile, minoritățile naționale, ONG-urile și mișcările civice de la bază – în loc să ia forma unui dialog, care presupune o atenție deplină din ambele părți, reflectă relații de putere asimetrice ce implică ierarhii complexe. La această întâlnire ne-am propus să identificăm diverse inițiative care urmăresc transformarea acestor relații asimetrice și să înțelegem mai bine modul în care aceste dezechilibre de putere și raporturi ierarhice dintre majorități și minorități influențează participarea, reprezentarea și echitatea. Evenimentul a inclus și o vizită la Moderna Museet, la expoziția artistei Britta Marakatt-Labba, intitulată „Where each stitch breathes” (*Unde fiecare cusătură respiră*), ce dezvăluie prin broderie diferite experiențe ale poporului Sámi.

Titlul proiectului: *Fond Special Nicolae Gheorghe - Sam Beck*

Anul: 2018

Coordonatori proiect: László Fosztó, Stefănia Toma

Tema proiectului: În aprilie 2016, prof Sam Beck a donat ISPMN diferite materiale de cercetare realizate în cadrul unor cercetări antropologice în rândul minorităților din România înainte de 1989. Materialele donate sunt în mare parte diapozitive color și fotografii alb-negru din perioada cercetării de teren în județul Brașov între anii 1970 și 1980, respectiv diapozitive realizate cu ocazia vizitei lui în România în 1990, documente dactilografiate nepublicate din colecția personală elaborate în aceeași perioadă împreună cu Nicolae Gheorghe, scrisori și cărți poștale. Scopul proiectului este de a crea un fond special în cadrul ISPMN cu implicarea, colaborarea directă a prof. Sam Beck. Activitățile prevăzute sunt: ordonarea materialelor, identificarea și inventarierea lor, realizarea de fișe de descriere, pregătire pentru microfilmare sau digitalizare, crearea unei baze de date cu fotografiile (crearea unui spațiu virtual accesibil on-line, interviu narativ/autobiografic și de istorie orală cu Sam Beck – acestea fiind activități prevăzute pentru anii următori, în măsura bugetului accesibil).

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Atelier: Politicile publice în perioada socialistă și romii din România**
    - **Data:** 23/05/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** László Fosztó
    - **Număr participanți:** 4
    - **Descriere:** În cadrul atelierului am discutat cu specialiști cercetători din Ungaria (Tamás Hajnóczky) și Japonia (Ryoko Noro Sachi) despre impactul politicilor de stat în diferite contexte, cu focus special pe perioada socialistă din România, dar mai general și în Europa Centrală și de Est.

Titlul proiectului: *Arta Observației*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Cercetători externi participanți în proiect: Maria Rădan-Papasima, Răzvan Papasima

Tema proiectului: Expoziția Arta Observației realizată în cadrul proiectului AnthroArt va fi găzduită de ISPMN în anul 2025. Proiectul a fost lansat de Asociația Antropedia din București. Cele 115 ilustrații expuse sunt rezultatele unor cercetări de antropologie socială, și au fost realizate de către 55 artiști interesați de tema incluziunii sociale. Scopul expoziției este de a crea o punte între mediul academic și artă, respectiv de a ușura transmiterea cunoașterii științifice către o audiență mai largă. Tema centrală a lucrărilor este incluziunea socială, diferitele forme ale inegalităților prezente în societatea noastră. Scopul acestei inițiative este de a deconstrui stereotipurile și barierele, de a promova toleranța, solidaritatea și incluziunea socială, respectul demnității și diversității umane, egalitatea și drepturile umane. Din cele 26 de lucrări publicate și în limba engleză (sunt mai multe în limba română, care încă nu au fost traduse), 4 discută concret situația romilor din România, iar altele ating teme și probleme cu care se confruntă grupurile vulnerabile din România: evacuările, șomajul, munca precară sau accesul la serviciile de sănătate, printre multe altele. Cercetători din cadrul ISPMN au participat la realizarea acestui material ca autori. AnthroArt este un proiect derulat de Antropedia în parteneriat cu Namla (Olanda) și Ambigrama (Portugalia) cofinanțat de Uniunea Europeană prin programul Creative Europe.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate ianuarie - iunie 2025**
    - **Descriere:** În prima jumătate a anului Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a efectuat activități de organizare eveniment, colaborări instituționale, administrare, a anunțat practica profesională pentru studenți de la Facultatea de Sociologie și Asistență socială. Din păcate, propunerea de proiect depusă la AFCN de către partenerii noștri și în cadrul căruia am dorit să găzduim la Cluj în cadrul Conferinței Internaționale SRS expoziția Arta Observației, nu a primit finanțare.

Nici ISPMN nu a putut prelua în totalitate costurile mutării expoziției la Cluj, de aceea colaborarea cu SRS și UBB a fost regândită, și studenții practicanți au fost implicați în alte tipuri de activități: participare la sesiuni științifice, întâlniri online cu tutore, elaborare texte pe baza experiențelor dobândite în cadrul conferinței.

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Ședință practică profesională ISPMN**
    - **Data:** 26/02/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca, România
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 3
    - **Descriere:** Ședință de pregătire a practicii profesionale din cadrul ISPMN pentru studenții de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.
  - **Întâlnire de lucru online cu practicanți**
    - **Data:** 27/05/2025
    - **Locul:** online
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 4
    - **Descriere:** Întâlnire de lucru cu studenții care s-au înscris la practica profesională.
  - **Întâlnire de lucru cu studenții practicanți**
    - **Data:** 13/06/2025
    - **Locul:** online
    - **Responsabil ISPMN:** Stefănia Toma
    - **Număr participanți:** 4
    - **Descriere:** Întâlnire de lucru cu studenții care efectuează practica profesională la ISPMN.

Titlul proiectului: *Transnaționalizarea educației: politicile de incluziune a copiilor romi*

Perioada: 03/03/2025

Coordonatori proiect: Stefănia Toma, Zsuzsa Plainer

Tema proiectului: Between Transnational and Local Realities: Rethinking Roma Educational Inclusion in Romania in the Paradox of Rigid Systems and Mobile Lives

Rezultatele proiectului:

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Întâlnire de lucru în vederea elaborării unui articol în co-autorat în cadrul seminariilor DICE-ROMA.**
    - **Data:** 22/04/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca
    - **Responsabili ISPMN:** Stefănia Toma, Zsuzsa Plainer
    - **Număr participanți:** 2
    - **Descriere:** Întâlnire de lucru
Marți, 22 aprilie 2025, a avut loc o nouă ediție a Seriilor de seminarii DICE ROMA. În cadrul atelierului de lucru, Stefănia Toma și Zsuzsa Plainer (cercetătoare ISPMN) au elaborat cadrul teoretic al unui nou proiect și au pregătit o propunere de articol pentru revista cu recunoaștere internațională,

Comparative Educational Research, despre tematica inegalităților educaționale în cazul romilor din România.

- Alte rezultate:
  - **Tipul activității:** Ședință de lucru
  - **Data:** 01/10/2025
  - **Descriere:** În data de 1 octombrie, a avut loc (online) o întâlnire de lucru a autorilor numărului special al revistei CER cu tema "*Internaționalizarea și transnaționalizarea 'Educației pentru Rom'* (*Authors' Workshop for the Comparative Education Review Special Section on "Internationalisation and transnationalisation of 'Roma education'*). La evenimentul organizat de Christian Brüggemann (profesor la HS AP Berlin) și Simona Szakács-Behling (profesor la Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr, Hamburg) au participat și cercetătorii ISPMN Stefănia Toma și Zsuzsa Plainer pentru a prezenta contribuțiilor lor pe această temă.

Titlul proiectului: *Critical Perspectives on the Impacts of (post) Covid-19 Pandemic on Roma [Perspective critice asupra efectelor pandemiei COVID-19 în comunitățile de romi]*

Anul: 2022

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Tema proiectului: Pandemia COVID-19 a avut și încă mai are efecte sociale, politice și economice la nivel global. Pandemia și efectele ei au înrăutățit și mai mult situația celor marginali și săraci, printre care refugiați, migranți, sau chiar membrii ai unor minorități etnice, ca și romii. Una dintre efectele vizibile chiar din primele relatări a fost că segregarea și discriminarea, excluderea a crescut, inegalitățile sociale s-au accentuat. Proiectul are ca scop să ofere o perspectivă critică și o privire mai complexă asupra efectelor pandemiei în viața comunităților de romi marginalizate. Vom investiga posibilitățile de acces la diferite servicii sociale și de sănătate, modurile în care drepturile civile și umane au fost respectate sau nu, accesul la instrumente digitale pentru a avea acces nelimitat la educație, și alte teme.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:
  - **Raport de activitate ianuarie - iunie 2025**
Descriere: În luna mai Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a avut întâlniri de lucru cu co-editorul Maria Manuela Mendes (ISCTE-IUL, Universitatea din Lisabona) pentru a continua activitățile editoriale și de a pregăti un volum din articolele care au fost acceptate pentru numărul special editat împreună. Activități de elaborare a unui text introductiv. Planificare workshop online pentru semestrul 2 și listarea unor posibile surse de finanțare.

Titlul proiectului: *Making Alternative Ethical and Ethnical Rationalities Knowable. Deservingness and Social Closure [Dezvăluirea raționalităților etice și etnice alternative. Merituzitate și închidere socială]*

Anul: 2022

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Tema proiectului: În acest proiect eforturile vor fi canalizate spre înțelegerea cum anumite culturi pot genera cunoaștere și astfel sunt capabile să reconstruiască și/ sau

să redefinească lumea socială din propria perspectivă etică și etnică. Abordările vor porni de la teoriile lui Max Weber, aducând laolaltă puncte de vedere teoretice și date empirice din diferite regiuni și societăți, reflectând asupra raționalităților etice alternative, care pot să înglobeze relevanța ecologică, cosmopolitană, etc. Dintr-o altă perspectivă, o temă abordată va fi conceptul de deservingness și închiderii sociale în context multietnic.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrite / publicații:

- **Raport de activitate**

Descriere: Pe parcursul anului au fost continuate lucrările de editare a articolului. A fost pregătit o aplicație pentru o publicație internațională la editura Routledge. Volumul își propune să contextualizeze și să reinterpreteze, pentru secolul XXI, opera lui Max Weber, unul dintre cei mai influenți sociologi ai disciplinei. Volumul delimitează axele tematice centrale ale conceptualizării weberiene (raționalizare, birocrăție, carismă, acțiune socială) și le pune în relație cu fenomene contemporane precum digitalizarea, crizele politice, noile forme de activism și rolul emoțiilor în politică și cultură. Printr-o abordare interdisciplinară, cartea urmărește să actualizeze conceptele weberiene ca instrumente analitice utile cititorilor de azi, nu doar ca teorie, ci mai ales ca resurse pentru a gândi sociologic și a înțelege dileme prezente și viitoare. Scopul articolului Stefaniei Toma este de a ilustra modul în care teoriile lui Weber rămân un instrument analitic puternic pentru înțelegerea negocierii identității și a stratificării sociale în contexte multietnice, precum și în raport cu inegalitatea economică și socială. În mod similar, conceptul de „deservingness”, corelat cu ideile lui Weber despre moralitate și legitimitate, ne poate ajuta să descriem narațiunile prin care comunitățile/persoanele etnice definesc și contestă ierarhiile sociale. Examinând aceste concepte în contextul comunităților de maghiari, români și romi din Transilvania, urmărește să evedențieze importanța sociologiei weberiene pentru analiza dinamicilor societale contemporane.

Titlul proiectului: ***MIGROMDEVPOL - Migration of Roma and indicators for local development policies [Migrația romilor și indicatori pentru politici de dezvoltare locală]***

Anul: 2019

Coordonator proiect: Stefănia Toma

Cercetător extern participant în proiect: Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Proiectul se focusează pe îmbunătățirea și dezvoltarea unor instrumente și metode de cercetare (din domeniul antropologiei și sociologiei) cu scopul de a contribui la înțelegerea mai aprofundată a situației grupurilor vulnerabile și a politicilor publice conexe. Unul dintre scopurile specifice ale acestui proiect este de a investiga prin metode mixte de cercetare efectul local al migrației populației de romi și de a identifica indicatori relevanți, care ulterior pot fi utilizați în dezvoltarea unor politici de dezvoltare locală și/sau strategii de incluziune socială.

O altă direcție de analiză se centrează pe politicile publice, sociale și de incluziune ale comunităților de romi marginalizate, de exemplu analiza programului de medieri sanitari romi și a mediatorilor școlari și profesori de limba romani.

Astfel, proiectul este în concordanță cu cele mai recente priorități formulate de către Comisia Europeană privind importanța întăririi capacităților locale în vederea dezvoltării, implementării și monitorizării strategiilor locale care iau în considerare diversitatea contextelor locale. Mai mult, se recomandă îmbunătățirea metodelor de colectare a datelor dezagregate și utilizarea metodelor mixte de cercetare în vederea unei mai bune contextualizări a indicatorilor cantitativi. Primul schimb de experiență s-a desfășurat într-una dintre cele 19 centre de cercetare, membre al unui consorțiu mare în cadrul unui proiect HORIZON2020 coordonat de HIVA - Research Institute for Work and Society. În luna august 2019, Stefănia Toma (coordonator proiect) a fost numită membru supleant în Comitetul de management (MC Substitute) din România al rețelei COST CA16111 ETHMIGSURVEYDATA International Ethnic and Immigrant Minorities' Survey Data Network. Rețeaua are membri din 35 de țări, iar scopul ei este de a funcționa ca un centru (hub) de cercetări despre integrarea economică, socială și politică a minorităților etnice și a migranților. Scopul proiectului a fost de a integra, armoniza și optimiza instrumente și metode de cercetare pentru o mai bună înțelegere a incluziunii grupurilor vulnerabile din Europa, astfel această colaborare internațională contribuie la îmbunătățirea culegerii și analiza datelor, respectiv la dezvoltarea unor indicatori comuni la nivel European, dar, mai ales, la realizarea unor schimburi de experiență cu experți din domeniu. La începutul lunii iulie 2022, proiectul EthMigSurveydata - EMM Survey registry a primit un premiu din partea Ministerului Învățământului Superior și Științei din Franța. Proiectul a produs, ca unul dintre principalele sale rezultate, Registrul anchetelor asupra minorităților etnice și migrante (<https://ethmigsurveydatahub.eu/emmregistry/>), care este un instrument open access în regim FAIR. EMM Survey Registry a primit premiul „Open Science in Research Data” al Ministerului Francez al Învățământului Superior și Cercetării, în prima sa ediție, în cadrul categoriei „Crearea condițiilor pentru reutilizarea datelor”. Proiectul s-a încheiat în anul 2023. Mai multe informații: <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/prix-science-ouverte-des-donnees-de-la-recherche-86179>

În luna octombrie 2022, Stefănia Toma (cercetător ISPMN) și Iulia-Elena Hossu au devenit membri în programul COST Action 21143 Transnational Family Dynamics in Europe (TraFaDay). Domeniul de interes a Stefăniei Toma vine în continuarea programului COST Action la care a contribuit (EthMigSurveyData) în anii anterior. În acest proiect nou, vom continua identificarea bazelor de date și a cercetărilor calitative care s-au realizat în diferite comunități de romi sau în rândul populației vulnerabile, respectiv în rândul familiilor transnaționale. De asemenea, vor fi analizate datele la care avem acces. Importanța acestui demers stă în faptul că există tendința ca din abordările cercetărilor să lipsească perspectiva intersecțională, care ar ajuta la înțelegerea mai bună a barierelor în accesul la diferite servicii de sănătate a persoanelor vulnerabile. Aplicând o analiză multidimensională, intersecțională asupra datelor deja existente, putem contribui la identificarea unor lipsuri în politicile publice și sau sociale privind accesul la servicii de sănătate, respectiv la efectul inegalităților de mediu pe sănătatea populației vulnerabile. În toamna anului 2023, Stefănia Toma a fost invitată de a participa într-o altă rețea Cost Action CA22135 Data Matters: Sociotechnical Challenges of European Migration and Border Control [Chestiuni de date: provocări sociotehnice ale migrației europene și controlul granițelor]. Proiectul DATAMIG are ca scop realizarea unei rețele multi- și interdisciplinare pentru o conectare mai bună a diferitelor domenii care se ocupă de fenomenul migrației.

Rezultatele proiectului:

- Cercetare de teren:
  - **Descriere:** La începutul lunii mai 2025, a avut loc la Porto (Portugalia) conferința internațională a Asociației pentru Studii Regionale (RSA). Anul acesta Conferința Internațională RSA a fost organizată în colaborare cu Universitatea din Porto. În cadrul acestei conferințe Toma Stefania (cercetător ISPMN) a organizat o sesiune specială împreună cu Maria Manuela Mendes (CIES-ISCTE), care a fost acceptată de către organizatori cu titlul SS59: Viața la Margine - apartenență, agenție și aspirații ale minorității romă din periferiile Europei. În cadrul aceleiași conferințe prezentarea individuală a Stefaniei Toma a fost acceptată cu titlul: *Aici trăim: viața la margine / abordarea provocărilor de mediu și sociale în comunitățile de romi*. În prezentarea ei, Toma Stefania (cercetător ISPMN) argumentează, utilizând rezultate ale mai multor cercetări atât calitative cât și cantitative, că comunitățile de romi marginalizate sunt expuși la un risc de mediu ridicat, care afectează nu doar sănătatea imediată, dar are consecințe sociale mult mai profunde și cu efecte negative asupra comunităților. Cererile de delegație cu nr. 95/15.04.2025 și 129/29.04.2025 nu mi-au fost aprobate.
- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate 2025**

Descriere: Sâmbătă, 8 martie 2025, a avut loc primul eveniment organizat de Asociația Romilor din Cipru, având-o ca invitată pe Stefania Toma (cercetător ISPMN). În cadrul acestei întâlniri, ea a susținut prelegerea intitulată „*The Roma Children and Educational Inequalities: Policies and Challenges Beyond Schools*” („*Copiii romi și inegalități educaționale: politici publice și provocări dincolo de școli*”). În prezentarea sa, Stefania Toma a evidențiat provocările cu care se confruntă copiii romi în accesarea educației, precum sărăcia, discriminarea, segregarea școlară și lipsa resurselor adecvate. Totodată, a subliniat necesitatea unor politici publice bine fundamentate și a unor programe sociale eficiente, menite să combată efectele marginalizării și să promoveze incluziunea tuturor copiilor. De asemenea, a fost pus accentul pe avantajele unei abordări etnografice în analiza fenomenului, evidențiindu-se faptul că cercetarea directă în comunitățile afectate poate oferi soluții practice și nuanțate pentru reducerea sau chiar eradicarea inegalităților educaționale. Invitat în calitate de discussant, profesorul Loizos Symeou (European University) a contribuit cu observații și completări relevante în domeniul sociologiei educației. Evenimentul a fost găzduit de Chryso Pelekani, reprezentant al Universității din Cipru, care a facilitat dezbaterile și sesiunile de întrebări.

La începutul lunii mai 2025, a avut loc la Porto (Portugalia) conferința internațională a Asociației pentru Studii Regionale (RSA). Anul acesta Conferința Internațională RSA a fost organizată în colaborare cu Universitatea din Porto. În cadrul acestei conferințe Stefania Toma (cercetător ISPMN) a organizat o sesiune specială împreună cu Maria Manuela Mendes (CIES-ISCTE), care a fost acceptată de către organizatori cu titlul SS59: Viața la Margine - apartenență, agenție și

aspirații ale minorității rome din periferiile Europei. În cadrul aceleiași conferințe a fost acceptat prezentarea individuală a Stefaniei Toma cu titlul: *Aici trăim: viața la margine / abordarea provocărilor de mediu și sociale în comunitățile de romi*. În prezentare ea argumentează, utilizând rezultate ale mai multor cercetări atât calitative cât și cantitative, că comunitățile de romi marginalizate sunt expuși la un risc de mediu ridicat, care afectează nu doar sănătatea imediată, dar are consecințe sociale mult mai profunde și cu efecte negative asupra comunităților. Cererile de delegație cu nr. 95/15.04.2025 și 129/29.04.2025 nu au fost aprobate. Iar în perioada 10-31 mai 2025, Centro de Investigacao e Estudos de Sociologia (CIES-Iscte) a IUL (Lisabona, Poertugalia) a fost gazda grantului de cercetare a Ștefaniei Toma cu tema *Well-being, Return Migration and Policy Challenges in Researching Vulnerable Transnational Roma (and non-Roma) Families (Bunăstare, migrație de întoarcere și provocări politice în cercetarea familiilor vulnerabile transnaționale de romi (și non-romi))*. Cererile ei de delegație cu nr. 102/15.04/2025 și 132/29/04 nu au fost aprobate.

În perioada 30-31 mai 2025 Ștefănia Toma fost invitată pentru a susține prelegerea de închidere a conferinței internaționale intitulată *Roma Community: Identity, Schooling and Intervention (Comunitatea Roma: Identitate, Educație și Intervenție)* organizată de Institutul de Educație a Universității din Lisabona, Portugalia. Prelegerea de deschidere a fost susținută de directorul Institutului de cultură Gitana, Diego Fernández Jiménez.

Titlul proiectului: *Relații de dependență: încredere și inegalități sociale*

Perioada: 01/01/2025

Coordonator proiect: Ștefănia Toma

Tema proiectului: Scopul acestui proiect este explorarea etnografică și teoretizarea modului în care unii dintre membrii minorității rome ajung în relații de dependență pentru a-și câștiga existența. Cu toate că abordările principale discută această temă în termeni de comodizare, individualizare și panică morală, cercetările antropologice locale ne arată că în era crizelor economice prelungite și în capitalismul flexibil, oamenii se bazează pe diferite tipuri de relații de dependență (de ex. patron-client, nășit, etc). Sunt interesată în particular cum ierarhiile sociale locale sunt contestate în pofida acestor relații sociale care sunt considerate dependente, asimetrice sau inegale. Cum se perpetuează solidaritatea și încrederea în acest context social de inegalitate puternică? Cm influențează transformările sociale rapide – instabilitatea politică și mobilitatea ridicată – modul în care aceste relații de dependență sunt definite, trăite, adaptate în contexte sociale diferite? Ce tipuri de reziliență sunt dezvoltate în aceste contexte?

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de activitate 2025**
- **Descriere:** Proiectul "Relații de dependență: încredere și inegalități sociale" vizează explorarea etnografică și teoretizarea modului în care unele relații sociale sunt percepute drept dependente sau asimetrice (patron-client, nășit etc.). Cercetarea examinează aceste relații în contextul capitalismului flexibil,

al crizelor economice și al instabilității politice, punând accent pe contestarea ierarhiilor locale, pe solidaritatea comunitară și pe dezvoltarea rezilienței individuale și colective în condiții de mobilitate socială și economică intensă. Scopul este de a publica un număr special la o revistă de antropologie de renume internațională. Prin aceasta, dorim să aducem o perspectivă nouă și critică asupra cercetărilor existente despre relațiile sociale de dependență. În prima jumătate a anului, împreună cu colegii de la Institutul pentru Studiarea Minorităților (HUN-REN, Budapesta), care este gazda proiectului, am organizat un workshop internațional la Budapesta, la care au fost prezentate temele individuale, am căutat un cadru teoretic și am discutat posibilitățile de publicare a celor 14-15 capitole. Tot în cadrul acestei întâlniri, am pregătit prima propunere de volum special focusându-ne pe tema centrală a economiei morale pentru revista Social Analysis și am depus propunerea împreună cu colegii editori. Cererea de delegație depusă în 10.01.2025 nu a fost aprobată. Deoarece prima aplicație nu a fost acceptată, în 28 aprilie și în 27 mai 2025 am organizat alte întâlniri online pentru a discuta alte posibilități de aplicare. Ne-am lărgit echipa cu un al 4-lea editor, de la Universitatea din Manchester. Această întâlnire a avut ca scop discutarea aprofundată a cadrului teoretic în care am putea discuta relațiile de dependență, tipurile acestora și am identificat câteva concepte analitice (dependență, reziliență, solidaritate, etc.) prin care să grupăm articolele. Am identificat o nouă revistă, am pregătit manuscrisul și am depus aplicația. Deoarece numărul de articole pe care le-am selectat pentru numărul special este prea mare, acesta fiind și motivul pentru care aplicația noastră a fost refuzată, împreună cu colegii editori am decis să împărțim în două articolele și să aplicăm pentru două numere speciale la două reviste diferite. Astfel, am avut două workshopuri în data de 29 octombrie și în 4 noiembrie 2025 pentru a finaliza aplicațiile. În 2025 Stefánia Toma (cercetător ISPMN) a avut activități de editare, redactare, coordonare, monitorizare, organizare, review, diseminare și popularizare.

- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Workshop proiect: Relații de dependență**
    - **Data:** 27/05/2025
    - **Locul:** online
    - **Responsabil ISPMN:** Stefánia Toma
    - **Număr participanți:** 4
    - **Descriere:** Marți, 27 mai 2025, a avut loc o nouă întâlnire online în cadrul proiectului Relații de dependență. În cadrul acestui workshop s-a discutat cadrul teoretic în care analizăm relațiile de dependență, și posibilități de diseminare a rezultatelor.

Titlul proiectului: *Co-organizare conferința internațională al Society for Romanian Studies, cu titlul: Voices and Silences: 50 years of the Society for Romanian Studies*

Anul: 2024

Coordonator proiect: Lehel Peti

Cercetători ISPMN participanți în proiect: Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó, Zsuzsa Bokor, Zsuzsa Plainer, Ágnes Kiss, Attila Gidó, Csaba-Zoltan Novak, Stefánia Toma, Iulia-Elena Hossu, Remus Gabriel Anghel

Tema proiectului: În perioada 29-31 mai 2025 va avea loc în Cluj-Napoca, la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Studii Europene conferința internațională al Society for Romanian Studies, intitulată *Studies Voices and Silences: 50 years of the Society for Romanian Studies*. Unul dintre obiectivele centrale ale conferinței este regândirea discursurilor științifice legate de minorități și prezentarea situațiilor comunitare subreprezentate în direcțiile de cercetare dominante. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale va participa ca co-organizator alături de alte institute și centre de cercetare (Muzeul Ororilor Comunismului în România, resurse.net, Phantasma). În acest cadru, pe lângă prezentările cercetătorilor institutului în diferite paneluri, vor fi organizate evenimente conexe independente: proiecții de filme, lansări de carte, mese rotunde, expoziții.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare**
Descriere: Conferința s-a desfășurat într-un cadru de interes major, atât din perspectivă socială, cât și academică, beneficiind totodată de o amplă mediatizare. La eveniment, mai mulți cercetători ai ISPMN au susținut comunicări științifice și au participat activ la dezbateri și mese rotunde. Membrii comitetului organizatoric au fost: James Kapalo (președinte), Dana Trif (coordonator), Mihaela Șerban (președinte comitet științific), Roland Clark, George Andrei, Lehel Peti (cercetător ISPMN), Irina Matei, Alexandru Săvoaia, Bronwyn Cragg.
  - **Moderare panel *Silent Histories of the Holocaust in Romania: Uncovering Jewish Agency and Non-Jewish Rescue Efforts*(Istoriile silențioase ale Holocaustului din România: Descoperind acțiunile de salvare ale evreilor și ale neevreilor) , în cadrul Conferinței Society for Romanian Studies: Voices and Silences (ediția 2025).**
Descriere: În perioada 29-31 mai 2025 s-a desfășurat Conferința Society for Romanian Studies: Voices and Silences (ediția 2025), organizată la Cluj Napoca, în parteneriat cu Facultatea de Studii Europene (UBB) și cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) a fost moderatorul panelului *Silent Histories of the Holocaust in Romania: Uncovering Jewish Agency and Non-Jewish Rescue Efforts*, în care Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a participat cu prezentarea: *From Resistance to Relief. Unknown Voices of the Zionist Youth During and in the Aftermath of the Holocaust in Romania*.
- Organizare eveniment ISPMN:
  - **Prezentarea volumului Editurii ISPMN: Tamás Sárándi: Principii și practici. Situația ecleziastică, educațională și administrativă a minorității române din Transilvania de Nord în perioada 1940 și 1944.**
    - **Data:** 30/05/2025
    - **Locul:** Cluj-Napoca
    - **Responsabil ISPMN:** Zsuzsa Bokor
    - **Descriere:** Vineri, 30 mai 2025, în cadrul conferinței SRS 2025 Conference: Voices and Silences – Society for Romanian Studies a fost prezentat volumul Tamás Sárándi: *Principii și practici. Situația ecleziastică, educațională și administrativă a*

minorității române din Transilvania de Nord în perioada 1940 și 1944. La discuție au participat Tamás Sárándi, Ottmar Trașcă și Csaba-Zoltán Novák.

- **Moderare panel conferința Society for Romanian Studies (Societății de studii românești) care a avut loc la Cluj Napoca între 29 și 31 mai 2025. Panelul moderat și discutat s-a intitulat "Masking and Unmasking the 'Migrant Worker' in Romania's Open-Border Imaginary" (Ascunzând și arătând "Muncitorul migrant" în imaginarul românesc)**
  - **Data:** 31/05/2025
  - **Locul:** Cluj Napoca
  - **Responsabil ISPMN:** Remus Gabriel Anghel
  - **Număr participanți:** 13
  - **Coorganizatori:** ISPMN, UBB, SRS
  - **Descriere:** Panelul de conferință a analizat modalitățile diferite prin care sunt reprezentați muncitorii migrați care vin în România din Asia de Sud-Est.

Titlul proiectului: *Publicarea volumului de conferință cu titlul "Culte și minorități. Rolul religiei în (re)producerea identității etnoculturale / Churches and Minorities. The role of religion in the (re)production of ethnocultural identities"*

Anul: 2025

Perioada: 01/01/2025

Coordonatori proiect: László Fosztó, Lehel Peti

Cercetător ISPMN participant în proiect: István Székely

Cercetători externi participanți în proiect: Kiss Dénes, Bálint Róbert

Tema proiectului: Publicarea volumului de conferință cu titlul "*Conferință internațională: Culte și minorități. Rolul religiei în (re)producerea identității etnoculturale / Churches and Minorities. The role of religion in the (re)production of ethnocultural identities*".

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport de cercetare**
Descriere: Colectarea manuscriselor a fost finalizată. Este în curs procesul de recenzare și editare a studiilor.

Titlul proiectului: *Raportul pe Moldova/2024 pentru Yearbook of Muslims in Europe (YME)*

Perioada: 01/01/2025 - 31/12/2025

Coordonator proiect: Iulia-Elena Hossu

Tema proiectului: Scopul este realizarea raportului pentru anul 2024 pentru *Yearbook of Muslims in Europe*, Editura Brill. YME este o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din patruzeci și șase de țări europene, rapoartele oferă cunoștințe cumulative despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai actuale informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu, anuală, asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbateră publică, schimbărilor care au loc în

rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane. YME oferă un cadru relevant pentru cercetări originale și constituie în același timp o sursă de referință valoroasă pentru oficiali guvernamentali, ONG-uri, jurnaliști, decidenți politici și instituții de cercetare conexe.

Raportul este realizat în fiecare an și publicat în anul următor.

Rezultatele proiectului:

- Rapoarte / manuscrise / publicații:
  - **Raport semestrial de activitate**
Descriere: În perioada ianuarie-iunie 2025 a fost realizată partea de editare și redactare a raportului pe Moldova/2024 pentru Yearbook of Muslims în Europe, Editura Brill. YME este o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Primul draft al raportului este realizat în fiecare an, editat și publicat în anul următor realizării sale.

Cap V. Participare la evenimente organizate de către alte instituții

1. Conferințe, sesiuni științifice, mese rotunde, universități de vară etc. naționale

Titlul: *Seminarul GARD [Grupul de cercetări și dezbateri în antropologie] - Transport Geopolitics at the Margins: Embedded Infrastructures in the Lower Danube Borderlands (Geopolitica transporturilor la margini: Infrastructuri integrate în zonele de frontieră de la Dunărea de Jos*

Organizator: NEC - Fundația Colegiul Noua Europa

Țara: România

Localitatea: București

Data: 20/02/2025

Participant: László Fosztó

Descriere: Joi, 20 februarie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a participat ca moderator la Seminarul GARD [Grupul de cercetări și dezbateri în antropologie] găzduit de Fundația Colegiul Noua Europă, București, intitulat *Geopolitica transporturilor la margini: Infrastructuri integrate în zonele de frontieră de la Dunărea de Jos*. Prezentarea a fost susținută de Claudia Eggart, Visiting Scholar la Colegiul Noua Europă și cercetător, Centrul pentru Studii Est-Europene și Internaționale (ZOiS), Berlin. Prezentarea a abordat tema triumphiului frontalier dintre Ucraina, Moldova și România, marcat de mult timp de stagnare economică, și care a căpătat o importanță strategică după invazia Rusiei în Ucraina.

Linkuri reacții presă: <https://nec.ro/events/transport-geopolitics-at-the-margins-embedded-infrastructures-in-the-lower-danube-borderlands/>
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1155718943013257&set=pcb.1155719186346566>

Titlul: *Proiecție și discuție pe marginea filmului slovac-ceh: Emma și generalul Cap-de-Mort*

Organizator: Asociația Filmtett

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 27/02/2025

Participant: Attila Gidó

Descriere: Joi, 27 februarie 2025, Attila Gidó (cercetător ISPMN) a fost invitatul unei discuții pe marginea filmului slovac-ceh „Emma și generalul Cap-de-Mort” regizat de Iveta Grofova. Filmul explorează soarta evreilor și relațiile interetnice tensionate în statul slovac aflat sub protectoratul Germaniei naziste între 1939 și 1945. Evenimentul s-a desfășurat la Cinema Arta din Cluj.

Titlul: *35 év a romániai néprajzkutatás szolgálatában – új kihívások és új kutatások (35 de ani în slujba cercetării etnografice maghiare din România – provocări și direcții noi de cercetare)*

Titlul prezentării: A pünkösdzizmusra való áttérés és a migráció szerepe a romák integrációjában. Moldvai esetelemzések [Convertirea la religia penticostală și rolul migrației în integrarea romilor. Studii de caz din Moldova] – Lehel Peti

Intézményesedés az erdélyi magyar néprajzkutatásban [Instituționalizarea în etnografia maghiară din Transilvania] – Albert Zsolt Jakab

Organizatori: Asociația Etnografică „Krizsa János”, Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară, Filiala Cluj a Academiei Maghiare de Științe (KAB)

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Perioada: 18/03/2025 - 20/03/2025

Participanți: Lehel Peti, Albert Zsolt Jakab

Descriere: În perioada 18–20 martie 2025, s-a desfășurat conferința cu titlul *35 év a romániai magyar néprajzkutatás szolgálatában – új kihívások és új kutatások [35 de ani în slujba cercetării etnografice maghiare din România – provocări și direcții noi de cercetare]*, organizată de Asociația Etnografică „Krizsa János”, Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară, Filiala Cluj a Academiei Maghiare de Științe (KAB). În cadrul conferinței Lehel Peti (cercetător ISPMN) a susținut o prezentare cu titlul *A pünkösdzizmusra való áttérés és a migráció szerepe a romák integrációjában. Moldvai esetelemzések [Convertirea la religia penticostală și rolul migrației în integrarea romilor. Studii de caz din Moldova]* în care a examinat relațiile dintre migrația externă și convertirea la penticostalism, precum și rolul penticostalismului în procesul de integrare. Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a susținut prezentarea intitulată *Intézményesedés az erdélyi magyar néprajzkutatásban [Instituționalizarea în etnografia maghiară din Transilvania]*. Autorul a prezentat institutele și muzeele maghiare de științe sociale din Transilvania și cercetările actuale care se desfășoară în cadrul acestora. El a evaluat cele mai importante realizări din ultimii 35 de ani și, în special, rolul tot mai important al arhivelor și al bazelor de date digitale, precum și reprezentarea culturii populare în noile media.

Titlul: *Stagiu de documentare la Arhivele CNSAS*

Organizator: CNSAS

Țara: România

Localitatea: București

Perioada: 24/03/2025 - 28/03/2025

Participant: Anca Filipovici

Descriere: În perioada 24-28 martie, Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a desfășurat un stagiu de documentare la București, pe tema organizațiilor sioniste de tineret și emigrarea ilegală (1945-1947), la CNSAS și ANIC. Conform programării prealabile și a buletinelor atașate de solicitare pentru acces documente, a consultat următoarele colecții:

- Arhiva CNSAS, Fond Documentar - 15 dosare pe tematica: Problema evreiască, Organizații sioniste, Emigrare în Palestina, Supraveghere informativă, Organizații de tineret. Conform regulamentului CNSAS, copiile după selecții din aceste dosare vor fi transferate electronic de către CNSAS către cercetător în perioada următoare.

- ANIC: 30 dosare din fondurile: CC al PCR. Cancelarie, Comitetul Democratic Evreiesc, Inspectorate Regionale de Jandarmi, Direcția Generală de Poliție. Au fost realizate copii foto după selecții din aceste dosare ce se află în arhiva cercetătorului. Pe baza acestor materiale arhivistice vor fi finalizate studiile în lucru și se vor demara noi direcții de cercetare subscrise tematicii.

Titlul: *Comunicare susținută la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române*

Titlul prezentării: Rețele ale rezistenței tineretului sionist în România celui de-al Doilea Război Mondial

Organizator: Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române - Programul IV

Țara: România

Localitatea: București

Data: 27/03/2025

Participant: Anca Filipovici

Descriere: Joi, 27 martie 2025, Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a susținut comunicarea „Rețele ale rezistenței tineretului sionist în România celui de-al Doilea Război Mondial”, la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, București, în cadrul Programului IV de cercetare al institutului. Această prezentare face parte dintr-un proiect de cercetare a activismului politic al adolescenților și tinerilor evrei în România (1930-1950) și analizează eforturile de rezistență și salvare depuse de organizațiile sioniste de tineret în timpul Holocaustului.

Titlul: *Aniversarea a 77 de ani de la proclamarea independenței statului Israel*

Organizator: Centrul Cultural Evreiesc

Țara: România

Localitatea: Cluj Napoca

Data: 29/04/2025

Participant: Anca Filipovici

Descriere: Marți, 29 aprilie, a avut loc la Centrul Cultural Evreiesc din Cluj-Napoca un eveniment dedicat aniversării a 77 de ani de la proclamarea independenței statului Israel. Programul special a inclus și o comunicare despre istoria sionismului în România în arhive și mărturii, susținută de Anca Filipovici (cercetător ISPMN). Prezentarea a trecut în revistă originile și evoluția sionismului în România și Transilvania, concentrându-se apoi asupra implicării mișcărilor sioniste de tineret în răspândirea acestei ideologii, acțiuni de rezistență și pregătirea pentru emigrare a supraviețuitorilor după cel de-al Doilea Război Mondial.

Titlul: *Conferința privind istoria minorității maghiare: Comunitatea maghiară din Transilvania în secolul XX. Conferință de istoria minorității [Erdélyi magyarság a 20. században. Kisebbségtörténeti konferencia]*

Titlul prezentării: „A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága – kapcsolatok, lehetőségek a nőpolitizálásban a két világháború között” [Secretariatul Central al Femeilor Minoritare Maghiare în perioada interbelică – relații și oportunități în viața politică a femeilor între cele două războaie mondiale”] – Zsuzsa Bokor

„A kisebbségi érdekérvényesítés repertoárja: a romániai magyar elit informális politikai gyakorlatai a Ceaușescu-korszakban” [„Repertoriul reprezentării intereselor

minoritare: practici politice informale ale elitei maghiare din România în perioada Ceaușescu”] - Ágnes Kiss

„Szigorúan ellenőrzött vidékek. Maros megyei falvak biztonságpolitikai átvilágítása a hatvanas évek második felében” [„Zone strict controlate. Sate din județul Mureș în a doua jumătate a anilor '60”] - Csaba-Zoltán Novák

Organizatori: ISPMN, Muzeul Județean Mureș, Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe și Institutul de Studiere a Minorităților din Budapesta.

Țara: România

Localitatea: Targu-Mureș

Perioada: 23/05/2025 - 24/05/2025

Participanți: Zsuzsa Bokor, Ágnes Kiss, Csaba-Zoltán Novák

Descriere: În perioada 23–24 mai 2025, s-a desfășurat cea de-a treia ediție a conferinței privind istoria minorității maghiare, cu titlul „*Erdélyi magyarság a 20. században*” [*Comunitatea maghiară din Transilvania în secolul XX*], la Târgu Mureș. Evenimentul a fost organizat de către ISPMN, Muzeul Județean Mureș, Filiala din Cluj a Academiei Maghiare de Științe și Institutul de Studiere a Minorităților din Budapesta. Din partea ISPMN au prezentat lucrări: Zsuzsa Bokor („*A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága – kapcsolatok, lehetőségek a nőpolitizálásban a két világháború között*”) [*Secretariatul Central al Femeilor Minoritare Maghiare în perioada interbelică – relații și oportunități în viața politică a femeilor între cele două războaie mondiale*], Ágnes Kiss („*A kisebbségi érdekérvényesítés repertoárja: a romániai magyar elit informális politikai gyakorlatai a Ceaușescu-korszakban*”) [*Repertoriul reprezentării intereselor minoritare: practici politice informale ale elitei maghiare din România în perioada Ceaușescu*] și Csaba-Zoltán Novák („*Szigorúan ellenőrzött vidékek. Maros megyei falvak biztonságpolitikai átvilágítása a hatvanas évek második felében*”) [„*Zone strict controlate. Sate din județul Mureș în a doua jumătate a anilor '60*”]. Din comitetul de organizare au făcut parte Attila Gidó (cercetător ISPMN) și Csaba-Zoltán Novák (președinte ISPMN). Lucrările conferinței vor fi publicate în volumul III al seriei „*Erdélyi metszetek. Kisebbségtörténeti tanulmányok*” [„*Gravuri transilvănene. Studii de istorie a minorităților*”].

Linkuri reacții presă: www.facebook.com/erdelytv/videos/1212261100311344

Titlul: *Conferința internațională a Society for Romanian Studies – Voices and Silences: 50 Years of the Society of Romanian Studies (Voci și tăceri: 50 de ani de la înființarea Society for Romanian Studies)*

Titlul prezentării: First-in-family Roma university graduates: a silenced minority. Critical analysis on the educational and social mobility of the Roma in Romania (Prima generație a familiilor de romi cu universitate: o minoritate dusă la tăcere. Analiza critică a mobilității educaționale și sociale ale romilor din România) – Zsuzsa Plainer

”Țuică or pălincă?” About Ethnic Identities within a National Product („Țuică sau pălincă?” Despre identități etnice într-un produs national) – Iulia-Elena Hossu, Stefănia Toma

Unveiling Invisible Identities in Romania: Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu – Adriana Cupcea, Metin Omer

„Return migration, rural idyll, and changes in Romania’s cultural landscape” (Migația de întoarcere, idila rurală și schimbări în peisajul cultural românesc) – Remus Gabriel Anghel

The "Hungarian Interest" and Informal Interest Representation in the Second Half of the Ceaușescu Era – Ágnes Kiss

Organizatori: SRS, ISPMN, Universitatea Babeș- Bolyai – Facultatea de Studii Europene, Muzeul Ororilor Comunismului în România, resurse.net, Phantasma

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Perioada: 29/05/2025 - 31/05/2025

Participanți: Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó, Zsuzsa Bokor, Zsuzsa Plainer, Ágnes Kiss, Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák, Stefánia Toma, Iulia-Elena Hossu, Remus Gabriel Anghel, Lehel Peti

Descriere: În perioada 29–31 mai 2025, a avut loc la Cluj-Napoca conferința internațională a Society for Romanian Studies intitulată *Voices and Silences: 50 Years of the Society for Romanian Studies*. Unul dintre obiectivele centrale ale conferinței a fost regândirea discursurilor științifice legate de minorități și prezentarea situațiilor comunitare subreprezentate în direcțiile de cercetare dominante. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale a participat în calitate de co-organizator, alături de alte institute și centre de cercetare (Universitatea Babeș- Bolyai – Facultatea de Studii Europene, Muzeul Ororilor Comunismului în România, resurse.net, Phantasma). În acest cadru, pe lângă prezentările cercetătorilor institutului în diferite paneluri, au fost organizate evenimente conexe independente: proiecții de filme, lansări de carte, mese rotunde, expoziții. Conferința s-a desfășurat într-un cadru de interes major, atât din perspectivă socială, cât și academică, beneficiind totodată de o amplă mediatizare. La eveniment, mai mulți cercetători ai ISPMN au susținut comunicări științifice și au participat activ la dezbateri și mese rotunde: Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó, Zsuzsa Bokor, Zsuzsa Plainer, Ágnes Kiss, Attila Gidó, Csaba-Zoltán Novák, Stefánia Toma, Iulia-Elena Hossu, Remus Gabriel Anghel). Membrii comitetului organizatoric al conferinței: James Kapalo (președinte), Dana Trif (coordonator), Mihaela Șerban (președinta comitetului științific), Roland Clark, George Andrei, Lehel Peti (cercetător ISPMN), Irina Matei, Alexandru Săvoaia, Bronwyn Cragg.

Joi, 29 mai, în cadrul conferinței *Voices and Silences: 50 Years of the Society for Romanian Studies*, a avut loc proiecția filmului „*As the clock runs*” [„*După cum bate ceasul*”]. Regizorul producției este Zoltán Fecső, iar consultantul științific Attila Gidó (cercetător ISPMN). Documentarul în limba maghiară cu subtitrare în limba engleză prelucrează istoria fostei comunități evreiești din Odorheiu Secuiesc. Proiecția a fost urmată de discuții cu participarea lui Zoltán Tibori Szabó (UBB FSPAC), László Csibi (UBB, Facultatea de Teatru și Film), Zoltán Fecső (regizor), Csaba-Zoltán Novák (președinte ISPMN).

Vineri, 30 mai, Iulia-Elena Hossu (cercetător ISPMN) a susținut prezentarea cu titlul „*Țuică or pălincă?*” *About Ethnic Identities within a National Product*, lucrare în co-autorat cu Stefánia Toma. Sâmbătă, 31 mai, Iulia-Elena Hossu (cercetător ISPMN) a participat la masa rotundă intitulată *Traumatic Experiences and Place Attachment*, Chairs: Claudia-Florentina Dobre and Oana-Ramona Ilovan. Panelists: Alina Branda, Iulia-Elena Hossu, Mihai Stelian Rusu, Vasile Zotic.

Vineri, 30 mai, în cadrul conferinței a fost prezentat volumul *Tamás Sárándi: Principii și practici. Situația ecleziastică, educațională și administrativă a minorității române din Transilvania de Nord în perioada 1940 și 1944*. La discuție au participat Tamás Sárándi, Ottmar Trașcă și Csaba-Zoltán Novák.

Vineri, 30 mai, s-a desfășurat în cadrul conferinței panelul *Silent Histories of the Holocaust in Romania: Uncovering Jewish Agency and Non-Jewish Rescue Efforts* [Istории silențioase ale Holocaustului din România: Descoperind acțiunile de salvare ale evreilor și ale neevreilor], organizat de Anca Filipovici (cercetător ISPMN). O

mare parte din cercetările despre evreii din România în secolul al XX-lea prezintă această minoritate în primul rând ca victime pasive ale opresiunii politice. Acest panel a schimbat această perspectivă, evidențiind capacitatea victimelor și a supraviețuitorilor în timpul și după Holocaust, dând voce atât liderilor evrei, cât și indivizilor anonimi care au rezistat, au oferit ajutor și au susținut alte victime evreiești, precum și personalităților neevreiești care au acționat în sprijinul evreilor din România. Participanți panel: Gaëlle Fisher (Leibniz Institute for the History and Culture of Eastern Europe, Germany), Ștefan Ionescu (Chapman University, USA), Anca Filipovici (cercetător ISPMN). Chair: Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) Discussant: Diana Dumitru (Georgetown University, USA)

Vineri, 30 mai, Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) și Metin Omer (cercetător, Universitatea Ovidius Constanța) au susținut prezentarea: *Unveiling Invisible Identities in Romania: Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu*, care reprezintă primele rezultate ale proiectului Invisible Minorities in Romania: Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu, finanțat de Fundația Gerda Henkel (Germania).

Sâmbătă, 31 mai, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a susținut prezentarea „Return migration, rural idyll, and changes in Romania's cultural landscape” (*Migația de întoarcere, idila rurală și schimbări în peisajul cultural românesc*) și a tratat modalitățile prin care migrația de întoarcere contribuie la schimbări culturale și sociale în peisajele culturale din sudul Transilvaniei.

Sâmbătă, 31 mai, a avut loc în cadrul conferinței masa rotundă a ISPMN intitulată „Silent voices and Invisible Practices Revealed: Re-examining National Minorities and Ethnic Identity in Romanian Studies” [*Voci tăcute și practici invizibile dezvăluite: Reexaminarea minorităților naționale și a identității etnice în studiile românești*]. Evenimentul și-a propus să ofere o platformă interdisciplinară pentru discutarea noilor abordări ale istoriilor adesea trecute cu vederea și a problemelor contemporane ale minorităților naționale din România, urmărind trei direcții: noi metodologii și surse, agenție și reprezentare, practici. Masa rotundă a fost organizată de Anca Filipovici (cercetător ISPMN), în colaborare cu SRS Minority Studies working group (coordonator László Fosztó). Participanți la discuții: Zsuzsa Plainer, Ágnes Kiss, Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó (cercetători ISPMN), Metin Omer (cercetător, Universitatea Ovidius din Constanța). Moderator: Anna Adorjáni (cercetător, Universitatea din Augsburg). Ágnes Kiss a susținut prezentarea cu titlul: *The "Hungarian Interest" and Informal Interest Representation in the Second Half of the Ceaușescu Era*, iar prezentarea lui Zsuzsa Plainer (cercetător ISPMN) a avut titlul: *First-in-family Roma university graduates: a silenced minority. Critical analysis on the educational and social mobility of the Roma in Romania (Prima generație a familiilor de romi cu universitate: o minoritate dusă la tăcere. Analiza critică a mobilității educaționale și sociale ale romilor din România)*

Titlul: *Nőtörténeti műhelykonferencia / Conferință atelier despre istoria femeilor*

Titlul prezentării: A kisebbségi nőiség megteremtődése. Alexandrina Cantacuzino és az erdélyi magyar nőszervezetek kapcsolata a két világháború között [Construirea feminității minoritare. Alexandrina Cantacuzino și organizațiile femeilor minoritare în perioada interbelică]

Organizator: Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 05/06/2025

Participant: Zsuzsa Bokor

Descriere: Joi, 5 iunie 2025, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la conferința *Nótörténeti műhelykonferencia [Conferință atelier despre istoria femeilor]* organizată de către Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie, Cluj-Napoca. Prezentarea a avut ca titlu: *A kisebbségi nőiség megteremtődése. Alexandrina Cantacuzino és az erdélyi magyar nőszervezetek kapcsolata a két világháború között [Construirea feminității minoritare. Alexandrina Cantacuzino și organizațiile femeilor minoritare în perioada interbelică]*. Prezentarea s-a axat pe construcțiile identitare din Transilvania interbelică și a analizat în special identitățile „invizibile”, precum categoria foarte sensibilă și specială a feminității minoritare și rolul CNFR-ului și al Alexandrinei Cantacuzino în procesul de creare a acestei categorii de femei.

Titlul: *Hagyomány és alkalmazkodás – szerzetesrendek a 20. században (Tradiție și adaptare - ordinele religioase în secolul XX)*

Organizatori: Institutul de Studii Religioase (Cluj-Napoca), Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teologie Romano-catolică

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 23/06/2025

Descriere: În data de 23 iunie, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la conferința *Hagyomány és alkalmazkodás – szerzetesrendek a 20. században (Tradiție și adaptare - ordinele religioase în secolul XX)* organizată de către Institutul de Studii Religioase și Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teologie Romano-catolică, Cluj-Napoca. Zsuzsa Bokor, alături de alți invitați, a fost invitată ca participant la dezbaterile finale ale conferinței. Conferința s-a axat pe strategiile de adaptare ale ordinilor monahale în secolul XX din perspectiva științelor sociale. Prezentările au discutat despre istoria iezuiților, franciscanilor și a mai multor ordine feminine, cu un accent special pe provocările etnice, politice și ecleziastice. Participanții au analizat formele de naționalizare, persecuția religioasă și rezistența comunitară, precum și reziliența religioasă. La discuția de încheiere participanții au reflectat împreună asupra strategiilor de supraviețuire ale comunităților bisericești în trecut și asupra rezistenței acestora în prezent.

Titlul: *Seminarul GARD [Grupul de cercetări și dezbateri în antropologie] - Gândind prin limbă: Mizele științelor sociale în traducere*

Titlul prezentării: Prezentare de seminar urmat de discuții

Organizator: Colegiul Noua Europa

Țara: România

Localitatea: București

Data: 23/06/2025

Participant: László Fosztó

Descriere: Luni, 23 iunie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a participat ca moderator la seminarul GARD "*Gândind prin limbă: mizele științelor sociale în traducere*" convocat de Veronica Lazăr Facultatea de Filosofie, Universitatea din București și Miruna Voiculescu, traducătoare. Evenimentul a avut loc la sediul Colegiului Noua Europa, București, și au participat specialiști din domeniul științelor sociale și traducători din diferite limbi străine. Au contribuit la discuții: Iulian Bocai, Roxana Dinu, Bogdan Ghiu, Simion Pop, Maria Rădan-Papasima, Paul Sandu, Cătălin Stoica, Ruxandra Vișan.

Link presă: <https://nec.ro/events/mizele-stiintelor-sociale-in-traducere/>

Titlul: *Conferința anuală a studenților Școlii Doctorale de Hungarologie*

Titlul prezentării: „Schimbarea de limbă a comunității armenice din Constanța: ideologii și atitudini”

Organizatori: UBB Cluj-Napoca, Școala Doctorală de Hungarologie

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 28/06/2025

Participant: Ilka Veress

Descriere: Sâmbătă, 28 iunie 2025, s-a desfășurat la Cluj-Napoca conferința anuală a studenților Școlii Doctorale de Hungarologie din cadrul Universității Babeș-Bolyai. Ilka Veress (cercetător ISPMN) a susținut prezentarea intitulată „Schimbarea de limbă a comunității armenice din Constanța: ideologii și atitudini”. Prezentarea a abordat particularitățile procesului de schimbare de limbă în cadrul comunității armenice din Constanța, cu accent pe ideologiile și atitudinile lingvistice. Analiza a fost structurată în două părți principale: prima s-a concentrat asupra factorilor sociali, demografici și politici ai schimbării de limbă, punând accent pe integrarea națională a grupului etnic și pe principalele ideologii naționale și lingvistice. A doua parte s-a concentrat pe perioada de după schimbarea regimului politic, analizând rolul limbii în conservarea identității comunitare.

Titlul: *Cercetare de teren în comunitățile de romi musulmani din Constanța și Hârșova*

Titlul prezentării: Cercetare de teren în comunitățile de romi musulmani.

Țara: România

Localitatea: Constanța, Hârșova

Perioada: 28/06/2025 - 08/07/2025

Participant: Adriana Cupcea

Descriere În perioada 28 iunie-8 iulie 2025, Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) a realizat o cercetare de teren în comunitățile de millet, spoitori turci și davulcii din Constanța, Hârșova, Călărași, Mangalia, în cadrul proiectului *Invisible Minorities. Millet, Turkish Tinsmiths and Davulcu in Dobruja (Romania)*, finanțat de Fundatia Gerda Henkel) (aceste comunități sunt cunoscute în literatura academică ca romi musulmani). Cercetările de teren în aceste localități s-au axat pe perspectiva heteroidentificării și pe realizarea de fotografii în cartierele de millet și spoitori turci din aceste localități. Cercetările de teren au fost urmate de un stagiu de cercetare la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Călărași, în cadrul căruia au fost consultate fonduri referitoare la constituirea comunității de millet din Călărași. Rezultatele proiectului vor fi valorificate într-un volum monografic, care va fi publicat la o editură internațională, după încheierea acestui proiect desfășurat în perioada 2023-2025.

Titlul: *Cercetare de teren în comunitatea penticostală din Sohodor.*

Țara: România

Localitatea: Sohodor

Perioada: 01/08/2025 - 05/08/2025

Participant: Lehel Peti

Descriere: Cercetarea de teren analizează un proces complex de migrație circulară și reîntoarcere într-o comunitate romă penticostală din Moldova (județul Bacău). O

componentă centrală a investigației a vizat modul în care migrația de muncă externă – în special spre Italia și, mai recent, Marea Britanie – modelează viața economică, religioasă și identitară a membrilor comunității, generând schimbări locale vizibile în plan material, simbolic și instituțional.

Penticostalismul joacă un rol central în organizarea comunității. Este una dintre cele mai vechi comunități penticostale din zonă, cu origini în anii 1980. Etica religioasă penticostală duce la menținerea unei rate ridicate a natalității în comunitate.

Migrația sezonieră a început în anii 1990, inițial spre Italia, apoi (în anii 2010) spre Marea Britanie. Aceasta a dus la o reconfigurare profundă a peisajului economic și rezidențial: s-au construit numeroase case noi, s-au cumpărat terenuri, unii membri ai comunității au început să practice agricultura mecanizată. În prezent, există o dinamică de tip „navetă migratorie” permanentă între Moldova și Middlesbrough.

Cercetarea a urmărit, de asemenea, colectarea de date suplimentare pentru a înțelege rolul agenției individuale în formarea unei comunități rome. Pe baza cercetărilor anterioare desfășurate în regiune, am observat că formarea comunităților penticostale este adesea influențată decisiv de experiența religioasă personală a unui lider fondator, al cărui parcurs de convertire modelează sistemul ritualic al noii comunități. Viziunea acestuia asupra funcționării comunității este influențată de relațiile sale cu lideri ai altor comunități penticostale mai vechi, precum și de modelele cunoscute prin prietenii personale.

Un obiectiv central al cercetării a fost înțelegerea modului în care un bărbat rom de confesiune ortodoxă își transformă convingerile religioase și cum această transformare duce la apariția unei noi comunități religioase. Studiul analizează apariția unei comunități rome cu o istorie atipică, formată în perioada socialismului. Această cercetare documentează o etapă esențială din istoria unei comunități minoritare.

Rădăcinile eticii protestante și migrația pentru muncă în străinătate au condus la o prosperitate economică fără precedent. În acest context, penticostalismul funcționează ca principala structură instituțională care susține și organizează migrația, având un rol esențial în menținerea coeziunii grupului originar din Moldova stabilit în Middlesbrough. Biserica organizată acolo este elementul central al funcționării comunității diasporice.

În cadrul cercetării a fost realizată o observație participativă (participarea la adunare, înregistrarea materialului și documentare fotografică), au fost realizate interviuri (principalul obiectiv fiind interviul cu fondatorul comunității pe baza unui ghid elaborat în urma analizării interviurilor anterioare și a întrebărilor emergente) și s-au purtat discuții informale.

Titlul: *Tabăra internațională de folclor din Răscruți*

Titlul prezentării: Ördögösfüzes tánchagyománya [Despre cultura de dans tradițional din Fizeșu Gherlii]

Organizator: Fundația Kallós Zoltán

Țara: România

Localitatea: Răscruți, România

Data: 13/08/2025

Participant: Csongor Könczei

Descriere: Miercuri, 13 august Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere în cadrul Taberei Internațională de Folclor din Răscruți, ediția a XXXIII., organizată de către Fundația Kallós Zoltán cu *titlul Ördögösfüzes tánchagyománya [Despre cultura de dans tradițional din Fizeșu Gherlii]*. Tema principală a prelegerii

susținute – după a scurtă prezentare a comunei Fizeșu Gherlii – a fost prezentarea prin ajutorul unor culegeri folclorice din anii 1950-2000 a muzicii și dansului tradițional de pe zona nordică a Câmpiei Transilvaniei, o zonă etnografică intersectate de către culturile ale diferitelor comunități etnice conlocuitoare (români, maghiari și romi).

Titlul: *XXIII Quinquennial World Congress of the International Association for the History of Religions (IAHR) - Al XXIII-lea Congres Mondial al Asociației Internaționale pentru Studiul Religiilor (IAHR)*

Titlul prezentării: Guvernanța Islamului în România, post 1990. Dinamici locale, în cadrul panelului Muslim religious bureaucracies and governance of Islam in post-communist Eurasia.

Organizator: Asociația Internațională pentru Istoria Religiilor/International Association for the History of Religions (IAHR)

Țara: România

Localitatea: Cracovia, Polonia

Perioada: 28/08/2025 - 31/08/2025

Participant: Adriana Cupcea

Descriere: Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) a participat la *XXIII-lea Congres Mondial al Asociației Internaționale pentru Studiul Religiilor (IAHR)*, care s-a desfășurat la Cracovia, Polonia, în perioada 24-30 august 2025. Adriana Cupcea a susținut prezentare cu titlul *Guvernanța Islamului în România, post 1990. Dinamici locale, în cadrul panelului Muslim religious bureaucracies and governance of Islam in post-communist Eurasia*.

În cadrul panelului au susținut prezentări: Egdunas Raciū (Vytautas Magnus University Lituania) Daniel Vekony (Vytautas Magnus University, Lituania), Mateusz Chudziak (SGH Warsaw School of Economics, Polonia), abordând subiectul guvernantei Islamului în Asia Centrală, respectiv Ungaria și Polonia. Mai multe detalii despre program puteți găsi aici: <https://iahr2025.org/program/>

Titlul: *Episcopul Márton Áron și surorile sociale (Márton Áron püspök és a szociális testvérek)*

Titlul prezentării: Kisebbségi nőmozgalom Erdélyben. A szociális testvérek nővédelmi munkája a két világháború között (Activismul feminin în Transilvania. Activitatea socială a surorilor sociale în perioada interbelică)

Organizator: Muzeul Márton Áron, Sândominic

Țara: România

Localitatea: Sândominic, jud. Harghita

Data: 30/08/2025

Participant: Zsuzsa Bokor

Descriere: În data de 30 august, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la conferința *Episcopul Márton Áron și surorile sociale (Márton Áron püspök és a szociális testvérek)*, organizată de Muzeul Márton Áron la Sândominic, Jud. Harghita. Prezentarea cercetătorului Zsuzsa Bokor a avut ca titlu *Kisebbségi nőmozgalom Erdélyben. A szociális testvérek nővédelmi munkája a két világháború között (Activismul feminin în Transilvania. Activitatea socială a surorilor sociale în perioada interbelică)* și a discutat activitatea socială a ordinului catolic, Societatea Surorilor Sociale în cadrul mișcării femeilor maghiare din perioada interbelică.

Titlul: *Age and Ageing in Anglophone and European Cinema(s) - Vârsta și îmbătrânirea în cinema-ul anglofon și european*

Titlul prezentării: Criminalii în vârstă și straniețe în filme de gen contemporane (Ageing criminals and weirdness in contemporary genre films).

Organizatori: SERCIA (Société pour l'Enseignement et la Recherche du Cinéma Anglophone, Societatea pentru Cercetarea Cinematografiei Anglofone) în colaborare cu proiectul de cercetare internațional AGE-C, Facultatea de Teatru și Film, UBB

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Perioada: 04/09/2025 - 05/09/2025

Participant: Péter Virginás

Descriere În perioada 4-5 septembrie 2025, Péter Virginás (cercetător ISPMN) a participat la conferința internațională Age and Ageing in Anglophone and European Cinema(s) (Vârsta și îmbătrânire în cinema-ul anglofon și european), organizată de SERCIA (Société pour l'Enseignement et la Recherche du Cinéma Anglophone, Societatea pentru Cercetarea Cinematografiei Anglofone) în colaborare cu proiectul de cercetare internațional AGE-C. Evenimentul a avut loc la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teatru și Film din Cluj-Napoca. În cadrul conferinței Péter Virginás a susținut o prezentare în limba engleză despre actori în vârstă și reprezentarea criminalității, intitulat Criminalii în vârstă și straniețe în filme de gen contemporane (Ageing criminals and weirdness in contemporary genre films).

Titlul: *Masă rotundă despre Memoria Locului*

Organizator: Casa Tranzit

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 12/10/2025

Participant: Attila Gidó

Descriere: Duminică, 12 octombrie 2025, în Casa Tranzit din Cluj-Napoca, a avut loc o masă rotundă despre Memoria Locului moderată de Attila Gidó (cercetător ISPMN). Scopul discuției desfășurate în cadrul Zilelor Tranzit a fost de a plasa istoria fostei sinagogi Poalei Tzedek, care găzduiește în prezent Casa Tranzit, într-un context mai larg, amintind de trecutul comunității evreiești din Cluj, patrimoniul său arhitectural și diversele forme de memorie și comemorare. În introducere, Attila Gidó (cercetător ISPMN) a prezentat o imagine de ansamblu asupra formării comunității evreiești din Cluj și asupra istoriei sinagogilor și caselor de rugăciune din oraș. Attila Weisz (cadru didactic universitar, specialist în protecția patrimoniului) a descris mediul construit al Casei Tranzit. Istoricul local Andrei Zádor a vorbit despre istoria Asociației Poalei Tzedek și a casei de rugăciune pe care o administrează, subliniind rolul său comunitar și religios în viața evreiască a orașului. Jurnalista TV Andrea Ghiță a vorbit despre conservarea memoriei evreiești în Cluj prin intermediul filmului, arătând cum este reprezentat trecutul evreiesc al orașului în filmele de lung metraj. Directorul muzeului evreiesc „Muzeon”, Dan Craioveanu a vorbit despre modul în care un muzeu contribuie la conservarea memoriei și la crearea de locuri comemorative. Antropologul și membru fondator al Fundației Tranzit, Csilla Köncei a prezentat pe scurt proiectele legate de comunitatea evreiască ale Fundației care consolidează conservarea trecutului comunității și prezența acesteia în cultura contemporană.

Titlul: *Lansare de carte în cadrul Zilelor Academice Clujene*

Organizator: Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca al Academiei Române

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 16/10/2025

Participant: Attila Gidó

Descriere: Joi, 16 octombrie 2025, în cadrul Zilelor Academice Clujene, a avut loc lansarea cărții *„Building a nazi Racial community in the South-east Mobility and transnational transfers between nazi Germany and the South-eastern european ‘Volksdeutsche’”* editată de Ottmar Trașcă, Virgiliu Țărău și Corneliu Pintilescu. Volumul apărut în 2024 în Regensburg (Germania) a fost prezentat de către Cristian Cercel (cercetător la Institutul pentru Studiul Șvabilor Dunăreni din Regensburg, Germania) și Attila Gidó (cercetător ISPMN).

Titlul: *Workshop „Comunități vii între migrație, mediu și viitor”*

Titlul prezentării: „De ce plecăm, de ce rămânem? – discuție despre cauzele și efectele depopulării satelor și orașelor mici

Organizator: Fundația Pact

Țara: România

Localitatea: București

Data: 24/10/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: Vineri, 24 octombrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la dezbateră intitulată *„De ce plecăm, de ce rămânem? – discuție despre cauzele și efectele depopulării satelor și orașelor mici”* care a avut loc în cadrul evenimentului *„Comunități vii între migrație, mediu și viitor”*, eveniment organizat de Fundația PACT - Parteneriat pentru Acțiune Comunitară și Transformare. Evenimentul a avut loc la NOD marketplace în București.

Titlul: *Cercetare de teren București*

Țara: România

Localitatea: București

Perioada: 24/10-17/11/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: În perioada 24 octombrie 2025 - 17 noiembrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a efectuat o cercetare de teren la București pe tematica migrației către România. Fiind un subiect nou, cercetarea a demarat cu interviuri cu angajatori, recrutori, organizații implicate în managementul migrației către România și instituții de sprijin. De asemenea, s-au efectuat interviuri exploratorii (libere, nestructurate) cu migranți din București. Terenul de cercetare va fi multianual și se va concentra asupra migranților din Asia de sud-est în mod special.

Titlul: *Stagiu de documentare: Festivalul de Film Documentar ASTRA (Sibiu)*

Organizator: ASTRA Sibiu

Țara: România

Localitatea: Sibiu

Perioada: 26/10/2025 - 09/11/2025

Participant: Iulia-Elena Hossu

Descriere: În perioada 26 octombrie-9 noiembrie 2025, a avut loc online *Festivalul de Film Documentar ASTRA*. AFF 2025 Sibiu, ajuns la cea de-a 32-a ediție, este cel mai mare festival de film documentar din România și unul dintre cele mai importante din Europa. Anul acesta programul festivalului a cuprins o selecție de documentare proiectate la ediția desfășurată în sălile de cinema, în perioada 17-26 octombrie, cât și o selecție de 35 de documentare incluse în ediția online a festivalului.

Titlul: *Conferința Societății Sociologice din România intitulată „Un secol de sociologie în România: Metamorfoze, 2025”*

Titlul prezentării: „A better society? Connecting Return Migration with Social and Economic Entrepreneurship in southern Transylvania, Romania” (O societate mai bună? Relația dintre migrație de întoarcere și antreprenoriat economic și social în sudul Transilvaniei, România)

Organizatori: SRS, Universitatea din București

Țara: România

Localitatea: București

Data: 30/10/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: Joi, 30 octombrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la *Conferința Societății Sociologice din România intitulată „Un secol de sociologie în România: Metamorfoze, 2025”*. Remus Gabriel Anghel a susținut prezentarea cu titlul „A better society? Connecting Return Migration with Social and Economic Entrepreneurship in southern Transylvania, Romania” [O societate mai bună? Relația dintre migrație de întoarcere și antreprenoriat economic și social în sudul Transilvaniei, România]. Articolul discută modurile în care migranții întorși din vestul Europei se implică atât în activități de antreprenoriat economic, cât și social.

Titlul: *A 5-a conferință internațională Romig intitulată Puzzling realities of the Romanian migration within the current global contexts (Realități neașteptate ale migrației românești în cadrul contextului global actual)*

Titlul prezentării: „A better society? Connecting Return Migration with Social and Economic Entrepreneurship in southern Transylvania, Romania” (O societate mai bună? Relația dintre migrație de întoarcere și antreprenoriat economic și social în sudul Transilvaniei, România.)

Organizatori: Romig, Universitatea Lucian Blaga Sibiu

Țara: România

Localitatea: Sibiu

Perioada: 31/10-01/11/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: În perioada 31 octombrie–1 noiembrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la organizarea Celei de-a 5-a conferințe internaționale *Romig intitulată Puzzling realities of the Romanian migration within the current global contexts [Realități neașteptate ale migrației românești în cadrul contextului global actual]*. Conferința a avut loc la Sibiu și a reunit aproximativ 70 de persoane din țară și din străinătate. Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a prezentat articolul intitulat „A better society? Connecting Return Migration with Social and Economic Entrepreneurship in southern Transylvania, Romania” (O societate mai bună? Relația dintre migrație de întoarcere și antreprenoriat economic și social în sudul Transilvaniei, România.) Articolul discută modurile în care migranții care se

întorc din vestul Europei se implică atât în activități de antreprenariat economic cât și social.

Sâmbătă, 1 noiembrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la dezbateră intitulată „*Current challenges in the integration of immigrants and refugees in Romania*” (provocări actuale în integrarea imigranților și refugiaților în România).

Titlul: *Workshop: Ukrainian Forced Migration, Transnational Family Processes and Co-Agency*

Titlul prezentării: Moderator prezentare film documentar “Women” & “Children” (Lora Arkhipenko)

Organizatori: Institutul de Sociologie al Universității din Neuchâtel, Centrul pentru Studiul Familiilor Transnaționale (CASTEL - Universitatea Babeș-Bolyai)

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Perioada: 04/11/2025 - 05/11/2025

Participant: Iulia-Elena Hossu

Descriere: În perioada 4-5 noiembrie, la Cluj-Napoca, s-a desfășurat workshopul organizat în cadrul colaborării dintre Institutul de Sociologie al Universității din Neuchâtel și Centrul pentru Studiul Familiilor Transnaționale al Universității Babeș-Bolyai (CASTEL), în legătură cu două proiecte de cercetare: „*Abordarea crizelor și a situațiilor liminale: agenția migranților forțați din Ucraina și Siria în trei contexte naționale*” și „*(Re)configurări ale familiei transnaționale în contextul migrației de criză: cazul migranților forțați din Ucraina în România și Elveția*”, ambele finanțate de Fundația Națională Elvețiană pentru Știință. Marți, 4 noiembrie, a avut loc proiecția două documentare, Women (2023) și Children (2024), regizor Lora Arkhipenko. După proiecție a avut loc o discuție pe marginea documentarelor al cărei moderator a fost Iulia Hossu (cercetător ISPMN & CASTEL).

Titlul: *Fogalmak, terepek és módszerek a kortárs magyar néprajzkutatásban [Concepte, domenii și metode în cercetarea etnografică maghiară contemporană]*

Titlul prezentării: Az emlékéllítási gyakorlatok digitális lenyomatai és szerepük az emlékezetkultúra kutatásában (Amprentele digitale ale practicilor comemorative și rolul lor în cercetarea culturii memoriei) – Albert Zsolt Jakab

A sejtések és a tények mezsgyéjén. Gondolatok a magyar néptánckutatás módszereiről [La granița dintre presupunere și realitate. Reflecții asupra metodelor de cercetare în etnocoreologia maghiară] - Csongor Könczei

Organizatori: Asociația Etnografică Kriza János (Cluj-Napoca), Universitatea Sapientia Departamentul de Științe Sociale Aplicate (Târgu Mureș), UBB Institutul de Etnografie Maghiară și Antropologie (Cluj-Napoca)

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 07/11/2025

Participant: Albert Zsolt Jakab, Csongor Könczei

Descriere: În data de 7 noiembrie 2025 Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) și Csongor Könczei (cercetător ISPMN) au participat la conferința intitulată *Fogalmak, terepek és módszerek a kortárs magyar néprajzkutatásban (Concepte, domenii și metode în cercetarea etnografică maghiară contemporană)* organizată de Asociația Etnografică “Kriza János”, Universitatea Sapientia Departamentul de Științe Sociale

Aplicate, UBB Institutul de Etnografie și Antropologie Maghiară în Cluj-Napoca. Etnologul Albert Zsolt Jakab a avut o prelegere intitulată *Az emlékéllítási gyakorlatok digitális lenyomatai és szerepük az emlékezetkultúra kutatásában (Amprente digitale ale practicilor comemorative și rolul lor în cercetarea culturii memoriei)*. Prezentarea discută modul în care utilizarea pe scară largă a tehnologiei digitale și fenomenul mediatizării profunde afectează cercetarea în domeniul politicii memoriei și al practicilor de comemorare, precum și implicațiile metodologice și teoretice pe care acest lucru le are pentru subiect, în special în spațiile urbane, unde noi monumente comemorative, sau plăci memoriale, precum și ceremoniile comemorative asociate acestora, momentul în care au loc, utilizarea spațiului și comunitatea care comemoază pot fi adesea documentate nu numai prin imagini și videoclipuri încărcate pe diverse platforme de socializare, ci și prin Google Street View. Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere cu titlul *A sejtések és a tények mezsgyéjén. Gondolatok a magyar néptánckutatás módszereiről [La granița dintre presupunere și realitate. Reflecții asupra metodelor de cercetare în etnocoreologia maghiară]*.

Linkuri reacții presă: <https://kjnt.ro/infoteka/352>

<https://szabadsag.ro/article/esemenyek-vandorkonferencia-krizanal>

Titlul: *Mozgásban. A néprajzi tudásszerzés és tudáshasználat új formái [În mișcare. Noi forme de dobândire și utilizare a cunoștințelor etnografice]*

Titlul prezentării: *A sejtések és a tények mezsgyéjén. Gondolatok a magyar néptánckutatás módszereiről [La granița dintre presupunere și realitate. Reflecții asupra metodelor de cercetare în etnocoreologia maghiară]*

Organizatori: Institutul de Etnografie și Antropologie Maghiară din UBB, Asociația Etnografică Kriza János, Comitetul Academic Maghiar din Cluj, Fundația Tranzit din Cluj

Țara: România

Localitatea: Cluj-Napoca

Data: 14/11/2025

Participant: Csongor Könczei

Descriere: Vineri, 14 noiembrie Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a susținut o prelegere cu titlul *A sejtések és a tények mezsgyéjén. Gondolatok a magyar néptánckutatás módszereiről [La granița dintre presupunere și realitate. Reflecții asupra metodelor de cercetare în etnocoreologia maghiară]* în cadrul conferinței *Mozgásban. A néprajzi tudásszerzés és tudáshasználat új formái [În mișcare. Noi forme de dobândire și utilizare a cunoștințelor etnografice]* organizată de către Institutul de Etnografie și Antropologie Maghiară din UBB, Asociația Etnografică Kriza János, Comitetul Academic Maghiar din Cluj și Fundația Tranzit la Cluj-Napoca.

<https://kjnt.ro/infoteka/353>

2. Conferințe, sesiuni științifice, mese rotunde, universități de vară etc. internaționale

Titlul: *Masă rotundă Relații de dependență*

Titlul prezentării: Minoritatea romă în relații de dependență: agency și relații sociale (titlu provizoriu)

Organizator: HUN-REN

Țara: Ungaria

Localitatea: Budapest

Perioada: 13/01/2025 - 17/01/2025

Participant: Stefănia Toma

Descriere: Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a organizat workshopul internațional a împreună cu colegii de la Institutul pentru Studierea Minorităților (HUN-REN, Budapesta), care este gazda proiectului. În cadrul întâlnirii au fost prezentate temele individuale ale colegilor internaționali, s-a căutat un cadru teoretic comun și s-a discutat posibilitățile de publicare a celor 14-15 capitole. Tot în cadrul acestei întâlniri, a fost pregătită prima propunere de volum special cu focus pe tema centrală a economiei morale pentru revista Social Analysis și a fost depusă propunerea împreună cu colegii editori. Cererea de delegație depusă în 10.01.2025 nu a fost aprobată.

Titlul: *Webinarii organizate de Asociația Romilor din Cipru (CypRom - Cyprus Roma Association)*

Titlul prezentării: „The Roma Children and Educational Inequalities: Policies and Challenges Beyond Schools” („Copiii romi și inegalități educaționale: politici publice și provocări dincolo de școli”)

Organizator: Asociația Romilor din Cipru (CypRom - Cyprus Roma Association)

Țara: Cipru

Localitatea: online

Data: 08/03/2025

Participant: Stefănia Toma

Descriere:

Sâmbătă, 8 martie 2025, a avut loc primul eveniment organizat de Asociația Romilor din Cipru, având-o ca invitată pe Stefănia Toma (cercetător ISPMN). În cadrul acestei întâlniri, ea a susținut prelegerea intitulată „*The Roma Children and Educational Inequalities: Policies and Challenges Beyond Schools*” („*Copiii romi și inegalități educaționale: politici publice și provocări dincolo de școli*”). În prezentarea sa, Stefănia Toma a evidențiat provocările cu care se confruntă copiii romi în accesarea educației, precum sărăcia, discriminarea, segregarea școlară și lipsa resurselor adecvate. Totodată, a subliniat necesitatea unor politici publice bine fundamentate și a unor programe sociale eficiente, menite să combată efectele marginalizării și să promoveze incluziunea tuturor copiilor. De asemenea, a fost pus accentul pe avantajele unei abordări etnografice în analiza fenomenului, evidențiindu-se faptul că cercetarea directă în comunitățile afectate poate oferi soluții practice și nuanțate pentru reducerea sau chiar eradicarea inegalităților educaționale. Invitat în calitate de discussant, profesorul Loizos Symeou (European University) a contribuit cu observații și completări relevante în domeniul sociologiei educației. Evenimentul a fost găzduit de Chryso Pelekani, reprezentant al Universității din Cipru, care a facilitat dezbaterile și sesiunile de întrebări.

Titlul: *Örökségésítés a Kárpát-medencében (Patrimonializare în Bazinul Carpatic)*

Titlul prezentării: Patrimonizáció, revitalizáció és közösségi emlékezet (Patrimonializare, revitalizare și memorie comunitară)

Organizator: Institutul Cultural Maghiar din Voivodina

Țara: Serbia

Localitatea: Senta

Perioada: 24/04/2025 - 26/04/2025

Participant: Albert Zsolt Jakab

Descriere: În perioada, 24–26 aprilie 2025, Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată *Örökségésítés a Kárpát-medencében (Patrimonializare în Bazinul Carpatic)* organizată de Institutul Cultural Maghiar din Voivodina în Senta (Serbia). Etnologul a susținut o prelegere intitulată *Patrimonizáció, revitalizáció és közösségi emlékezet [Patrimonializare, revitalizare și memorie comunitară]*. Concentrându-se pe abordările științifice ale conservării patrimoniului și pe rolul comunităților, autorul a prezentat atitudinile contemporane pe care societățile locale le au față de tradiție, patrimoniu și valoare. Principalele teme au inclus patrimonializarea (recunoașterea ca patrimoniu), revitalizarea (renaștere, reevaluare) și memoria comunitară (amintiri istorice și culturale păstrate de comunitate).

Titlul: *Intersecting Well-Being, Return Migration, and Policy Challenges in Researching Vulnerable Transnational Roma (and non-Roma) Families [Intersecția bunăstării, migrației de întoarcere și provocărilor de politici publice în cercetarea familiilor rome (și nerome) transnaționale vulnerabile]*

Titlul prezentării: Intersecting Well-Being, Return Migration, and Policy Challenges in Researching Vulnerable Transnational Roma (and non-Roma) Families [Intersecția bunăstării, migrației de întoarcere și provocărilor de politici publice în cercetarea familiilor rome (și nerome) transnaționale vulnerabile]

Organizatori: CIES-ISCTE, ISPMN

Țara: Portugalia

Localitatea: Lisabona

Perioada: 04/05/2025 - 02/06/2025

Participant: Stefânia Toma

Descriere: Centro de Investigacao e Estudos de Sociologia (CIES-Iscte) a IUL (Lisabona, Poertugalia) a fost gazda grantului meu de cercetare cu tema *Well-being, Return Migration and Policy Challenges in Researching Vulnerable Transnational Roma (and non-Roma) Families (Bunăstare, migrație de întoarcere și provocări politice în cercetarea familiilor vulnerabile transnaționale de romi (și non-romi))*. Cererile mele de delegație cu nr. 102/15.04/2025 și 132/29/04 nu au fost aprobate.

Titlul: *Conferința Internațională RSA*

Titlul prezentării: Living on the Margins: Belonging, Agency, and Aspirations of the Roma Minority in Europe's Peripheries (Trăind la periferie: Apartenența, agenția și aspirațiile minorității rome din zonele periferice ale Europei)

Organizatori: Asociația de Studii Regionale, Universitatea din Porto

Țara: Portugalia

Localitatea: Porto

Perioada: 06/05/2025 - 10/05/2025

Participant: Stefănia Toma

Descriere: La începutul lunii mai 2025, a avut loc la Porto (Portugalia) conferința internațională a Asociației pentru Studii Regionale (RSA). Anul acesta Conferința Internațională RSA a fost organizată în colaborare cu Universitatea din Porto. În cadrul acestei conferințe Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a organizat o sesiune specială împreună cu Maria Manuela Mendes (CIES-ISCTE), care a fost acceptată de către organizatori cu titlul SS59: *Viața la Margine - apartenență, agenție și aspirații ale minorității romă din periferiile Europei*. În cadrul aceleiași conferințe a fost acceptat prezentarea individuală a Stefăniei Toma cu titlul: *Aici trăim: viața la margine / abordarea provocărilor de mediu și sociale în comunitățile de romi*. În prezentarea ei argumentează, utilizând rezultate ale mai multor cercetări atât calitative cât și cantitative, că comunitățile de romi marginalizate sunt expuși la un risc de mediu ridicat, care afectează nu doar sănătatea imediată, dar are consecințe sociale mult mai profunde și cu efecte negative asupra comunităților. Cererile de delegație cu nr. 95/15.04.2025 și 129/29.04.2025 nu au fost aprobate.

Titlul: *Dimensiunile socio-culturale ale muzicii religioase (A roma vallási zene társadalmi és kulturális dimenziói)*

Titlul prezentării: Romii și bisericile în Transilvania rituri comunitare interzise, tolerate și binevenite [Romák és egyházak Erdélyben: tiltott, túrt, és támogatótt közösségi rítusok].

Organizator: Universitatea din Seghedin / Szegedi Tudományegyetemen

Țara: Ungaria

Localitatea: Szeged

Data: 14/05/2025

Participant: László Fosztó

Descriere: Miercuri, 14 mai 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a participat la conferința *Dimensiunile socio-culturale ale muzicii religioase (A roma vallási zene társadalmi és kulturális dimenziói)* organizată de Departamentul de Ethnografie și Antropologie a Univetsității din Szeged. El a susținut o prezentare intitulată *Romii și bisericile în Transilvania rituri comunitare interzise, tolerate și binevenite [Romák és egyházak Erdélyben: tiltott, túrt, és támogatótt közösségi rítusok]*. Conferința a fost evenimentul de lansare a unui proiect de cercetare care vizează contextul social și cultural a muzicii religioase a romilor din Ungaria.

Linkuri reacții presă:

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1756070538663903&set=a.1711906726413618>

Titlul: *Entrepreneurs, Remittances, Social Change. Migration and Development in Southeastern Europe and beyond (Antreprenori, remiteri, schimbare social. Migrație și dezvoltare în sud-estul Europei)*

Titlul prezentării: „Involving local communities. Connecting return migration with social and economic entrepreneurship in southern Transylvania, Romania” [Implicând comunitățile locale. Migrația de întoarcere și antreprenariat economic și social în Transilvania, România]

Organizator: Leibnitz Institute for East and Southeast European Studies

Țara: Serbia

Localitatea: Pristina (Kosovo)

Data: 15/05/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: Joi, 15 mai 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată „*Entrepreneurs, Remittances, Social Change. Migration and Development in Southeastern Europe and beyond*” (*Antreprenori, remiteri, schimbare socială. Migrație și dezvoltare în sud-estul Europei*”), care a avut loc la Pristina în perioada 15-16 mai 2025. Titlul prezentării susținute a fost „*Involving local communities. Connecting return migration with social and economic entrepreneurship in southern Transylvania, Romania*” [*Implicând comunitățile locale. Migrația de întoarcere și antreprenoriat economic și social în Transilvania, România*]. Cercetarea a analizat modalitățile prin care migranții care se întorc se implică în multiple forme de antreprenoriat local și voluntariat.

Titlul: *Roma Community: Identity, schooling and intervention [Comunitatea Roma: Identitate, școlarizare și intervenție]*

Titlul prezentării: Education policy for the Roma minority in European context - the case of Romania (Politici educaționale pentru minoritatea Romă în context European)

Organizatori: Institute of Education of the University of Lisbon, Institute of Gitana Culture

Țara: Portugalia

Localitatea: Lisabona

Perioada: 30/05/2025 - 31/05/2025

Participant: Stefănia Toma

Descriere: În perioada 30-31 mai 2025 Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a fost invitată pentru a susține prelegerea de închidere a conferinței internaționale intitulată *Roma Community: Identity, Schooling and Intervention (Comunitatea Roma: Identitate, Educație și Intervenție)* organizată de Institutul de Educație a Universității din Lisabona, Portugalia. Prelegerea de deschidere a fost susținută de directorul Institutului de cultură Gitana, Diego Fernández Jiménez. Cererile de delegație cu nr. 103/15.04.2025 și 126/29.04.2025 nu au fost aprobate.

Titlul: *SIEF17th International SIEF Congress - A 17-a ediție a Conferinței Internaționale SIEF*

Titlul prezentării: The Experience of Immobility. Servants in Post-EU Accession Transylvanian Farms (Experiența imobilității. "Servitori" în fermele transilvănene după aderarea la UE) Lehel Peti

Giving Voice to the Immobile. What does a „good school” mean in an urban Roma community in Romania? (A da voce unui grup fără posibilități de mobilitate socială. Ce înseamnă o "școală bună" într-o comunitate de romi urbani din România?) Zsuzsa Plainer

Organizator: Asociația Internațională de Etnografie și Folclor

Țara: Regatul Unit

Localitatea: Aberdeen

Perioada: 03/06/2025 - 06/06/2025

Participanți: Lehel Peti, Zsuzsa Plainer

Descriere: În perioada 3–6 iunie 2025, Lehel Peti (cercetător ISPMN) și Zsuzsa Plainer (cercetător ISPMN) au participat la conferința internațională *17th International SIEF Congress* organizată de Asociația Internațională de Etnografie și Folclor, ce a avut loc în Aberdeen. Lehel Peti a susținut prezentarea cu titlul *The Experience of Immobility. Servants in Post-EU Accession Transylvanian Farms (Experiența imobilității. Servitorii din fermele transilvănene după aderarea la UE)*. După aderarea României la UE, modernizarea agriculturii nu a putut elimina instituția

în rădăcinată istoric a servituții. Prezentarea a analizat „experiența cotidiană” a servituții, examinând perspectivele celor implicați și cauzele economice și sociale care susțin acest sistem. Plainer Zuzsa a susținut prezentarea cu titlul *Giving Voice to the Immobile. What does a „good school” mean in an urban Roma community in Romania? (A da voce unui grup fără posibilități de mobilitate socială. Ce înseamnă o „școală bună” într-o comunitate de romi urbani din România?)*.

Titlul: *Cel de-al V-lea Forum Internațional de Sociologie*

Titlul prezentării: "Return Migration: Rurbanization and Social Inequalities in Romania - the case of the Roma and Hungarian minority (Migrația de revenire: rurbanizare și inegalități sociale în România. Cazul minorității rome și a maghiarilor)

Organizatori: ISA

Țara: Maroc

Localitatea: Rabat

Perioada: 06/07/2025 - 11/07/2025

Participant: Stefănia Toma

Descriere: În perioada 6-11 iulie 2025, a avut loc în Rabat (Maroc) Cel de-al V-lea Forum Internațional de Sociologie organizat de Asociația Internațională de Sociologie (ISA). Stefănia Toma (cercetător ISPMN) a susținut în cadrul conferinței prezentarea cu titlul *Return Migration: Rurbanization and Social Inequalities in Romania (Migrația de întoarcere: rurbanizare și inegalități sociale)*.

Titlul: *IV. Országos Jelenkor-történeti Konferencia (OJTK2025) [Cea de-a IV-a ediție a Conferinței naționale de istorie contemporană]*

Titlul prezentării: Informális kisebbségi érdekképviselő Romániában a hetvenesnyolcvanas években [Reprezentarea informală a minorităților în România în anii '70-'80']

Organizator: Universitatea din Pécs. Facultatea de Științe Umaniste și Sociale

Țara: Ungaria

Localitatea: Pécs

Perioada: 04/09/2025 - 06/09/2025

Participant: Ágnes Kiss

Descriere: În cadrul panelului "*Strategii de reprezentare și practici de adaptare în istoria minorităților maghiare (I)*" care a întrunit studii de caz din Ucraina Sovietică, Serbia, Cehoslovacia și România, Ágnes Kiss a prezentat lucrarea intitulată "*Informális kisebbségi érdekképviselő Romániában a hetvenesnyolcvanas években*" [Reprezentarea informală a minorităților în România în anii '70-'80'].

Titlul: *Rethinking Holocaust Education seminar*

Titlul prezentării: participant workshop dezvoltare instrumente educaționale Holocaust

Organizatori: Ghetto Fighters' House, Auschwitz-Birkenau Memorial

Țara: Polonia

Localitatea: Auschwitz

Perioada: 06/09/2025 - 10/09/2025

Participant: Anca Filipovici

Descriere: În perioada 7-10 septembrie 2025, a avut loc la Muzeul Auschwitz-Birkenau (Polonia) evenimentul Rethinking Holocaust Education Hackathon, ce a reunit 43 de participanți din 14 țări și 36 de instituții de educație, cercetare și memorie, pentru a dezvolta împreună strategii inovative și instrumente actualizate

pentru educația privind Holocaustului. Pe parcursul a patru zile intensive, echipele multinaționale au lucrat alături de 10 mentori din domeniile istoriei, pedagogiei, tehnologiei, combaterii antisemitismului și rețelelor sociale. Alături de muzeografi, educatori și cercetători din Marea Britanie, Polonia, Israel și Ucraina, Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a participat la eveniment în cadrul grupului de lucru dedicat dezvoltării strategiilor potrivite în educația privind Holocaustul, care să răspundă pericolului ascensiunii prezente a antisemitismului. Proiectul care se va desfășura pe parcursul unui an este organizat de către The Ghetto Fighters' House Museum, Auschwitz Museum Birkenau, Claims Conference, New York University, cu sprijinul The International Holocaust Remembrance Alliance.

Titlul: *Life under the Red Banner: Minorities in Socialist Europe [Viața sub drapelul roșu: Viața minorităților în Europa socialistă]*

Organizatori: University of Basel, BASEES Study Group for Minority History

Țara: Elveția

Localitatea: Basel

Perioada: 11/09/2025 - 12/09/2025

Participant: Ágnes Kiss

Descriere: În perioada 11-12 septembrie, Ágnes Kiss (cercetător ISPMN) a participat la workshopul internațional *Life under the Red Banner: Minorities in Socialist Europe*, organizat de către BASEES și Universitatea Basel, la Basel, Elveția. Kiss a prezentat studiul intitulat "*Hungarian interests" and informal advocacy in Socialist Romania*.

Titlul: *Conference: Centenary of the birth of Ernest Gellner – Conferința Glenner 100*

Titlul prezentării: Diaspora Nationalism: Competing Definitions and the Social Infrastructure for the European Roma (Naționalism Diasporic: definiții competitive și infrastructura socială pentru romii europeni)

Organizatori: Nationalism Studies, Central European University

Țara: Ungaria

Localitatea: Budapesta

Perioada: 26/09/2025 - 28/09/2025

Participant: László Fosztó

Descriere: În perioada 26–28 septembrie, László Fosztó (cercetător ISPMN) a participat la conferința Gellner 100 – Reuniunea Programului de Studii asupra Naționalismului organizată la Universitatea Central-Europeană. Evenimentul a avut loc la campusul Universității Central-Europene din Budapesta și a reunit o parte dintre profesori, precum și actuali și foști studenți ai programului. Agenda conferinței a acoperit cele mai noi rezultate din domeniul studiilor despre naționalism, populism, violență etnică, precum și alte analize inspirate de opera lui Ernest Gellner (1925–1995), întemeietorul programului la CEU. László Fosztó a susținut prezentarea intitulată *Naționalism Diasporic: definiții competitive și infrastructura socială pentru romii europeni*. El a prezentat atât avantajele, cât și limitele aplicării analitice a conceptului de diasporă asupra populației de romi, evidențiind totodată potențialul și neajunsurile proiectelor de mobilizare diasporică.

Titlul: *Întâlnirea de comitet al proiectului Pandem - restricted free movement in times of the COVID-19 pandemic (Pandem- libertate de mișcare restricționată în timpul pandemiei de COVID)*

Organizator: Universitatea din Viena

Țara: Austria

Localitatea: Viena

Data: 04/10/2025

Descriere: Vineri, 4 octombrie 2024, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la întâlnirea de comitet a proiectului PANDEUM – restricted free movement in times of the COVID-19 pandemic (Libertate de mișcare restricționată în timpul pandemiei de covid), proiect care este coordonat de către Universitatea din Viena. În calitate de membru al comitetului științific al proiectului, Remus Gabriel Anghel a analizat și discutat rezultatele prezentate de către echipa proiectului. Întâlnirea a avut loc la Viena și online.

Titlul: *Élő gyűjtemények – a néprajzi, helytörténeti gyűjtemények és tájházak szerepe (Colecții vii – rolul colecțiilor etnografice, de istorie locală și al caselor-muzeu)*

Titlul prezentării: Az örökség terei: tájházak, gyűjtemények és digitális platformok szerepe az erdélyi közösségekben (Spații ale patrimoniului: rolul caselor-muzeu, colecțiilor și platformelor digitale în comunitățile transilvane)

Organizatori: Institutul Cultural Maghiar din Voivodina, Muzeul Türr István din Baja, Universitatea din Novi Sad

Țara: Serbia

Localitatea: Senta

Perioada: 15/10/2025 - 17/10/2025

Participant: Albert Zsolt Jakab

Descriere: În perioada 15-17 octombrie 2025, Albert Zsolt Jakab (cercetător ISPMN) a participat la conferința intitulată *Élő gyűjtemények – a néprajzi, helytörténeti gyűjtemények és tájházak szerepe (Colecții vii – rolul colecțiilor etnografice, de istorie locală și al caselor-muzeu)* organizată de Institutul Cultural Maghiar din Voivodina, Muzeul Türr István din Baja, Universitatea din Novi Sad în Senta (Serbia). Etnologul a avut o prelegere intitulată *Az örökség terei: tájházak, gyűjtemények és digitális platformok szerepe az erdélyi közösségekben (Spații ale patrimoniului: rolul caselor-muzeu, colecțiilor și platformelor digitale în comunitățile transilvane)*. El a prezentat casele-muzeu din Transilvania și colecțiile etnografice și de istorie locală, care joacă un rol esențial în păstrarea identității comunităților minoritare și în organizarea vieții comunitare. Aceste spații sunt locuri cruciale pentru transmiterea patrimoniului cultural material și imaterial. Prezentarea examinează formele de conservare a patrimoniului etnografic prin exemple din comunitățile minorităților din Transilvania, cu un accent special pe funcțiile comunitare ale caselor-muzee și pe cadrele civile și instituționale pentru sustenabilitatea acestora.

Titlul: *Romanian Jews – History, Identity and Culture [Evreii din România - Istorie, identitate și cultură]*

Titlul prezentării: „Christian Churches in Northern Transylvania and the Holocaust” [Bisericile creștine din nordul Transilvaniei și Holocaustul]

Organizatori: Dahan Center of Bar-Ilan University Ramat Gan Israel (Centru Dahan al Universității Bar-Ilan din Ramat Gan), United Organization of Romanian Jews in Israel [Organizația Evreilor Originari din România în Israel]

Țara: Israel

Localitatea: Ramat Gan

Perioada: 04/11/2025 - 06/11/2025

Participant: Attila Gidó

Descriere: Miercuri, 5 noiembrie 2025, la Centrul „Dahan” al Universității Bar-Ilan din Ramat Gan (Israel) a avut loc conferința internațională „*Romanian Jews – History, Identity and Culture*” [Evreii din România – Istorie, identitate și cultură]. Attila Gidó (cercetător ISPMN) a susținut o prezentare cu titlul „*Christian Churches in Northern Transylvania and the Holocaust*” [Bisericile creștine din nordul Transilvaniei și Holocaustul]. În prezentarea sa, el a vorbit despre atitudinea bisericilor creștine din nordul Transilvaniei față de problema evreiască între 1940 și 1944.

El a arătat că bisericile creștine au avut o politică diferențiată față de evreii botezați, comparativ cu populația evreiască în ansamblu. În general, acestea au susținut legislația maghiară antievreiască și au profitat economic de exproprierea proprietăților evreiești. În timpul ghețozărilor și deportărilor din 1944, atitudinea bisericilor față de evrei s-a schimbat ușor, lucru observabil prin creșterea numărului de botezuri.

Concluzia prezentării a fost că, deși au existat cazuri individuale în care preoți sau lideri ai bisericii au încercat să ajute și să salveze evrei, instituțional, bisericile creștine din nordul Transilvaniei au adoptat o politică ambiguă față de populația evreiască persecutată.

Titlul: *Conversations: Conviviality and Equity across Differences*

Organizatori: ISPMN, Centre for Baltic and East European Studies (CBEES) SÖDERTÖRN UNIVERSITY

Țara: Suedia

Localitatea: Stockholm

Perioada: 05/11/2025 - 08/11/2025

Participant: Stefânia Toma, Anca Filipovici, Adriana Cupcea, László Fosztó

Descriere: În perioada 6-7 noiembrie 2025, Adriana Cupcea, Anca Filipovici, Stefânia Toma și László Fosztó au participat la masa rotundă *CONVERSATIONS: Conviviality and Equity across Differences (CONVERSAȚII: Convivialitate și echitate dincolo de diferențe)*, organizată de Centrul pentru Studii Baltice și Est-Europene (Centre for Baltic and East European Studies (CBEES) SÖDERTÖRN UNIVERSITY, Stockholm) în colaborare cu ISPMN. Evenimentul face parte din seria de seminarii DICE-ROMA. Masa rotundă și-a propus să discute și să analizeze diferite contexte (politice, sociale, economice etc.) și moduri prin care (națiunea) statul și instituțiile statale se raportează la minoritățile naționale, precum și felul în care minoritățile se raportează la acestea sau contribuie la crearea acestor contexte. Uneori, aceste interacțiuni complexe dintre diferiți actori – state, instituțiile, minoritățile naționale, ONG-urile și mișcările civice de la bază – în loc să ia forma unui dialog, care presupune o atenție deplină din ambele părți, reflectă relații de putere asimetrice ce implică ierarhii complexe. Anca Filipovici a participat la discuții în cadrul unui panel dedicat temei *Agency and actors of national minorities in different historical, social, and political contexts* (Agency și actorii minorităților naționale în diferite contexte istorice, sociale și politice).

La această întâlnire ne-am propus să identificăm diverse inițiative care urmăresc transformarea acestor relații asimetrice și să înțelegem mai bine modul în care aceste dezechilibre de putere și raporturi ierarhice dintre majorități și minorități influențează participarea, reprezentarea și echitatea. Evenimentul a inclus și o vizită la La Moderna Museet, la expoziția artistei Britta Marakatt-Labba, intitulată „*Where each stitch breathes*” (*Unde fiecare cusătură respiră*), ce dezvăluie prin borderie diferite experiențe ale poporului Sámi.

Titlul: *Participare la seminarul „Global cultures of international migration” (culturi globale ale migrației internaționale)*

Titlul prezentării: Migration, return and change. A country of origin perspective” (Migrație, întoarcere și schimbare. O perspectivă a unei țări de origine a migrației)

Organizator: Universitatea din Trento

Țara: Italia

Localitatea: Trento

Data: 23/11/2025

Participant: Remus Gabriel Anghel

Descriere: Miercuri, 19 noiembrie, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a susținut prelegerea „*Migration, return and change. A country of origin perspective*” (*Migrație, întoarcere și schimbare. O perspectivă a unei țări de origine a migrației*). Prelegerea a avut loc în cadrul cursului Global cultures of international migration (Culturi globale ale migrației internaționale) și a avut loc în cadrul Facultății de Sociologie a universității din Trento, Italia. Prelegerea s-a axat pe diferite modalități prin care se poate analiza migrația și migrația de revenire din perspectiva țării de origine, precum și care sunt categoriile relevante de analiză. La prelegere au participat aproximativ 20 de persoane.

Titlul: *3rd International Conference on the History and Culture of Bukovina*

Titlul prezentării: Historical sources for the study of interwar Bukovina

Organizator: Bukovina Institute Augsburg

Țara: Germania

Localitatea: Augsburg

Perioada: 03/12/2025 - 04/12/2025

Participant: Anca Filipovici

Descriere: În perioada 3-4 decembrie 2025, a avut loc la Bukovina Institut din cadrul Universității din Augsburg a 3-a ediție a *International Conference on the History and Culture of Bukovina*, ce a reunit cercetători și tineri doctoranzi ce studiază diverse aspecte ale istoriei și culturii în această provincie istorică. Anca Filipovici (cercetător ISPMN) a fost invitată la eveniment în cadrul unui mese rotunde pentru discutarea surselor de cercetare despre Bucovina din România, precum și eventuale posibilități de finanțare și publicare pentru tineri cercetători. La dezbaterile despre arhive, multiculturalism și relații interetnice în Bucovina au participat și cercetători prezentând perspective comparative dinspre Germania (Jana Osterkamp), Ucraina (Serhii Lukaniuk) și Statele Unite (Cristina Florea).

3. Evenimente în cadrul ISPMN, organizate în afara proiectelor anuale

Numele evenimentului: *Proiecție Valea plângerii - Timișoara, august 2025*

Tip eveniment: Proiecție film documentar

Responsabil organizare ISPMN: Iulia-Elena Hossu

Partener: Elixir Timișoara (România)

Locatia: Timișoara

Data: 07/08/2025

Descriere: Proiecție Valea plângerii în contextul Zilei Europene de Comemorare a Holocaustului Romilor, Timișoara

Speakeri:

Holocaustul romilor și rezistența intergenerațională

Alexandra Cicconne – activistă pentru drepturile femeilor și ale comunității rome

<https://www.instagram.com/unapologeticgirlalex?igsh=cnJodm45bDA1dzJ4>

Oana Verzeș – membră a partidului SENS

https://www.instagram.com/verzesoana?igsh=MTMzNmNpMmt6NGt5cw%3D%3D&utm_source=qr

<https://www.instagram.com/miscarea.sens?igsh=MTIjeXZtYTZlaHBneg==>

Suținători:

Partidul SENS și The Future is Roma

<https://www.cusens.eu/sens>

<https://www.instagram.com/the.future.is.roma?igsh=YnlzZDdqNnBiZ2Z5>

Subiecte abordate în cadrul evenimentului:

Lipsa recunoașterii oficiale și întârzierea asumării publice a genocidului romilor

Discriminare structurală și discursul urii în România actuală

Rolul statului și al societății civile în asumarea trecutului

Politici publice și soluții concrete pentru sprijinirea comunității rome (educație, locuire, reprezentare politică, cultură și reparații simbolice)

Linkuri reacții presă: <https://www.instagram.com/p/DM5YhTnCl0j/>

Numele evenimentului: *Prelegere Prof. Dr. Éva Kovács (Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies – VWI)*

Tip eveniment: Prelegere invitat

Responsabil organizare ISPMN: Anca Filipovici

Partener: Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies (Austria)

Locatia: Cluj-Napoca

Data: 22/10/2025

Descriere: Miercuri, 22 octombrie 2025, a avut loc la sediul ISPMN prelegerea „Voices of Silence: the Place of the Shoah in the Intergenerational Communication”, susținută de Prof. Dr. Éva Kovács (Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies – VWI). Prezentarea a dezbătut problemele de comunicare a dramei Holocaustului între diferitele generații de supraviețuitori și semnificațiile tăcerii în transmiterea traumei. Discuția a avut la bază o cercetare desfășurată de Éva Kovács în colaborare cu Róza Vaida (ELTE). Evenimentul a fost organizat de Anca Filipovici, în cadrul Seminarilor de cercetare ISPMN.

Cap VI. Prezențe în mass media

Autor: László Fosztó

Data: 12/01/2025

Numele organului de presă: TVR Info

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Info Etnic

Tema dezbătută: Duminică, 12 ianuarie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a participat la Info Etnic, prima emisiune în direct din anul curent la TVR Info. Emisiunea a avut tema generică „Toate-s vechi și noi sunt toate!” cu privire la începutul anului 2025 și perspectivele incluziunii minorităților și participarea acestora în viața socială și politică a țării. Au fost invitați la dialog: Iulian Paraschiv, președinte, Agenția Națională pentru Romi, Antonio Amuza, sociolog, Fosztó Laszlo (cercetător ISPMN).

URL: <https://tvrinfo.ro/info-etnic-toate-s-vechi-si-noi-sunt-toate-incitare-la-ur-rasiala-derapaje-politice-si-un-trenulet-al-neajunsurilor-duminica-de-la-ora-11-00-pe-tvr-info/>

Autor: Attila Gidó

Data: 26/01/2025

Numele organului de presă: Radio România Târgu Mureș, redacția în limba maghiară

Numele participantului: Attila Gidó

Titlul emisiunii: LACHOBAHT

Tema dezbătută: Duminică, 26 ianuarie 2025, în cadrul emisiunii „LACHOBAHT”, a fost difuzat un interviu cu Attila Gidó (cercetător ISPMN) la Radio România Târgu Mureș, redacția în limba maghiară. Cercetătorul a vorbit despre soarta romilor în timpul administrației maghiare din Transilvania de Nord.

URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/gido-attilaval-az-erdelyi-roma-holokausztrol/>

Autor: Attila Gidó

Data: 27/01/2025

Numele organului de presă: Radio România Cluj, redacția în limba maghiară

Numele participantului: Attila Gidó

Titlul emisiunii: Terasa pe acoperiș (Tetőterasz)

Tema dezbătută: Luni, 27 ianuarie 2025, Attila Gidó (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii Terasa pe acoperiș (Tetőterasz), Radio România Cluj, redacția în limba maghiară. Tema discuției a fost Ziua Internațională de Comemorare a Victimelor Holocaustului (27 ianuarie), respectiv Holocaustul din Transilvania de Nord. În 1944 autoritățile maghiare au deportat 135.000 de evrei din Transilvania de Nord la Auschwitz-Birkenau. Majoritatea au fost uciși imediat după sosire sau în următoarele luni. Lagărul nazist a fost eliberat la 27 ianuarie 1945 de către armata sovietică.

URL: <https://www.kolozsvariradio.ro/2025/01/28/amikor-a-sajat-orvosodat-lakoltatod-ki/>

Autor: László Fosztó

Data: 31/01/2025

Numele organului de presă: Radio România, studioul teritorial Târgu Mureș

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Lachobaht [Emisiunea comunității rome]

Tema dezbătută: Vineri, 31 ianuarie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii Lachobaht [Emisiunea comunității rome] la Radio România, studioul teritorial Târgu Mureș, redacția în limba maghiară. Gazda și redactorul emisiunii a fost Edith Bódizs. Tema discuțiilor s-a axat pe evenimentele curente de prezentare și cercetare a culturii rome, cu un focus special pe contribuția activității ISPMN.

URL: https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok_kategoria/lachobaht/

Autor: Zsuzsa Plainer

Data: 03/02/2025 - 04/04/2025

Numele organului de presă: Újvárad

Numele participantului: Zsuzsa Plainer

Titlul emisiunii: "Hiába akarunk mi jó iskolát, ha náluk otthon nincs áram" - interjú.

("Degeaba vrem noi educație de calitate, dacă la ei acasă nici curent nu este" - interviu

Tema dezbătută: În numărul 2/2025 al revistei Újvárad, cercetătorul Zsuzsa Plainer a fost intervievat de Szűcs László, redactorul șef al revistei. În interviul realizat, cercetătorul a prezentat câteva aspecte ale proiectului său despre istoria fostei colonii de romi Cinka Panna din Oradea. În luna aprilie versiunea online a interviului a fost încărcat pe siteul revistei.

URL: <https://www.ujvarad.ro/tarsadalom/hiaba-akarunk-mi-jo-iskolat-ha-a-csaladoknal-otthon-nincs-aram/>

Autor: László Fosztó

Data: 11/02/2025

Numele organului de presă: Radio România Cluj

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Tetőterasz (Terasă pe acoperiș)

Tema dezbătută: Marți, 11 februarie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a fost invitat în redacția Emisiunii în limba maghiară Radio Cluj în cadrul emisiunii Terasa de pe acoperiș (Tetőterasz). Gazda și redactorul emisiunii a fost István Rostát-Péter iar discuția a avut tema intensificarea tendințelor neo-legionare, xenofobe și autoritatre în Europa și la nivel global.

URL: <https://www.kolozsvariradio.ro/musoraink/tetoterasz/>

Autor: Zsuzsa Bokor

Data: 04/03/2025

Numele organului de presă: Transtelex.ro

Numele participantului: Zsuzsa Bokor

Titlul emisiunii: Atelier despre rolul femeilor

Tema dezbătută: În data de 4 martie 2025, Zsuzsa Bokor (cercetător ISPMN) a participat la o masă rotundă intitulată Cât de vizibile sunt femeile maghiare din Transilvania? Masa rotundă a fost organizată de Transtelex.ro. În afară de Zsuzsa Bokor, la discuție au mai participat Selyem Zsuzsa, scriitor și profesor universitar, cât și Ladó Ágota, istoric, specialistă în istoria artei. În cadrul discuției invitatele au vorbit despre rolul femeilor intelectuale în viața cotidiană din Transilvania.

URL: <https://transtelex.ro/kozelet/2025/03/05/transtelex-dialog-nok-lathatosag-osszefoglalo>

Autor: Csongor Könczei

Data: 16/03/2025

Numele organului de presă: Radio Romania Târgu Mureș

Numele participantului: Csongor Könczei

Titlul emisiunii: Lachobaht – a roma közösség mősora [Emisiunea comunității rome]

Tema dezbătută: Duminică, 16 martie 2025, Csongor Könczei (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii în limba maghiară Lachobaht – a roma közösség mősora [Emisiunea comunității rome] de la Radio Târgu Mureș. În cadrul acestei emisiuni Csongor Könczei a vorbit despre rețelele sociale și culturale ale muzicanților romi din zona etnografică Călata. La începutul interviului el a împărtășit experiențele sale personale pe această tematică: a povestit despre circumstanțele în care a cunoscut încă din copilărie pe acești muzicieni, și despre cum a devenit dintr-o sumedenie de cunoștințe o cercetare științifică.

URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/szemelyesen-ismerte-az-osszes-kalotaszegi-ciganyzeneszt/>

Autor: István Székely

Data: 06/05/2025

Numele organului de presă: transtelex.ro

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Politológus: A rendszer megroppant, a hagyományos pártok a túlélésért manővereznek [Politolog: Sistemul s-a prăbușit, partidele tradiționale luptă pentru supraviețuire].

Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025

URL: <https://transtelex.ro/kozelet/2025/05/06/valasztasok-szekely-istvan-gergo-politologus-elemzes>

Autor: István Székely

Data: 13/05/2025

Numele organului de presă: Napunk/Denník

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Ha Orbán szövetséget épít Simionnal, az alapjaiban rengeti meg az RMDSZ-t [Dacă Orban se va alia cu Simion, acest lucru va zguduia UDMR din temelii]

Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025

URL: <https://napunk.dennikn.sk/hu/4631994/ha-orban-szovetseget-epit-simionnal-az-alapjaiban-rengeti-meg-az-rmdsz-t/>

Autor: István Székely

Data: 14/05/2025

Numele organului de presă: Radio Târgu Mureș (lb. maghiară)

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Naprakész - Elnököt választunk – de valójában irányt [Alegem președintele – dar de fapt direcția].

Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025

URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/elnot-vasztunk-de-valojaban-iranyt/>

Autor: István Székely
Data: 19/05/2025
Numele organului de presă: TVR (emisiunea în lb. maghiară)
Numele participantului: István Székely
Titlul emisiunii: Heti Krónika - Elnökválasztás – második forduló [Cronica sătămâni
– alegerile prezidențiale – turul II]
Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZGtThKtw2mc>

Autor: István Székely
Data: 19/05/2025
Numele organului de presă: Totem Show
Numele participantului: István Székely
Titlul emisiunii: Románia és Erdély jövője az elnökválasztás tükrében [Totem Show
– Viitorul României și Transilvaniei prin prisma alegerilor prezidențiale].
Tema dezbătută: În data de 19 mai 2025, István Gergő Székely (cercetător ISPMN)
a participat la dezbateră publică organizată în cadrul seriei de podcasturi "Totem
Show", dedicată alegerilor prezidențiale din România. Celilalți invitați ai dezbaterii au
fost istoricul Stefano Bottoni (Universitatea din Florența) și jurnalistul Lukács Csaba
(redactor-șef la Magyar Hang).
URL:
https://www.youtube.com/watch?v=dP0Rb1R6sAo&ab_channel=Sz%C3%A9kely%91k%C3%B6z%C3%A9p

Autor: István Székely
Data: 22/05/2025
Numele organului de presă: maszol.ro
Numele participantului: István Székely
Titlul emisiunii: Elsüvített a fülünk mellett a Simion-golyó – hogyan tovább a
közvetlen veszély megszűnte után? [Glonțul numit Simion a șuierat lângă urechea
noastră – ce va urma după ce pericolul direct a trecut?]
Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025
URL: <https://maszol.ro/belfold/Elsuvitett-a-fulunk-mellett-a-golyo-hogyan-tovabb-a-kozvetlen-veszely-megszunte-utan>

Autor: István Székely
Data: 22/05/2025
Numele organului de presă: Radio Târgu Mureș (lb. maghiară)
Numele participantului: István Székely
Titlul emisiunii: A zűrzavar fenntartása lehetett Simion óvásának a célja [Obiectivul
lui Simion a fost probabil întreținerea confuziei]
Tema dezbătută: evenimente politice de după alegerile prezidențiale din România
din mai 2025
URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/hirek/a-zurzavar-fenntartasa-lehetett-simion-ovasanak-a-celja/>

Autor: István Székely
Data: 22/05/2025
Numele organului de presă: transtelex.ro
Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Politológus: Többen gondolhatják úgy az RMDSZ-ben, hogy most lehetne átrendezni a viszonyt a Fidesszel [Politolog: Probabil că sunt mulți în UDMR care consideră că acum ar fi momentul pentru a reconfigura relația cu Fidesz].

Tema dezbătută: alegerile prezidențiale din România din mai 2025 și relația UDMR-Fidesz

URL: <https://transtex.ro/kozelet/2025/05/22/politologus-tobben-gondolhatjak-ugy-az-rmdsz-ben-hogy-most-lehetne-atrendezni-a-viszonyt-a-fidesszel>

Autor: István Székely

Data: 06/06/2025

Numele organului de presă: Erdély TV

Numele participantului: Csaba-Zoltán Novák, István Székely

Titlul emisiunii: Világunk Arcai

Tema dezbătută: István Gergő Székely (cercetător ISPMN) a fost oaspetele podcastului Világunk Arcai [Fetele lumii noastre], realizat de Csaba-Zoltán Novák (președintele ISPMN) pentru televiziunea Erdély TV. Temele discutate includ fenomenele și tendințele sociale și politice din perioada postcomunistă în România, cu atenție sporită dedicată alegerilor prezidențiale din mai 2025.

URL:

https://www.youtube.com/watch?v=xECrUKgAIyw&ab_channel=Erd%C3%A9lyTV

Autor: István Székely

Data: 25/06/2025

Numele organului de presă: Erdély TV

Numele participantului: István Székely

Tema dezbătută: În data de 25 iunie 2025, István Gergő Székely (cercetător ISPMN) a acordat un interviu postului de televiziune Erdély TV, despre formarea și principalele obiective ale guvernului Bolojan, respectiv despre participarea UDMR în acest executiv. Pe lângă dl. Székely, în materialul intitulat „Politikai ára lesz annak, hogy az RMDSZ ilyen körülmények között vállalta a kormányzást” [UDRM va suferi costuri politice pentru că și-a asumat să intre la guvernare într-un asemenea context] a fost intervievat și dl. István Horváth, fostul președinte ISPMN.

URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=1987968038439436>

Autor: Attila Gidó

Data: 16/07/2025

Numele organului de presă: Szabadság [Libertate]

Numele participantului: Attila Gidó

Tema dezbătută: Miercuri, 16 iulie 2025, Attila Gidó (cercetător ISPMN) a acordat un interviu ziarului în limba maghiară Szabadság, în care a comentat decizia președintelui României, Nicușor Dan, de a ataca la Curtea Constituțională legea adoptată în luna iunie de Parlament, lege care înăsprește pedepsele pentru răspândirea de conținuturi fasciste, legionare, rasiste și xenofobe (Legea pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, precum și pentru modificarea Legii nr. 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului).

URL: <https://szabadsag.ro/article/nicusor-dan-szukseg-van-az-idegengyulolo-antisemita-megnyilvanulasokat-elitelo-torvenyre>

Autor: László Fosztó

Data: 18/08/2025

Numele organului de presă: Radio România studioul teritorial Târgu Mureș

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Lachobaht [Emisiunea comunității rome]

Tema dezbătută: Luni, 18 august 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a vorbit în Lacho baht!- Emisiunea comunității rome în Radio România, Studioul Teritorial Târgu Mureș, redactor Edith Bódizs. Tema abordată a fost integrarea socială a grupurilor de romi din țările membre UE mai ales în sudul continentului European.

URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/a-sztereotipiaktol-nehez-szabadulni/>

Autor: László Fosztó

Data: 05/10/2025

Numele organului de presă: TVR Info

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Info Etnic

Tema dezbătută: Duminică, 5 octombrie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a fost invitat la emisiunea TVR InfoEtnic. Tema emisiunii: deciziile prin care CNA - Consiliul Național al Audiovizualului a hotărât să emită decizii privind ordinul de acțiune împotriva conținutului ilegal și instigator în spațiul online. Gazdele emisiunii fiind jurnaliștii TVR, Teodora Drăgoi și Boris Velimirovici, printre invitați au fost prof. Sergiu Miscoiu, Universitatea Babeș-Bolyai, antropologul László Fosztó, cercetător IPSMN.

URL: <https://tvrinfo.ro/info-etnic-legionarism-si-separatism-in-online-dezbaterea-duminica-ora-11-00-in-direct-pe-tvr-info/>

Autor: László Fosztó

Data: 20/10/2025

Numele organului de presă: Radio România studioul teritorial Târgu Mureș

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Lachobaht [Emisiunea comunității rome]

Tema dezbătută: Luni, 20 octombrie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a vorbit în Lacho baht!- Emisiunea comunității rome în Radio România, Studioul Teritorial Târgu Mureș, redactor Edith Bódizs. Tema abordată a fost raportul recent (la 2 octombrie) publicat de Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale (FRA) cu privire la ancheta Roma Survey 2024 (Rights of Roma and Travellers in 13 European countries - Perspectives from the Roma Survey 2024).

URL: <https://fra.europa.eu/en/publication/2025/roma-survey-2024>

Autor: Remus Gabriel Anghel

Data: 20/10/2025

Numele organului de presă: Televiziunea Română

Numele participantului: Remus Gabriel Anghel

Titlul emisiunii: Intrare Liberă

Tema dezbătută: Miercuri, 15 octombrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la dezbateră televizată intitulată „Imigrație în România. Probleme și perspective” care a avut loc în cadrul emisiunii „Intrare Liberă” la TVR.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=y8mV56ENKng&t=520s>

Autor: László Fosztó

Data: 26/10/2025

Numele organului de presă: TVR Info

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Info Etnic

Tema dezbătută: Duminică, 26 octombrie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a fost invitat la emisiunea TVR InfoEtnic. Gazdele emisiunii fiind jurnaliștii TVR, Teodora Drăgoi și Boris Velimirovici. Tema emisiunii a fost o propunere de lege prin care după mai bine de un deceniu de la referendumul din 2009, ideea reducerii numărului de parlamentari la 300 revine în prim-plan. Invitați în emisiune: deputatul Varujan Pambuccian, liderul GPMN, sociologul Antonio Amuza, antropologul László Fosztó, cercetător ISPMN, sociologul Radu Carp profesor, Universitatea din București.

URL: <https://tvrinfo.ro/varujan-pambuccian-in-exclusivitate-la-info-etnic-despre-reducerea-numarului-de-parlamentari-duminica-de-la-ora-11/>

Autor: László Fosztó

Data: 30/10/2025

Numele organului de presă: ETV - Erdély TV

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Mozaik

Tema dezbătută: Joi, 30 octombrie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a fost invitat la televiziunea regională ETV (Erdély TV) emisiunea Mozaik redactor Izabella Zsigmond-Magyar. Tema emisiunii a fost: dacă putem vorbi despre un conflict între maghiari și români în perioada recentă.

URL: <https://www.facebook.com/mozaiketv/>

Autor: István Székely

Data: 31/10/2025

Numele organului de presă: transtelex.ro

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Karcsúsítanak a román parlamentet, az RMDSZ-nek nagyon nem mindegy, hogyan (Un parlament subțiat, dar nu e indiferent cum)

Tema dezbătută: În data de 31 octombrie 2025 portalul de știri a publicat un interviu cu István Gergő Székely (cercetător ISPMN) cu privire la diferitele propuneri venite din partea partidelor politice pentru a reduce numărul parlamentarilor, cu atenție specială privind consecințele asupra reprezentării minorităților naționale.

URL: <https://transtelex.ro/transtelex/2025/10/31/parlament-letszamcsokkentes-kisebbsegek-koalicio-vita>

Autor: István Székely

Data: 05/11/2025

Numele organului de presă: Radio România Târgu Mureș

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Știri

Tema dezbătută: În data de 5 noiembrie 2025 Radio România Târgu Mureș (emisiunea în limba maghiară) a difuzat un scurt interviu cu István Gergő Székely (cercetător ISPMN) cu ocazia adoptării tacite în senat a unui proiect de lege care ar reduce numărul parlamentarilor la 300, cu atenție specială privind consecințele asupra reprezentării minorităților naționale.

URL: <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/hirek/elfogadta-a-parlament-letszamat-300-ra-csokkento-tervezetet-a-szenatus/>

Autor: István Székely

Data: 09/12/2025

Numele organului de presă: Radio România Cluj

Numele participantului: István Székely

Titlul emisiunii: Napirend (La ordinea zilei)

Tema dezbătută: Posibilitatea și consecințele revenirii la un sistem în care primarii sunt aleși în două tururi. Oportunitatea interviului a fost dată de solicitarea partidului SENS după alegerea primarului general al Municipiului București ca guvernul să-și asume răspunderea pentru alegerea primarilor în două tururi.

URL: https://www.kolozsvariradio.ro/2025/12/09/ketfordulos-polgarmester-valasztas-ki-tamogatna-es-ki-nem/?fbclid=IwY2xjawO_gKtleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETA0UzNFR3B3eUlqMjRQYXhDc3J0YwZhcHBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHkT-8-xEDG-mP7MZEKAB7FqtvsI9Q6eud0XWyeywQUcpZ9ud

Autor: Remus Gabriel Anghel

Data: 18/12/2025

Numele organului de presă: Televiziunea Română

Numele participantului: Remus Gabriel Anghel

Titlul emisiunii: Punctul Critic

Tema dezbătută: Marți, 9 decembrie 2025, Remus Gabriel Anghel (cercetător ISPMN) a participat la emisiunea Punctul Critic de la TVR. Emisiunea a tratat tematica migrației internaționale din România și a impactului migrației asupra societății românești.

Autor: László Fosztó

Data: 18/12/2025

Numele organului de presă: Radio România studioul teritorial Târgu Mureș

Numele participantului: László Fosztó

Titlul emisiunii: Hírek

Tema dezbătută: În data de 18 decembrie 2025, László Fosztó (cercetător ISPMN) a acordat un interviu postului Radio România, Studioul Teritorial Târgu Mureș. Cu ocazia Zilei Minorităților Naționale, realizatoarea emisiunii, Szász Edit, l-a invitat să vorbească despre modul în care este marcată această zi în România de către minoritățile naționale, cu un accent special asupra felului în care membrii comunității rome o celebrează.

Cap VII. Publicații înafara editurii

Titlul publicației: *Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies. Critical Editions*

Titlul articolului: *Introduction to the Testimony of Meir Reichman*

Tipul publicației: Publicație electronică

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: engleză

URL: <https://editions.fortunoff.library.yale.edu/essay/hvt-2570>

Autor ISPMN: Anca Filipovici

Abstract: În luna aprilie 2025, au fost publicate pe platforma online *Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies a Yale University* ediția adnotată și eseul introductiv la mărturia video (HVT-2570) a lui Meir Reichman din Iași, supraviețuitor al Holocaustului. Materialele au fost realizate de Anca Filipovici (cercetător ISPMN), în cadrul bursei Fortunoff la Wiener Wiesenthal Institute (2022-2023). Seria Ediții Critice contextualizează mărturiile video Fortunoff prin transcrierile adnotate care oferă perspective suplimentare, explicații și informații generale pentru contextul în care sunt plasate aceste mărturii.

Titlul publicației: *HURBÁN*

Titlul articolului: *Gettók és gyűjtőtáborok Észak-Erdélyben. Kísérlet a fogalomhasználat újragondolására [Ghetouri și tabere de concentrare în Transilvania de Nord. O încercare de redefinire a unor concepte]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: maghiară

URL: <https://hdke.hu/folyoirat/2024-2/>

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Acest studiu își propune să clasifice ghetourile și taberele de concentrare din Transilvania de Nord în funcție de caracteristicile lor topografice și infrastructurale. Scopul său este de a analiza măsura în care aceste caracteristici se aliniază tipologiilor maghiare și internaționale sau, dimpotrivă, în ce aspecte se diferențiază de acestea. Studiul nu include centrele de adunare temporare care au funcționat doar câteva zile, concentrându-se exclusiv asupra celor 15 locuri de concentrare (ghetouri și tabere) stabilite în 11 localități, care au servit și ca centre de deportare a evreilor.

Titlul publicației: *„Jákob sátrai, Izrael hajlékai. Sokszínű lokális izraelita világok helytörténeti perspektívában a 19–20. század Magyarországan” [„Corturile lui Iacov, tabernacolele lui Israel. Diverse lumi israelite locale în perspectivă istorică locală în Ungaria secolului XIX–XX”]*

Titlul studiului: *„Fordulópontok az erdélyi magyar–zsidó viszonyban, 1918–1940” [„Puncte de cotitură în relațiile maghiaro-evreiești din Transilvania, 1918–1940”]*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: maghiară

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Textul prezintă momentele cheie din istoria evreilor din Transilvania în perioada interbelică, punând accent pe analiza dinamicii relației cu minoritatea maghiară.

Titlul publicației: *„The Tents of Jacob, the Tabernacles of Israel. Diverse local Israelite Worlds in local historical Perspective in 19th–20th Century Hungary”* [„Corturile lui Iacov, tabernacolele lui Israel. Diverse lumi israelite locale în perspectivă istorică locală în Ungaria secolului XIX–XX”]

Titlul studiului: *„Turning Points in Hungarian–Jewish Relations in Transylvania, 1918–1940”* [„Puncte de cotitură în relațiile maghiaro-evreiești din Transilvania, 1918–1940”].

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: engleză

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Textul prezintă momentele cheie din istoria evreilor din Transilvania în perioada interbelică, punând accent pe analiza dinamicii relației cu minoritatea maghiară.

Titlul publicației: *Újvárad*

Titlul articolului: *Erdélyi zsidó identitás, száz év tükrében - Gidó Attilával, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet kutatójával Szűcs László beszélgetett [Identitatea evreilor din Transilvania în ultimul secol]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: națională

Clasificare editură: alta

Limbă: maghiară

URL: <https://www.ujvarad.ro/lapszamok/ujvarad-aprilis-majusi-osszevont-lapajanlo/>

Autor ISPMN: Attila Gidó

Coautor: Szűcs László

Abstract: În interviu sunt parcurse cele mai importante etape în istoria evreilor din Transilvania. Accentul este pus pe tema integrării și asimilării, respectiv pe criza identitară cauzată de traumele suferite în timpul Holocaustului.

Titlul publicației: *REGIO*

Titlul articolului: *Az RMDSZ és a romániai magyarok a 2024. júniusi választásokon [UDMR și maghiarii din România la alegerile din iunie 2024]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: maghiară

URL: <https://regio.tk.hu/kozlemeny/33-evf-2025-2-szam/az-rmdsz-es-a-romaniai-magyarok-a-2024-juniusi-valasztasokon/>

Autori: István Gergő Székely - Toró Tibor

Autor ISPMN : István Székely

Coautor: Toró Tibor

Abstract: În acest articol analizăm rezultatele obținute de cel mai mare partid al minorității maghiare din România (UDMR) la alegerile din 2024 pentru Parlamentul European și pentru consiliile județene. De asemenea, efectuăm o analiză de conținut a unora dintre cele mai importante conturi de Facebook aparținând UDMR și politicienilor săi proeminenți pentru o perioadă de un an înainte de alegeri. Susținem că succesul remarcabil al UDMR (care a avut loc în contextul unei tendințe demografice negative și al declinului electoral de la alegerile anterioare) s-a datorat în primul rând unui nou stil de campanie, creat după modelul stilului de comunicare al partidului de guvernământ din Ungaria, Fidesz, constând într-o campanie de identitate națională foarte puternică, combinată cu evidențierea unei imagini a „inamicului” - dreapta radicală românească „antimaghiară” - precum și unui conținut eurosceptic pronunțat.

Titlul publicației: *Călin Felezeu. Omul și dascălul, editat de Cosmin Prodea și Elena Andreea Trif-Boia, Editura Presa Universitară Clujeană, 2025*

Titlul articolului: *Global', 'Autochthonous' and 'New' Muslims. Perspectives on Islamophobia in România (Musulmani „globali”, «autohtoni» și „noi”. Perspective asupra islamofobiei în România)*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria B

Limbă: română

Autor ISPMN: Adriana Cupcea

Abstract: Lucrarea discută islamofobia în contextul românesc în raport cu structura diversă a comunității musulmane din România și înțelegerea bipolară a musulmanilor din România: musulmanii „autohtoni” și „globali”. Am abordat tipul de rasism anti musulman din România, concentrându-mă pe cel îndreptat împotriva musulmanilor „globali”, operaționalizat prin intermediul relatărilor din mass-media și al discursurilor transplantate din Occident, precum și impactul posibil asupra musulmanilor care trăiesc în România. A doua parte a lucrării discută formele de excluziune în cadrul comunității musulmane și rolul politicii în acest sens, concentrându-se pe interacțiunile dintre musulmanii „autohtoni” și „noi” musulmani și pe confruntarea dintre islamul tradițional și actorii transnaționali islamici din România. Metodologia se bazează pe o abordare calitativă și pe analiza de text. Datele sunt colectate prin cercetare documentară și analiză de presă și reprezintă rezultatul unor campanii succesive de teren desfășurate între 2014 și 2023 în rândul "noilor musulmani" din centrele urbane din România (București, Constanța, 2014), comunităților turce și tătare (județul Constanța 2014-2023) și de romi musulmani (Constanța, Medgidia Babadag, 2015 și 2023).

Titlul publicației: *Națiuni, naționalism și perspective interetnice în Transilvania. In Honorem Sorin Mitu la 60 de ani, editat de Constantin Bărbulescu, Ion Cârja, Marius Eppel, Andrea Fehér, Vlad Popovici, Ana Victoria Sima și Lucian Turcu, Editura Mega, 2025*

Titlul articolului: *Practicarea islamului la millet-ul din Dobrogea (România)*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: română

Autor ISPMN: Adriana Cupcea

Abstract: Obiectivul cercetării a fost acela de a explora religiozitatea în cadrul unei comunități urbane „millet”, din Dobrogea (România). Abordarea mea se bazează pe definiția religiozității dată de Elbasany și Roy (2019) în contextul revitalizării islamului în Balcani după 1990, ca fiind modul în care fiecare individ/credincios își trăiește relația cu propria religie/credință. Întrebările mele de cercetare au fost: Cine este comunitatea „millet”? Ce înțeleg membrii „millet”-ului prin faptul că sunt musulmani? Ce importanță are islamul în viața lor (post-1990) și cum îl practică? Am abordat subiectul prin prisma afirmației antropologului Gabriele Marranci, conform căruia islamul este în esență o categorie emoțională, sugerând că ar trebui să înțelegem islamul ca pe o hartă a discursurilor despre „cum este să te simți musulman”. Din punct de vedere metodologic, studiul se bazează pe cercetări de teren (interviuri semi-structurate, istorii de viață și observație participativă), realizate în iulie și octombrie 2015 și în iulie 2023, în orașul Medgidia (Mecidiye), din regiunea Dobrogei.

Titlul publicației: *Family Relations*

Titlul articolului: *Emerging Ideas. Transnational family dynamics during the COVID-19 pandemic: A scoping review*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/fare.70019>

Autori: Judit Végh, Bogdan Voicu, Margarida Martins Barroso, Alexandra Deliu, Tali Heiman, Sviatlana Karpava, Armela Maxhelaku, Dorit Olenik-Shemesh, Magdalena Ślusarczyk, Martina Wilsch, Anna Wojtyńska, Brunilda Zenelaga

Autor ISPMN: Iulia-Elena Hossu

Coautori: Judit Végh, Bogdan Voicu, Margarida Martins Barroso, Alexandra Deliu, Tali Heiman, Sviatlana Karpava, Armela Maxhelaku, Dorit Olenik-Shemesh, Magdalena Ślusarczyk, Martina Wilsch, Anna Wojtyńska, Brunilda Zenelaga

Abstract: Articolul trece în revistă literatura de specialitate privind implicațiile și efectele pandemiei COVID-19 asupra familiilor transnaționale (TNF), adunând dovezi actualizate despre modul în care pandemia a schimbat dinamica TNF în diferite dimensiuni ale vieții, modul în care aceste familii au făcut față adversității și a felului în care dezbaterile academice recunoaște complexitatea transnaționalității în situații de criză.

Restricțiile de mobilitate și îngrijorările legate de răspândirea bolii au reprezentat provocări semnificative pentru aceste familii. Deși familiile transnaționale au reușit să se adapteze rapid, utilizând tehnologia și soluții inovatoare pentru a-și menține relațiile, pandemia a scos la iveală și inegalitățile sociale. Concluzia articolului subliniază necesitatea unor sisteme de sprijin solide acestea, atât țările de origine, cât și în cele destinație, pentru a le ajuta să gestioneze circumstanțele dificile care le perturbă rutina zilnică și interacțiunile. Cercetările viitoare ar putea explora și dezvolta în continuare aceste sisteme de sprijin.

Articolul se bazează pe lucrările din cadrul acțiunii COST „Dinamica familiei transnaționale în Europa (TraFaDy)”, CA21143, susținută de COST (Cooperarea

europăeană în domeniul științei și tehnologiei). Materialul fost redactat de membrii Grupului de lucru 1 – Kinkeeping.

Articolul este disponibil și în regim de acces liber aici.

https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/fare.70019?fbclid=IwY2xjawL-ctJleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFiblcwNmNzRml4cEFMaWRkAR54RNRV30Sc2MMBBH8wINAyRhIusoGLprxgBJ-xjTUZismzYOSv1uSLu5Mokw_aem_PWTS57xevZ1KGH4cIIEggQ

Titlul publicației: *Global Networks*

Titlul articolului: *The Well-Being of Transnational Families: Views and Relationality*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/glob.70031>

Autori: Viorela Ducu, Áron Telegdi-Csetri

Autor ISPMN: Iulia-Elena Hossu

Coautori: Viorela Ducu, Áron Telegdi-Csetri

Abstract: Bunăstarea indivizilor este un concept complex și controversat ce a fost cercetat pe larg în științele sociale. Cu toate acestea, bunăstarea familiilor, ca fiind mai mult decât suma bunăstării membrilor săi, nu a fost abordată până la această oră. În studiul de față se accentuează sensul colectiv, relațional și procesual al bunăstării familiei în cadrul familiilor transnaționale ucrainene și moldovenești prin pluralitatea vocilor care aparțin atât adulților, cât și copiilor. Părinții migrează pentru a asigura bunăstarea copiilor lor, inclusiv sănătatea lor, care este esențială pentru bunăstarea familiei. Prin urmare, autorii accentuează apariția unui conflict între bunăstarea materială și cea emoțională, familiile transnaționale încercând să echilibreze cele două dimensiuni. În acest proces familiile fac apelul la decizii și strategii comune, precum și la redistribuirea rolurilor și responsabilităților. De-a lungul timpului, membrii familiei, inclusiv copiii, își reprezintă bunăstarea în mod colectiv, ca fiind „bunăstarea noastră”, cea care este o unitate sau un întreg relațional, iar bunăstarea lor individuală rămâne într-un plan secund.

Articolul este publicat în sistem Open Access și este disponibil aici:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/glob.70031>

Titlul publicației: *An Atlas of Future Hopes and Ideas for European Slums.*

Titlul studiului: *Getting Home*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: engleză

Autor ISPMN: Stefănia Toma

Abstract: Stefănia Toma (2025) Getting Home. In: An Atlas of Future Hopes and Ideas for European Slums. Institute of Architecture. University of Applied Arts Vienna. pp. 129-136.

Titlul publicației: *"Yearbook of Muslims in Europe", editat de Ahmet Alibašić, Samim Akgönül, Stephanie Müssig, Jørgen S. Nielsen, Egdūnas Račius*

Titlul articolului: *Romania (Raportul pe România cuprinzând evoluțiile anului 2024)*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: https://brill.com/edcollbook/title/72797?srsId=AfmBOoqNXJg3EFvB-9LuJi_xKmDjmf6MxhDE_Kjqn8mAYVrvi20Lx2

Autor ISPMN: Adriana Cupcea

Abstract: Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 46 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai recente informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbatere publică, a schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane.

Titlul publicației: *Raportul European despre Islamofobie (European Islamophobia Report-EIR)*

Titlul studiului: *Romania (2024)*

Tipul publicației: Publicație electronică

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: engleză

Autor ISPMN: Adriana Cupcea

Abstract: Chiar dacă în 2024 nu s-au înregistrat violențe sau incidente rasiale îndreptate împotriva musulmanilor, observațiile empirice arată că izbucnirea conflictului din Gaza în octombrie 2023 și criza umanitară care a precedat-o au condus la divizarea discursului social pe această temă. Chiar dacă nu generează incidente fizice sau verbale, discuțiile pe această temă mențin un climat social divizat, cu accente antimusulmane și antisemite, care se manifestă atât în contexte informale, cât și publice. În timp ce partidele principale au invocat rareori islamul în mod explicit, un politician de extremă dreapta a folosit în mod individual retorica anti-musulmană pentru a consolida narațiunile naționaliste și pentru a distra atenția publicului de la probleme socio-economice presante, precum inflația, corupția sau războiul din Ucraina. În ceea ce privește Ziua internațională pentru combaterea islamofobiei, desemnată de ONU la 15 martie, nu a existat niciun angajament formal din partea autorităților statului român sau a partidelor majore în 2024. Nici puterea parlamentară, nici cea executivă nu au emis comunicate de presă, nici nu au organizat evenimente. În aprilie 2024, a fost adoptată Legea nr. 84/2024 pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații. Noutatea introdusă de lege este că orice asociație nou înființată în România, care urmează să desfășoare activități religioase, este obligată să solicite avizul consultativ al Secretariatului de Stat pentru Culte. În ceea ce privește efectele acestei legi asupra

ONG-urilor islamice din România, Legea nr. 84/2024 este cu siguranță un instrument prin care statul român va cunoaște, va examina și va înregistra mai sistematic decât până acum profilurile și activitățile celor noi.

Titlul publicației: *Revista Baabel*

Titlul articolului: *Reconstrucție și migrație: trasee ale supraviețuitorilor Holocaustului în România*

Tipul publicației: Publicație electronică

Editură: națională

Clasificare editură: alta

Limbă: română

URL: <https://baabel.ro/2025/11/reconstrucție-si-migratie-trasee-ale-supravietuitorilor-holocaustului-in-romania/>

Autor ISPMN: Anca Filipovici

Abstract: Articolul discută, pe de o parte, câteva elemente de bază ale reconstrucției vieții evreiești după Holocaust, în ciuda obstacolelor politice, sociale și materiale. Pe de altă parte, are în vedere migrația ca strategie dominantă de supraviețuire și reconfigurare identitară, influențată de situația geopolitică și politici aplicate duplicitar

Titlul publicației: *[De la dascăl până la cântăreț bisericesc. Cantori transilvăneni sub regimul comunist] Mesterböl éneklész. Erdélyi kántorok a kommunista rezsim alatt*

Tipul publicației: Carte de autor

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: maghiară

URL: https://kjnt.ro/szovegtar/kotet/DET_2025_KicsiN_Mesterbol-eneklesz

Autor: Kicsi Noémi

Editor ISPMN: Albert Zsolt Jakab

Abstract: Kicsi Noémi: *[De la dascăl până la cântăreț bisericesc. Cantori transilvăneni sub regimul comunist] Mesterböl éneklész. Erdélyi kántorok a kommunista rezsim alatt.* (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ.) Editat de Albert Zsolt Jakab. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 320 p. (link: https://kjnt.ro/szovegtar/kotet/DET_2025_KicsiN_Mesterbol-eneklesz)

În domeniul de cercetare al etnografiei religioase avem lucrări despre dinastii întregi de cantori, despre studii de specialitate, care s-au axat în principal pe o singură religie, pe o regiune, sau pe o persoană din diferite epoci. Lucrări referitoare la cantorii din Transilvania au apărut mai ales în legătură cu obiceiurile funerare (texte de rămas-bun), alte obiceiuri și tradiții populare, dar cercetările care să aibă ca obiect întreaga comunitate de cantori sau cariera de cantor, așteaptă încă să fie scrise. În absența cercetărilor, care ar fi avut ca scop explorarea schimbărilor în societate pe parcursul perioadei comuniste, este dificil să tragem concluzii din evenimentele trecutului și să formulăm explicații științifice acceptabile pentru noi înșine. În acest volum autorul examinează perioada între anii 1948 și 1990, când profesia de dascăl, în urma naționalizării, a fost descalificat în mod forțat în două profesii separate, cel de cântăreț bisericesc (cantor) și cel de învățător. Conform ipotezei autorului, desființarea statutului de dascăl, naționalizarea instituțiilor bisericești renumite, procesele de modernizare au dus la o schimbare semnificativă în rolul de cantor, ca urmare s-au conturat mai multe modele de identificare profesională și diverse identități de cantori.

Perioada aceasta a Bisericii, ca instituție se caracterizează printr-o căutare permanentă a căilor și a soluțiilor rapide, prin adaptare și conformizare, iar în cazul cantorilor pentru a întări statutul lor înjumătățit, nici putere și nici inițiativă nu s-a arătat din partea Bisericii. Profesia și-a pierdut poziția nu numai în Biserică, ci și în întreaga societate. Autorul a considerat realizabil prezentarea statutului, rolului și analiza relațiilor atât în instituțiile bisericești cât și în societate, procesul de schimbare și modificările profesiei de cantor în trei blocuri majore, care reflectă procesele de transformare din cele trei mari confesii maghiare istorice din Transilvania. În primul bloc, după prezentarea contextului științific al cercetării, a conceptelor, metodelor, surselor și aria cercetării, și-a propus a rezuma rolul cantorilor prin prisma regulilor și religiozității doctrinare în cele trei religii (romano-catolici, reformați și unitarieni). Ar fi incomplet să discutăm doar despre identitatea, comportamentul și conflictele cantorilor, care au un statut adânc înrădăcinat în tradițiile religioase, fără o bază de comparație, astfel autorul a considerat important a parcurge istoricul profesiei și a rolului de cantor începând din Evul Mediu până în secolul XX. Pe baza documentelor întocmite în perioada comunistă accesibile în arhivele bisericești, în al doilea bloc se tematizează diferite aspecte ale cantorilor transilvăneni. Acest capitol bazat pe „memoria arhivistică” este menit să exploreze posibilitățile oferite de cadrul instituțional, în special condițiile care au influențat dezvoltarea și modificările rolului de cantor precum și de a dezvălui rețelele invizibile ale unor comunități de cantori. În cel de-al treilea bloc dintr-un total de 7 interviuri finalizate referitoare la reconstrucția istoriei vieții a cantorilor, doar 4 au fost analizate (doi catolici, un reformat și un unitarian). Cu ajutorul discursului biografic, autorul și-a propus crearea modelului de carieră a cantorilor, care s-a dovedit a fi o arie necercetată în domeniul științelor socio-umane. Într-o scurtă analiză, în cel de-al patrulea bloc, atrage atenția asupra tendințelor de schimbare în rolul de cantor după Revoluția din 1989. Prezentarea istorică a statutului, cercetările arhivistice și analiza carierelor de cantori au dat naștere la monografia cantorilor transilvăneni din perioada comunistă.

Titlul publicației: *[La hotarul dintre sacru și profan. Pelerinajul romilor de la Csátka] Szent és profán világok határán. A csatkai cigánybúcsú*

Tipul publicației: Carte de autor

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: maghiară

Autor: Mogyorósi Ágnes

Editor ISPMN : Albert Zsolt Jakab

Abstract: Mogyorósi Ágnes: [La hotarul dintre sacru și profan. Pelerinajul romilor de la Csátka] Szent és profán világok határán. A csatkai cigánybúcsú. (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicæ.) Editat de Albert Zsolt Jakab. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 180 p.

(link: https://kjnt.ro/szovegtar/kotet/DET_2025_MogyorosiA_Szent-es-profan)

Volumul de față urmărește pelerinajul de Sfânta Maria Mică din satul Csátka (județul Komárom-Esztergom, Ungaria), respectiv manifestările religioase și sociale ale romilor care participă în număr mare la acest eveniment. Cercetările din secolul XX prezintă numai anumite detalii ale evenimentelor și aspectelor etnografice legate de pelerinajul din Csátka. Situația documentată anterior s-a schimbat până în secolul XXI, de aceea este necesară efectuarea unei cercetări noi, comprehensive care se referă și la schimbările survenite.

În cadrul cercetării s-a formulat întrebarea: dintre locurile de pelerinaj din Ungaria (cele care în primul rând sunt legate de Sfânta Maria) oare de ce a devenit Csatka locul sfânt al romilor, care unește romii maghiari din Bazinul Carpatic? Totodată autoarea a considerat importantă analiza diferențelor dintre celelalte locuri de pelerinaj și Csatka. Ea a analizat natura socială a pelerinajului în concordanță cu faptul că în cazul romilor familiile mari, relațiile de rudenie și sărbătoarea comună au un rol important și în viața cotidiană. Pe lângă prezentarea evenimentelor sacrale ale pelerinajului autoarea a formulat mai multe întrebări: care sunt funcțiile sociale ale evenimentului în societatea romilor și cum se manifestă acestea? Cum sărbătoresc romii, care sunt mijloacele materiale folosite pentru acest eveniment? Oare se accentuează identitatea lor etnică în cadrul acestui eveniment sau există măcar posibilitatea aceasta?

Autoarea a cercetat și rolul bisericii romano-catolice. Cum tratează biserica acest pelerinaj ieșit din comun, care funcționează ca și un „festival”? În ce măsură se încadrează romii în sarcinile de organizare?

Ipoteza disertației era că așa-numitul pelerinaj sfânt de la Csatka, înafară de trăirea religiozității, câștigarea indulgenței și contactul cu transcendentul, are și alte roluri importante pentru romii care sosesc aici. Pelerinajul este un loc important în organizarea lor socială, în dezvoltarea și menținerea legăturilor economice.

Prin prisma cercetării se poate afirma că a avut și încă are loc o schimbare importantă în structura, funcțiile, semnificațiile și simbolurile pelerinajului din Csatka, iar cercetarea etnologică are ca sarcină documentarea și interpretarea acestor schimbări. Pelerinajul din Csatka a devenit cel mai mare loc de întâlnire pentru romii maghiari din Ungaria și de peste hotare. Acest loc și acest eveniment religios este punctul de întâlnire pentru toți care își revendică constituirea și susținerea unei identități și comunități compacte pentru romii maghiari.

Titlul publicației: *[Cultura populară secuiească și reprezentarea acesteia]*
Székely népi kultúra és reprezentációja

Tipul publicației: Carte de autor

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: maghiară

Autor: Pozsony Ferenc

Editor ISPMN: Albert Zsolt Jakab

Abstract: Pozsony Ferenc: [Cultura populară secuiească și reprezentarea acesteia] Székely népi kultúra és reprezentációja. (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicæ.) Editat de Albert Zsolt Jakab. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 380 p. (link: https://kjnt.ro/szovegtar/kotet/DET_2025)

După ce România a devenit parte a structurilor instituționale europene, în anul 2007, în regiune s-au accentuat discursurile legate de autonomie, iar în același timp cercetătorii au început să abordeze tot mai intens istoria și simbolurile secuilor. În opoziție cu uniformizarea și globalizarea, a început un proces de protejare a elementelor culturale cu conținut simbolic (de ex. poarta secuiească, cozonacul kürtös). În ultimele două decenii a luat amploare și reprezentarea științifică a istoriei și patrimoniului cultural secuiesc.

În volumul de față sunt incluse patru lucrări referitoare la reprezentarea științifică și istoria cercetării culturii populare (materiale, spirituale, sociale) din Ținutul Secuiesc. Autorul subliniază faptul că secuimea și-a organizat foarte devreme propria apărare, totodată a jucat un rol extraordinar în evenimentele din 1848–1849, în luptele pentru

independența regiunii și a patriei. Astfel că a atras atenția elitelor asupra sa, asupra culturii sale sau a mediului natural. De-a lungul evenimentelor secuimea s-a integrat definitiv în comunitatea națională maghiară civică. La acest interes sporit s-a aliniat și János Kriza, Balázs Orbán sau Elek Benedek, cei care prin prezentarea baladelor populare, mediului natural deosebit, istoriei, patrimoniului construit, culturii populare, legendelor și basmelor populare secuiești de fapt au promovat patrimoniul secuimii și l-au cooptat în cadrul culturii maghiare generale, întocmai în perioada de glorie a constituirii culturii naționale maghiare civice.

Lucrările prezintă modul și timpul când porțile secuiești, stâlpii funerari, mobilierul vopsit, covoarele vopsite, cozonacul kürtös sau pâinea cu cartofi au devenit prima dată simboluri etnice și regionale, apoi simboluri naționale maghiare. Iar unul dintre studii dezvăluie modul în care cererea în căsătorie călare, ceea ce la începutul secolului al XIX-lea fusese tradiția familiilor de călăreți secuici, a devenit o sărbătoare națională a familiilor de ciobani români din regiune după anul 1968.

Urmează lucrări separate care se referă la răspândirea serbărilor locale în Ținutul Secuiesc după schimbările din 1989, bazate pe antecedente locale (de ex. pelerinaje bisericesti sau sărbători naționale) dar și datorită relațiilor cu Ungaria. Autorul subliniază faptul că în structura acestor evenimente joacă un rol important bucatele festive, ce mai devreme fuseseră pregătite în bucătăriile familiale, iar mai nou apar în spațiul public, în gesturile de identificare ale localnicilor, respectiv în atragerea turiștilor. Ultima lucrare a volumului analizează modul în care muzeele județene sau orașenești, respectiv colecțiile locale prezintă specificitățile culturii regionale sau locale, în primul rând cu ajutorul obiectelor, iar acestea joacă un rol anume în reprezentarea identității locale și regionale, respectiv în structura turismului.

Titlul publicației: *[Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară] Témák – közelítések – terepek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: maghiară

Coeditor: Vajda András

Coeditor ISPMN: Albert Zsolt Jakab

Abstract: [Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară] Témák – közelítések – terepek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban. (Kriza Könyvek, 52.) Editat de Albert Zsolt Jakab și Vajda András. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 224 p.

(link: http://kjnt.ro/szovegtar/kotet/KKonyvek_52_2024_JakabAZs-VajdaA_szerk_)

Titlul publicației: *[Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară] Témák – közelítések – terepek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban*

Titlul studiului: *Néprajzi archívumok új környezetben*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: maghiară

URL: http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/KKonyvek_52_2024_JAZs-VA_szerk_Temak_4_JakabAZs

Autor ISPMN: Albert Zsolt Jakab

Abstract: Albert Zsolt Jakab: [*Arhive etnografice în noi contexte*] *Néprajzi archívumok új környezetben*. In: Albert Zsolt Jakab – Vajda András (ed.): [*Teme – abordări – domenii. Paradigme în schimbare în cercetarea etnografică transilvăneană și maghiară*] *Témák – közelítések – terepek. Változó paradigmák az erdélyi, a magyar néprajzkutatásban*. (Krizsa Könyvek, 52.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2025. 50–81.

Studiul este conceput ca un experiment de gândire, în principal pentru a formula câteva probleme generale și pentru a oferi câteva puncte de vedere cu privire la relația complexă dintre muzee, patrimoniu și comunicare. În ultimele decenii arhivele și bazele de date digitale și-au dobândit un rol tot mai important și în științele sociale. Datorită răspândirii instrumentelor, tehnologiilor informatice și a rețelelor de socializare avem de-a face cu noi contexte media. Astfel că digitizarea arhivelor etnografice reprezintă o nouă schimbare a paradigmatelor. Procedul în sine nu se poate rezuma la simpla transpunere digitală a colecțiilor (tradiționale) materiale. Apariția online a bazelor de date înseamnă deja o interpretare, oferă posibilitatea dobândirii interpretative a datelor.

Titlul publicației: *Families and Migration: Examining the Causes, Processes, and Consequences of Migration Edited by Josip-Obradovic, Sampson Lee Blair, 2025*

Titlul articolului: *Chapter 4: Transnational Romanian Families – Care Between Distance and Borders During COVID-19 Crisis*

Tipul publicației: În carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: editură cu renume internațională

Limbă: engleză

URL:

<https://www.emerald.com/books/edited-volume/17850/chapter-abstract/98126791/Transnational-Romanian-Families-Care-Between?redirectedFrom=fulltext>

Autor: Iulia-Elena HOSSU

Editori: Josip Obradović; Sampson Lee Blair

Abstract: În anul 2002, lucrările lui Bryceson și Vuorela s-au concentrat asupra familiilor transnaționale, iar de la acest moment au apărut numeroase studii în acest domeniu. Dar chiar dacă studiile privind migrația românească au început să se concentreze pe familiile transnaționale create în contextul migrației apărute în ultimii ani, abia în 2018 apare prima monografie dedicată familiilor transnaționale românești (Ducu, 2018). Îngrijirea membrilor familiei este o componentă care rămâne importantă în existența unei familii transnaționale. De-a lungul timpului, membrii acestor familii dezvoltă practici menite să înlocuiască absența fizică din viața celor rămași în țara de origine. Acest capitol își propune să reflecteze asupra modului în care migranții au reușit să aibă grijă de membrii familiei din țara de origine în timpul crizei COVID, în ciuda faptului că diferite state ale Uniunii Europene (UE) au adoptat propriile reglementări: reglementări care au (re)construit granițe între membrii aceleiași familii. Ce s-a întâmplat cu aceste practici de îngrijire atunci când a fost declarată pandemia COVID-19? Cum au făcut față aceste familii momentului de criză și cum s-au adaptat la noul context global? Materialul etnografic a fost colectat de

autor, între martie și mai 2020. Interviuurile au fost realizate cu membri români ai familiilor transnaționale din diferite țări ale UE.

Titlul publicației: *"Yearbook of Muslims in Europe", editat de Ahmet Alibašić, Samim Akgönül, Stephanie Müssig, Jørgen S. Nielsen, Egdūnas Račius*

Titlul studiului: *Moldova (Raportul pe Moldova cuprinzând evoluțiile anului 2024)*

Tipul publicației: Carte colectivă

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: https://brill.com/edcollbook/title/72797?srsId=AfmBOoqNXJg3EFvB-9LuJi_xKmDjmf6MxhDE_Kjqn8mAYVrvi20Lx2

Autor ISPMN : Iulia-Elena Hossu

Abstract: Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 46 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai recente informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbatere publică, a schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane.

Titlul publicației: *Ethnic and Racial Studies*

Titlul articolului: *Raising concerns on the dangers of linking biological invasions to human migration (Îngrijorări privind asocierea dintre invaziile din biologie și migrația umană)*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

Autori: Barbulescu Roxana, Josie South, Bridget Byrne, John Solomos, Michaela Benson, Carlos Vargas Silva

Autor ISPMN: Remus Gabriel Anghel

Abstract: O lucrare recentă de Ahmed și colab. (2025. „Paralele și discrepanțe între introducerile de specii non-native și migrația umană.” *Biological Reviews* 100 (3): 1365–1395), publicată în *Biological Reviews*, sugerează o analiză comparativă a invaziilor biologice (privind interacțiunile dintre diferite specii) și a migrației umane (privind interacțiunile dintre membrii aceleiași specii), prezentând asemănări prospective între cele două fenomene și propunând existența unui „potențial neexploatat în cercetarea interdisciplinară”. În acest comentariu, reunim cercetători din domeniile migrației și biologiei pentru a ridica îngrijorări cu privire la consecvențele conceptuale prezente în articolul menționat și pentru a discuta implicațiile pentru științele sociale, migrație, studiile etnice și rasiale. South și colab. (2025. „Paralele dintre invaziile biologice și migrația umană sunt defecte și subminează ambele discipline. Răspuns la Ahmed și colab.” *BioScience*. Publicație online avansată), la rândul lor, analizează limitele dintr-o perspectivă a științei

biologice. În acest fel, căutăm să oferim un răspuns interdisciplinar și să ajungem la publicul din toate disciplinele.

Titlul publicației: *Aetas*

Titlul articolului: *Székely szombatosok a holokaustt idején. Állami erőszak, alkalmazkodás, meneküléstörténet [Secui sabatarieni în timpul Holocaustului. Violență statală, adaptare, salvare]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: alta

Limbă: maghiară

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Studiul relevă modul în care soarta unei microcomunități religioase din nordul Transilvaniei a fost afectată de violența statului în timpul Holocaustului. Acesta prezintă detalii necunoscute până acum despre istoria sabatarienilor secui în perioada 1940 și 1944, folosind noi surse arhivistice din România și Ungaria. Textul adoptă o abordare cronologică, metoda aleasă fiind explorarea și interpretarea evenimentelor pe baza surselor. Aflăm despre circumstanțele convertirii acestei populații de la credința iudaică la creștinism în 1940 și despre excesele autorităților locale și ale jandarmeriei maghiare în 1944. Obținem o perspectivă detaliată asupra ghețozării și eliberării lor.

Titlul publicației: *Holocaust. Studii și Cercetări*

Titlul articolului: *Jews and Christian Churches in Northern Transylvania during the Holocaust [Evrei și Bisericile Creștine în timpul Holocaustului din Transilvania de Nord]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: națională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria B

Limbă: engleză

URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1376884>, <https://www.inshr-ew.ro/revista-inshr-ew-holocaust-studii-si-cercetari-vol-v-supliment/#1761563742999-a9ccc2e3-3910>

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Studiul reprezintă o încercare de a completa unele lacune istoriografice privind atitudinea bisericilor creștine din nordul Transilvaniei față de problema evreiască între 1940 și 1944. Conform recensământului maghiar din 1941, membrii bisericilor romano-catolice, evanghelice luterane, reformate (calviniste) și unitariene reprezentau aproape întreaga populație maghiară din nordul Transilvaniei și jumătate din populația totală. Analiza se bazează pe documente provenite din arhivele acestor biserici. Studiul demonstrează că bisericile creștine aveau o politică diferențiată față de evreii botezați și față de populația evreiască în ansamblu. În general, ele susțineau legile maghiare antievreiești și profitau economic de exproprierea proprietăților evreiești. În timpul ghețozării și deportărilor din 1944, atitudinea bisericilor față de evrei s-a schimbat ușor. Acest lucru se poate observa în creșterea numărului de botezuri. Concluzia lucrării este că au existat cazuri personale în care preoții sau liderii bisericilor au încercat să ajute și să salveze evrei, dar bisericile, ca instituții, au avut o politică ambiguă față de populația evreiască persecutată.

Titlul publicației: *Southeast European and Black Sea Studies*

Titlul articolului: *Hungarian anti-Roma discourse and state violence in Northern Transylvania, 1940–1944 [Discurs anti-roma și violență de stat în Transilvania de Nord, 1940–1944]*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://doi.org/10.1080/14683857.2025.2600213>

Autor ISPMN: Attila Gidó

Abstract: Obiectivul acestei analize este de a evalua perioada în care discursul public anti-romi din Transilvania de Nord s-a radicalizat și s-a orientat către o argumentație de natură rasială. Prezintă cele mai importante trăsături ale acestuia și spațiile în care a fost produs, apoi compară caracteristicile sale cu cele ale discursului antisemit rasializat din perioada respectivă. O secțiune separată este dedicată problematicii violenței anti-romi dirijate de stat, în speranța de a demonstra legăturile dintre ostilitatea discursivă și manifestările sale sub forma unor acțiuni coordonate de oficiali guvernamentali.

Titlul publicației: *Hungarian Historical Review*

Titlul articolului: *Adrift on the Periphery: The Alternative Development of Hungarian Women’s Organizations in Interwar Transylvania(vol. 14, no. 3 (2025): 402–442..*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://hunghist.org/83-articles/993-2025-3-bokor>

Autor ISPMN: Zsuzsa Bokor

Abstract: Acest studiu discută istoria interbelică a organizațiilor femeilor maghiare din Transilvania, concentrându-se pe interacțiunea complexă dintre gen, etnie și politică în urma Tratatului de la Trianon. Examinează înființarea și evoluția Secretariatului Central al Femeilor Minoritare Maghiare din România (RMKNKT) și a asociațiilor sale religioase și sociale afiliate, analizând modul în care femeile maghiare din Transilvania au dezvoltat modele alternative, hibride, de emancipare, îmbinând rolurile tradiționale de gen cu activismul politic modern.

Prin discutarea surselor de arhivă din perspective transnaționale, eseu urmărește modul în care femeile maghiare din România s-au adaptat la excluderea din organizațiile românești și internaționale de femei, reconfigurându-și activismul pe criterii etno-religioase. Acordă o atenție deosebită programelor de asistență socială, mai ales celor de „misiuni feroviare”, concepute pentru a proteja femeile, care erau obligate să se mute în diverse locații din țară pentru a-și găsi un loc de muncă. Studiul ilustrează modul în care aceste inițiative au devenit vehicule pentru autoapărare etnică și construire a identității.

Studiul relevă că activismul femeilor maghiare din România interbelică nu poate fi clasificat pur și simplu drept conservator sau progresist. În schimb, a operat într-un spațiu liminal modelat de constrângerile statutului, de eșecurile incluziunii multiculturale și de implicarea oportunistă atât în rețelele internaționale, cât și în cele religioase. Acest eseu contribuie la redefinirea subiectivității politice a femeilor din

minorități și evidențiază modul în care asistența socială și îngrijirea comunitară au fost înțelese în cadrele etnice.

Titlul publicației: *Oxford University Press - Global Security Studies, Volume 10, Issue 1, March 2025*

Titlul articolului: *Kin-State Intervention and the Securitization-Minority Policy Nexus: Hungarians and Russian-Speakers in Central and Eastern Europe*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://academic.oup.com/jogss/article/10/1/ogae035/7848762>

Autor(i): Csergő Zsuzsa, Kallas, Kristina and Kiss Tamás

Autor(i) ISPMN : Kiss Tamás

Coautor(i): Csergő Zsuzsa Kallas, Kristina

Abstract: Invazia la scară largă a Ucrainei de către Rusia în 2022, lansată sub pretextul protejării drepturilor populațiilor ruse din afara Rusiei, a avut un impact masiv asupra preocupărilor de securitate dincolo de Ucraina. O consecință importantă a fost intensificarea insecurităților legate de prezența unor mari minorități vorbitoare de limbă rusă în statele vecine ale Rusiei. Cercetătorii au subliniat de mult timp că implicarea statului rudă poate duce la securitizarea problemelor minorităților, afectând disponibilitatea guvernelor de a sprijini revendicările colective ale minorităților asociate cu statul rudă respectiv. Cu toate acestea, există puține cunoștințe empirice despre dacă și în ce condiții un stat rudă asertiv declanșează securitizarea, rezultând o politică restrictivă față de minorități. Am evaluat această legătură dintre securitizare și politica minorităților comparativ, concentrându-ne pe impactul intensificării activismului statului rudă maghiar și rus asupra politicilor față de minoritățile maghiare și ruse în cinci state din Europa Centrală și de Est.

Titlul publicației: *Cambridge University Press – Nationalities Papers - 26 May 2025 pp.1-26*

Titlul articolului: *Minority Education in Central and Eastern Europe. Toward a Framework for Comparative Analysis and Minority Rights Advocacy*

Tipul publicației: În revistă de specialitate

Editură: internațională

Clasificare editură: editură/revistă de specialitate, categoria A, ISI

Limbă: engleză

URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/nationalities-papers/article/minority-education-in-central-and-eastern-europe-toward-a-framework-for-comparative-analysis-and-minority-rights-advocacy/EA89161D0DCD9C3E8BA1FE1C2FEF0F38>

Autori: Tamás Kiss, Toró Tibor

Autor ISPMN: Kiss Tamás

Coautor: Toró Tibor

Abstract: Schițăm un cadru pentru analize comparative ale educației minorităților și prezentăm patru cazuri ilustrative din Europa Centrală și de Est (ECE): Bulgaria, Estonia, Republica Macedonia de Nord și România. Tipologia cvadrică pe care o dezvoltăm se bazează pe literatura de specialitate privind drepturile minorităților și gestionarea diversității și propune o abordare holistică, diferită de analiza juridică mai

restrânsă. Investigăm educația ca parte a unor macro-abordări mai ample ale politicilor privind minoritățile și ne concentrăm pe interrelația dintre echitatea educațională și reproducerea identității. În studiile noastre de caz, folosim o perspectivă diacronică, concentrându-ne pe dinamica istorică și traiectoriile politicilor educaționale, urmărind să identificăm atât schimbările graduale, cât și schimbările mai radicale în procesele instituționale. Conceptul de discriminare de facto joacă, de asemenea, un rol important: pe lângă analiza istorică a schimbărilor legislative și de politici, folosim diverse statistici pentru a măsura echitatea educațională.

Cap VIII. Recenzii

Cartea recenzată: *Svetlana Suveică, „Post-imperial Encounters. Transnational Designs of Bessarabia in Paris and Elsewhere (1917–1922)”, De Gruyter, 2022.*

Autori: Anca Filipovici, Irina Livezeanu, Andrei Cușco, Dana S. Trif

Data apariției: 20/01/2025

Locul apariției: *H-Romania*

Titlul recenziei: H-Romania Roundtable Review, Volume 1, No. 1 (2025)

Limba: engleză

URL: <https://shorturl.at/4sAI4>

Cartea recenzată: *Marius Turda: În căutarea românului perfect: specific național, de generare rasială și selecție socială în România modernă.*

Autor: Zsuzsa Bokor

Data apariției: 24/04/2025

Locul apariției: *Regio*

Titlul recenziei: A nemzet biológiája

Limba: maghiară

URL: <https://doi.org/10.17355/rkkpt.v33i1.212>

Cartea recenzată: *Stefan Cristian Ionescu, Justice and Restitution in Post-Nazi Romania: Rebuilding Jewish Lives and Communities (1944-1950), Cambridge University Press, 2025*

Autor: Anca Filipovici

Data apariției: 12/11/2025

Locul apariției: *CEU Review of Books*

Titlul recenziei: Postwar reparatory justice and restitution in Romania

Limba: engleză

URL: <https://ceureviewofbooks.com/review/postwar-reparatory-justice-and-restitution-in-romania/>

Cartea recenzată: *Gagyı József: Villanyos és közössége. Villamosítás, modernizáció: történet a Nyárád mentén (1945–1989).*

Autor: Lehel Peti

Data apariției: 15/07/2025

Locul apariției: *Erdélyi Múzeum, LXXXVII/2. 2025. 189–193.*

Titlul recenziei: Egy „villanyos” személyiségrajza és villamosítás a szocializmus idején egy erdélyi kistájon. [Portretul „electric” al unei personalități și electrificarea în perioada socialismului într-o mică regiune din Transilvania]

Limba: maghiară

Cartea recenzată: *Kolumbán Zsuzsánna (ed.), RATIO. Tanulmánykötet Róth András Lajos tiszteletére, Haáz Rezső Kiadó, Székelyudvarhely, 2025.*

Autor: Attila Gidó

Data apariției: 18/12/2025

Locul apariției: *Lustra*

Titlul recenziei: Egy tiszteletkötetről, szubjektíven [Despre un volum omagial în mod subiectiv]

Limba: maghiară

Cap IX. Consiliul Științific

Consiliul Științific a desfășurat în cursul anului 2025 o serie de activități prin care a contribuit la dezvoltarea, promovarea și valorificarea cercetării științifice din cadrul Institutului.

În cursul anului membrii Consiliul Științific au continuat organizarea seriei de seminarii de cercetare ISPMN, inițiată în aprilie 2021 ca spațiu de dezbateri academice pentru cercetătorii ISPMN asupra cercetărilor în curs sau a rezultatelor acestora.

În cursul anului 2025 au fost susținute următoarele prezentări în prezența cercetătorilor ISPMN: *"Voices of Silence. The Place of the Shoah in the Intergenerational Communication"* susținut de Éva Kovács (22 octombrie 2025, moderator Anca Filipovici); proiecție film și discuție: *Tőlem tudjátok meg - Hat roma portré a székelykeresztúri régióból / De la mine să aflați - Șase portrete de romi din regiunea Cristuru Secuiesc* (2024, regizor: Lakatos Miska). (12 noiembrie 2025, moderator Ágnes Kiss).

Membrii Consiliului s-au întrunit periodic în vederea emiterii de propuneri sau a avizării diferitelor acțiuni conforme cu planul anual de activități și proiectele aflate în derulare. În calitate de organ consultativ, Consiliul Științific a îndeplinit atribuții, precum:

- avizarea Planului editorial anual al Editurii ISPMN, a propunerilor de tiraje etc.;
- evaluarea și analiza unor proiecte supuse avizării de către Consiliul Științific;
- avizarea participărilor la conferințe științifice propuse pentru anul în curs;
- suport pentru comisia de organizare a conferinței anuale ISPMN.

Cap X. Serviciul economic, administrativ, contencios

1. Activitate economică financiară

Serviciul și-a desfășurat activitatea în conformitate cu dispozițiile legale privind activitatea financiar-contabilă.

În anul 2025 s-au realizat următoarele lucrări mai importante:

- Elaborarea proiectului de buget anual;
- Executarea operațiunilor financiare privind fondurile prevăzute în bugetul propriu;
- Repartizarea bugetului aprobat prin legea bugetară anuală pe trimester; s-au efectuat deschideri de credite bugetare, urmărind încadrarea în totalul creditelor aprobate prin Legea bugetului de stat și ordonanțele de rectificare a bugetului pe anul în curs;
- Analizarea și urmărirea execuției pe titluri, articole și alineate de cheltuieli a bugetului aprobat în vederea respectării disciplinei financiare;
- Analizarea fundamentărilor și propunerea spre aprobare către Secretarul General al Guvernului a documentației privind virările de credite între articolele bugetare;
- Întocmirea documentației necesare în vederea efectuării plăților către furnizori/prestatori, în baza deconturilor de cheltuieli și/sau a ordonanțelor întocmite de compartimentele de specialitate și aprobate de ordonator și efectuarea acestor plăți/viramente bugetare;
- Verificarea deconturilor aferente deplasărilor interne/externe și plata drepturilor cuvenite;
- Întocmirea și depunerea lunară a raportărilor, depunerea situațiilor financiare trimestriale ale instituțiilor publice, precum și a unor raportări financiare lunare în anul 2025, pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, Planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare a acestuia, precum și pentru modificarea și completarea altor norme metodologice în domeniul contabilității publice;

Întocmirea pentru activitatea proprie a situațiilor financiare trimestriale care au necesitat efectuarea următoarelor operațiuni:

- Înregistrarea zilnică a documentelor justificative, anexate la extrasele de cont și registrele de casă pe capitolele bugetare existente la ISPMN pe structura bugetului aprobat: cheltuieli de personal, cheltuieli cu bunuri și servicii, acțiuni cu caracter științific și socio-cultural;
- Întocmirea „fișelor pentru operații diverse” și a bilanțelor de verificare analitice și sintetice, lunar și trimestrial;
- Întocmirea documentației privind constituirea garanției pentru gestionari și înregistrarea în evidența contabilă a garanțiilor depuse de gestionarii instituției la BCR;
- Elaborarea unor situații privind activitatea instituției solicitate de conducerea SGG.

Pentru buna desfășurare a activităților structurilor organizatorice din cadrul I.S.P.M.N. a realizat, în principal, următoarele tipuri de activități:

- a administrat și gestionat bunurile de natura mijloacelor fixe, obiectelor de inventar și consumabilelor la nivelul ISPMN;

- a urmărit îndeplinirea de către ISPMN, dar și de către alți operatori economici, a obligațiilor prevăzute în contractele privind furnizarea de bunuri, lucrări și/sau servicii încheiate între aceștia și ISPMN, având ca obiect aspecte administrative;
- a verificat și validat facturile emise de către operatorii economici în vederea efectuării plăților către aceștia pentru bunurile achiziționate, respectiv serviciile prestate, în baza contractelor încheiate de ISPMN cu respectivii operatori economici, având ca obiect aspecte administrative;
- a propus și a inițiat achiziția de bunuri, lucrări și/sau servicii necesare funcționării instituției;
- a identificat și centralizat necesarul de bunuri și servicii în vederea desfășurării activităților structurilor organizatorice din cadrul ISPMN, în vederea realizării Planului Anual al Achizițiilor Publice pentru anul 2025.

Întocmirea și depunerea raportărilor în Punctul unic de acces – sistemul național de raportare Forexebug.

Activitatea realizată de către ISPMN este continuă iar obiectivul principal este asigurarea condițiilor optime de lucru. Propunerile privind îmbunătățirea activității au ținut cont de principiul general al economicității, eficienței și eficacității iar inițierile de achiziții publice au avut în vedere plafoanele stabilite de către ordonatorul principal de credite și prin Planul Anual de Achiziții Publice pentru anul 2025.

RAPORT FINANCIAR 2025

Bugetul Institutului, aprobat de către ordonatorul principal de credite, pentru anul 2025 se prezintă în felul următor:

000110	Total venituri	3.859.000
33.10.08/33.10.50	Venituri din prestări servicii	20.000
37.10.01	Donații	2.000
42.10	Subvenții de la bugetul de stat	3.837.000
42.10.38	Subvenții pentru instituții publice	3.837.000
67.10/08	TOTAL CHELTUIELI	3.859.000
01.10	Cheltuieli de personal	3.268.000
01.20	Bunuri și servicii	376.000
01.59	Alte cheltuieli	190.000
01.70	Cheltuieli de capital	25.000

Total încasări realizate:

Din subvenție 3.554.077,18 lei, din prestări servicii 3.078,43 lei , donații 0 lei, drepturi constatate de încasat 4.753,21 lei, stingere pe alte căi decât încasări 0 lei.

Notă explicativă la pozițiile din bilanță:

- Mijloace de transport 119.945,20 lei, echipamente tehnologice 401.694,66 lei, mobilier și aparatură birotică 31.133,96 lei, clădiri 3.264.846,00 lei, terenuri 2.395.154,00 lei, alte active fixe necorporale (programe informatice) 470.445,14 lei; amortizarea totală aferentă (exclusiv clădire și teren) 1.015.846,68 lei,

În cursul exercițiului financiar nu au existat mișcări privind aceste elemente, ocazionate de: intrări/ieșiri/transferuri de active către și din aceste elemente.

- Stocuri 1.911.562,7: 283.707,56 lei reprezentând valoarea obiectelor de inventar din dotare, 1.013.816,51 lei cărțile și publicațiile, materialele documentare din biblioteca Institutului, 614.038,72 cărțile editurii, 0 lei combustibil nedecontat prin Foi de parcurs;
Metoda de evaluare la intrarea și ieșirea din gestiune, precum și metoda de evidență a stocurilor: costul de achiziție.
În cazul cărților editurii ISPMN metoda de evidență este cea a inventarului intermitent.
- Conturi la trezorerie, casa, alte valori: 0 lei disponibil în contul de trezorerie, conturi curente (contul 550) 33.177,53 lei (garanție gestionari), cont curent bancă comercială 0 lei, 0 lei în casă, avansuri de trezorerie 0 lei, alte valori 0 lei BVC;
- Datorii către bugetul de stat contul 444 – 15.864 lei reprezentând impozitul de salar aferent lunii decembrie.
- Salariile angajaților și contribuțiile aferente lunii decembrie: salarii nete 140.909 lei, obligații de întreținere/popriri/pensii private 3.709 lei, garanții gestionari contul 428 – 33.177,53 lei, deplasări neachitate 0 lei, contribuții sociale 91.942 lei, contul 461 3.491 lei sume de recuperat de la FNUASS (conform cererilor depuse), număr de angajați 28 din care 2 demnitari
- clienți neîncasați 4.753,21 lei, facturi de întocmit 2.728,31 lei
- Furnizori neachitați – 0,00 lei facturi curente.

Notă explicativă la Contul de execuție al instituțiilor publice:

Total plăți efectuate 3.557.155,61 lei din care:

- Cheltuieli de personal	3.184.815,77 lei
Salarii de bază	2.992.158,00 lei,
Îndemnizații delegare	32.455,77 lei,
Alte drepturi salariale	0,00 lei,
Indemnizația de hrană	91.424,00 lei,
Vouchere de vacanță	0,00 lei,
Contribuții	68.778,00 lei.
- Bunuri și servicii	229.822,29 lei
Furnituri de birou	13.962,88 lei,
Materiale curățenie	3.509,57 lei,
Încălzit iluminat	46.815,68 lei,
Apă canal salubritate	5.192,02 lei,
Carburanți	0,00 lei,
Piese de schimb	0,00 lei,
Telefon, internet poștă	24.815,38 lei,
Materiale și servicii caracter funcțional	42.064,00 lei,
Alte bunuri și servicii pentru întreținere și funcționare	45.298,50 lei,
Reparații curente	6.919,81 lei,
Obiecte de inventar	0,00 lei,
Deplasări interne	6.169,16 lei,

Deplasări externe	21.122,46 lei (participări conferințe),
Consultanță și expertiză	2.618,00 lei,
Pregătire profesională	0,00 lei,
Protecția muncii	5.532,00 lei,
Protocol	639,96 lei,
Prime de asigurare	4.877,27 lei,
Alte chelt. cu bunuri și serv.	285,60 lei.
- Cărți, publicații (biblioteca I.S.P.M.N.)	0,00 lei
- Burse de cercetare	0,00 lei
- Acțiuni cu caracter științific	142.517,55 lei (taxă acces publicație de specialitate, servicii de corectură lingvistică, tehnoredactare, tipar carte, acces online baze de date cercetare, servicii organizare conferință servicii realizare anchetă telefonică etc.),
- Cheltuieli de capital	0,00 lei.
Credite de angajamente 2025	3.859.000 lei, credite bugetare 3.859.000 lei.
Angajamente bugetare/legale	3.557.155,61 lei. Angajamente legale de plătit: 0 lei.
I.S.P.M.N. nu înregistrează datorii contingente la data de 31.12.2025.	
Ultima reevaluare a clădirii și terenului s-a realizat în anul 2022.	

2. Activitatea privind controlul financiar preventiv

Activitate privind Controlul financiar preventiv propriu în cadrul Serviciului Economic, Contencios și Administrativ a constat în verificarea și vizarea operațiunilor și transmiterii raportărilor către ordonatorul principal de credite. Pentru anul 2025 operațiunile vizate sunt prezentate în tabelul alăturat:

RAPORT privind activitatea de control financiar preventiv anul 2025

Operatiuni supuse vizei de control financiar preventiv

Nr. crt.	Operatiuni cu efect financiar asupra fondurilor publice sau a patrimoniului public	Corespondenta operatiunilor din col.1 cu codurile operatiunilor din anexa nr.1.1 la normele metodologice - Cadrul general	Total operatiuni supuse vizei de control financiar preventiv	
			Numar operatiuni	Valoare (mii LEI)
0	1	2	3	4
	Total (rd.1+rd.2+rd.3+rd.4+rd.5+rd.6+rd.7):		630	20696
1.	Deschideri, repartizari, retrageri si modificari ale creditelor - total (1.1+1.2+1.3+1.4), din care:		36	16263
1.1	Deschideri de credite	A1	26	7668
1.2	Repartizari de credite	A2	8	4110
1.3	Virari de credite	A4	0	0

1.4	Alte operatiuni	A3; A5	2	4485
2.	Angajamentele legale - total (2.1+2.2+2.3+2.4+2.5+2.6), din care		281	583
2.1	Acte administrative din care rezulta obligatii de plata	B13- B17	105	168
2.2	Contracte/Contracte subsecvente/Comenzi de achizitii publice/sectoriale, inclusiv actele aditionale la acestea	B1, B3-B5	69	334
2.3	Angajamente legale (contract, decizie, ordin, acord, conventie etc.) de finantare	B2, B20, B 23	107	81
2.4	Contracte/Acorduri/Conventii de imprumut; garantie; prospecte de emisiune	B6-B8, B10, B11, B19	0	0
2.5	Conventii de garantare	B9	0	0
2.6	Contracte de inchiriere, concesiune, participare, parteneriat public-privat etc.	B12, B18, B 21, B 22	0	0
3.	Ordonantari de avansuri	C2; C11	0	0
4.	Ordonantari de plata - total (4.1+4.2+4.3+4.4+4.5+4.6+4.7), din care pentru:		258	3560
4.1	Drepturi de personal si obligatii fiscale aferente	C12	12	3139
4.2	Pensii, ajutoare, rente viagere si alte asemenea		0	0
4.3	Servicii prestate, bunuri livrate, lucrari executate	C1; C6; C7	246	421
4.4	Rambursari, dobanzi, comisioane si alte costuri aferente imprumuturilor	C4; C5	0	0
4.5	Ajutoare de stat/ de minimis, subventii, transferuri, rente, alte forme de sprijin	C9	0	0
4.6	Finantari/cofinantari	C3	0	0
4.7	Alte obligatii de plata	C8; C10	0	0
5.	Operatiuni financiare / de plasament	E18	0	0
6.	Operatiuni privind activitatea (vanzari, inchirieri, concesiuni, gajari, transferuri de bunuri etc.)	D1-D6; E9	5	3
7.	Alte operatiuni	E1-E8, E10-E17	50	287

Nu au existat operatiuni refuzate la viza.

3. Activitate privind achizitiile publice

Activitate privind achizitiile publice in cadrul Serviciului Economic, Contencios si Administrativ a constat din:

- s-a elaborat programul anual de achizitii publice pe baza necesitatilor si prioritatilor identificate la nivelul institutiei si actualizarile acestuia;
- s-a colaborat cu celelalte compartimente functionale din cadrul ISPMN la fundamentarea programului anual de achizitii publice;
- s-au efectuat proceduri de achizitii publice in SICAP;
- s-au intocmit notele estimative si justificative cu privire la procedurile de achizitie publica;
- s-au intocmit referatele de necesitate pentru aprobarea procedurilor de achizitie publica;
- s-a asigurat desfasurarea propriei zisa a procedurilor de achizitie publica de atribuirea contractelor de furnizare produse, servicii si lucrari;

- s-a urmărit respectarea contractelor de achiziții publice din punct de vedere al respectării valorilor și termenelor;
- s-a ținut evidența contractelor ce au ca obiect achizițiile publice de bunuri, servicii sau activități;
- s-a urmărit executarea contractelor de achiziții;
- s-a urmărit încheierea contractelor subsecvente aferente achizițiilor centralizate prin ONAC.

Toate achizițiile efectuate în anul 2025 sunt achiziții directe de produse și servicii, conform tabelului de mai jos:

NR.	CAPITOL	DENUMIRE	COD	VALOARE	VALOARE	OFERTANT	MODALITATE
CRT.	BUGETAR	ACHIZITIE	CPV	Lei cu TVA	Lei fara TVA		ACHIZITIE
1	203002	Cafea	15861000-1	640	587.16	FOUNTAIN SRL	ONLINE SICAP
2	200101	Articole de birou-ONAC	30192000-1	961.7	808.15	LECOM BIROTICA ARDEAL SRL	ONLINE SICAP
3	200101	Hartie copiator ONAC	30192000-1	1032.92	868.00	DOLEX COM SRL	ONLINE ONAC
4	200101	Articole de birou	30192000-1	11968.14	10057.25	SUPREMOFFICE SRL	ONLINE SICAP
5	200102	Materiale pentru curatenie	39830000-9	3509.57	2930.61	SUPREMOFFICE SRL, LECOM BIROTICA ARDEAL SRL	ONLINE SICAP
6	2002	Lucrari de reparatii si renovare	45453000-7	7,036.14	5814.99	IRINI TEHNICON SRL	ONLINE SICAP
7	200109	Servicii de intretinere echipament tehnica de calcul	50300000-8	25,884.00	21600.00	COMPART IMPEX SRL	ONLINE SICAP
8	203030	Verificare si reincarcare stingatoare de incendiu	50413200-5	285.60	240.00	FOCSTING SRL	ONLINE SICAP
9	200130	Servicii de intretinere incalzire centrala	50720000-8	2,796.50	2350.00	TOTAL TERM	ONLINE SICAP
10	200601	Transport rutier	60100000-9	3292.14	2743.35	OMV PETROM, ROMPETROL, MOL ROMANIA	OFFLINE
11	200602	Transport rutier	60100000-9	1922.86	1364.05	LUCKOIL, OMV, MOL, NATIONAL EXPRES	OFFLINE
12	200602	Transport feroviar	60210000-3	1,922.86	2500.00	CIEL VOYAGES	ONLINE SICAP
13	200601	Transport aerian	60400000-2	1,019.53	889.00	CIEL VOYAGES SRL	
14	200602	Transport aerian	60400000-2	1,019.53	9569.00	CIEL VOYAGES SRL	ONLINE SICAP
15	200108	Servicii postale si de curierat	64100000-7	2428.07	2029.41	TCE	OFFLINE SICAP
16	200108	Servicii de telefonie mobilă	64212000-5	22394.75	18687.42	VODAFONE	OFFLINE
17	200104	Distributie de apa	65100000-4	3,806.92	3463.71	Comp De apa Somes	OFFLINE
18	200103	Distributie de gaz	65210000-8	30287.49	25343.79	EON GAZ	OFFLINE
19	200103	Distributie energie electrica	65310000-9	16528.19	13800.84	ELECTRICA SA	OFFLINE
20	203003	Servicii de asigurare-autovehicule	65513000-9	4,877.27	4877.27	KUNDEN BROKER SRL	OFFLINE
21	2012	Servicii de consultanta si expertiza-analiza la risc securitate fizica	71317000-3	2,618.00	2200.00	INFOSEC SUPPORT SRL	ONLINE SICAP
22	5922	Actualizare informatica	72540000-2	3570	3000.00	E-nformation SRL	ONLINE SICAP
23	5922	Actualizare informatica-LICENTA ZOOM	72540000-2	1036.45	871.00	Compart SRL	ONLINE SICAP

24	200130	Actualizare informatica-MONITORUL OFICIAL	72540000-2	750	630.25	RA MONITORUL OFICIAL	ONLINE SICAP
25	200130	Actualizare informatica-LEGIS	72540000-2	2876	2400.00	CTCE SA	ONLINE SICAP
26	200109	Servicii de asistenta informatica-contabilitate	72610000-9	15580	12900.00	SOBIS SRL	ONLINE SICAP
27	200130	Diverse servicii de curatenie	74740000-8	36,000.00	36000.00	DICTION FACILITY INVEST SRL	ONLINE SICAP
28	200602	Servicii juridice-taxa viza Anglia	79111000-5	199.73	199.73	EXTRAS CONT	OFFLINE
29	5922	Elaborare studii-cronologie minoritatea italiana	79311000-7	5000	4700.00	SIMION OLIVIA	ONLINE SICAP
30	5922	Elaborare studii-cronologie minoritatea italiana	79311000-7	5000	4700.00	KUKUCSKA IOAN	ONLINE SICAP
31	5922	Elaborare studii-cronologie minoritatea elena	79311000-7	5000	4700.00	SCALCAU PAULA-LIVIA	ONLINE SICAP
32	5922	Ancheta sociologica	79315000-3	51000	51000.00	Fundatia Integratio	ONLINE SICAP
33	5922	Servicii de traducere	79530000-8	2450	2450.00	SUPERSCRIPT SRL	ONLINE SICAP
34	200130	Servicii de monitorizare a sistemelor de alarma	79711000-1	2876	2442.00	MARUGUARD SRL	ONLINE SICAP
35	5922	Servicii de tiparire	79800000-2	22235.85	21177.00	COLOR PRINT SRL	ONLINE SICAP
36	5922	Servicii de tipar digital materiale personalizate	79810000-5	1403.01	1179.00	AMM DESIGN SRL	ONLINE SICAP
37	5922	Servicii de corectura lingvistica	79820000-8	16100.2	14641.00	SZABO BEATA PFA, STRIX ALUTO	ONLINE SICAP
38	5922	Servicii de tehnoredactare	79820000-8	738	738.00	TIPOTEKA	ONLINE SICAP
39	5922	Servicii CONEXE TIPARIRI	79820000-8	3483	3483.00	SZABO BEATA PFA	ONLINE SICAP
40	5922	Servicii conexe tiparirii-corectura lingvistica	79820000-8	7114.8	5880.00	STRIX ALUCO SRL	ONLINE SICAP
41	5922	Servicii de tehnoredactare	79821100-6	4543.51	4779.00	IDEA PLUS SRL	ONLINE SICAP
42	5922	Servicii de tehnoredactare	79821100-6	4219.74	3546.00	IDEA PLUS SRL	ONLINE SICAP
43	5922	Servicii de tehnoredactare	79821100-6	1560	1560.00	TIPOTEKA LABS	ONLINE SICAP
44	5922	Servicii de tehnoredactare	79821100-6	10323.25	9885.00	TIPOTEKA LABS, IDEA PLUS SRL	ONLINE SICAP
45	5922	Servicii de proiectare grafica	79822500-7	833	700.00	IDEA PLUS SRL	
46	5922	Taxa anuala membru IVSA	79952000-2	122.3	122.30	IVSA	OFFLINE
47	5922	Servicii pentru evenimente-taxa participare ASTRA	79952000-2	150	150.00	Extras de cont	OFFLINE
48	5922	Servicii pentru evenimente-organizare conferinta	79952000-2	7300	6576.58	REFECTORIUM SRL	ONLINE SICAP
49	200602	Taxa participare conferinte	79952000-2	8787.77	8787.77	EXTRASE DE CONT	OFFLINE
50	5922	Servicii de abonare-biblioteci-ANELIS PLUS-2025	79980000-7	2000	2000.00	ANELIS PLUS	OFFLINE
51	2014	Protectia muncii	80511000-9	4,032.00	4032.00	MEDALIAT SRL	ONLINE SICAP

52	2014	Servicii de medicina muncii	85147000-1	1,500.00	1500.00	MEDSTAR SRL	ONLINE SICAP
53	200104	Servicii privind deseurile menajere si deseurile	90500000-2	1385.1	1157.24	SUPERCOM SA	OFFLINE
54	200109	Comisioane bancare BCR 2025	66110000-4	600	600.00	BCR	OFFLINE

4. Activitatea privind tehnologia informației

Activitatea privind tehnologia informației a constat în soluționarea solicitărilor angajaților, realizate de către firmele care asigură mentenanța sistemelor informatice sub supravegherea expertului de achiziții publice.

5. Activitatea juridică

Activitatea juridică în cadrul Serviciului Economic, Contencios și Administrativ a constat din:

- acordare asistență juridică compartimentelor ISPMN;
- urmărire și analiză actele normative și informare compartimente interesate;
- elaborare, respectiv vizare ordine emise de către președintele ISPMN;
- redactare, vizare contracte și alte acte juridice încheiate de ISPMN cu alte persoane fizice sau juridice;
- analiză și elaborare răspuns la solicitările de natură juridică primite de ISPMN de la persoane fizice sau juridice;
- vizare dosare achiziție publică;
- elaborare, respectiv vizare proceduri operaționale și de sistem;
- asigurarea secretariatului tehnic al Comisiei pentru control intern managerial;
- acordare consultanță în probleme de integritate în cadrul Grupului de Lucru pentru integritate;
- asigurare consultanță în vederea depunerii declarațiilor de avere și interese pentru personalul care are obligația depunerii declarațiilor de avere și interese, respectiv ținerea registrului declarațiilor de avere și interese.

6. Activitatea privind Resursele Umane

Activitatea de resurse umane se desfășoară în cadrul SECA prin contabilul care are atribuții de resurse umane, sub directa coordonare a șefului serviciului.

Au fost desfășurate următoarele activități:

- preluarea și verificarea seturilor de documente în vederea deplasărilor;
- întocmirea deconturilor estimative și deconturile pentru deplasările interne și externe;
- înregistrarea în condica de prezență a concediilor de odihnă, concediilor medicale, concediilor fără plată, concediilor de studii, concediilor pentru evenimente, CIC și delegații;
- întocmirea foii colective de prezență;
- întocmirea statului de plată și editarea documentelor în vederea acordării salariilor;

- întocmirea, lunar, a declarațiilor de impozite, taxe și contribuții aferente salariilor;
- arhivarea documentelor care stau la baza întocmirii salariilor și statele de plată;
- centralizarea datelor necesare întocmirii raportului statistic lunar și anual și ale altor raportări statistice solicitate;
- evidența lunară a fondului de salarii realizat și a numărului de salariați pe institut, categorii de personal, obiective;
- planificarea și evidența concediilor de odihnă, concediilor medicale, învoirilor, nemotivatele, concedii fără plată;
- evidența tuturor salariaților din institut, a angajărilor, a desfacerilor de contracte individuale de muncă conform prevederilor legale în vigoare, a pensionărilor, întocmirea și transmiterea on-line a Registrului de evidență a salariaților;
- transmiterea către șeful de serviciu a modificărilor ce apar la salarizare (reîncadrări, desfaceri de contracte individuale de munca etc.);
- întocmire adeverințe de vechime;
- participarea la discuții în legătură cu regulamentul intern, aplicarea corectă a codului muncii și a legislației în vigoare;
- întocmirea fișei postului pentru toți salariații din institut;
- întocmirea contractelor individuale de muncă, acte adiționale la CIM;
- întocmirea pe calculator și editare de adeverințe, actualizări norme, diverse formulare, tabele, adrese necesare în cadrul serviciului și a institutului;
- urmărirea legislației în vigoare cu privire la salarizarea personalului bugetar;
- întocmirea ordinelor de încadrare, reîncadrare, suspendare și încetare privind contractele individuale de muncă;
- întocmirea planului de formare profesională;
- evidența fișelor de evaluare anuală a performanțelor profesionale, procesul verbal de evaluare, comunicare evaluare, către toți salariații institutului;
- elaborarea capitolului bugetar, Cheltuieli de personal și urmărirea cheltuielilor pentru a nu se depăși limita trimestrială și anuală;
- întocmirea și transmiterea on-line, anual, a formularului “Raportare personal instituții publice”, conform Legii 153/2017;
- întocmirea situației transparenței veniturilor salariale lunare, trimestriale și afișarea pe site-ul oficial al institutului.

7. Comunicare și Relații Publice

În anul 2025, în cadrul Institutului au fost elaborate 41. de Buletine Interne de Informare. Acestea sunt documente interne care conțin Ordinele emise de președinte, Regulamente și Proceduri, Anunțuri referitoare la anumite activități, seminarii, Diseminare de materiale informative Convocatoare de sedințe etc. Acestea conțin informații care în mare parte sunt de interes pentru toți angajații instituției și sunt transmise, electronic angajaților. Toate regulamentele și procedurile de sistem sau procedurile operaționale și materialele informative au fost postate pe intranetul ISPMN, astfel încât toți angajații să aibă acces la aceste documente ori de câte ori este nevoie.

În perioada sus-menționată, s-a verificat în permanență adresa oficială de e-mail a Institutului precum și faxul și poșta și s-au transmis/repartizat mesajele primite către personalul specializat în domeniul/tematica corespondențelor, astfel încât fiecare

solicitare să primească răspuns competent și în timp util. Răspunsurile au fost transmise către solicitanți. S-au înregistrat și s-au soluționat toate adresele intrate.

După consultarea permanentă cu angajații, a fost elaborat Raportul anual de activitate pe anul 2024 (care a fost postat și pe site-ul ISPMN), și Planul anual de activitate 2025. Raportul pe anul 2024 a fost transmis către SGG și DRI.

În vederea bunei funcționări a Editurii ISPMN, au fost transmise exemplare către autori, editori etc., precum și către biblioteci și instituții interesate de subiectul volumelor. Totodată au fost trimise și volumele cumpărate prin site-ul ISPMN. S-a ridicat corespondența de la Poșta Română ori de câte ori a fost necesar.

S-a colaborat cu toate departamentele, comisiile și grupurile de lucru, Editura din cadrul ISPMN, în vederea bunei desfășurări a activității acestora și în vederea transmiterii informațiilor către angajați și către exterior.

Cu ocazia controalelor și monitorizărilor avute, s-au pus la dispoziție toate documentele necesare, originale, copiate sau scanate după caz, în vederea bunei desfășurări a acestora.

Au fost organizate conferințe, seminarii de cercetare, workshopuri, ședințe de lucru etc.

8. Transparență și afișare a informațiilor de interes public

În anul 2025, la instituție au fost primite 3 solicitări de informație de interes public, care au fost rezolvate în termen legal.

Pe parcursul anului s-au încărcat permanent documentele referitoare la Achiziții sau Buget din toate sursele și veniturile, declarațiile de avere, Integritate instituțională, Transparență decizională, iar în semestrul II a fost verificat din nou conținutul.

În luna noiembrie a fost elaborat Buletinul informativ, care a fost afișat atât la sediul ISPMN cât și pe site. La sfârșitul anului a fost elaborat Raportul privind transparența decizională pe anul 2025, precum și Raportul de evaluare a implementării Legii nr 544/2001 pe anul 2025, ambele documente vor fi înregistrate, aprobate și postate pe site în luna ianuarie.

Cap XI. Activitatea comisiilor de specialitate și a grupurilor de lucru

1. Comisia de monitorizare cu atribuții privind monitorizarea, coordonarea și îndrumarea metodologică a implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial

Activitatea comisiei CM s-a desfășurat prin activități individuale ale membrilor și întâlniri de lucru.

A fost elaborat Programul de dezvoltare al sistemului de control intern managerial ISPMN - anul 2025 și au fost revizuite, elaborate și aprobate următoarele proceduri:

- Procedură de sistem privind managementul riscului, întocmirea și actualizarea Registrului de riscuri, Ediția VI, Revizia 1;
- Procedura de sistem privind elaborarea, avizarea și aprobarea Planului privind continuitatea activității în cadrul ISPMN, Ediția I;
- Procedura operațională privind angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor, precum și organizarea, evidența și raportarea angajamentelor bugetare și legale la ISPMN, Ediția III, Revizia 3;
- Procedura operațională privind evaluarea profesională a personalului încadrat la Serviciul Economic, Contencios și Administrativ al Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Ediția I;
- Procedura operațională privind organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea posturilor administrative vacante/temporar vacante din cadrul Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Ediția I.

În anul 2025 s-au aprobat situațiile centralizatoare anuale privind sistemul de control intern managerial pentru anul 2024, raportările privind managementul riscului și monitorizarea performanțelor, inventarul procedurilor, toate pe baza raportărilor celor trei compartimente, respectiv s-a aprobat Planul privind continuitatea activității pe anul 2025 și lista funcțiilor sensibile la nivelul ISPMN pentru anul 2026.

2. Grupul de lucru pentru integritate

Grupul de lucru pentru implementarea metodologiei de evaluare a riscurilor de corupție și pentru evaluarea incidentelor de integritate în cadrul Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, numit prin ordinul de președinte în anul 2022 (Ordinul președintelui ISPMN nr. 21/14.01.2022, potrivit prevederilor *Hotărârii Guvernului nr. 1269/2021 privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2021-2025 și a documentelor aferente acesteia*), funcționează în baza *Hotărârii Guvernului nr. 599/2018 pentru aprobarea Metodologiei standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu indicatorii de estimare a probabilității de materializare a riscurilor de corupție, cu indicatorii de estimare a impactului în situația materializării riscurilor de corupție și formatul registrului riscurilor de corupție, precum și pentru aprobarea Metodologiei de evaluare a incidentelor de integritate în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu formatul raportului anual de evaluare a incidentelor de integritate.*

Componența grupului de lucru:

Estera Roxana Hetea, vicepreședinte ISPMN - șef al Grupului de Lucru

Andrea Bogdan, consilier juridic SEAC si consilier integritate - membru al grupului

Horățiu Iuliu Kozák, cercetător CSAC si consilier etica profesionala - membru al grupului
Rozalia Vladar, economist, SEAC – membru al grupului

Iulia-Elena Hossu, cercetător, CD – membru al grupului

Laszló Fosztó, cercetător CSAC – membru al grupului

Claudia Sebesi, expert PR – secretar al grupului

În anul 2025 au fost elaborate următoarele documente anuale:

- Raport privind evaluarea incidentelor de integritate la nivelul ISPMN pentru anul 2024
- Raport privind implementarea măsurilor prevăzute în Planul de integritate al ISPMN și Strategia Națională Anticorupție 2024
- Anexa nr. 3 SNA 2021-2025, H.G. nr.1269 /2021, Inventarul măsurilor preventive precum și indicatorii de evaluare

3. Comisia de etică

În anul 2025, Comisia de etică s-a întrunit de două ori.

Comisia de etică a actualizat Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei de etică și Codul etic în conformitate cu modificările legislative din 2024-2025 privind cercetarea.

În urma rezultatelor evaluării instituționale, Comisia a identificat punctele slabe și a decis ca în anul următor să adopte un protocol de gestionare a datelor pe baza noilor practici de cercetare propuse de instituțiile europene și să actualizeze Codul de etică pornind de la noul cod de etică elaborat de Ministerul educației în decembrie 2025.

În cursul anului 2025 nu au fost depuse sesizări cu privire la abateri de ordin etic în activitatea de cercetare a institutului, și nu au fost aplicate sancțiuni privind abaterile de la conduita morală și profesională în activitatea de cercetare științifică.

Cap XII. Relații de colaborare. Planificare Strategică

1. Colaborări și parteneriate

1. Protocol de colaborare cu Muzeul de Artă populară Constanța, obiectivul principal fiind organizarea de manifestări cultural-educative ce vizează, în principal, promovarea valorilor culturale locale, în vederea cunoașterii, conservării și valorificării patrimoniului cultural regional și național.
2. Protocol de colaborare cu Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, obiectivul principal fiind organizarea de manifestări cultural-educative ce vizează, în principal, promovarea valorilor culturale locale, în vederea cunoașterii, conservării și valorificării patrimoniului cultural regional și național.
3. Protocol de Colaborare cu Uniunea Democrați Turcă din România, obiectivul principal fiind organizarea de manifestări cultural-educative ce vizează, în principal, promovarea valorilor culturale locale, în vederea cunoașterii, conservării și valorificării patrimoniului cultural regional și național.
4. Protocol de Colaborare cu Uniunea Cadrelor Didactice Maghiare din România, Casa Corpului Didactic „Apáczai Csere János” și Departamentul de Istorie în Limba Maghiară, Facultatea de Istorie și Filosofie, UBB în vederea implementării a două programe de formare avizate de către Ministerul Educației.
5. Acord cu UBB Cluj, primire stagiu practică 22 studenți.
6. Acord Cadru de Parteneriat cu Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, în scopul reglementării cadrului general al colaborării dintre INCF și ISPMN, în vederea realizării de activități, proiecte și programe comune de cercetare.
7. Act adițional nr 1 la Acordul Cadru de Parteneriat cu Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, în vederea realizării studiului „Aspectele culturale ale agresivității și rolul culturii civice în combaterea violenței în spațiul public”.
8. Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai și D-ra Rădulescu Lavinia-Elena privind efectuarea stagiului de practică (s-a retras pe parcurs).
9. Protocol de Colaborare cu Colegiul Tehnic „Traian Vuia” Oradea, în scopul realizării unei cercetări despre mobilitatea educațională a tinerilor romi din cadrul școlii.
10. Protocol de Colaborare cu Liceul Teoretic „Ady Endre” în vederea organizării unor serii de prelegeri pe tema minorităților naționale din România.
11. Protocol de colaborare cu Facultatea de Științe Politice și Administrative și ale Comunicării (UBB) în vederea proiecțiilor de filme ale Filmotecii ISPMN și a prelegerilor pentru studenți și masteranzi despre teme legate de minoritățile naționale.
12. Protocol de Colaborare cu The Society for Romanian Studies, în scopul organizării conferinței „Voices and Silences: 50 years of the Society for Romanian Studies.
13. Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai și D-ra Ștefănescu Andrada-Elena privind efectuarea stagiului de practică.
14. Convenție de Colaborare cu Muzeul Județean Mureș în vederea publicării la Editura ISPMN a volumului editat de Sarandi Tamas: Practici de politică minoritară în Transilvania de Nord în perioada 1940-1944. Situația minorității române.

15. Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai și D-ra Vioară Elisaveta privind efectuarea stagiului de practică.
16. Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai și D-ra Aur Ara Marta privind efectuarea stagiului de practică.
17. Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai și D-ra Letfalvi Diana Alexandra privind efectuarea stagiului de practică.
18. Protocol de Colaborare cu Muzeul Județean Mureș în vederea organizării conferinței intitulate: Maghiarii din Transilvania. Conferință de istoria minorității.
19. Acord și Convenție Cadru cu Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie și D-ra Kodori Timea, privind efectuarea stagiului de practică.
20. Protocol de Colaborare cu The Vienna Wiesenthal Institute for Holocaust Studies pentru organizarea prelegerii academice susținute de Prof. dr. Eva Kovacs, cu tema „Voci silențioase: Holocaustul în comunicarea intergenerațională”.
21. Acord de Parteneriat cu Clubul Elixir Timișoara, pentru organizarea evenimentului educațional: Holocaustul romilor și rezistența intergenerațională.
22. Protocol de Colaborare cu Asociația Culturală Holnap, în scopul organizării unei prelegeri pe tema problemelor solioculturale contemporane.
23. Protocol de Colaborare cu Asociația Pro Regio Sicolorum, în scopul realizării unei certetări și analize ample privind atitudinea față de minorități, xenofobie și suportul pentru formațiuni politice de extremă dreapta din România cu titlul „Xenofobie, atitudini față de minorități și comportament electoral în contextul românesc actual”.
24. Protocol de Colaborare cu Asociația Libertatea Religioasă în scopul organizării conferinței „Educația minoritară în Europa Centrală și de Est. Aspecte de politici, echitate educațională și recunoaștere culturală”.
25. Protocol de Colaborare cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Harghita, în scopul dezvoltării și implementării unor activități de formare destinate pe de o parte părinților adoptivi, iar pe de altă parte rețelei de asistenți maternali profesioniști.
26. Contract de colaborare cu Asociația doctorilor și Doctoranyilor Romi ADDR în scopul organizării conferinței „Romii – Cunoștere, Conștientizare, Conviețuire, Ediția a III-a.

3. Planificare strategică

Activitatea instituției s-a desfășurat pe baza documentelor de planificare strategice și operaționale, Planul de dezvoltare instituțională al ISPMN, Planul anual de activitate al ISPMN 2025, Planul editorial al Editurii ISPMN, Planul de integritate și Programul SCIM 2025 al ISPMN.

Planul anual de activitate pentru anul 2025 (include Planul editorial) a fost elaborat potrivit prevederilor și termenelor din Procedura de sistem a ISPMN privind planificarea anuală a activităților și resurselor. Activitățile și proiectele de cercetare științifică propuse în planul de activitate pentru anul 2025 au urmărit să contribuie la realizarea obiectivelor strategice și obiectivelor specifice ale Planului de dezvoltare instituțională al ISPMN, perioada 2021 – 2025.

Planul activităților de cercetare științifică a fost elaborat pe baza propunerilor de proiecte, individual, ale cercetătorilor și/sau colective, ale unor echipe de cercetători, participanți interni și externi, colaboratori din afara instituției.

Proiectele de cercetare propuse pentru anul 2025, au fost descrise în Platforma internă a ISPMN, în perioada noiembrie – decembrie 2024, unele fiind actualizate, completate și/sau modificate, după caz.

În procesul de planificare a proiectelor de cercetare, conducerea instituției a avut în vedere asigurarea unui echilibru a proiectelor care vizează direcțiile de cercetare, dar și minoritățile naționale studiate, propunând în acest sens proiecte și evenimente specifice.

Toate propunerile de proiecte de cercetare au fost discutate individual cu conducerea instituției, dar și în plen, în cadrul întâlnirilor și ședințelor comune, după care a fost aprobat Planul de activitate pentru anul 2025 de către președintele instituției.

Conducerea a asigurat monitorizarea procesului de implementare a proiectelor și a realizat evaluări privind rezultatele obținute, în cadrul întâlnirilor comune.

În cursul anului 2025 s-au desfășurat o serie de întâlniri în cadrul structurilor instituției (CSAC, CD, SECA, CS și Conducere) pentru realizarea analizei SWOT, elaborarea Planului de dezvoltare instituțională pentru perioada 2026-2030, dar și elaborarea unui Plan operațional de implementare a măsurilor propuse.

